

Statsforvalteren i Trøndelag

Årsrapport 2024

Innholdsliste

Innholdsliste	2
1 Statsforvalterens beretning	4
2 Introduksjon til statsforvalteren og hovedtall	6
2.1 Statsforvalteren og samfunnsoppdraget	6
2.2 Organisasjon og ledelse	6
2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall	7
3 Årets aktiviteter og resultater	8
3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater	8
Hovedmål 1 - Nasjonal politikk er kjent og iverksatt	8
Hovedmål 2 - Statlig virksomhet er godt samordnet på regionalt nivå	9
Hovedmål 3 - Rettssikkerhet er ivaretatt på en enhetlig måte	11
3.1.1 Nasjonal politikk er kjent og iverksatt	12
3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk	12
3.1.1.2 Helhetlig og samordnet oppfølging av samfunnssikkerhet og beredskap i kommunene	19
3.1.1.3 Et velfungerende plansystem i kommunene	20
3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven	22
3.1.1.5 Tilgjengelighet og kapasitet, samt styrket kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgssektoren i kommunene	23
3.1.1.6 Økosystemene i fylket skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester	24
3.1.1.7 Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal forbedres	27
3.1.1.8 Forurensning skal ikke skade helse og miljø	28
3.1.1.9 God økonomiforvaltning i kommunene	29
3.1.1.10 Økt verdiskaping i landbruket og landbruk over hele landet	31
3.1.1.11 Bærekraftig landbruk	34
3.1.1.12 Barnehageeiere og skoleeiere har ansatte med kompetanse som fremmer utvikling, læring og trivsel tilpasset barn og unges behov	37
3.1.1.13 Andre oppdrag	42
3.1.2 Statlig virksomhet er godt samordnet på regionalt nivå	45
3.1.2.1 Gode og helhetlige tjenester til utsatte barn og unge	45
3.1.2.2 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring	46
3.1.2.3 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer	48
3.1.2.4 Beredskap i en utfordrende sikkerhetspolitisk situasjon	49
3.1.2.5 Andre oppdrag	50
3.1.3 Rettssikkerhet er ivaretatt på en enhetlig måte	50
3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og saksbehandling	50
3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning	52
3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester	57
3.1.3.4 Andre oppdrag	62
3.1.3.5 En effektiv og velfungerende vergemålsforvaltning	62
3.1.3.6 Vergemål utøves med respekt for vergehavers behov og vilje	62
3.1.3.7 Barnehagemyndigheter, barnehageeiere og skoleeiere forstår, formidler og etterlever regelverket	63
3.1.3.8 Statsforvalteren understøtter nasjonale myndigheters, fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med bosetting og integrering	77
3.1.4 Gjennomførte evalueringer	78

3.2 Avvik på oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i hovedinstruks	78
3.2.1 Tverrsektorielle oppdrag/oppgaver	78
3.2.2 Arbeids- og inkluderingsdepartementet	79
3.2.3 Barne- og familiedepartementet	79
3.2.4 Helse- og omsorgsdepartementet	79
3.2.5 Justis- og beredskapsdepartementet	79
3.2.6 Klima- og miljødepartementet	79
3.2.7 Kommunal- og distriktsdepartementet	80
3.2.8 Kunnskapsdepartementet	80
3.2.9 Landbruksdepartementet	80
3.3 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet	82
3.4 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk	119
3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat	121
3.6 Andre forhold	121
4 Styring og kontroll hos statsforvalteren	122
4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold hos statsforvalterens planlegging, gjennomføring og oppfølging	122
4.1.1 Statsforvalterens risikostyring	122
4.1.2 Statsforvalterens internkontroll, herunder iverksatte tiltak	122
4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen hos statsforvalteren	123
4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)	123
4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet	123
4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende	124
4.3 Fellesføringer 2024	125
5 Vurdering av framtidsutsikter	127
5.1 Forhold i og utenfor statsforvalteren som kan påvirke statsforvalterens evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt	127
5.2 Konsekvenser for statsforvalterens evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt	127
6 Årsregnskap	128
7 Vedlegg	129

1 Statsforvalterens beretning

Statsforvalteren i Trøndelag merker økte utfordringer knyttet til å levere på flere av våre oppdrag. Vi jobber kontinuerlig med å rekruttere og videreutvikle kompetente medarbeidere, finne nye arbeidsformer og sikre kvalitet og effektivitet i vårt arbeide. Samtidig spiller flere forhold i samfunnsutvikling og hos andre aktører i fylket direkte inn på våre prioriteringer og evne til å løse våre oppdrag.

Her er det grunn til å peke på den fortsatte økningen i rettighetsklager. Dette påvirker arbeidsmengden på flere fagområder, herunder klagesaker og annen oppfølging innen helse, omsorg, sosiale tjenester, barnevern, vergemål mm. Økt forståelse og etterlevelse av regelverkene i kommunene, og andre forvaltningsorganer, vil være viktig for å sikre innbyggernes rettigheter, og vil samtidig kunne dempe pågangen på saker til statsforvalteren. Her har vi flere målrettede tiltak rettet mot kommunene, som blir veldig godt mottatt. Det er vanskelig å lese direkte effekt av tiltakene, da andre forhold også påvirker bildet – eksempelvis krevende kommuneøkonomi, innbyggernes privatøkonomi, nyankomne flyktninger og endringer i rettighetslovgivning.

Vi ser også en økt bruk av mindretallets mulighet til å be statsforvalteren prøve lovligheten av kommunale vedtak. I sum er det belegg for å si at vi ser en tendens til at stadig flere, være seg som vanlig innbygger eller som folkevalgt, av ulike årsaker ser til forvaltningen for å få avklart om et vedtak eller en tjeneste er innenfor lovens rammer.

Statsforvalteren må uansett prioritere vår innsats for å håndtere den økte pågangen av saker knyttet til lovpålagte tjenester. Dette har samtidig den uheldige konsekvens at vår kapasitet til å bistå kommunene i deres arbeid med utvikling, fornying og innovasjon i tjenestene blir skadelidende. Og dermed potensielt også vår kunnskap om lokale forhold. Rettssikkerhetsarbeidet inneholder viktige elementer av veiledning, men konsekvensen av det beskrevne er redusert kapasitet i det systematiske utviklingsarbeidet over tid.

Vår tette dialog med kommunene, både på fagområdene og på ledernivå, gir oss en unik posisjon til å formidle og veilede om nasjonal politikk, samtidig som vi får innsikt i kommunenes utfordringer og muligheter både enkeltvis og samlet. Kommunebildene er et veldig nyttig verktøy i så måte, og vi oppfatter også at flere kommuner aktivt tar med seg kommunebildet inn i sitt eget utviklings- og forbedringsarbeid.

Trøndelag har opplevd et økende antall kommuner med betydelige økonomiske utfordringer. Det er samtidig store forskjeller mellom kommunene. Blant de med utfordringer, varierer det i hvilken grad utfordringene skyldes forhold utenfor kommunens kontroll eller for sent iverksetting av nødvendige omstillingstiltak – eller kombinasjoner av dette. Uansett prioriterer vi innsats for å veilede kommuner i deres arbeid med å gjenopprette økonomisk handlefrihet, og har i dialog med KS kunnet invitere de mest aktuelle av våre kommuner inn i et nasjonalt læringsnettverk for kommuneøkonomi.

Når det gjelder våre virkemidler for å forhindre at kommuner ender opp nært eller i ROBEK-registeret, er disse mest av faglig og pedagogisk art. Vi opplever at vår veiledning blir tatt på alvor, vi er også aktivt ute i folkevalgte organ for å orientere, men det er innenfor det politiske handlingsrommet å gjøre vedtak som ikke er i tråd med våre, så vel som kommunedirektørens, anbefalinger.

Alle kommuner er avhengig av ulike grader av samarbeid med andre kommuner for å løse sine oppgaver. Der store kommuner kanskje mest kan hente ut faglige og økonomiske synergier, har flere av de mellomstore og små kommunene mer prekært behov for samarbeid for i det hele tatt å kunne ha stabile og faglig kompetente tjenester på plass. Vi ser tendenser til fragmentering av den delen av interkommunalt samarbeid i Trøndelag som handler om interessesamarbeid. Når det gjelder samarbeid om viktige tjenester, går samarbeidskonstellasjonene mer på kryss og tvers. Statsforvalteren jobber for å påvirke kommunene til å gå mer i retning av faste tjenestesamarbeid, men selv om vi møter mye velvilje, er det ikke like lett å få til i praksis. Noe av dette handler om at rammeverket for interkommunalt samarbeid, slik det er i dagens lovgivning, ikke er utformet på en tilstrekkelig hensiktsmessig måte.

I plansaker veileder vi kommunene gjennom innspill på oppstart og høring av planene og dialog underveis. Effekten av dette er at innsigelser som hovedregel løses lokalt. Det varierer i hvilken grad nasjonale og viktige regionale interesser ivaretas i planer på høring. Ny jordvempolitikk fanges eksempelvis raskt opp av de fleste, mens naturmangfoldlovens prinsipper i for liten grad ivaretas (før det er fremmet innsigelse som bidrar til å sikre ivaretagelse). Dette skyldes også manglende kjennskap til regelverket. Vi veileder om pliktene som gjelder, men ser at det trengs mer innsats, også i samarbeid med direktoratet. Det enkelttema som utløste flest innsigelser i 2024, var støy. Også dette skyldes manglende kjennskap til regelverk, og her opplever vi at vår veiledningsinnsats ikke helt har slått til enda. Selve innsigelsene er imidlertid stort sett kurante å imøtekomme.

Økende press på beitearealene, noe som er en utfordring i samtlige av våre reinbeitedistrikter, resulterer enkelte steder i konflikt mellom reindriftsnæringa og andre aktører. Sammen med våre kolleger i Innlandet, har vi også i 2024 arbeidet med situasjonen i Nord-Østerdalen. Tematikken ble ytterligere aktualisert da deler av dette området ble pekt på som erstatningsbeite for rein fra Fosen. Departementet har nå nedsatt et eget utvalg som skal vurdere tiltak for en bedre sameksistens mellom jordbruk og reindrift i det aktuelle området.

Arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap er i større grad innrettet mot sikkerhetspolitisk krise og krig. Flere kommuner følger opp dette i egne planer, og flere sikkerhetsklarerer nøkkelpersonell. Fraværet av graderte kommunikasjonsmidler er fortsatt en utfordring regionalt.

Statsforvalteren i Trøndelag skal være en trygg og sikker arbeidsplass med fokus på kontinuerlig forbedring. Blant annet er ny prosedyre for avvik og varsling innført i 2024, ny rutinebeskrivelse for ROS-analyser er på plass, det er etablert årshjul for styring og kontroll og vi har kommet langt i arbeidet med miljøsertifisering av embetet. Vi har også revidert vår interne budsjettfordelingsmodell, slik at vi legger oss enda nærmere de departementsvise tildelingene.

Embetet hadde et mindreforbruk på kr. 1,8 mill., tilsvarende 0,85 % av driftstildelingen (midler overført ifm. lønnsoppgjør 2024 er holdt utenom). Antall utførte årsverk er redusert fra 249 i 2021 til 230 i 2024, en nedgang på ca. 7,6 %. Fordelingen er ikke jevnt fordelt på fagområder. Vi har i samme periode ytterligere tilpasset oss de økonomiske bidragene fra enkeltdepartement. Dette har medført et større nedtrekk på helse- og omsorgsområdet enn øvrige, og konsekvensene av manglende samsvar mellom ressurser og forventninger på dette området er tydelig omtalt fra Statsforvalteren i Trøndelag i styringsdialogen.

Sykefraværet i embetet har i sum vært nokså stabilt, med en liten økning fra 5,4 % i 2023 til 5,6 % i 2024. Endringen skyldes økning i legemeldt fravær. En turnover på 3,9 % i 2024 må betraktes som lavt, men vi opplever fortsatt en utfordrende rekrutteringssituasjon bl.a. for enkelte typer juristkompetanse, noe som aktualiserer en revidering av embetets kompetanse- og rekrutteringsstrategi i 2025.

Steinkjer, 28 februar 2025

Frank Jenssen (sign.)

2 Introduksjon til statsforvalteren og hovedtall

2.1 Statsforvalteren og samfunnsoppdraget

Statsforvalteren er Kongens og Regjeringens representant i fylket og skal arbeide for at Stortingets og Regjeringens vedtak, mål og retningslinjer blir fulgt opp. Statsforvalteren skal med dette som utgangspunkt virke til gagn og beste for fylket og ta de initiativ som finnes påkrevd.

Statsforvalteren fyller sin funksjon gjennom bl.a. følgende roller:

- Formidler av nasjonale mål og styringssignal til fylket
- Sektmyndighet på mange politikkområder
- Regional samordningsmyndighet for staten
- Rettssikkerhetsmyndighet
- Initiativtaker til gagn og beste for fylket
- Formidler av virkningene av styringssignal til sentrale myndigheter

Visjon

Trøndelag – et godt sted å bo, vokse og virke i for alle.

Verdigrunnlag

Våre verdier er nøkkelord som beskriver Statsforvalteren i Trøndelag og oss som jobber her: Hva som skal kjennetegne arbeidet vårt, hva som preger kulturen vår og hvordan vi ønsker at omgivelsene oppfatter oss.

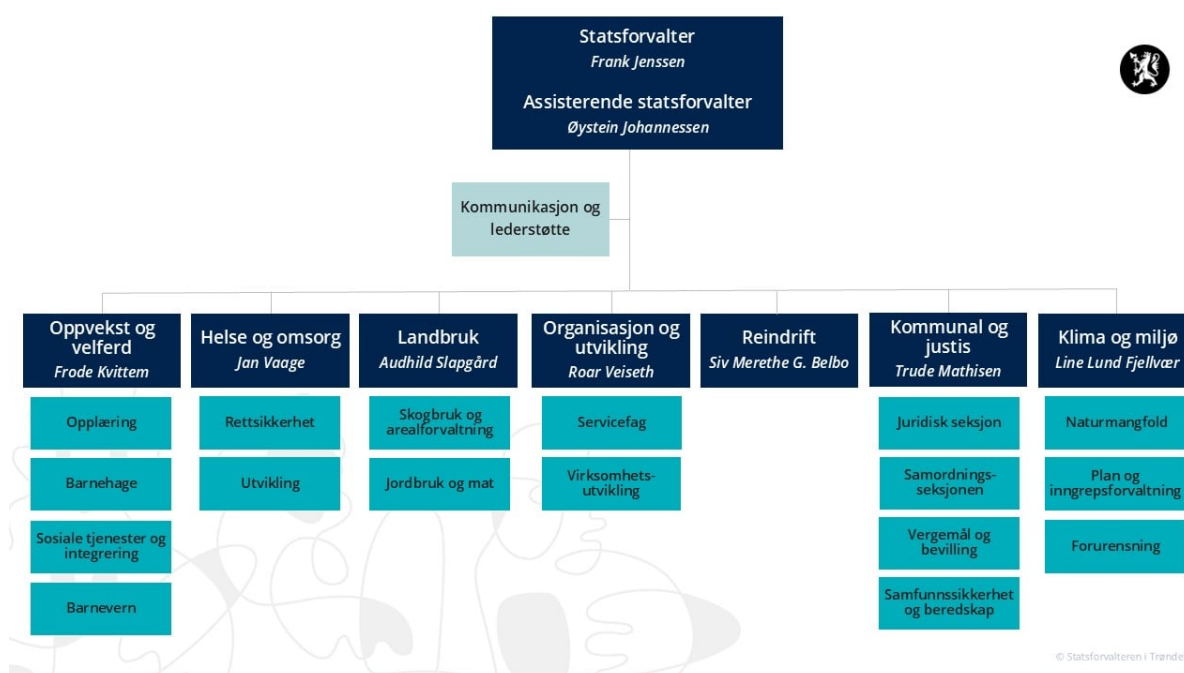
Engasjert og kompetent

- * Vi har god lokalkunnskap om utfordringer og muligheter i Trøndelag
- * Vi er oppdaterte innenfor våre fagområder
- * Vi er løsningsorienterte og positive til utfordringer og endringer
- * Vi jobber aktivt for at innbyggerne i Trøndelag får et godt tjenestetilbud, attraktive lokalsamfunn og et livsgrunnlag for fremtiden
- * Vi ligger i forkant, prøver ut nye løsninger og deler erfaringer og kompetanse med andre

Tydelig og etterrettelig

- * Vi bidrar til innbyggerens rettssikkerhet gjennom uhildet tilsyn, klagebehandling og annen saksbehandling
- * Vi arbeider for at offentlige goder er tilgjengelig i tråd med nasjonal politikk
- * Vi er tilgjengelige og praktiserer åpenhet
- * Vi bidrar til inkludering og likestilling for alle grupper i samfunnet
- * Vi gir god og tydelig informasjon tilpasset den enkeltes behov

2.2 Organisasjon og ledelse

Embetet har kontorer i Steinkjer, Trondheim, Snåsa og Røros med hovedsete på Statens Hus Steinkjer. I tillegg har vi p.t 11 nasjonalparkforvaltere som sitter Rørvik, Lierne, Røros, Rindal og Tydal.

Statsforvalteren hadde pr. 31.12.24 230.3 ansatte årsverk. Disse er fordelt på 158.8 årsverk kvinner og 51.5 årsverk menn.

Embetet ble ledet av statsforvalter Frank Jenssen og assisterende statsforvalter Øystein Johannessen.

Embetet var organisert i 7 fagavdelinger, i tillegg til embetsledelsen. Avdelingsledelsen bestod av:

Kommunal- og justisavdelingen: Direktør Trude Mathisen

Helse- og omsorgsavdelingen: Fylkeslege Jan Vaage

Oppvekst- og velferdsavdelingen: Direktør Frode Kvittem

Klima- og miljøavdelingen: Direktør Line Lund Fjellvær

Reindriftsavdelingen: Direktør Siv Merethe G. Belbo

Landbruksavdelingen: Direktør Audhild Slapgård

Organisasjon- og utviklingsavdelingen: Direktør Roar Veiseth

2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall

Tabellen nedenfor viser noen av de utvalgte nøkkeltallene for Statsforvalteren i Trøndelag. Tallene er i hovedsak hentet fra tabellene i kapittel 7, hvor det også ligger flere nøkkeltall og mer utfyllende forklaring til tallene i tabellen nedenfor.

Nøkkeltallet *Lønnsutgifter per årsverk* fremgår ikke av tabellene i Kap.7. Nøkkeltallet viser ikke bare den faktiske årslønnen til ansatte i snitt, det innehar også lønnskostnader på blant annet overtid, reisetid, pensjon, gruppelev, arbeidsgiveravgift og fratrekk for NAV-ytelser.

Nøkkeltallet *Samlet tildeling alle poster* fremgår av bevilgningsrapporten i årsregnskapet.

Definisjon av hva nøkkeltallet *Lønnsutgifter per årsverk* skal inneholde er fra Veilederen til statsregnskapet. Øvrige nøkkeltall er tatt ut i henhold til felles brukerveiledninger på HR og økonomi for embetene.

For nærmere omtale av nøkkeltall knyttet til personalområdet vises det til kap.4.2. For nærmere omtale av nøkkeltall på økonomiområdet vises det til kap.3.4. Se også ledelseskommantar til årsregnskapet.

Nøkkeltall

Nøkkeltall	2024	2023
Antall ansatte	252.0	263.0
Utførte årsverk	230.3	239.8
Turnover (%)	3.9	3.6
Sykefravær (%)	5.6	5.4
Samlet tildeling alle poster	581 829.7	572 559.6
Driftsutgifter	220 273.5	208 197.5
Budsjettavvik driftsutgifter (%)	2.9	1.1
Lønnsandel av driftsutgifter (%)	81.6	80.8
Lønnsutgifter per årsverk	942.7	909.7
Husleie	22 472.3	20 667.7
Journalposter (totalt)	139 930.0	134 271.0

Tall i 1000 på 'samlet tildeling alle poster', husleie, driftsutgifter og lønnsutgifter. Se også utvidet informasjon om nøkkeltall i kap.7 Vedlegg. Lønnsutgifter per årsverk fremgår ikke av kap.7. Budsjettavvik (%), driftsutgifter (brutto) og lønnsandel av driftsutgifter (%) er knyttet mot vårt driftskapittel 1520.01.

3 Årets aktiviteter og resultater

3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater

Hovedmål 1 - Nasjonal politikk er kjent og iverksatt

Et forsterket utfordringsbilde med mer krevende kommuneøkonomi, mangel på fagfolk og utenforskap blant ungdom setter politikk og forvaltning under press – og følger også iverksetting av nasjonal politikk.

Kommunestyrevalget høsten 2023 medførte en historisk stor utskifting av folkevalgte i Trøndelag, herunder skifte av ordfører i 2 av 3 kommuner. Statsforvalteren er aktivt ute i kommunene for å informere om nasjonale føringer og gi politikerne bedre forutsetninger for sine beslutninger.

Kommunebildene er et veldig nyttig verktøy som grunnlag for en helhetlig dialog med den enkelte kommune. Bildene setter fokus kommunens konkrete utfordringer knyttet til gjennomføring av nasjonal politikk, både sektorvis og tverrsektorielt, og benyttes aktivt i forbindelse med våre kommunebesøk. Kommunebildet og dialogen rundt dette bidrar samtidig til å gjøre nasjonal politikk kjent.

Trøndelag har hatt et økende antall kommuner med betydelige økonomiske utfordringer, vi prioriterer innsats for å veilede disse slik at økonomisk handlefrihet kan gjenopprettes, herunder de to kommunene som p.t. er i ROBEK.

Gjennom arbeidet med gradert vedlegg til ROS Trøndelag har regionalt og lokalt nivå fått økt forståelse for betydningen av den endrede sikkerhetspolitiske situasjonen, og har startet implementering av dette i sitt eget arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap.

Ordningen med bygdevestpiloter er også en arena for å gjøre nasjonal politikk bedre kjent. Vi vil spesielt trekke fram arbeidet med mulighetsdialog om arealbruk, boligbygging og tettstedsutvikling i piloten Holtålen og Rindal. Her har det vært befaringer og gruppesamlinger som har vært nyttige for både statsforvalter og kommunene. Videre ser vi at prosessene har vært svært nyttig for å definere det handlingsrommet som allerede eksisterer, noe som ikke har vært like godt kjent i alle kommuner. Vi erfarer også at bygdevestatsingen forsterker allerede pågående prosesser, dette gjelder særlig piloten Indre Namdal hvor vi har hatt en særlig satsing siden 2017. Arbeidet med disse pilotene er viktig, men samtidig ressurskrevende, og tildelte midler er ikke i samsvar med det som kreves for å følge opp satsingen på en god måte.

Som tidligere benytter vi aktivt nettverk og andre arenaer for å formidle nasjonal politikk. Flere arenaer har vi sammen med fylkeskommune og KS. Dette gjelder både på overordnet nivå som ordførere og kommunedirektører, men også innen de ulike sektorområdene i kommunene.

Samlet opplever vi at vi får gitt god informasjon om politiske satsninger og prioriteringer innen helse- og omsorg. Eksempelvis arrangerer vi samlinger og konferanser i samarbeid med kompetansesentre, helsefelleskapene og avholder regelmessige teammøter med kommunale ledere for helse- og omsorg. I tillegg supplerer vi med webinarer på spesifikke områder. Siden 2022 har det vært et poeng å formidle de tydeliggjorte kravene på tverrfaglig samarbeid for utsatte barn og unge og deres familier. Dette er et samarbeid mellom helse- og omsorgsavdelingen og oppvekst- og velferdsavdelingen.

For å formidle nasjonal politikk til faglinjene for barnehage, skole, barnevern, sosiale tjenester og integrering benytter vi våre etablerte digitale møtearenaer aktivt. Disse oppleves som effektive og funksjonelle for å sikre at informasjon når ut, og kommunene responderer med at dette oppleves som nyttig og klargjørende. Møtene har vært rettet mot ulike faglinjer og ulike nivå i kommunene. Eksempler på slike arenaer er møter med skoleeier/barnehagemyndighet og Fredagsprat med Statsforvalteren.

I tillegg har vi prioritert fysiske samlinger regionvis for å spre informasjon om og bidra til refleksjon, erfaringslæring og dialog rundt ny politikk og lovverk. Disse måtene å jobbe på bidrar til at fagområdene står bedre rustet til å iverksette endringer i lovverk og andre sentrale føringer.

Vår tette dialog med fagområdet gir god innsikt i utfordringene, og det gir mulighet for å formidle informasjon både fra og til sentrale myndigheter. I tillegg bruker vi kontaktflater som teams, telefon og e-post for veiledning. Hjemmesidene våre har gjennomgått noen endringer for å gjøre dem mer oversiktlige, dette responderes på som effektivt med tanke på informasjonsspredning. Webinar er også brukt for å effektivt bringe sentrale budskap ut, og det er noe vi stadig oftere velger. Her ser vi svært god respons. Mange deltar og gir tilbakemeldinger om at dette er med på å sikre kjennskap til og kunnskap om lovverk, veiledere eller sentrale problemstillinger som ofte kan ha relevans også på tvers av fag- og tjenestelinjer.

Et særskilt fokus har vært rettet mot ny opplæringslov med forskrift, og gjennom tett dialog med fagområdet er det gjort avklaringer for å sikre en mest mulig skreddersydd oppfølging.

Videre har embetet etablert en ny rigg knyttet til oppfølging av kommunenes arbeid med bosetting og integrering. Hvert kvartal har kommunene gjennomført egen ROS-vurderinger av sentrale tjenester rundt bosetting og integrering, og status på dette er gjennomgått i møter med kommunedirektørene i Trøndelag. Videre har også møtene vært en arena for å dele god praksis, for å reflektere rundt problemstillinger knyttet til tjenesteutfordringer og for å sikre en samlet situasjonsforståelse.

Vi har tett dialog med regionale statlige myndigheter i plansaker. I de aller fleste tilfeller løses innsigelsessaker lokalt. I 2024 er det ikke foretatt avskjæring av statlige innsigelser.

Vi ivaretar og veileder kommunene igjennom den løpende saksbehandlingen med innspill på oppstart og høring av planene og dialog underveis ved med kommunene. Effekten av dette er at innsigelser som hovedregel løses før mekling, samtidig som innsigelsesinstituttet gir et godt grunnlag for

dialog om løsninger for arealbruken.

Det er fortsatt slik at nasjonale og viktige regionale interesser i varierende grad ivaretas i planer på høring, noe som gjenspeiler seg i antallet planer som blir møtt med innsigelse fra regional stat. Hensynet til støy, BATP og naturmangfold er temaene det fremmes flest innsigelser til når det gjelder reguleringsplaner. Statsforvalteren har i møte med enkeltkommuner samt i nettverkssamlinger veiledet innenfor temaet, men erfarer at effekten ikke har slått helt til. Jordvernens hensyn er innskjerpet, og vi opplever at de fleste kommunene i betydelig grad har tatt dette inn over seg. Klager på dispensasjonsvedtak gir i enkelte kommuner effekt i form av forståelse for både nasjonale/regionale faghensyn, samt dispensasjonsbestemmelsens begrensning. For noen kommuner har vi fortsatt en vei å gå når det gjelder formidling av dette.

Klima- og miljøhensyn ivaretas i varierende grad i plansaker. Kommunene er kjent med føringene for arealbruk, men det dreier seg ofte om kryssende hensyn og at lokal utvikling vektas høyere enn hensynet til klima og natur. Kunnskapsgrunnlaget i arealsaker er ofte mangelfullt, og det stilles spørsmål ved omfanget av kunnskap som må være på plass før det kan tas beslutning i saker.

Naturmangfoldlovens prinsipper ivaretas ikke i tilstrekkelig grad i kommunal og annen saksbehandling, dette skyldes primært manglende kjennskap til regelverket. For bedre å sikre at naturmangfold ivaretas i tråd med nasjonal politikk, veileder statsforvalteren om pliktene som gjelder, både i enkeltsaker og generelt. På grunn av stor saksmengde har vi likevel ikke klart å gi tilstrekkelig opplæring eller tilbakemelding på hvordan kommuner kan synliggjøre vurderingene etter loven bedre. Vår egen fagavdeling har hatt fokus på dette gjennom 2024, og vi imøteser en innsats med veiledning i naturmangfoldlovens prinsipper fra direktoratet som vi kan bruke fremover.

Kunnskapsgrunnlaget som følger av arbeidet med tiltaksplaner for villrein, gir forbedret grunnlag for våre uttalelser til arealplaner og tiltak. Vi bruker virkemidlene i arealsaker som omhandler villrein, både innsigelser til planer og klager på dispensasjonssaker. Effekten av dette er økt ivaretagelse av villreinen gjennom redusert antall hytter i reguleringsplaner som berører villreinområder i f.eks. Midtre Gauldal. Det finnes flere eksempler fra 2024 der tiltak i villreinområder omsøkt som dispensasjon har blitt påklaget av Statsforvalteren, og der endelig klageavgjørelse hos settestatsforvalter har resultert i avslag.

Andelen klagesaker på vedtak om skadefelling på rovvilt er stort. Vi har tidvis kapasitetsproblemer knyttet til dette, spesielt om våren knyttet til søknader om skadefelling på gaupe før og i kalvingstida for rein. Dette gjør at vi har hatt tilfeller der vi ikke har rukket å justere praksis før neste vedtak fattes.

Arbeidet på forurensningsfeltet med tilsyn, veiledning og nye utslippstillatelser mv. er konkret og målrettet arbeid som gir direkte positiv miljøeffekt med god grad av måloppnåelse. Gjennom strenge krav til drift av forurensende virksomhet har vi bidratt til å redusere utslipp av helse- og miljøskadelige stoffer til luft, vann og grunn, i tråd med nasjonal politikk.

Virkingen av det reviderte avløpsdirektivet til EU kan få store konsekvenser både for kommunene og vår oppfølging, både på forurensingssiden og i oppfølgingen av plan- og bygningsloven. Mange renseanlegg er mer eller mindre overbelastet, og påkobling av nye boligområder og industri kan bli en utfordring framover.

På landbruksområdet legger vi stor vekt på å formidle og iverksette nasjonal politikk. Vi har god kontakt med kommunene på mange arenaer, og vektlegger lovforvaltning, det vil si enhver tid gjeldende regelverk samt det kommunale handlingsrommet. Dette gjøres blant annet via fagwebinarer og ukentlige informasjonsbrev til den kommunale landbruksavdelingen. Effekten av dette kan vi se igjen i saksbehandlingen i kommunene, hvilke temaer som kommer opp til diskusjon samt at våre fagpersoner på ulike fagfelt blir etterspurt i fylket.

På reindriftsområdet skjer dialogen med kommunene i hovedsak i forbindelse med kommuneplanarbeid og konkrete arealsaker. De aller fleste saker avklares gjennom en tydelig og god dialog, men det har vært nødvendig å fremme innsigelse i noen få saker. Avdelingen prioriterer å være med på møter med kommuner, og mellom kommuner og næring, når det er ønskelig. Effekten av at vi deltar er ofte stor, og mange avklaringer blir gjort i tillegg til den opprinnelige problemstillinga. Reindriftsavdelingen bidrar i utarbeidelse av embetets kommunebilder og er i gang med å utvikle mer relevante reindriftsfaglige indikatorer, i samarbeid med øvrige statsforvaltere.

Forvaltningsoppgaver rettet direkte mot reindriftsnæringa foregår stort sett digitalt, enten mot den enkelte reineier, mot sjetandelene eller mot reinbeitedistriktet. Veiledning og forvaltning av reindriftens areal- og ressursgrunnlag krever mye kapasitet. Embetet vektlegger god dialog med øvrige statsforvaltere og de kommunene som reindrift utøves i. I 2024 ble det gjennomført dialogmøter om samarbeidsavtale som ga gode effekter.

Det er økende press på beitearealene til samtlige reinbeitedistrikter, noe som kan medføre konflikter mellom ulike interessenter. Det brukes mye ressurser på å dempe disse konfliktene, men virkemidlene strekker ofte ikke til. Arealtap bidrar også til økte forstyrrelser hos reinen, reduserte muligheter for tilpasning av flokkstrukturen og derigjennom økte driftsutgifter.

Økt ansvar og selvstyre har medført utfordringer i enkelte distrikter, som kan hindre ønsket utvikling og nyskaping hos enkeltutøvere. Reindriftsutøvere mangler gode veiledere og rådgivere innen reindriftsfaglige tema etter mønster fra andre primærnæringer. Statsforvalterne i de tre nordligste fylkene har i samarbeid med Landbruksdirektoratet belyst denne utfordringen gjennom prosjektet «Dialog og samhandling i reindriftsforvaltningen».

Kunnskapsformidling og dialog mellom næring og forvaltning sikres også gjennom reindriftskonferanse, distriktsledermøter og jevnlig nyhetsbrev til næringen og kommunene. Nasjonal politikk formidles også gjennom disse kanalene.

Hovedmål 2 - Statlig virksomhet er godt samordnet på regionalt nivå

Vi har i 2024 utarbeidet strategi og mål for embetets kommunedialog. Samordningen koordineres via et kommuneforum hvor alle fagavdelinger er med.

Regionalt samarbeid om kommunedialogen skal bidra til samspill og samhandling med kommunene og andre offentlige aktører

Vi har fortsatt et veldig godt samarbeid i faste møter med KS Trøndelag, Trøndelag fylkeskommune, regionale statsetater og de interkommunale politiske rådene. Konferansen «Arena Trøndelag» fungerer godt som en felles møteplass for politiske og administrative ledere i Trøndelag. Gjennom to konferanser i 2024 er felles utfordringer, nasjonale føringer og politikk blitt satt på dagsorden.

Vi erfarer en positiv utvikling i bruken av verktøyet for kommunebilder. Verktøyet blir stadig mer effektivt for å samordne og identifisere sårbare områder og mer egnet som et dialogverktøy overfor kommunene. Verktøyet bidrar også i utviklingen av en helhetlig virkemiddelstrategi på tvers av fagområder, samtidig som fagavdelingene hos statsforvalteren etterlyser flere funksjonaliteter som er satt på vent pga. begrensede utviklingsmidler.

Embetet har etablert gode rutiner for intern samordning, dialog og oppfølging av regionale og kommunale plansaker, og et fortsatt sterkt fokus på dispensasjonspraksisen i kommunene. Vi har videreført ulike tiltak for å begrense bruken av dispensasjoner, og veileder kommunene om viktigheten av gode arealplaner for å lettere begrense bruken av dispensasjon. Summen av dette er mer effektiv saksbehandling og mer målrettet veiledning inn mot enkeltkommuner.

Økt veiledning om muligheten for forenklet prosess for endring av reguleringsplan fremfor bruk av dispensasjon, har også vært et fokus. Det er usikkerhet rundt effekten av dette da vi ikke ser en vesentlig nedgang av antall dispensasjonssaker fra 2023 til 2024. Samtidig registrerer vi at flere kommuner benytter seg av muligheten for forenklet planprosess.

Arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap har vært innrettet mot sikkerhetspolitisk krise og krig. Dette har vært fokus i fylkesberedskapsrådet, vi ser også at flere kommuner i større grad implementerer dette i sine planer og ROS-analyser og sikkerhetsklarerer nøkkelpersonell. Fraværet av graderte kommunikasjonsmidler er fortsatt en utfordring.

Innen oppvekst-, velferds, helse- og omsorgsområdene har vi initiert, og vil fortsette ulike arbeider for å sikre bedre samordning av statens oppfølging av kommunene. Gjennom vårt arbeid med tilsyn, behandling av rettighetsklager, dialogmøter og annen kontakt, erfarer vi at det er utfordringer med mange ulike aktører som ikke alltid klarer å samordne seg. Statsforvalteren har i 2024 jobbet med å styrke vår interne samordning på oppvekst- og velferdsområdet, for på dette viset å kunne understøtte helhet og sammenheng.

Vi ønsker videre å se på totalbelastningen til kommunene med tanke på alle aktørers tilbud om råd, veiledning og kompetanse- og kvalitetshevede tiltak på helse- og omsorgsområdet. Av hensyn til mange kommuners utfordring med å rekruttere og beholde personell, vil summen av våre og andre samarbeidsaktørers forventninger til deltakelse og representasjon bidra til at det bindes opp ressurser som kommunen trenger til strategi- og planarbeid og direkte tjenesteyting. I dialogen med andre regionale samarbeidsaktører har vi sett behovet for en forsterket samhandling for å sikre mer samordnet innsats mot kommunene. Vi opplever at det er en omforent forståelse mellom flere regionale aktører at vi skal jobbe for bedre samordning. Effekten av dette er et samlet budskap og en begrensning i antall møtearenaer hvor kommunene forventes å delta.

Vi erfarer videre at effekten av rollen som samordningsmyndighet er god gjennom våre etablerte strukturer. I Trøndelag har vi vårt Velferdsnettverk bestående av lederne for alle velferdsetatene i regionen. Både UDI, Kriminalomsorgen, Husbanken, politiet, Nav, Bufetat, KS og Trøndelag fylkeskommune deltar sammen med SF. Dette er en effektiv arena for både å etablere et felles kunnskapsgrunnlag for fylket og for å kjenne hverandres fokus og aktiviteter. I tillegg til velferdsetatene er de nasjonale og de regionale kompetansesentrene viktige aktører opp imot mange av avdelingens oppdrag.

Vi har også faste møtepunkter med kompetansesentra, både på leder- og utførernivå. Vi har også andre strukturer for løsning av tverretattlige og tverrfaglige oppdrag, eksempler på dette er strukturer for samarbeid med Husbanken og Nav Trøndelag. Både Velferdsnettverket, møtearenaen med regionale kompetansesenter og andre mindre etablerte strukturer for samhandling bidrar til samordning og koordinering inn mot kommunene. Statsforvalteren i Trøndelag har sammen med Nav Trøndelag og Trondheim kommune jobbet fram initiativet til «Et enklere Nav».

På landbruksområdet er det generelt sett god samhandling med andre regionale statsetater. Vi har imidlertid sett behovet for å styrke samhandlingen med Mattilsynet. Dette er bedret, og det forventes at en klargjøring av samhandling, rutiner mv. skal gi en bedre koordinert stat for gårdbrukere og landbruksinteressene, raskere avverging av omfanget av ev. smitte, samt skape bedre forståelse for de vedtak som fattes.

Partnerskapet for landbruk fungerer meget bra i Trøndelag. Både gjennom tilsyn, behandling av rettighetsklager, dialogmøter og annen kontakt med sektorer erfarer vi at det stadig er utfordringer med mange ulike statlige aktører som ikke alltid klarer å samordne seg. Vi har et godt samarbeid med statlige etater, og med en rekke regionale instanser på et bredt felt. Statsforvalteren har fulgt opp tidligere tverrfaglige tilsyn og samarbeidet med andre avdelinger i sammensatte enkeltsaker samt plansaker.

På reindriftsområdet har vi årlige møter med Mattilsynet sammen med embetets fagmiljøer innen landbruk og klima/miljø. For reindrifta vil det være ønskelig med mer lik praksis mellom ulike regioner i Mattilsynet, knyttet til kategorisering av slakteavfall, med påfølgende forskjeller i kostnader og arbeidsinnsats.

Samhandlingen med Miljødirektoratet er i hovedsak godt og effektivt. Det er ønskelig med bedre samhandling innenfor forvaltningen av villrein/tamrein samt rovvilt.

Innen klimatilpasning har vi et nettverk med en tilhørende partnergruppe som bidrar til at statlige virksomheter på regionalt nivå og kommuner legger til

rette for gode helhetsløsninger og økt kunnskapsgrunnlag i klimaarbeidet. Klimakonferansen 2024, et samarbeid med Trøndelag fylkeskommune, ga dette arbeidet en vitamininnspøyning. Flere kommuner beveger seg i riktig retning, vi får tilbakemelding på høyere måloppnåelse og mer systematisk klimaarbeid som følge av vår innsats. Nettverket gir i tillegg påfyll og inspirasjon til å fortsette arbeidet med klimatilpasning og utslippskutt.

I vannforvaltningen har Statsforvalteren en viktig rolle mht. samordning, særlig når det gjelder kunnskapsgrunnlaget. For å kunne være troverdig kravstiller ovenfor kommuner og andre sektorer/virkemiddeleiere, er det viktig med god oppfølging av tiltak innenfor eget myndighetsområde, og at kunnskapsgrunnlaget er godt, dvs. at Vann-nett er oppdatert. Vi har jevnlig kontakt med fylkeskommunen, og deltar i ulike fora innenfor vannforvaltningen. Vi ser likevel at det er ressurskrevende, og vi har i 2024 ikke hatt nok ressurser til å samordne tilstrekkelig innenfor dette området, eller hatt nok innstas innenfor egne tiltak og kunnskapsgrunnlaget.

Jevnlig dialog med Trøndelag fylkeskommunen og NVE gir gode miljøeffekter for vassdragene i fylket. Søknadsplikt for tiltak i vassdrag blir stadig mer kjent, noe som gir anledning til å sette miljøvilkår for gjennomføring av tiltak. Det samme gjelder for behandling av saker som omhandler kantvegetasjon ved vassdrag. Vi ser behov for å følge opp vilkår som stilles i tillatelsene enda mer samt hvordan sanksjonsmulighetene knyttet til vannressursloven §11 kan utløses når det er adekvat oppfølging.

Gjennom et risikobasert forurensingstilsyn får vi rettet opp i avvik og informert om lover og regler og nye krav. Regionale aksjoner hvor vi har tilsyn med flere bransjer har hatt god effekt. Tilbakemelding fra industrivirksomheter og kommunene er at forurensingstilsynet fungerer veiledende og til god hjelp i å oppfylle krav og forventninger i tillatelser. Dette bidrar til enda bedre måloppnåelse. Deltakelse i det regionale/lokale samordningsarbeidet bidrar til bedre samordning av tilsynsaktiviteten med andre tilsynsetater. Vi har sammen med de øvrige tilsynsetatene mere å gå på i planleggingen av tilsyn av kommunene for å unngå at flere tilsyn skjer samtidig/tett på hverandre.

Etterarbeidet etter rømminger i akvakulturmæringen koordineres av Fiskeridirektoratet. De har nylig omorganisert og har nå en nasjonal gruppe som utfører denne oppgaven i alle fylker. De rapporterer om ulik praksis hos statsforvalterne i de ulike fylkene når det oppstår rømminger. Vi erfarer for egen del at det trengs bedre rutiner for samhandlingen regionalt etter slike hendelser, og har gitt den tilbakemeldingen i evalueringsmøte med Fiskeridirektoratet. Vi tenker at det ligger godt til rette for en nasjonal samordning mellom Fiskeridirektoratet og Miljødirektoratet for å sikre like rutiner i alle fylkene.

I arbeidet med fremmede arter på land må andre sektorer få sterkere signaler om å bidra regionalt og lokalt. Vi har noen vellykkede prøveprosjekter med lokal koordinering av bekjemping der flere aktører er med og bidrar. Vi ser likevel at noen sektorer kan være vanskelig å få med. Vi ser også at en koordinerende innsats er avgjørende for å lykkes.

Hovedmål 3 - Rettssikkerhet er ivaretatt på en enhetlig måte

Innen kommunalområdet driver embetet utstrakt veiledning på viktige områder som kommunalretten, offentlighetslov og plan- og bygningsretten. Dette blir godt mottatt i kommunene og har gitt en effekt i form av økt bevissthet omkring bl.a. årsbudsjett, økonomiplan, viktigheten av åpenhet/offentlighet og habilitet samt betydningen av oppdaterte reguleringsplaner.

Det er stor forskjell mellom kommunene med hensyn til hvor godt plan- og bygningsloven, prosesser og saksbehandling på planområdet håndteres. Mange kommuner har utfordringer med kompetanse og kapasitet på planområdet, og i en del tilfeller er det en manglende forståelse av prosessene som følger av plan- og bygningsloven.

Vi erfarer økt bruk av lovlighetskontroller i kommunene, også fra mindretall i folkevalgte organ, og flere saker/problemstillinger knyttet til innsyn/åpenhet i forvaltningen. Sakene kan være omfattende og komplekse. Dette i tillegg til at flere plan- og byggesaker bringes inn til behandling hos sivilombud og domstol. Dette arbeidet er ressurskrevende, og i kombinasjon med økende rekrutteringsutfordringer av bl.a. godt kvalifiserte jurister kan konsekvensene av dette være at fristen på 12 uker på flere klagesaker etter plan- og bygningsloven ikke overholdes.

Vi følger nøye med på arbeidet som Helsetilsynet gjør for å samordne praksis i embetene. I saksbehandlingen bruker vi veiledere fra Helsetilsynet og Helsedirektoratet for å sikre riktige avgjørelser. Når det gjelder tilsyn er policyen Helsetilsynet har utviklet, førende for vårt løpende arbeid. Vi har også økt fokus på kvalitetsindikatorer som er utviklet av Helsetilsynet for å bidra til harmonisering av arbeidet med tilsyn.

Helse- og omsorgsavdelingens medarbeidere deltar i faglige fora i regi av Helsetilsynet, herunder forum for rettighetsklager og forum for makt og tvang. Vi har også opprettet interne fagteam for å sikre enhetlig og god praksis i saksbehandlingen, og jobber kontinuerlig med forbedring av maler.

Vi opplever at økende saksmengde og manglende ressurser er en trussel for håndtering av rettsikkerhetsoppgavene på helse- og omsorgsområdet, noe som utgjør en risiko for svikt i behandlingen av prioriterte oppgaver.

På oppvekst- og velferdsområdet har vi iverksatt en rekke tiltak for å bedre forståelsen og etterlevelsen av regelverk. Det veksles mellom fellestiltak og tilpassede tiltak (metodikk, målgruppe/deltakere mm). Statsforvalteren deltar og bidrar alltid på barnevernledernes nettverksmøter (fire ganger pr. år) og på Nav Trøndelag sine Nav-ledersamlinger. I 2024 har vi etablert «Frokostprat med Statsforvalteren på integreringsområdet», en fast digital møtearena med ledere og ansatte i flyktningetjenestene, voksenopplæringene og Nav der et av hovedformålene er veiledning i regelverk. Vi har også i samarbeid med KS hatt en todagers samling for skoleeiere og barnehagemyndighet knyttet til ny opplæringslov. Det er videre gjennomført samlinger i alle regioner på skole og barnehage for å sikre nødvendig forståelse av lovverk, og dette vurderes som et effektivt tiltak for å understøtte ivaretagelse av rettssikkerhet.

I 2023 og 2024 har vi arrangert kurs i forvaltningsrett for ansatte som fatter vedtak på barnehage- og opplæringsområdet. Det har vært en enorm interesse for kurset og vi regner med at kompetansehevingen vil ha effekt på regelverksforståelsen og etterlevelsen.

Klagesaksbehandling etter jord- og konsesjonsloven bidrar til en helhetlig praktisering av regelverket i fylket. Kommunene får utøvd skjønnet dette regelverket åpner for til å ivareta sine lokale utfordringer, samtidig som at borgernes rettssikkerhet ivaretas.

Deltakelse i fylkesovergripende nettverk for landbruksjuristene bidrar til felles forståelse av jord- og konsesjonsloven og likhet i skjønnsutøvelsen. Effekten av dette er at nevnte lover praktiseres mer likt.

Innad i fylket sørger vi for å videreformidle praksis etter jord- og konsesjonsloven både på nasjonalt og fylkesnivå til kommunene. Juristene våre blir etterspurt i kommunene, særlig når det gjelder kursing av både administrasjon og politikere i jord- og konsesjonssaker.

Innen tilskuddsforvaltning bidrar vi gjennom forvaltningskontroll, klagebehandling og informasjon om forståelsen av regelverket.

Kommunenes plikt til å konsultere om samiske interesser er i varierende grad fulgt opp hos kommunene. Statsforvalteren har derfor orientert om konsultasjonsplikten via høringsuttalelser, webinarer og møter. Vi har også deltatt på en rekke konsultasjoner. Ekstra viktig er det å øke bevisstheten om at plikten ikke bare omhandler arealdisponeringer, men alle fagområder som berører samiske interesser direkte f.eks. språk, barnehage/oppvekst, helse/omsorg mv.

For å praktisere reindriftsloven tilnærmet likt i ulike embetene, har reindriftsforvaltningen i 2024 samhandlet om flere fagområder. Dette er ressursbesparende, men mer enhetlig forvaltning øker også rettssikkerheten til enkeltutøvere. Det er jobbet tett med Landbruksdirektoratet og de andre statsforvalterne om innføring av nytt fagsystem, ReinDigi.

Håndheving av reindriftsloven krever store ressurser, noe som går på bekostning av øvrige oppdrag. Embetet har gitt innspill til departementets arbeid med revidering av reindriftsloven, herunder forslag til endringer for å redusere rolleklarheter, redusere dobbeltkompetansen og tette smutthull.

Gjennom kommunedialogen om motorferdsel i utmark, ser vi at det er ulike syn hos statsforvalter og kommunene på hva regelverket rommer. Gjennom veiledning både generelt og i enkeltsaker, og omgjøring av ugyldige vedtak og klagebehandling, bidrar vi til at regelverket i større grad forstås og følges. Vi ser behov for videre oppfølging på dette området.

3.1.1 Nasjonal politikk er kjent og iverksatt

3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk

FNs bærekraftsmål og det nasjonale fokuset på totalberedskap, herunder matberedskap, samt hyppige innskjerpinger av jordvernet ses igjen i kommunale planstrategier og kommuneplaner. Jordvernets anseelse har økt, og vektlegges i større grad tidlig i planprosessene. Klare føringer og forventninger fra nasjonalt nivå gjør kommunikasjonen fra statsforvalteren tydeligere. Det er parallelt forventninger, særlig fra distriktskommuner, om en differensiering, noe statsforvalteren søker å praktisere. Nye statlige planretningslinjer vil bidra i denne avveiningen.

Kommunene i Trøndelag har fokus på denne målsettingen, og jobber aktivt med dette. Statsforvalteren legger målet til grunn i dialog og veiledning, både generelt og i enkeltsaker, noe som har effekt for de kommunale prosessene. Målet er tema i høringsuttalelser til arealsaker.

Nasjonale og regionale hensyn (fra kapittel 3.1.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene har god kunnskap om nye Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027, vedtatt ved kgl. res. 20. juni 2023 og statlige planretningslinjer for samordnet bolig, areal- og transportplanlegging.

Nasjonale og viktige regionale interesser blir i stor grad vist til i planer som sendes på høring. Det er likevel slik at hensynet til disse interessene ivaretas i varierende grad i vedtatte planer, noe som gjenspeiler seg i økt antall planer som blir møtt med innsigelse fra regional stat i fylket. Hensynet til støy, SPR-BATP og naturmangfold i planer er temaene det fremmes flest innsigelser til. Statsforvalteren har i møte med enkeltkommuner samt i nettverkssamlinger veiledet innenfor temaet, men erfarer at effekten ikke har slått helt til.

Kommunene blir både på samlinger, ved folkevalgtopplæring og gjennom høringsuttalelser gjort oppmerksomme på Nasjonale forventninger, nye føringer og brev. Felles brev fra kommunal- og distriktsministeren og landbruks- og matministeren om jordvern og økte forventninger mht tilbakeføring har gjort at statsforvalteren har kunnet være tydeligere på dette. Dette har hatt effekt, mye av utfordringene nå er store planreserver i gjeldende planer. Et uavklart forhold knyttet til 10-årsregelen mht innsigelse ble også avklart gjennom en tolkingsuttalelse fra KDD. Disse forholdene har hatt betydning for hvor tydelig og langt statsforvalteren kan gå, selv om det løpende fortsatt blir avveininger om hvor "grensa skal gå".

Vi erfarer bevissthet i kommunene om forventningene til planleggingen, og statlige planretningslinjer. Gjennom vår kontakt med kommunene ved dialog og veiledning og gjennom høringsuttalelser øker bevisstheten. Riktig bruk av virkemidlene gir oss grunnlag for dialog om framtidsrettede løsninger. Fortsatt er det en veg å gå, spesielt på naturmangfoldsområdet. Å skaffe til veie nok kunnskap, og hensynta naturmangfold i tilstrekkelig grad, og vurdering av konsekvenser er forbedringsområder i de fleste kommuner. Å ikke sette av mer areal til utbyggingsformål enn nødvendig, er

også en utfordring som kommunene bør møte i større grad.

Statsforvalteren skal bidra til gode og effektive planprosesser (fra kapittel 3.1.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Kommunene utnytter ressurser i planlegging på en effektiv måte.

Kommunene oppfordres til aktiv bruk av av regionalt planforum for å få faglige innspill tidlig i planprosessen og drøfte områder som kan bli konfliktfylte. Kommunene benytter seg i varierende grad av planforum. Enkelte kommuner er mer aktive brukere enn andre og det er også ulikheter med hensyn til når i prosessen planforum gjennomføres, og hvor konkrete planforslagene som presenteres er. Vår erfaring er at de regionale statlige etatene deltar aktivt på møtene, og at dette bidrar til bedre planprosesser.

Vi søker kontinuerlig å være tidlig, tydelig og forutsigbar, - og prioriterer over alt å delta i dialog når kommunene ønsker det.

Vi erfarer at flere kommuner samarbeider om planarbeidet gjennom å ha interkommunale plankontor. Dette legger til rette for mer robuste fagmiljøer, noe som er positivt, spesielt i distriktskommunene. Statsforvalteren har dialog med plankontor, der kommunene har organisert seg slik. Generelt opplever vi at mange kommuner har for få ressurser til planlegging.

Ivaretagelse og samordning av nasjonale og viktige regionale interesser (fra kapittel 3.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Nasjonale og viktige regionale interesser er ivaretatt i kommunale og regionale planer.

Nasjonale og viktige regionale interesser blir i middels grad ivaretatt av kommunen. Kunnskapen til disse er i stor grad god i kommunene, men avveininger mellom ulike lokale hensyn og nasjonale hensyn, hvor de lokale i stor grad vektlegges, medfører at nasjonale hensyn ivaretas i middels grad. Gjennom konkrete og tydelige uttalelser til planer i en tidlig fase kan Statsforvalteren bidra til at kommunen i enda større grad ivaretar disse.

Nasjonale og viktige regionale naturverdier er i middels grad ivaretatt i kommunale planer. Statsforvalteren legger vekt på dette allerede ved oppstart av planer. Likevel mottar Statsforvalteren mange planer på høring der det er nødvendig med innsigelser fordi disse verdiene ikke er ivaretatt. Vi legger vekt på dialog om dette i hele planprosessen. Der viktige regionale og nasjonale miljøinteresser kommer i konflikt med lokale utbyggingsønsker, velger kommunene ofte utbygging med bakgrunn i ønsker om vekst i egen kommune. Dette er forståelig, men arealreservene er store, ofte for store. Vi tror at å utarbeide og legge areal- og naturregnskap til grunn for planleggingen, er en riktig veg å gå, for å oppnå mer realistiske arealplaner.

Jordvern hensynet er innskjerpet og Statsforvalteren opplever at de fleste kommunene i middels eller betydelig grad har tatt dette innover seg. Omdisponeringstillene har over tid gått gradvis nedover og det settes ikke lenger av så mye nytt jordbruksareal til utbyggingsformål. En hovedutfordring nå er de store jordbruksarealene som er avsatt/regulert til utbyggingsformål i gjeldende planer. Måloppnåelse på dette området er i stor grad avhengig av i hvor stor grad jordbruksarealer avsatt i overordna planer blir tilbakeført eller ikke ved rullering av planer.

De fleste kommunene har et forbedringspotensial når det gjelder tilbakeføring. I den forbindelse er det positivt at KDD har avgitt tolking av 10-årsfristen iht. plan- og bygningsloven § 5-5, der departementet konkluderer med at bestemmelsen ikke er absolutt.

Statsforvalteren har i løpet av 2024 hatt særlig fokus på sosial bærekraft i kommunenes arealplanlegging, herunder også boligsosialt arbeid og "bo trygt hjemme"-reformen. Vi ser at våre innspill blir ivaretatt i varierende grad. For bykommunene er det lagt særlig vekt på ivaretagelse av sosial bærekraft med fokus på grønnsstruktur, uteoppholdsarealer og miljøkvalitet. Og videre at planleggingen bidrar til integrering og mangfold både i alders- og befolkningssammensetning og at barn og unges interesser blir ivaretatt

Vi erfarer at særlig i fortetningsområder kan det være utfordrende å sikre sosial bærekraft, bokvalitet og planområdets særpreg både i form av arkitektur, utearealer og høyder. I pressområder ser vi at det planlegges ofte for en svært høy andel små ett- og toroms leiligheter. Dette kan være positivt for å redusere prisen og dermed gi flere mulighet til å kjøpe, men samtidig vil bokvalitet, komme under press i mindre leiligheter. Et høyt antall små leiligheter kan gi hyppig utskifting av beboere og gi svakere sosial bærekraft.

Samordne og løse statlige innsigelser (fra kapittel 3.1.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Statlige innsigelser er samordnet.

Statlige innsigelser er godt begrunnet i nasjonale og regionale viktige interesser. Regionalt planforum er en god arena hvor dette formidles på en tydelig måte. Hensynet til lokalt selvstyre vurderes også å være godt ivaretatt. Det er samordnet statlige innsigelser til 13 planer som er sendt på høring i 2024, mot 23 planer i 2023. Det er ikke foretatt avskjæringer av andre statlige etaters innsigelser i 2024. Gjennom tett dialog med

regionale/statlige myndigheter i konkrete plansaker sikres det at innsigelsene er i tråd med rundskriv H-2/14.

I to planuttalelser fra Statsforvalteren er foreslåtte innsigelser fra egne fagavdelinger ikke blitt fremmet.

Oppfølging av samfunnssikkerhet i planer etter plan- og bygningsloven (fra kapittel 3.1.1.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Samfunnssikkerhet er ivaretatt i alle planer etter plan- og bygningsloven.

Se kapittel 7.3.4

Hensynssoner rundt storulykkevirksomheter (fra kapittel 3.1.1.1.3.2 i TB)

Rapportere på

Hensynssoner med tilhørende bestemmelser rundt storulykkevirksomheter er ivaretatt i kommunale planer ved etablering av nye virksomheter og når planer revideres/rulleres.

Ved alle nye etableringer og revisjon av planer rundt storulykkesvirksomheter følges det opp at det etableres hensynssoner.

Nasjonale og vesentlige regionale miljøinteresser formidlet i tråd med T-2/16 (fra kapittel 3.1.1.1.4.1 i TB)

Rapportere på

Nasjonale og vesentlige regionale interesser i tråd med revidert T-2/16 er ivaretatt

Vi erfarer at kommunene er bevisst på miljøverdier som kan gi grunnlag for innsigelse til planer, og at bevisstheten er økende. Vår vurdering er at kommunene i middels grad ivaretar føringene. Dette kan tilskrives Statsforvalterens veiledning om disse temaene, både generelt og i enkeltsaker. De største utfordringene er når det planlegges utbygging som berører naturmangfold med viktig regional eller nasjonal verdi. Det er også utfordringer rundt kunnskapsgrunnlaget som omhandler naturmangfold, og naturmangfoldsvurderingene som kommunene er forpliktet til å gjøre som beslutningstaker. Dette omfatter også vurderinger av samlet belastning, noe som oppfattes som krevende. Klima- og miljøavdelingen har i 2024 hatt ekstra fokus på naturmangfoldloven, og vil fortsette med det også i 2025, ettersom vi ser behovet gjennom de planer som vi får på høring.

Boligsosiale hensyn i plan (fra kapittel 3.1.1.1.5.1 i TB)

Rapportere på

Boligsosiale hensyn er ivaretatt i kommunale planer.

Kommunene ivaretar det boligsosiale hensynet i *middels grad* i samfunnsplaner og arealplaner. Vi legger til grunn at kommunen i sitt boligsosiale arbeid særlig skal legge til rette for "rett bolig til rett tid" ut fra en boliganalyse som viser hvilke boliger det er behov for og at kommunen sikrer tilstrekkelig tilgang til boliger for eldre og vanskeligstilte.

Vi ser at det er lite synliggjøring av kunnskapsgrunnlaget knyttet til boligbehov for vanskeligstilte i kommunenes oversiktsdokument og at det ofte er en svak kobling mellom samfunnsplanens strategier, arealstrategi og arealplan. Statsforvalteren ser også at intensjonene i samfunnsplan og overordnet arealplan ikke nødvendigvis videreføres i reguleringsplaner.

Statsforvalteren erfarer at enkelte kommuner har utfordringer med å ha tilstrekkelig tilrettelagte boliger for mennesker med redusert boevne (ROP) og andre vanskeligstilte.

Det fremstår som at kommunene i Trøndelag planlegger godt for å øke tilgangen til tilpassede boliger for eldre, med fysisk nærhet til viktige funksjoner og tjenester.

Tiltak og effekt:

Statsforvalteren er i oppstartsvarsel til planprosesser tydelig på at boligsosiale hensyn må ivaretas i tråd med nasjonale forventinger kap. 3. Vi opplever at det øker bevisstheten, men at det fortsatt er forbedringspotensiale og mulighetsrom for kommunene.

Det er fremdeles en tendens til at oversikten over tilgjengelige boliger svares ut med en oversikt over tomterreserven. Dette har ikke endret seg merkverdig etter gjennomføring av webinar knyttet til den nye boligsosiale loven, hvor plan inngikk som en del av webinar.

En tettere kobling mellom planarbeid og Statsforvalterens tilsyn og utviklingsarbeid innenfor boligsosialt arbeid, har gitt oss mulighet til å gi tydeligere tilbakemeldinger til kommuner som har særlige utfordringer.

Statsforvalterens eget forbedringspotensiale:

Vi ser at vi må være enda tydeligere på veiledning til kommunene på hvordan arealplanlegging kan bidra til å opparbeide tilgang til boliger for vanskeligstilte. Mer direkte dialog med kommunene om bruk av overordnet plan, herunder også arealplan, som verktøy i det boligsosiale arbeidet, vil supplere uttalelsene som gis til planer på høring hos Statsforvalteren som sektormyndighet. Vi kan også bli enda tydeligere på at kommunene må ha detaljert kunnskap om boligbehovet i befolkningen, og særlig for de vanskeligstilte på boligmarkedet jf. overfor.

Vi ser også at vi, til tross for at vi jobber med intern samordning knyttet til løsning av oppdrag på det boligsosiale feltet, kan styrke oss ytterligere på dette.

Husbanken har også kompetanse om boligsosial planlegging og kan fremover gi viktige kompetansebidrag til kommunene. Statsforvalteren i Trøndelag har et formalisert og godt samarbeid med Husbanken. Dette vil bli videreført i 2025.

Rekruttering og kompetanseplanlegging innen helse- og omsorgsområdet (fra kapittel 3.1.1.6.1 i TB)

Rapportere på

Rekrutterings- og kompetanseplanlegging ivaretas godt i samfunnsplanarbeidet i kommunene.

På overordnet plannivå (samfunnsdelen), er det sjelden sektor- og fagspesifikke hensyn på kompetansetilgang og rekruttering som løftes frem, men kommunens totale behov. I den helhetlige samfunnsplanleggingen må mål og strategier i samfunnsdelen følges opp i kommunedelplaner, sektorplaner, temaplaner m.m. Det gjør kommunene på ulikt vis og i varierende grad.

Kommunens grunnlagsmateriale omhandler i større grad enn tidligere forhold knyttet til kompetanse, herunder beholde og rekruttere nødvendig kompetanse, og det kobles opp mot demografiske utfordringer.

Små kommuner med svak befolkningsutvikling, er spesielt oppmerksomme på at stedsutviklingen er viktig for å beholde og få nye innbyggere, og dermed også nødvendig arbeidskraft. 2 regioner i Trøndelag deltar i bygdeveksttaler hvor rekruttering er tiltaksområde i begge.

Det er fortsatt en utfordring for mange kommuner å koble arealplanlegging mot fremtidige tjenestebehov. Kommunene planlegger ofte for spredt utbygging for å legge til rette for at flere skal ønske å bosette seg. Dette kan gi et ytterligere press på helse og omsorgstjenestene på sikt. Vi gir tilbakemeldinger tidlig i høringsprosessen om at dette er ting som må ivaretas i overordnet planverk.

Gjennom den regionale koordinatorfunksjonen knyttet til kompetanse på helseområdet gjennomfører vi systematisk oppfølging av kommunene med tema strategisk kompetanseutvikling og virkemiddelbruk. Dette tiltaket vil vi videreføre i 2025, og inkludere elementer fra Bo Trygt hjemme i arbeidet. Effekten er en bevisstgjøring og kobling mot overordnet planarbeid og koordinering på tvers

Høy arealutnyttelse (fra kapittel 3.1.1.7.1 i TB)

Rapportere på

Planleggingen skjer geografisk differensiert og i tråd med statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging.

Kommuner i pressområder ivaretar i betydelig grad retningslinjene for bolig-, areal- og transportplanlegging. I områder med svært høyt arealpress er vår erfaring at utbyggere legger opp til høyere utnyttingsgrad enn det kravene i kommuneplanen angir. I en del tilfeller utfordrer dette bokvaliteten. Både gjennom veiledning til kommunene og ved bruk av innsigelser har Statsforvalteren bidratt til at det er satt fokus på sosial bærekraft i disse pressområdene. I mindre tettsteder er det også viktig med effektiv arealbruk, men vi opplever at det er mindre forståelse for det her. Over tid ser vi likevel at det nytter å påvirke gjennom dialog, uttalelser til planer etc.

Statsforvalteren har fremmet flere innsigelser til manglende krav til arealutnyttelse, inklusive liberale bestemmelser for overflateparkering. Dette blir gjerne løst greit i dialog med kommunen. Vi erfarer imidlertid at det har direkte effekt for å sikre god arealutnyttelse. Vi erfarer at det er noe mer krevende å få kommunene til å utnytte potensialet for fortetting og transformasjon før nye utbyggingsområder tas i bruk.

Vi har tidligere pekt på at det er problematisk at SPR-BATP ikke er oppdatert så detharmonerer med de innskjerpede føringene for jordvernet. Det er positivt at dette er forbedret i de nye statlige planretningslinjene for arealbruk og mobilitet.

De fleste kommuner ivaretar retningslinjen i middels eller betydelig grad i planprosesser, men i mindre grad gjennom dispensasjonspraksisen. Vi erfarer en del saker som omhandler fradeling til bolig i spredtbygde strøk, med bilbasert transport som resultat. Statsforvalteren har frarådet og varslet klage i flere slik saker også i 2024, og har også klaget på en del vedtak, som er endelig avgjort av settestatsforvalter. Når retningslinjen legges til grunn i saksbehandlingen, gir det positiv klimaeffekt.

Fylkeskommunens arealregnskap bør brukes mer aktivt i kommunal planlegging, og Statsforvalteren bør legge det til grunn i veiledningen av kommunene. Byvekstavtalen for Trondheimsområdet tar opp i seg innholdet i SPR-BATP i betydelig grad. Den stiller store krav til valg av utbyggingsmønster. Vi ser også at flere av de litt større stedene legger opp til fortetting/transformasjon av sentrumsområder – og at det her er et stort

potensial. Rapportering på arealindikatorene i byvekstavtalen viser at boligbyggingen i stor grad skjer i henhold til SPR-BATP.

Høy arealutnyttelse (fra kapittel 3.1.1.1.7.2 i TB)

Rapportere på

Massehåndtering avklares i regionale og kommunale planer.

Statsforvalteren spiller inn temaet i tidlig fase i forbindelse med revidering av arealdeler. Vi har inntrykk av det i større grad enn før avklares aktuelle deponiområder i overordnet plan. Ved utbygging som innebærer nedbygging av dyrka jord er typisk jordflytting særlig relevant. Her vil vi i større grad vite hvor jorda skal flyttes tidlig i prosessen slik at vi får et best mulig beslutningsgrunnlag. Statsforvalteren har inntrykk av at også kommunene og omverden for øvrig ser nytten av tidlige avklaringer av mottaksareal, i tillegg til sirkulærøkonomitankegang for å redusere det totale arealbehovet til deponi. Før jul ferdigstilte Statsforvalteren en [matjordplanveileder for Trøndelag](#). Landbruksdirektoratet har i oppdrag å utarbeide en nasjonal matjordplanveileder, samt i oppdrag gjennom «Tverrsektorielt prosjekt om disponering av jord og stein som ikke er forurenset» å utrede mulighet for å stille krav om matjordplan når jordbruksareal bygges ut. Dette er viktig arbeid, og vår veileder blir heller ikke komplett før det juridiske er avklart.

For å redusere masseoverskuddet i utbyggingsprosjekt i Trondheim ser vi en dreining mot forslag om å unngå parkeringskjellere. Dette kan i så fall ikke kompenseres med bakkeparkerings, men heller begrensninger i parkeringsdekningen.

Vår vurdering er at massehåndtering ivaretas i planleggingen, men at det fortsatt er en veg å gå. Måloppnåelsen mht dette vurderer vi til middels. Statsforvalteren bidrar gjennom å sette fokus på massehåndtering i arealsaker, og vi legger vekt på at temaet må tas opp tidlig i planprosessen. Det settes fokus på gjenbruk av masser framfor uttak av jomfruelige masser, og det legges vekt på å se over kommunegrenser for å oppnå god massehåndtering. Det pågår regionvise samarbeid for å oppnå bedre massehåndtering i flere regioner i fylket. Vi jobber for at hensynet skal ivaretas gjennom all veiledning og saksbehandling hos oss.

Strandsone og vassdragsforvaltning (fra kapittel 3.1.1.1.8.1 i TB)

Rapportere på

Planlegging i strandsonen langs sjø og vassdrag skjer i tråd med plan- og bygningsloven § 1-8, statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen, rikspolitiske retningslinjer for verna vassdrag og regionale planer.

Planlegging i kystnære sjøområder skjer i tråd med nasjonale og regionale føringer.

Strandsonehensyn blir vurdert i planleggingen av arealer i fylket, men det er tidvis ulikt syn mellom kommuner og Statsforvalteren når det gjelder utnyttelse av og presset på strandsonen. Vår vurdering er at retningslinjene følges opp i middels grad i fylket. Vi veileder innenfor temaet, og strandsonehensyn vurderes i alle saker som er til behandling; både plansaker og dispensasjonssaker. Det gjelder strandsone både mot sjø og vassdrag. Virkemidlene (innsigelser til plan og klage på dispensasjonssaker) brukes der det er nødvendig for å ivareta verdiene som strandsonen representerer. Statsforvalteren vurderer samfunnsnyttene i sakene, og vi mener at vi har en differensiert forvaltning på området. Vi erfarer økende press på strandsonen mot vassdrag. Effekten av vårt arbeid på dette området er at viktige deler av strandsonen ivaretas av hensyn til naturmangfold, landskap og friluftsliv. Vi ser at det er potensiale for mer dialog med kommunene om bærekraftig bruk av strandsonen, pga ulikt syn på presset på strandsonen mellom oss og kommunene.

Bærekraftig forvaltning fjell og utmark (fra kapittel 3.1.1.1.8.2 i TB)

Rapportere på

Planlegging i fjell og utmark skjer i tråd med Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027, vedtatt ved kgl. res. 20. juni 2023, og regionale planer. Det vises her til Rettleiar om planlegging av fritidsbustader.

Kommunene har i liten grad fastsatt langsiktig utbyggingsgrense mot fjell og utmark i tråd med nasjonale og regionale føringer. Mest aktuelt vil dette være for kommuner som har stort press knyttet til utbygging - eksempelvis fritidsboliger - samtidig som utmarka har stor betydning for annen virksomhet - for eksempel landbruk, reindrift og friluftsliv. Det ligger sannsynligvis store inntektsmuligheter og mulige arbeidsplasser i videre utbygging. Erfaringene viser at dette ofte veier tyngre enn ivaretagelsen av øvrige interesser i utmarka. Kommunene vegrer seg for å sette en grense som kan bidra til å redusere potensielle utviklingsmuligheter.

I rapporten i 2023 nevnte vi Oppdal, hvor ordføreren mener at det begynner å bli nok fritidsboliger og har bedt om støtte fra Statsforvalteren for å sette ned foten. Det er derfor viktig at sektormyndighetene har hjemmel eller gode nok verktøy til å si nei når utviklingen er i ferd med å gå for langt i feil retning.

I sin overordna arealplanlegging vurderer og tilbakefører kommunene nå i langt større grad enn tidligere områder som tidligere har vært avsatt til

utbyggingsformål men som ikke er utbygd. Dette gjelder i stor grad fritidsbebyggelse. Dette har vært et viktig tema for Statsforvalteren i veiledningen av kommunene.

Vi uttaler oss til overordna planer og viser til nasjonale og regionale føringer. Vi henstiller om at det vurderes langsiktige grenser mot fjell og utmark, og at tålegrensen for videre utbygging må vurderes. Selv om kommunene så langt har vegret seg for å trekke langsiktige utbyggingsgrenser mot utmarka, registrerer vi at det er "bevegelse" bl.a. gjennom høringsuttalelser fra grunneiere og eksisterende hytteeiere i områder med press - hvor det ønskes ytterligere utbygging. Her er begrep som tålegrense, beiteinteresser og ønske om bevaring av urørt natur og utmark argumenter som brukes mot videre utbygging.

Vi har gjennom året benyttet anledningen i folkevalgtopplæringen til å sette fokus på temaet i de kommunene hvor det er aktuelt. Vi vurderer å utforme en standardtekst som kan brukes i uttalelser til overordna planer og arealstrategier, særlig i de kommunene som har press knyttet til fjell og utmark. Det er en styrke at temaet nå også har kommet med i statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet. Dette gir oss større tyngde i våre tilbakemeldinger til kommunene.

Ivaretagelse av landbrukets arealressurser (fra kapittel 3.1.1.1.9.1 i TB)

Rapportere på

God ivaretagelse av jordbrukets arealressurser og styrke jordvernet i tråd med nasjonalt jordvernmål, og øvrig nasjonal politikk for forvaltning av jordbrukets arealressurser.

De fleste kommunene ivaretar føringene for jordvernet i middels eller betydelig grad. Flere kommuner er svært restriktive i omdisponeringsspørsmål, men fortsatt er det en del som foreslår nedbygging av dyrka mark til ulike formål. Her er det gjerne litt ulike holdninger mellom administrativt og politisk nivå.

Statsforvalteren i 2024 fremmet innsigelser i 7 reguleringsplaner og til 6 kommuneplaner, der innsigelsen helt eller delvis er begrunnet med jordvern.

I de aller fleste tilfeller endres planene slik at innsigelsene imøtekommes. Det kan også være at kommunene kommer med tilleggssopplysninger som gjør at innsigelsen frafaller. Få saker går til mekling. Ingen saker ble avgjort av KDD i 2024.

Statsforvalteren er tydelig i tilbakemeldingene til kommunene på at lista for å vurdere omdisponering ligger veldig høyt, og oppnår med dette å begrense omfanget på utbyggingsforslagene. Vi ser likevel at det foreslås noe nedbygging, både gjennom plan og dispensasjon, men dette resulterer i de fleste tilfeller i innsigelse eller klage (avhengig av samfunnsinteresse og alternativvurderinger). Generelt erfarer vi at mye av omdisponeringen som rapporteres gjelder områder som har vært planavklart i KPA over tid. Det er imidlertid mye mer fokus på tilbakeføring både hos oss og kommunene nå enn for få år tilbake. Det er også utfordrende å få ned omdisponeringen med store samferdselsprosjekter som E6 gjennom Trøndelag som er under planlegging.

Alt i alt er det god grunn til å tro at omdisponeringen i årene framover bør kunne holdes på et lavere nivå enn den har vært fram til nå.

Reduksjon i omdisponering av dyrka jord

2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
-8	-903	-327	1 062	349	-279	-3	413	-93	66

Omdisponeringsstatistikken i Trøndelag har over tid vært på et høyt nivå. Noen år peker seg ut spesielt, noe som bl.a. skyldes kampflybasen på Ørlandet, flere store samferdselsprosjekter og et kalkbrudd. I 2023 ble om lag 34 % av dyrkajorda som ble omdisponert avsatt til samferdselsformål, mot 30% på landsbasis. Over 200 daa ble omdisponert til ulike typer bebyggelse. Med nytt nasjonalt jordvernmål på maksimalt 2000 daa, må det strammes ytterligere inn på denne praksisen. Av det som ble omdisponert til boligformål i Trøndelag ble om lag 30 % vedtatt etter jordloven. Dette viser at det fremdeles er grunnlag for å være svært tilbakeholdne med å omdisponere dyrka jord til enkelttomter (gjennom dispensasjonsbehandling). (NB: eks -8 betyr økt med 8).

Tilbakeføring av areal (fra kapittel 3.1.1.1.9.2 i TB)

Rapportere på

Areal tilbakeføres i større grad fra utbyggingsformål til LNF-R (Landbruks-, natur- og friluftformål samt reindrift)

Det er store, verdifulle jordbruksarealer avsatt/regulert til utbyggingsformål i gjeldende planer. Kvaliteten på kommunens gjennomgang av tidligere avsatte/regulerte utbyggingsarealer varierer. Trøndelag fylkeskommune har utarbeidet

Arealregnskap for Trøndelag, som er et hjelpemiddel når vi og kommunene prøver å få oversikt. Det er imidlertid fortsatt et noe nytt verktøy, samt at en del reguleringsplaner er så gamle at de ikke er digitalisert.

Det er en økende forståelse både i forvaltningen og blant folkevalgte for tilbakeføring av jordbruksarealer fra utbyggingsformål til LNFR-formål. Blant

annet har de nasjonale forventningene og felles brev fra to statsråder til alle folkevalgte i kommunene bidratt til dette. Temaet blir også tatt opp som dialogtema i kommunebilder som utarbeides ved Statsforvalterens kommunebesøk, samt i vår folkevalgtopplæring, som var omfattende i 2024. Kommunene har også blitt mer bevisst på at arealplaner kan endres og oppheves uten av kommunen risikerer å bli erstatningsansvarlig. Vi spiller inn dette med tilbakeføring i tidlig fase når kommunene ruller sine arealplaner, og vi registrerer at areal tilbakeføres i større grad enn tidligere.

I vår veiledning til kommunene har vi hatt stor fokus på viktigheten av å vurdere tilbakeføring av arealer til LNFR-formål ved revidering av kommuneplanens arealdel. Vi opplever at kommunene i større grad enn tidligere foretar disse vurderingene.

Reindriftens arealressurser (fra kapittel 3.1.1.1.10.1 i TB)

Rapportere på

God ivaretagelse av reindriftens interesser og behov i planprosesser og arealforvaltning

Kommunene ivaretar nasjonale føringer for reindrift i middels grad. Noen kommuner innretter seg til reindrifts interesser og våre innspill, mens andre ønsker å foreta utbygging selv om det går på bekostning av reindriften. Grunnen til at kommuner ikke ønsker å hensynta reindrift er mest sannsynlig for at det begrenser deres muligheter for nye tiltak og utvikling. Det er fremmet innsigelser til tre kommuneplaner begrunnet i reindriftens interesser i 2024, ingen til reguleringsplaner. Det har ikke vært innsigelser til mekling eller sendt til departementet i 2024.

De fleste kommuner og fylkeskommuner er kjent med om det foregår reindrift i kommunen. Vi kan ikke si at de har tilstrekkelig kunnskap om reindriftens arealbehov, da dette krever en annen innsikt. Statsforvalteren informerer om reindriften når vi har mulighet og henviser til hjemmesiden vår. Bedre kjennskap til reindrift og innsikt i hva gjennomføring av tiltak faktisk betyr for reindriften, vil nok øke ivaretagelsen av reindrift noe. Men innsikt i og kunnskap om reindrift vil ikke være tilstrekkelig for at reindriften ikke taper areal. Statsforvalteren følger opp planer og tiltak som kan få vesentlige konsekvenser for reindriftsinteressene gjennom høringsuttalelser, klager og innsigelser. Vi deltar på befaringer i aktuelle saker sammen med reinbeitedistrikt og kommuner.

Så lenge reindriften medfører begrensninger for kommunenes utvikling og nye tiltak, vil ikke kunnskap være tilstrekkelig. Dette gjelder også for statlige tiltak. Statsforvalteren mener det er nødvendig å fastsette statlige planretningslinjer for å ivareta reindriften ytterligere.

Reindriftens arealressurser er ivare tatt i alle planprosesser

	Antall distrikter i reinbeiteområdet	Antall distrikter med godkjente regler/planer	Andel distrikter med godkjente regler/planer	Antall regler/planer som er oppdatert i løpet av de fire siste år
Distrikter med godkjente bruksregler etter reindriftsloven av 2007	11	11	100 %	0
Distrikter med godkjente distriktsplaner etter reindriftsloven av 2007	15	14	93 %	0

For bruksregler er Femund vinterbeitedistrikt tatt med. For distriktsplaner er i tillegg reinlagene medregnet. I tillegg har Rendalen renselskap driftsplan (2021). Det er ikke et krav etter reindriftsloven, men ihht. gitt konsesjon. Åarjel Njaarke sijte har fortsatt ikke vedtatt distriktsplan, og beitebruksreglene er opphevet av jordskifteretten.

Kommunene setter av mindre naturareal til utbyggingsformål enn tidligere i sin overordnede planlegging (fra kapittel 3.1.1.1.11.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene setter av mindre naturareal til utbyggingsformål enn tidligere i sin overordnede planlegging

Statsforvalteren bidrar til bedre arealutnyttelse i de trønderske kommunene. I områder med stort press på arealene, er det nødvendig å fortette og transformere i planleggingen. Vi erfarer at en del naturområder i tillegg blir bygget ut i disse områdene. Dette gjelder både natur med lokal verdi og natur med nasjonale og viktige regionale verdier. I pressområdene skaper økende folketall behov for at tilgjengelige arealer vurderes for utbygging. Vi erfarer at naturverdiene i mange tilfeller taper mot andre interesser. Vi har startet med å sette fokus på arealregnskap i kommunene, og kommuniserer ut dette i forbindelse med Statsforvalterens kommunebesøk. Vår oppfatning er at dette skaper en bevissthet rundt arealbruk i kommunene.

Kommunene ivaretar nasjonale føringer i middels grad. Det er økt bevissthet rundt dette, og det skjer forbedringer. Likevel er det et stykke igjen til et godt nivå på tilbakeføring av ubebygde arealer i kommunene i Trøndelag. Samtidig kan Statsforvalterens innsats på dette feltet styrkes enda mer. Statsforvalterens innspill bidrar i middels grad. Det er rom for ytterligere fokus, og faggrunnlaget for å føre dialog med kommunene bør forbedres. At nye retningslinjer omtaler både areal- og naturregnskap, gir viktig drahjelp i kommunedialogen, og fylkeskommunens arealregnskap kan brukes enda mer aktivt.

I mange tilfeller settes det av noe mindre areal nå enn det som var tilfelle for eksempelvis 10 år siden. Dette gjelder ikke alle kommuner, men mange har nok et noe mer realistisk forhold til hva som faktisk kan forventes å være aktuelt. Ved kommuneplanrullinger tas det også ut noe utbyggingsareal som ikke lenger er ansett som aktuelt. Her er det også store kommunale forskjeller når det gjelder omfang. Det kan likevel virke som at det er noe større forståelse for at tilgjengelig utbyggingsareal er begrenset, og at det i større grad må

prioriteres mellom utbyggingsinteressene. Samtidig er det i mange kommuneplanrullinger forslag om nytt utbyggingsareal som utfordrer eksempelvis landbruks- og naturinteresser.

Mange kommuner forsøker å styre utbyggingen mot sentrumsområder, og samtidig sette krav om høy arealutnyttelse. Tydelige krav til utnyttning og parkering er også noe vi krever i utarbeidelsen av planer. Generelt ser vi få eksempler på at det settes absolutte krav om fortetting og transformasjon. Det er gjerne snakk om både fortetting/transformasjon og nye utbyggingsområder. Kommunene opplever nok også at det er vanskelig å stille krav om omforming av eksisterende utbyggingsområder, ofte er det komplekse eierforhold, stor lokal motstand og delvis vanskelig å finne gode praktiske løsninger.

3.1.1.2 Helhetlig og samordnet oppfølging av samfunnssikkerhet og beredskap i kommunene

Oppfølging av samfunnssikkerhet og beredskap i kommunene gjennomføres gjennom tilsyn, øvelser, møter, råd og veiledning på en analytisk helhetlig måte hvor fks. tilsynene gjennomføres i de kommunene som vi mener har størst sannsynlighet for å ikke innfri kravene til lov og forskrift i kommunal beredskapsplikt. Det er fortsatt avvik i flere av kommunene men gjennomgående inntrykk et at uønskede hendelser håndteres på en god måte når noe oppstår. Roller og ansvar samt risikoforståelse er godt innarbeidet i våre kommuner men mange kommuner setter ikke av nok ressurser til å koordinere og jobbe helhetlig. Vi ser spesielt at det er et forbedringspotensiale mellom arealplanmiljøene og beredskapsmiljøene i kommunene. Utfordringer på sikkerhetspolitisk krise og krig er et nytt moment som vil utfordre kommunene i stor grad fremover og her savnes det ytterligere retningslinjer fra sentralt nivå for å kunne ivareta dette på regionalt og lokalt nivå på en god måte. Kommuneundersøkelsen til DSB viser at status på dette feltet er tilfredsstillende og sammenholdt med gjennomførte tilsyn og den kunnskapen vi sitter med i kommunene, er at fremtidens beredskapsarbeid vil være svært utfordrende hvis ikke kommunene legger inn større ressurser i dette arbeidet.

Virkemiddelbruk (fra kapittel 3.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Orienter kommunene om deres samlede ansvar og rolle innen sivil beredskap.

SFTL er ukentlig i kontakt med mange kommuner for veiledning og støtte i samfunnssikkerhets og beredskapsarbeidet. Det er gjennomført 7 tilsyn på kommunal beredskapsplikt og helseberedskap herunder Trondheim kommune i 2024. Det gjennomføres kvartalsvise teamsmøter med beredskapskontaktene samt en årlig kommunesamling. Videre så er også gjennomføring av to LRS øvelser viktige samt vår felles øvelse SODD hvor alle kommuner inviteres, 30 kommuner deltok på denne i 2024. I tillegg er beredskap også tema på dialogmøtene med kommunene som statsforvalteren og hans ledergruppe gjennomfører med 10 kommuner årlig. Den samlede innsatsen mot kommunene ansees å ha gitt god effekt for beredskapsarbeidet generelt og konsekvensene av den sikkerhetspolitiske situasjonen for kommunene, er bevisstgjort og vi ser at dette begynner å vises i analyser og planverk i flere av kommunene.

Forebyggende perspektiv i klimatilpasningsarbeidet (fra kapittel 3.1.1.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Være en pådriver og veilede for samfunnssikkerhet og tilfredsstillende beredskap i klimatilpasningsarbeidet.

Klimatilpasning var tema på kommunesamlingen for kommunenes beredskapskontakter i 2024. Samfunnssikkerhet og beredskap i klimatilpasningsarbeidet var også tema på Statsforvalterens klimakonferanse i 2024. Det ble veiledet om temaet gjennom høringsuttalelser i de fleste plansakene. Samfunnssikkerhet og beredskap var også tema på workshop om klimasårbarhetsindex for verdensarvområdet på Røros, med circumferensen. Kommunene ivaretar klima og klimaendringer i sine ROS-analyser og beredskapsplanverk på en god måte.

Øvelser for kommuners kriseorganisasjon (fra kapittel 3.1.1.2.1.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i løpet av 2019- 2024 gjennomføre øvelse for alle kommuners kriseorganisasjon.

Alle kommuner er øvet i perioden

Gjennomførte øvelser med kriseorganisasjonen i kommunene

År	Totalt antall kommuner i embetet	Antall gjennomførte øvelser for kommunens kriseorganisasjon	Overordnet øvingsmål
2019	38	27	Bedre kommunenes evne til å håndtere en pandemi og samtidig ivareta kritiske samfunnsfunksjoner og kommunale tjenester.
2020	38	0	Ikke gjennomført pga. pandemi
2021	38	0	Ikke gjennomført pga. pandemi
2022	38	2	LRS øvelser for å øve kriseledelsen til Inderøy og Orkland kommuner
2023	38	36	Bedre kommunenes evne til å håndtere forurenset drikkevann/ svikt i drikkevannsforsyningen, og samtidig ivareta kritiske samfunnsfunksjoner og kommunale tjenester.
2024	38	31	I. Strategisk nivå skal øke evnen til å lede og koordinere krisehåndteringen II. Øve og forbedre kommunens planverk og rutiner for å håndtere en hendelse knyttet til cybersikkerhet og/eller EKOM som utfordrer kommunens evne til tjenesteproduksjon. III. Øve og forbedre kommunens planverk og rutiner for kommunikasjon. IV. Teste kommunen i bruk av RAVYN, nødnett og satellittelefon

Beredskap for å håndtere kriser i reindriften (fra kapittel 3.1.1.2.2.1 i TB)

Rapportere på

Operative beredskapsutvalg i hvert reinbeiteområde

I 2024 er det avholdt 2 møter i beredskapsutvalgene som Statsforvalteren i Trøndelag har ansvaret for. Utvalgene, som består av Mattilsynet, reineiere og Statsforvalteren, fungerer godt.

Vi mener mandatet er fulgt opp på en god måte. Statsforvalteren har i sine nyhetsbrev orientert om beredskapsutvalgene og deres arbeid. I tillegg har beredskapsarbeidet blitt diskutert på reindriftskonferansen og distriktsledersamlingene i år. Statsforvalteren deltar i Landbruksdirektoratets beredskapsteam som har digitale møter annenhver uke gjennom vintersesongen. Vi har også deltatt med innspill til ei arbeidsgruppe som har jobbet med nye retningslinjer for beredskapsarbeidet innen reindrifta. Det er heldigvis svært få henvendelser knyttet opp mot mulige beitekriser i vårt forvaltningsområde, og det ble ikke erklært beitekrise noen steder hos oss i løpet av 2024.

Oppfølging av skogskadeberedskap (fra kapittel 3.1.1.2.3.1 i TB)

Rapportere på

Følge opp kommunenes oppgaver i beredskapsarbeid hjemlet i §§ 9 og 10 i skogbrukslova og § 16 i brann- og redningsvesenforordningen

Det har ikke vært registrert større skogskader i Trøndelag i 2024. Temaet tas jevnlig opp i kontakten med kommunene. Flere kommuner har gjennomført beitekartlegging for å kartlegge beitestrykket på skog fra hjortedyr i 2024. Barkbilleovervåkingen er gjennomført som planlagt. Vi har klargjort ansvarsdelingen mellom Beredskapsavdelingen og Landbruksavdelingen hos Statsforvalteren. Vi har erfart at tiltakskort utarbeidet i 2023 og 2024 har gjort oppfølgingen av stormskader enklere. Vi har ikke oversikt over alle kommunenes ROS-analyser. Mange kommuner har inkludert ulike skoghendelser i ROS-analysen. Vi har i 2024 arbeidet med beredskap på landbruksområdet, og laget tiltakskort for stormskader, skogbrann og skred.

3.1.1.3 Et velfungerende plansystem i kommunene

Det er stor forskjell på kommunene i fylket med hensyn til hvor godt plan- og bygningsloven, prosesser og saksbehandling på planområdet håndteres. Manglende kompetanse og kapasitet er for flere kommuner fortsatt en utfordring. Gjennomsnittlig alder på KPA og KPS i kommunen er henholdsvis 7,7 år og 5,1 år, noe som er en forbedring siden 2023. En del kommuner har KPS og/eller KPA som er svært gamle, som indikerer at kommunene i middels grad har oppdaterte overordnede planer. Det er flere kommuner enn foregående år som rapporterer at det mangler kobling mellom KPS og økonomiplan. Statsforvalteren kan ytterligere tydeliggjøre behovet for oppdaterte overordnede planer i kommende kommunebesøk.

Dialog med kommunene om (fasene i) plansystemet (fra kapittel 3.1.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner har oppdaterte overordnede planer.

Det er stor variasjon mellom kommunene når det gjelder alder på overordnede planer. Flere kommuner har KPS som er 12 år eller eldre. Det samme gjelder for KPA i noen få kommuner. Ut fra dette vurderes det at kommunene i middels grad har oppdaterte planer (KPA og KPS). Viktigheten av at kommunen har oppdaterte planer formidles ved alle kommunebesøkene Statsforvalteren gjennomfører. Det er usikkert om dette har hatt effekt.

Klager over reguleringsplan (fra kapittel 3.1.1.3.2.1 i TB)

Rapportere på

God og rask klagesaksbehandling.

Vi behandlet 37 klagesaker på reguleringsplaner i 2024. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid på disse sakene var 80 dager. Vi har kontroll på restansesituasjonen på saksområdet. Klagesaker på reguleringsplaner kan være omfattende, krevende og ha stor offentlig interesse.

Juridisk veiledning og kvalitetssikring (fra kapittel 3.1.1.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Kommunale planer har juridisk holdbare bestemmelser og plankart.

Vi veileder kommunene løpende i forhold til formaliteter omkring kommunale planer, men med størst fokus på kommuneplanens arealdel. Kompetansen ute i kommunene er ulik i forhold til dette saksområdet og Statsforvalteren vurderer at kommunale planer i middels grad har god juridisk kvalitet.

Vi har fokus på å sikre nasjonale og viktige regionale verdier gjennom plankart og bestemmelser, og veileder iht. dette. Vi har god dialog med kommunene om dette.

Juridisk veiledning og kvalitetsikring (fra kapittel 3.1.1.3.3.2 i TB)

Rapportere på

Konsekvensutredningsforskriften er fulgt opp.

Det er økende bevissthet rundt bestemmelsene om konsekvensvurderinger, både i kommunene og i offentligheten. Konsekvenser av planer og tiltak for miljø og samfunn vurderes i økende grad. Dette gir et bedre beslutningsgrunnlag. Statsforvalteren vurderer planer på høring mht dette. Vi erfarer at utredningene som oftest er tilfredsstillende. I enkelte saker er det tvil om nødvendigheten av konsekvensvurderinger, og det er også spørsmål rundt konsekvensvurderinger på de ulike plannivåene. Vår vurdering er at forskriften følges opp i middels grad; altså at det er forbedringspotensial. Vi ser behovet for å fortsette dialogen med kommunene om konsekvensvurderinger.

Oppdaterte digitale planregistre (fra kapittel 3.1.1.3.4.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner holder digitalt planregister løpende oppdatert.

Ved utgangen av 2024 geosynkroniserer 34 av 38 kommuner i Trøndelag sine vedtatte reguleringsplaner (vn2). Det er en forbedring i forhold til 2023 hvor tallet var 29 av 38. Statsforvalteren i Trøndelag har sammen med Kartverket i Trøndelag fremdeles stort fokus på plandata og føring av planregister. Det er fremdeles noe forsinkelser fra planforslag sendes på høring og til kartdelen av planregisteret er oppdatert. GIS-koordinator hos Statsforvalteren sjekker alle plansaker opp mot karttjenestene til Kartverket og purrer kommunen dersom planforslagene mangler i karttjenestene. I 2024 manglet 57% av planforslagene. Vi ser stor effekt av at vi purrer kommunene, for da er de raske med å legge inn planforslagene i planregisteret sitt. Siden det fremdeles er en stor andel av manglende planforslag i planregisteret, vil vi si at kommuner i Trøndelag fører digitalt planregister i middels grad.

Det ble i 2023 etablert en arbeidsgruppe i PTU (Plan- og temadatautvalget i NorgeDigitalt) som skulle lage en rutinemal for føring av planregister, men dette arbeidet ble i 2024 lagt på is i påvente av implementering av Plan 5.0. Mulig dette er et arbeid som må startes opp igjen ettersom det er en del usikkerhet rundt Plan 5.0 og fremtidig drift av Norge Digitalt Arealplankartdatabase (NAP). Kommunene kan ikke vente på nye løsninger, men må lage rutiner for de løsningene som benyttes i dag og fremdriften på dette kan vi være med å påvirke gjennom våre roller i plannettverket, GISnettverket og Plan- og temadatautvalget.

Kartverket er en viktig samarbeidspartner i det regionale arbeidet med oppdaterte planregister. De har årlige FDV-møter (forvaltning, drift og vedlikehold) med kommunene der de blant annet har fokus på oppdatering av planregisteret.

Vi kjørte ikke noen spørreundersøkelse i 2024 ang. forvaltning av planregisteret, men i 2023 svarte 65% enten "i middels grad" eller "i stor grad" på spørsmålet: "Er ledelsen kjent med hvilke gevinster et ryddig og oppdatert digitalt planregister kan gi?".

Konsekvensutredninger av klima- og miljøtema har god kvalitet og er i tråd med håndbok M-1941 (fra kapittel 3.1.1.3.5.1 i TB)

Rapportere på

Konsekvensutredninger av klima- og miljøtema er i tråd med håndbok M-1941

Vår erfaring er at kommunene i mange tilfeller er kjent med håndboka. Statsforvalteren viser til veiledningsmaterialet både i generell veiledning og i behandlingen av enkeltsaker, for eksempel ved å gi faglig råd om å gjennomføre konsekvensvurdering der kommunen mangler begrunnelse for å ikke foreta slik vurdering. Vi går i dialog med kommunene og etterspør konsekvensvurdering der det er grunn til det. Vi mener at denne dialogen har effekt, men at kommunene oppfatter kravene om når det skal gjennomføres konsekvensvurdering som diffuse.

3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven

Vi har videreført vårt arbeid med kompetanse i 2024 etter samme modeller som de siste årene. Dette innebærer at vi som tidligere har gjennomført dialogmøter med ledelsen i kommunene, gitt tilbakemelding på praksis gjennom tilsyn, klagesaksbehandling og råd og veiledning samt gjennomført opplæringswebinar. Vi deltar på fagdager etter forespørsler fra kontorene og gjennomfører opplæring i sosialtjenesteloven i forbindelse med oppfølging av tilsyn i de kontor der vi har sett at dette har vært et behov. Det gode samarbeidet vi har med Nav Trøndelag om kompetansearbeidet er videreutviklet, og i 2024 gjennomførte vi blant annet en felles digital samling for alle ansatte i Nav i Trøndelag om «Barnets beste – en veileder for deg som jobber i Nav».

Vi erfarer at kompetansebygging om de sosiale tjenestene er et kontinuerlig og langsiktig arbeid. Vi vurderer likevel at de ulike tiltakene og opplæringstilbudene vi gir har god effekt på kunnskapen om sosialtjenesteloven, og bidrar til å forankre tjenestene i kommunen og kontorene. Vi har sett en økning i andelen stadfestede rettighetsklager de siste årene, og vi vurderer at dette kan ha sammenheng med de ressurser som er lagt inn i kompetansearbeidet.

Økningen i sosialhjelpsutgifter utfordrer den økonomiske balansen i kommunene, og den økte pågangen utfordrer Nav-kontorene både med tanke på ressurs og praksis. Den fremste utfordringen i forvaltningen av sosialtjenesteloven pr nå er etter vårt syn ikke manglende kompetanse, men krevende rammevilkår. Sosialtjenesteloven er en forvaltningsteknisk krevende lov å forvalte, og de saksbehandlingssystemer som foreligger er ikke optimale verken for saksbehandling eller styring. Med tanke på utviklingen i antall mottakere og i utbetalinger, kommunenes og Navs rammebetingelser, det vi vet om tilgang til arbeidskraft fremover mv., så ser vi grunn til å stille spørsmål ved om ikke det er tid for å vurdere å ta grep som kan skape forenkling og digitalisering. Etter vårt syn er det nå på tide å foreta en gjennomgang av sosialtjenesteloven.

Alle NAV-kontor i fylket (fra kapittel 3.1.2.1.1.1 i TB)**Rapportere på**

Alle NAV-kontor har god kunnskap om sosialtjenesteloven med tilhørende forskrifter.

Etter vår vurdering har Nav-kontorene i fylket god kunnskap om sosialtjenesteloven, og vi vurderer at dette har sammenheng med vårt kontinuerlige arbeid med kompetanse, der vi årlig tilbyr en rekke ulike og varierte opplæringstiltak. Vi mottar hvert år svært mange henvendelser med spørsmål om veiledning til regelverk, og spørsmålene er i økende grad spesialiserte. Slik har det også vært i 2024. Dette er etter vårt syn en god indikator på økt kunnskap og bevissthet om regelverket. Det samme gjelder statistikken for resultat av klagesaksbehandling, som viser at vi stadfester stadig flere av rettighetsklagene vi har til behandling.

Av tiltak i 2024 som vi vurderer har hatt særlig positiv effekt, vil vi trekke frem følgende:

- Basiskurs i økonomisk rådgivning med god deltakelse fra andre/samarbeidende tjenester
- «Fredagsprat med Statsforvalteren» - fortsatt godt besøkt og en god arena for opplæring, nyhetsformidling og dialog/spørsmål/svar
- Webinar om «Barns beste – en veileder for deg som jobber i Nav» for alle ansatte i Nav Trøndelag i samarbeid med Nav Fylke
- Opplæring i prosjektledelse for prosjektledere som mottar tilskudd til utvikling av de sosiale tjenestene

Gjennom tilsyn, behandling av rettighetsklager og dialog med kontorene ser vi en del utfordringer knyttet til forvaltningen av tjenestene. Etter vårt syn skyldes dette i større grad utfordringer i rammevilkår og innretning av regelverk enn kunnskap om loven.

I forbindelse med vårt oppdrag om å understøtte bosettingsarbeidet i kommunene kartla vi i fjor kommunenes kapasitet i de ulike tjenestetilbudene som ble truffet av flyktningetilstrømmningen. Kartleggingene ble gjort kvartalsvis, og baserte seg på kommunenes egne vurderinger av kapasitet. Resultatene viste ved samtlige rapporteringspunkt at Nav-kontorets kapasitet til å bistå i integreringsarbeidet var den tjenesten kommunene vurderte som aller mest kritisk/utfordrende med tanke på kapasitet. Den økte pågangen har ifølge kommunene ført til at ansatte ikke lengre har tid til å følge opp mottakere, og i stor grad blir sittende å fatte vedtak. Vi er også bekymret for at ressursknapphet fører til at den enkelte bruker/familie ikke blir kartlagt godt nok. Dette kan få følgefeil for vurdering av hjelpebehovet, både med tanke på oppfølgingsbehov og ved utmåling av økonomisk stønad.

Ressurssituasjonen i enkelte Nav-kontor har videre medført utfordringer knyttet til restanser, både i behandling av ordinære søknader og i behandling av klagesaker. Ett kontor har også hatt utfordringer med å håndtere nødhjelpssøknader i tide, og har fått særskilt oppfølging fra oss knyttet til dette. Videre ser vi at ressurssituasjonen gjør det krevende for enkelte Nav-kontor å følge opp nødvendige kvalitetsprosesser, særlig ved sykefravær.

I tillegg til det som er nevnt over, så ser vi noen gjentakende utfordringer i regelverksetterlevelsen. Dette er utfordringer vi har påpekt tidligere, og også fulgt opp kontorene på. Vi ser en utvikling i positiv retning, men vurderer likevel at det er mer å gå på når det gjelder følgende:

- tilstrekkelig kartlegging av hjelpebehov
- tilstrekkelige konkrete og individuelle vurderinger i forbindelse med vurdering og beslutning av økonomisk stønad
- oppfølging i forbindelse med gjentatte søknader om nødhjelp
- bruk av individuell plan
- sosialfaglig oppfølgingsarbeid (§ 17 ut over økonomisk råd og veiledning)
- systematisk kvalitetsarbeid og gjennomgående internkontroll

Opplæringstiltak for NAV

Resultatmål	Differanse resultatmål - resultat	Resultat	Antall NAV-kontor i fylket som har mottatt tilbud om opplæring	Antall NAV-kontor i fylket totalt
100 %	0 %	100 %	20	20

3.1.1.5 Tilgjengelighet og kapasitet, samt styrket kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgssektoren i kommunene

Statsforvalteren vurderer at kommunene har varierende kompetanse og kapasitet til å møte fremtidige helse- og omsorgsutfordringer. Selv om ikke alle kommuner har inkludert dette i sine planer, er det en bevissthet om fremtidige utfordringer og behovet for langsiktig planlegging. Flere kommuner har mål og strategier for kompetanse, kvalitet og kapasitet, men noen utsatte kommuner har ikke startet tilstrekkelig omstillingsarbeid for å møte demografiutfordringene.

Statsforvalteren er bekymret for kapasitet, kvalitet og utviklingskraft i helse og omsorgstjenestene basert på den helhetlige situasjonen. Mange kommuner rapporterer om økning i unge brukere med psykiske helseplager og sammensatte behov, samt utfordringer med rekruttering av helsepersonell. Mangel på fastleger er et problem i flere kommuner og sykefravær i helse- og omsorgstjenestene er også utfordrende, og det er vanskelig å dekke kompetansekrav i bemanningsplanene.

Kommuneøkonomien utfordres av økte kostnader knyttet til BPA og ressurskrevende brukere, i tillegg til rekrutteringsutfordringer som påfører kommunene store ekstrakostnader i form av innleie av personell fra bemanningsbyrå, overtid og ulike bonusordninger.

Kommunene har i de senere årene løftet frem rettighetene knyttet til BPA som en stor utfordring, og vi ser et økende antall klager som gjelder BPA og andre i omsorgstjenester. Økning i behov for avlastning og omsorgstjenester til barn og unge er også en utfordring. Det er fortsatt utfordringer knyttet til kompetanse i tjenestene til utviklingshemmede, og mange søknader om dispensasjon fra utdanningskravet.

Det er stor variasjon i hvor langt kommunene i Trøndelag har kommet i å ta i bruk velferdsteknologi og andre digitale løsninger. Responssenter og avtaler for anskaffelser som alle kommuner har mulighet for å knytte seg til er tilgjengelig. Vi ser at det er varierende hvordan kommune velger å løse dette og vurdere kommunene digitale modenhet som varierende.

Det er stor variasjon i fylket når det kommer til kapasitet, kvalitet og kompetanse. Det må satses videre på omstilling, helsefremming og forebygging for å styrke kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgssektoren.

Statsforvalteren støtter utviklingsarbeid knyttet til heltidskultur og tjenestestyrte bemanningsplanlegging, og flere kommuner jobber med innovasjon innen arbeidstidsordninger og oppgavefordeling.

De to helsefellesskapene i fylket har hatt en betydelig utvikling de siste to årene, og kommunene fremstår nå som mer likeverdige aktører enn tidligere.

Bistand til kommunene for å møte demografiutfordringene innen helse- og omsorgso (fra kapittel 3.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene gjennomfører en langsiktig og helhetlig planlegging knyttet til kapasitet, kompetanse og kvalitet i tjenestene.

Dette må ses i sammenheng med helsefellesskapenes arbeid med bedre felles planlegging og utvikling av tjenesteutvikling for de prioriterte pasientgruppene.

Behov for personell med ulik språk- og kulturkompetanse (samisk, minoritetsspråklig mv) skal søkes ivarettatt i planleggingen.

Gjennom flere ulike kontaktpunkt med kommunene har vi hatt gode drøftinger om kapasitet og kvalitet i helse- og omsorgstjenestene. Det er noe varierende hvorvidt alle kommuner har nedfelt dette i sine planverk men vi opplever at det er en bevissthet om morgendagens utfordringer og behovet for langsiktig og helhetlig planlegging for å sikre god kapasitet og kvalitet.

Statsforvalteren vurderer likevel at kommunene i varierende grad har kompetanse og kapasitet til å ha en helhetlig tilnærming til sine fremtidige helse – og omsorgsutfordringer. Noen av de mest utsatte kommunene vurderer vi ikke har startet omstillingsarbeidet for å møte demografiutfordringene i tilstrekkelig grad. Vi ser at flere kommuner drøfter fremtidsbildet og har mål og strategier i samfunnsplan for kompetanse, kvalitet og kapasitet i tjenestene.

Se forøvrig pkt 3.1.1.1.5.1

Som rapportert i neste punkt er samarbeidet i helsefellesskapene godt og dette legger et godt grunnlag for å jobbe videre også med de demografiske utfordringene. Helsefellesskapet i søndre del av fylket arbeider nå med å ta i bruk skjøpeligheitsvurdering etter felles mal for å sikre lik forståelse på tvers av nivåene. En ser også et behov for bedre samhandling om rehabilitering.

Helsefellesskapene bidrar til likeverdig partnerskap og til mer sammenhengende og bærekraftige helse- og omsorgstjeneste (fra kapittel 3.1.3.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Helsefellesskapene bidrar til likeverdig partnerskap og til mer sammenhengende og bærekraftige helse- og omsorgstjenester

Her har det skjedd en betydelig utvikling i våre to helsefellesskap de siste to årene. Vi ser i langt større grad enn tidligere at kommunene møter velforbereid til møtene og nå framstår som en mer likeverdig aktør enn tidligere. Begge helsefellesskapene har arbeidet med å samordne pasientforløp på forskjellige områder. I nordre del av fylket har det i 2024 vært fokus på prehospitaltjenester og samhandling om barn og unge og i søndre del har man fulgt opp et godt prosjekt om utskrivingsklare pasienter. Statsforvalteren forsøker å være til stede på alle møter både på administrativt nivå og i partnerskapsmøtene. Vi ser at vi har en rolle i å minne om nasjonal politikk og også i å sikre at uenigheter bringes inn til helsefellesskapene.

Langsiktig arbeid med kvalitet i helse- og omsorgstjenestene (fra kapittel 3.1.3.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene gjennomfører et langsiktig arbeid med å sikre kvalitet i tjenestene. Dette må ses i sammenheng med implementering av forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenestene.

Statsforvalteren oppfatter arbeidet med å implementere forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring som et prioritert oppdrag. Det pekes på forskriften i tilbakemelding til kommunene i tilsynssaker og planlagte tilsyn. Kvalitetsarbeidet løftes også fram i våre forskjellige møtepunkter. Blant annet i vårt samarbeid med USHT og andre kompetanseaktører om konferanser og opplæringstiltak innen forvaltning, fagutvikling og pasientsikkerhet.

Vår vurdering er at kommunen i varierende grad arbeider med systematisk kvalitetsarbeid. Kompetente ledere er avgjørende og vi ser med bekymring på økte utfordringer med å rekruttere og beholde ledere i kommunale helse- og omsorgstjenester. I mange kommuner er utfordringene med daglig drift så store at vi ser at det er liten tid til evaluering og utviklingsarbeid.

3.1.1.6 Økosystemene i fylket skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester

Er vi nærmere målet?

I prioriterte områder er vi nærmere målet om bedre tilstand og økosystemtjenester. Totalt sett i fylket er tilstanden forverret.

Går utviklingen i rett retning?

For prioriterte områder går utviklingen i rett retning.

Statsforvalterens innsats

Der Statsforvalteren gjennomfører restaureringstiltak blir tilstanden på naturen raskt forbedret, og graden av måloppnåelse er god på utførte tiltak. Fjerning av fremmede treslag i verneområder gir klart forbedring av tilstanden. Fjerning av hagelupin og kjempespringfrø i fem utvalgte vassdrag har på tre år gitt varig økning av leveområdene for truede insektarter som elvesandjeger og stor elvebreddedderkopp. Gjenåpning av vannspeil i gjengrodd våtmark bedrer hekkeforholdene for truede fuglearter. Restaurert myr magasinerer mer vann kun timer etter prosjektslutt.

Statsforvalteren bevilger midler over Klima- og miljøprogrammet til informasjonstiltak rettet mot landbruksnæringa slik at næringa får bedre kunnskap om jordbrukets påvirkning på vannforekomstene og aktuelle tiltak som kan bidra til å redusere forurensninga fra jordbruket. Statsforvalteren har også fokus på dette på samlinger og i møter med kommunene og næringa. Vi opplever god effekt av dette arbeidet gjennom at det er stor etterspørsel etter dreneringsmidler og SMIL-midler til forurensningstiltak. Det er også noe økning i etterspørsel etter RMP-midler til avrenningsordningene.

Tiltak i vassdrag med kantvegetasjon behandles som saker av Statsforvalteren i økende grad, noe som bidrar positivt til miljøtilstanden. Fortsatt er

det tiltak som ikke blir vurdert iht lowverket, pga at det ikke omsøkes. Vi vurderer derfor at det er en del å gå på når det gjelder dette. I sine tillatelser til tiltak i vassdrag og hogst av kantskog setter Statsforvalteren vilkår. Befaringer og oppfølging av vilkårene har positiv effekt, og er noe som vi bør gjøre mer av.

Hva må til for å nå målet?

Det mest effektfulle og effektive vil være at det ikke gis nye tillatelse til degradering av økosystemene. Mulighet for restaurering bør samtidig vurderes av alle sektorer når utnyttede arealer tas i bruk på nytt. Ikke som kompensasjon, men for å øke de totale økosystemtjenestene innenfor området.

Bedre tilstand i naturen gjennom vern, restaurering og andre relevante tiltak (fra kapittel 3.1.4.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Bedre tilstand i naturen gjennom vern, restaurering og andre relevante tiltak

- Status for måloppnåelse, om innsatsen har ønsket effekt, og hvor embetets forbedringspotensial ligger fremover

Totalt sett vurderer vi at vi er lenger unna målet enn ved starten av året; spesielt på grunn av enkeltarter og viktige naturtyper som er i kontinuerlig nedgang. Innsatsen til Statsforvalteren har ønsket effekt på noen områder, spesielt skogvern, naturrestaurering og bekjemping av fremmede arter på land i prioriterte områder. Fremover bør vi få bedre oversikt over forsøpling i sjøfuglområder, skader på marine verdier etter fiskeredskaper og vurdere tiltak for å hindre slike skader. Vi må øke kapasiteten vår på bevaring av verdifull natur på mindre områder (supplerende vern).

- Status og effekt i arbeidet med nytt vern og forvaltning av eksisterende verneområder

Skogvern er den verneformen som har gitt størst effekt i Trøndelag i 2024, med 45 000 dekar nytt vern. For bevaring av verdifull natur - nasjonalpark - har vi avklart oppstart av en del mindre områder med enten utvidelser eller endret verneform. Effekten vil være noe økt vern, bedre arrondering og en forenkling for brukere ved at mindre reservater innlemmes i nasjonalparkene. Bevaring av verdifull natur - mindre områder/supplerende vern - er en verneform som krever en del tid hos oss og berørte i oppstartsfasen. Effektiviteten hos oss har ikke vært god nok, og vi må legge om arbeidet for å få større effekt kommende år. For marint vern er vi langt unna målet på 10 %. Dersom vi får oppdrag om nasjonalpark i Ytre Vikna vil vi kunne starte opp igjen arbeidet der. For Froan-Sularevet jobber vi i oppstartsfasen med et stort areal.

Grensegang er viktig i en del verneområder ved tettbebyggelse for å hindre usikkerhet om hvor grensene går og ulovlighet inn i verneområdene. Naturoppdrag og økt oppsyn fra Statens naturoppsyn (SNO) i Trondheimsregionen viser mange rapporter på forsøpling og ulovligheter, som bør følges opp av Statsforvalteren. Vi får også meldinger fra lokalt hold om mye marint søppel i mange sjøfuglreservater, og spesielt i Ramsarområdet Froan i Frøya kommune. For skogvern opplever vi at avveiningsskjemaene mot skogbruksverdier er ekstraarbeid som ikke gir effekt. Mye av dette pleier allerede å stå i høringsdokumentene.

Avvik: Det er mange verneområder som ikke følges opp på grunn av lite ressurser. Dette skyldes også lav bemanning i SNO, som gir oss lite oppdatert kunnskap om enkelte verneområder.

- Status og effekt i arbeidet med trua arter og naturtyper

Sjøfugl overvåkes i et utvalg verneområder. Viser stort sett nedgang, men noen måkearter er likevel registrert med fremgang i Trøndelag i 2024. Død mink på grunn av fugleinfluensa, eller positive svingninger i næringstilgang kan være årsaken.

Effekt av Statsforvalterens arbeid med trua arter

Trønderortormose: I tråd med forskriften om trønderortormose som prioritert art har vi fått definert økologiske funksjonsområder for noen av de nye lokalitetene. Dette vil ha effekt ved vurdering av tiltak i nærområdet til voksestedene. Kartlegging har økt kunnskapen om artens utbredelse. God måloppnåelse, men fortsatt behov for kartlegging og overvåking.

Svartkurle: God måloppnåelse oppnådd gjennom nødvendig skjøtsel av lokaliteter med svartkurle. Effekt av innsatsen er at arten ikke skygges ut av lauvoppslag, og at svartkurle beskyttes i blomstrings- og frøsettingstiden mot beitedyr (særlig sau). Endringsbehov er opplegg for reetablering på lokaliteter der den antas utgått.

Handlingsplan elvemusling: Fortsatt uavklar situasjon angående massedød og mulig kobling mot sykdom/parasitt fra oppdrettsanlegget på Austevoll. Gjort flere tiltak i 2024 med god måloppnåelse, men jobben fortsetter 2025. Sammensatt problemstilling.

Oppfølgingsplan for trua natur

Bedret kunnskapen om utbredelse og økologi for artene elfenbenslav, kalksteinslørsopp, safransnyltepute og granfyllav. Testet ut transplantering av

elfenbenslav inn i Kongsvold Botaniske Fjellhage. Hvis det lykkes vil effekten være flere individer og økt sannsynlighet for overlevelse.

Måloppnåelse om bevaring av sibirstjerne er god. I tillegg ble ny genetisk viktig bestand kartlagt, og nye habitat for utplantning oppsøkt (nærliggende innsjø med lik geologi som Aursjøen men uten regulering). To antatt høvelige voksesteder ble funnet. Planlagte tiltak for 2024 ble gjennomført grunnet egen innsats og samarbeid med NTNU. Endringsbehovet er forbygging (pga erosjon fra vannstandsregulering) for ivaretagelse av genetisk viktig ny bestand, og gjennomføring av utplantingsforsøk med overvåkningsopplegg for naturalisering av sibirstjerne ved nærliggende innsjø.

Anadrom fisk

For laks går utviklingen i feil retning.

To større rømminger fra oppdrettsanlegg og mye rømt laks i elvene samtidig med innsig av villaks. Effekten av fisketillatelsene Statsforvalteren gir i etterkant av slike rømminger vurderer vi som lav til moderat, i og med at det kun er en liten andel av rømt fisk som fanges igjen.

Vi trenger en standardisert rutine rundt håndtering av rømminger og har vært i dialog med Fiskeridirektoratet om dette. De gir tilbakemelding på at Statsforvalteren i ulike fylker er lite koordinert i håndtering av rømminger. Miljødirektoratet bør derfor ta en nasjonal rolle for å koordinere en slik rutine nasjonalt, sammen med teamet i Fiskeridirektoratet som er spesialisert på å håndtere rømminger (rømminger håndteres ikke lenger regionalt i Fiskeridirektoratet).

Statsforvalteren ser at trykket på fisketillatelser til ulike formål er stort og vurderer innstramming i rutiner for å lette på trykk på anadrom laksefisk.

Statsforvalterens uttalelser til lokalisering av nye akvakulturanlegg har liten innvirkning på tillatelsene som gis, og lav effekt på å minske effektene av rømminger.

Statsforvalteren har få virkemidler til å redusere de negative effektene som rømming fra oppdrettsanlegg har på villaks.

Andre arter med negativ utvikling

Vi har fått rapporter om at trønderlav antas å være utryddet i Trøndelag. Sykdom på elvemusling bekymrer. Årsaken ikke avklart.

Effekt av Statsforvalterens arbeid med trua naturtyper

Flerårige skjøtsel jf. skjøtselsplaner gir god effekt på lokaliteter i kontinuerlig skjøtsel. Noen nye skjøtselsplaner gir også grunnlag for tiltak på flere lokaliteter og antallet slåttemyrer som skjøttes er økt gjennom Statsforvalterens proaktive innsats. Antall søknader totalt i 2024 var 85. Det er det laveste antallet på mange år. Det er en negativ utvikling vi ønsker å snu, men som er vanskelig med et relativt lite budsjett.

Det finnes ingen oversikt over arealer med trua naturtyper som blir nedbygd. Vi vet at det finnes et stort utbyggingspress som påvirker f.eks. kystlynghei negativt i en del av kystkommunene som ønsker utvikling. Statsforvalteren kan ved innsigelser bremse den negative utviklingen, men ikke forbedre. Med tilskudd kan vi holde en del lokaliteter i hevd. En mer proaktiv tilnærming er ønskelig for å sikre en mer representativ andel av naturtyper.

Avvik: Statsforvalteren fikk ikke brukt opp budsjettet for 'tilskudd til trua naturtyper'. Det skjedde fordi flere tilskuddsmottakere ikke fikk gjennomført tiltakene sine av ulike årsaker.

Vannforvaltning

På vannforvaltningsområdet har det vært oppfølging av både tiltak og kunnskapsgrunnlaget i 2024, noe som bidrar til bedre naturtilstand. Innsatsen må imidlertid økes. Det er ikke jobbet nok med at kunnskapsgrunnlaget (databasen Vann-nett) er oppdatert, noe som er viktig for planlegging og tiltaksgjennomføring i alle sektorer. Nye data fra Vannmiljø er ikke i tilstrekkelig grad importert til Vann-nett og kvalitetssikret, og vi har ikke evaluert Miljødirektoratets masseimport. Vi har heller ikke tatt stilling til alle tiltak der Statsforvalteren står som virkemiddeleier i Vann-nett, noe som er viktig med tanke på at Statsforvalteren også skal være en pådriver for at andre sektorer tar sitt ansvar i vannforvaltningen. Vi ser nå på hvordan vi gjennom endret prioritering og organisering av oppgaver får løftet arbeidet med vannforvaltning i 2025.

Status og effekt i arbeidet med å bekjempe fremmede organismer

Totalt sett i fylket er tilstanden forverret.

Måloppnåelsen etter spissing av bekjempelsen til 5 vassdrag med trua arter og naturtyper og verneområder blir rapportert til å være god, grunnet egen innsats og bruk av tiltaksmidler (verneområder) i tillegg. Økonomiske midler må ligge på samme nivå eller helst øke for å oppnå samme måloppnåelse i 2025. Kunnskap om metodikk er god, men behov for endring til kjemisk bekjempelse på noen utvalgte problemlokaliteter. Bekjempelse må fortsette flere år fremover. Totalt sett i fylket har negativ påvirkning fra fremmede karplanter økt.

Fjerning av fremmede treslag gir god måloppnåelse der tiltak gjennomføres. Endringsbehovet er økning av midler, som vi kan bruke på gryteklare prosjekter.

For bedre måloppnåelse må det sterkere føringer til innenfor andre sektorer, slik som samferdsel, landbruk og kommunal. Innsatsen lokalt og regionalt må koordineres. Modellen vi har utviklet i de fem prioriterte vassdragene har vært vellykket, og kan overføres til nye områder.

Bekjemping a G. Salaris i Driva (fra kapittel 3.1.4.1.3.1 i TB)**Rapportere på**

Vellykket behandling av ilnfiserte vassdrag i Driva-regionen

Endelig effekt av behandlingen vil vi se etter noen år. Så langt er behandlingen med klor etter revidert plan for 2024 vurdert som vellykket. Vi har ikke avvik å melde.

3.1.1.7 Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal forbedres

Måloppnåelsen for arter og naturtyper er totalt sett middels.

For enkelte arter, slik som elvesandjeger, svartkurle, trøndertorvmose og sibirstjerne er utviklingen gjennom 2024 positiv. For andre arter, slik som laks, villrein, trønderlav og elvemusling, er vi lenger unna målet nå enn tidligere.

Sett i et flerårsperspektiv går utviklingen i riktig retning for de artene og naturtypene som prioriteres for tiltak og der tiltak involverer få sektorer. Tiltak som berører næringsinteresser, energi og sammensatte brukerinteresser er tyngre å gjennomføre. Arter som er avhengig av slike tiltak er for eksempel laks, villrein og elvemusling. Her går utviklingen helt klart i feil retning.

Statsforvalterens innsats på prioriterte arter, arter innenfor oppfølgingsplan trua natur og naturtyper med handlingsplan har samlet sett gitt positiv effekt i form av økt kunnskap, nye tiltak og økte leveområder i 2024.

For å oppnå målet må det selvstendige ansvaret for å hindre tap av naturmangfold økes bredt i alle sektorer i landet; nasjonalt, regionalt og lokalt.

Forvaltning av villrein (fra kapittel 3.1.4.2.1.1 i TB)**Rapportere på**

De nasjonale villreinområdene er på vei til å nå minimum middels kvalitet så snart som mulig

Tilstand 2024:

Snøhetta - antatt i dårlig tilstand (rød).

Knutshø - antatt i dårlig tilstand (rød).

Det er ikke gjort konkrete tiltak for å forbedre tilstanden til gul. Det er et urealistisk mål at områdene skal ha minimum gul tilstand ved neste klassifisering i 2025 med mindre virkemidler utvikles videre, finansiering og tiltak settes ut i live.

Effekten av ivaretagelse av villrein gjennom kommunale arealplanprosesser bidrar til å unngå forringelse av villreinens leveområder. Her har Statsforvalteren strammet inn opp imot høringsuttalelser.

Avvik

Grunnet en betydelig økning i saksmengde for villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø har Statsforvalteren kun hatt midler til å ivareta nemndas oppgaver til og med september. Nemnda la ned arbeidet sitt og lot saker "komme gjennom" resten av året.

Her er utviklingen i antall protokollførte saker de siste årene:

2017: 16 saker

2018: 26 saker

2019: 27 saker

2020: 32 saker

2021: 40 saker

2022: 29 saker

2023: 54 saker

2024: 57 saker*. Selv om sekretær siler ut saker underveis så ble budsjettet brukt opp i september og nemndsarbeidet ble lagt ned.

Her er utviklingen i den økonomiske tildelingen til nemndsarbeidet:

2017: 400 000 + 100 000

2018: 500 000

2019: 500 000

2020: 500 000

2021: 500 000

2022: 550 000

2023: 550 000

2024: 550 000

3.1.1.8 Forurensning skal ikke skade helse og miljø

Nye og strengere krav i utslippstillatelser og tilsyn vil på sikt medføre at miljøtilstanden blir bedre og bedre.

Akvakulturnæringen gir utfordringer med store utslipp lokalt og påvirkninger på sårbart naturmangfold. Forskriftsreguleringen av næringen har så langt ikke gitt noen positiv gevinst for miljøet. Vi ser imidlertid at på sikt så vil forskriftsreguleringen frigjøre ressurser som kan benyttes til økt tilsyn.

Det er fremdeles store etterslep på avløp. Avløp er en stor bidragsyter til utslipp i vann og vassdrag, men revidert avløpsdirektiv har ført til at kommunene har fått større fokus på dette. Gjennom arbeidet med oppfølgingen av Regional plan for vannforvaltning har flere kommuner begynt å se på mulighetene for samarbeid for å løse avløpsoppgavene, spesielt for de mindre avløpsanleggene. Dette initiativet vil på sikt gi positive virkninger i vannforekomstene.

Forurensningskilder fra overgjødning (fra kapittel 3.1.4.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Forurensningskilder som skaper eutrofiering er godt regulert.

I 2024 er det jobbet med kunnskapsgrunnlaget mht eutrofi, og på oppdrag fra Statsforvalteren har NIVA/NIBIO modellert eutrofitilstand i vassdrag med utløp til Trondheimsfjorden. Store vassdrag som Verdals- og Stjørdalsvassdraget, Nidelva, Gaula og Orkla synes å ha svært god tilstand mht. eutrofi. Utfordringene er i mellomstore vassdrag som Levangervassdraget, Hotranvassdraget, Børse og Vigda i Skaun samt i sidebekker. Statsforvalteren er myndighet for store avløpsrenseanlegg. Modelleringen viser at det er potensiale for forurensningsreducerende tiltak ved renseanlegg i Trondheim. Gjennom samhandling med kommunene og vannkoordinatorne kan Statsforvalteren bidra til at de nasjonale føringene mht. rensing av avløp følges opp.

Statsforvalteren har i 2024 uttalt oss til mer enn 90 nydyrkingssaker, der flere er frarådet og justert på grunn av eutrofiensyn eller konflikt med viktige eller rødlista naturtyper som myr, flomskogsmark og ravinedaler. Vi har også behandlet mer enn 80 søknader om hogst av kantsoner langs vassdrag, der det bl.a. stilles vilkår om at det ikke skal plantes ny granskog langs vannstrengen. Behandlingen av disse enkeltsakene har gitt gode miljøbidrag.

Statsforvalteren er i prosess med vurdering av innføring av forskrift om regionale miljøkrav. Vi har som målsetning at vi skal fatte beslutning om det blir forskrift i Trøndelag innen utgangen av 2025, og at forskriften eventuelt skal gjelde fra og med vekstsesongen 2026. I Trøndelag har de store elvene god tilstand mht eutrofi, og det er i første rekke i nedslagsfeltet til de mindre vassdragene med stor påvirkning fra jordbruk det vil bli nødvendig å iverksette tiltak ut over de frivillige. Ca 300 jordbrukspåvirkte vannforekomster i Trøndelag har eutrofiutfordringer. Hvor mange av disse som skal omfattes av forskrift vil avhenge av omfang av frivillige tiltak og hvor mye korn/grønnsaksarealer det er i nedslagsfeltet.

Vi registrerer en beskjeden økning i komareal som ligger i stubb over vinteren, og noe økning i direkte sådd høstkorn. Det er også økning i grasdekte vannveier og grasdekte kantsoner. Økningen er imidlertid for liten til at en kan forvente vesentlig bedring i vannstanden.

I 2024 ga vi en ny tillatelse til Høvringen renseanlegg i Trondheim. Der ble det stilt krav om å overvåke nitrogenutslippene gjennom prøvetaking. To andre kommuner er også i gang med å utrede/bygge nye renseanlegg.

Vannforvaltningsplaner

Tema	Hvor mange vannforekomster vil nå miljømålene, innen gitte frister	Hvor mange vannforekomster vil ikke nå miljømålene, innen gitte frister	I hvor mange vannforekomster er det fastsatt regionale forskrifter for å nå målene	I hvor mange vannforekomster har SF vurdert å innføre regionale forskrifter
Antall	3 366	249	0	0

Økt forberedelse til ombruk og materialgjenvinning av avfall i kommunene (fra kapittel 3.1.4.3.2.1 i TB)

Rapportere på

Økt forberedelse til ombruk og materialgjenvinning av avfall i kommunene

Vi har ikke prioritert dette aktivt, men har vist til kommunes andel av husholdningsavfall som er levert til materialgjenvinning i kommunebildene og hatt en dialog rundt dette på kommunemøtene. Vi ser en positiv trend i mengden avfall som blir levert til materialgjenvinning. På hjemmesiden vår har vi lagt ut oppdatert informasjon om kildesortering og materialgjenvinning. Inntrykket vårt er at avfallsselskapene er kjent med nye krav til utsortering og forberedt på å dokumentere dette til neste år. Vi forventer derfor at den nasjonale tilsynsaksjonen i 2025 vil bidra til å øke fokuset på dette enda mer og også avdekke eventuelle behov for ytterligere tiltak.

3.1.1.9 God økonomiforvaltning i kommunene

Det generelle bildet for økonomien i trønderske kommuner har forverret seg det siste året. Antall kommuner med negativt netto driftsresultat ble tredoblet fra sju i 2022 til 21 i 2023-regnskapet. I løpet av 2024 er det synliggjort at mange sliter med å få inntekter og utgifter i balanse, og mange vil dra med seg utfordringene inn i 2025. Trenden er også at vi har fått større inntektsforskjeller mellom kommunene, og dermed større variasjoner.

To trønderske kommuner kom på ROBEK-lista i 2024. Det er ytterligere seks kommuner hvor Statsforvalteren er særlig bekymret for kommuneøkonomien, og som i 2024 har fått tettere oppfølging.

Årsakene til tøffere økonomiske tider er sammensatt. Økte priser, høy gjeld og renter forklarer noe, samtidig som vi har registrert en høy utgiftsvekst innen helse, omsorg, barnevern og sosialhjelp. Tidligere har ekstra skatteinntekter berget mangt et kommuneregnskap, og kanskje gjort at noen har skjovet problemene foran seg. De store demografiske endringene forsterker omstillingsbehovet. Vi registrerer at det er krevende for kommunene å omstille seg raskt nok til en endret befolkning og til endrede behov, samt å gjennomføre strukturendringer. Vi ser også at utfordringer med kompetanse og kapasitet forsterker de økonomiske utfordringene. Trykket på omstilling og økonomistyring må derfor holdes oppe.

Budsjettåret 2024 var preget av valget høsten 2023. Det politiske landskapet endret seg i mange kommuner, og mange nye politikere ble med i "innspurten" av budsjettprosessen. Dette tror vi også kan ha bidratt til at det har vært ekstra krevende å ta nødvendige grep for å tilpasse seg tilgjengelige rammer.

Kommuneøkonomi har vært en del av Statsforvalterens sitt tilbud til "Folkvalgtoppplæring". Vi har holdt presentasjoner om kommuneøkonomi i mer enn ti kommunestyremøter i 2024, og har også deltatt i kommunenes budsjettkonferanser/stategisamlinger etc.

Statsforvalteren vurderer fortløpende alle kommunene i fylket gjennom arbeidet med *Kommunebildet*. Kommuneøkonomien overvåkes ved analyse av nøkkeltall fra KOSTRA og ved årlig bunnlinjekontroll av budsjetter/økonomiplan og årsregnskap.

Både gjennom vår generelle veiledning og i oppfølgingen av enkeltkommuner har vi vektlagt betydningen av langsiktig planlegging og felles virkelighetsforståelse. Dette har blitt formidlet i kronikker, kommunebesøk, *kommunebilder* samt i mange presentasjoner for kommunestyrer. Vi har også gitt uttalelser til kommunenes samfunnsplaner, med budskap om at kommunen må opparbeide seg tilstrekkelig økonomisk handlingsrom.

Kommunene med mest sårbar økonomi har blitt prioritert i vårt veiledning- og oppfølgingsarbeid. Dette er nærmere opptalt under punkt 3.1.5.1.1.1.

Kommunene er generelt fulgt opp ved veiledning både gjennom brev, vårt fagnettverk, KOMØKforum, og ved deltagelse i møter. KOMØKforum er et nettverk hvor vi gjennomfører digitale møter samt ei fysisk samling over to dager hvor vi inviterer alle økonomisjefer og medarbeidere. Dette er en god måte for Statsforvalteren å nå ut til alle med nyheter og dagsaktuelle tema. Deltakerne får også etablert et godt faglig nettverk hvor de kan dele erfaringer og søke råd. Hovedtema for samlingen i 2024 var: "Hvordan få til økonomisk omstilling? Hvordan bidra til gode analyser, systemer og prosesser?"

Videre har Statsforvalteren besvart innkomne spørsmål fra kommunene og deltatt på kurs- og konferansevirksomhet, herunder digitale møter i forbindelse med statsbudsjett og kommuneproposisjon.

God oppfølging av kommuner som er i, eller står i en situasjon der de kan komme i, ROBEK. (fra kapittel 3.1.5.1.1.1 i TB)

Rapportere på

God oppfølging av kommuner som er i, eller står i en situasjon der de kan komme i, ROBEK.

Kommunene med mest sårbar økonomi har blitt prioritert i vårt veiledning- og oppfølgingsarbeid. Gjennom 2024 gjelder dette spesielt 8 kommuner.

Vi har faste kontaktpersoner for disse kommunene slik at vi på en bedre måte kan følge den økonomiske utviklingen og ha tettere dialog og møtepunkt, fortrinnsvis med økonomisjef og kommunedirektør.

I oppfølgingen har vi vektlagt betydningen av langsiktig planlegging, at man har et felles kunnskapsgrunnlag og arbeider mot å oppnå felles virkelighetsforståelse. Vi har holdt presentasjoner om kommuneøkonomi i mer enn ti kommunestyremøter i 2024, og har også deltatt i kommunenes budsjettkonferanser/stategisamlinger etc.

Økonomisk stilling blir vurdert i fordelingen av skjønnsmidler. For det første gjennom at økonomisk stilling blir hensyntatt i vurderingen av skjønnsmidler knyttet til kompensasjon for utgiftskrevende forhold. Videre har to kommuner i 2024 fått støtte for å jobbe med bedre kunnskapsgrunnlag og analyse. Levanger kommuner er tildelt prosjektskjønn for å jobbe med et større et fornyingsarbeid om ressursstyring/økonomistyring. Prosjektet har delt sine foreløpige erfaringer i flere konferanser i 2024.

Siden utfordringsbilde er svært sammensatt, er det krevende å peke på effekt/resultat av våre tiltak. Basert på erfaringene fra 2024, ser vi likevel flere muligheter for videreutvikling og endring. Vi trekker fram følgende seks forhold:

- Spesielt gjennom oppfølging av ROBEK-kommuner, har vi sett betydningen av å jobbe mer tverrfaglig. Demografiske endringer, og kompetanseutfordringer krever store endringer i kommunens tjenester. Det krever også tverrfaglighet og samordnet oppfølging fra vår side.
- Arbeidet med godt kunnskapsgrunnlag og analyse, spesielt som bidrar til "å ha langlysa på", bør vektlegges og forsterkes. Vi erfarer at felles virkelighetsforståelse er en viktig forutsetning for at kommuner skal ta nødvendige grep.
- God kommunikasjon er viktig for skape forståelse for endring og dempe forventninger hos innbyggere. Gode eksempler på vellykket innbyggjerdiallog er viktig å formidle.
- Vår oppfølging framover vil kreve enda større grad av differensiering. Vi har gode erfaringer med å jobbe i nettverk. Vi ser nå på ulike løsninger hvordan grupper av kommuner kan jobbe videre med økonomisk omstillingsarbeid. Herunder nettverk for bærekraftig kommuneøkonomi i samarbeid med KS.
- Et annet punkt er interkommunalt samarbeid. For å øke det økonomiske handlingsrommet, samt møte utfordringene med kapasitet og kompetanse og en mer aldrende befolkning, vil dette kreve større grad av samarbeid mellom dagens kommuner.
- Arbeidet med å bedre det økonomiske handlingsrommet henger tett sammen med fornying og innovasjon. Vi må legge til rette for mer omstillingsdyktige kommuner, og for at det skal bli enklere for kommuner "å stjele gode ideer og løsninger" fra andre, se for øvrig punkt 7.3.6.1.1 om arbeidet med fornying og innovasjon.

Redusert merforbruk i kommunene som har størst merforbruk. (fra kapittel 3.1.5.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Redusert merforbruk i kommunene som har størst merforbruk.

Statsforvalteren analyserer årlig hvilke kommuner hvor risikoen for merforbruk er størst. Dette gjøres to ganger hvert år via analyser i det digitale verktøyet kommunebildet. Det innledes dialog med de aktuelle kommunene, og veiledning ytes både overfor politisk og administrativt nivå. I 2024 har kommuneøkonomi også vært spesielt vektlagt i vår folkevalgtopplæring hos disse kommunene. Det erfarer at tidlig kontakt med kommunen er viktig, da omstillingsprosesser ofte tar tid før effekt kan hentes ut. Vi ser at vårt bidrag er viktig for å etablere et felles virkelighetsbilde som er grunnlaget for de videre prosessene.

I 2024 rettet vi en henvendelse til KS knyttet til mulighet for etablering av et 2-årig utviklingsnettverk for bærekraftig kommuneøkonomi. Det er nå gått ut tilbud til 8 av våre kommuner, oppstart er våren 2025 og deltakelsen blir finansiert med skjønnsmidler fra oss.

Vi har erfart at på tross av et underliggende behov så har den betydelige merskatteveksten de senere år medført at enkelte kommuner har valgt å utsette nødvendige grep for å balansere sin økonomiske drift. Merskatteveksten har følgelig kamouflert en underliggende ubalanse i driften, og når denne merskatteinntekten bortfaller er risikoen for merforbruk stor.

Trøndelag har i flere år vært uten kommuner på ROBEK-lista, men i juni 2024 ble Røros og Røyrvik kommuner innmeldt. Begge kommunene ble meldt inn på bakgrunn av vesentlig merforbruk i regnskapet for 2023. Ingen øvrige kommuner i fylket avla regnskap for 2023 med et akkumulert merforbruk.

Begge disse nye ROBEK-kommunene har hatt lavt økonomisk handlingsrom i årene før innmelding. Røros har også vært registrert i ROBEK tidligere (2014-2017). Oppfølging av ROBEK-kommunene har vært en prioritert oppgave i 2024. Vi har vært i kommunestyret i begge kommunene. Både Røyrvik og Røros er tildelt skjønnsmidler men siden tiltaksplanen ikke kom på plass før i desember 2024, har tildelingen så langt ikke blitt knyttet opp mot en tiltaksplan (men den vil bli det). Mesteparten av ressursinnsatsen har likevel handlet om veiledning og dialog, og her har Røyrvik kommune fått

tettest oppfølging siden den økonomisk ubalansen her er mest utfordrende.

Vi erfarer at innmeldingskriteriet for ROBEK i kommuneloven § 18-1 bokstav d gjør at kommuner med store akkumulert merforbruk (større enn 3 % av driftsinntektene) fanges opp tidligere. Denne lovhjemmelen fungerer veldig godt og gjør at kommunen kommer raskere inn i ROBEK og må følge bestemmelser som følger av registreringer.

Vi ser at en særskilt oppfølgingsordning for kommuner som har store og vedvarende utfordringer (jf. anbefalinger i Generalistkommuneutvalget) kan være hensiktsmessig der dialog, veiledning, tilsyn og annen form for bistand i forkant ikke medfører nødvendig bedring. Dette kan da være et tiltak for å sikre rettssikkerheten til kommunens innbyggere og grunnleggende tjenester.

Kommunene skal aktivt bruke KOSTRA-data i styring av kommunene (fra kapittel 3.1.5.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene skal aktivt bruke KOSTRA-data i styring av kommunene.

Statsforvalteren har gjennom flere år aktivt benyttet KOSTRA-data som grunnlag for dialog med kommunene, så også i 2024. Vi vil her særlig nevne vår bruk av KOSTRA-data i våre *kommunebilder* og i våre presentasjoner av status i fylket. Vi må også trekke fram samarbeidet med Trøndelag fylkeskommune om statistikkportalen Trøndelag i Tall. I tillegg er KOSTRA benyttet i folkevalgtopplæringen som er blitt gjennomført siste år. Vi opplever at det er stor interessen for å se sammenligbare tall fra andre kommuner (kostragrupper).

Gjennom aktiv bruk og synliggjøring av KOSTRA-data har vi bidratt til å gjøre KOSTRA mer kjent og lettere tilgjengelig, og anser dette som et av de viktigste tiltakene for å bedre kvaliteten i tallene. I møter med kommunene har vi også vist til KOSTRAforskriften og KOSTRA-veilederen, og oppfordret kommunene til å sette seg inn i disse. Vi vil fortsette å arbeide målrettet med å informere og oppfordre kommunene til å bruke KOSTRA aktivt som et kunnskapsgrunnlag for videre utvikling.

Vi ser av vår gjennomgang av kommunenes budsjett og økonomiplan at kommunene aktivt bruker KOSTRA-data som styringsverktøy. Gjennom vår gjennomgang av regnskap, budsjett og økonomiplan for 2024 og så langt for 2025 har vi funnet at kommunene aktivt benytter økonomiske nøkkeltall, informasjon om demografi, kommunale tjenester mm. I tillegg har de fleste kommuner vedtatt måltall som styringsverktøy, og knyttet dette opp mot nøkkeltall i KOSTRA.

3.1.1.10 Økt verdiskaping i landbruket og landbruk over hele landet

Statsforvalteren har bidratt til:

- * Et sterkere, regionalt samarbeid om nye, landbruksbaserte næringer
- * Økt kunnskaps- og erfaringsdeling «de gode hjelpere» imellom, og samlet sett bedret utnyttelse av ressursene regionalt
- * Bedre oppfølging av gründer (markedsbaserede dyrkere, mobilisering generelt) i samarbeid med andre aktører i partnerskapet.
- * Lagt grunnlag for bedre strategiske valg og vurderinger, samt bedre måloppnåelse (som følge av styrket samarbeid).
- * Styrket kommunene i rollen som «koblingsaktør» og næringsutvikler (på landbruksområdet).
- * Rekruttering og økt mangfold i landbruksnæringen gjennom nye produkter og tjenester (mobilisering).
- * Styrka omdømme og bedre markedstilgang for lokale landbruksprodukter (IGW, Trøndersk matfestival, bærekraftige offentlige kjøkken).
- * Økt interesse og engasjement for næringsutvikling innen landbruket i regionen.
- * Vi har bidratt til å synliggjøre mulighetsområder innen landbruket, lokalt og regionalt, samt bidratt til å få i gang ulike satsinger i regionen.
- * Økt kompetanse hos landbruksgründeren innen spesifikke områder (IPT, SMAK63, lokalmat, m.m).
- * Initiert og fulgt opp satsinger og prosjekter som har styrket utviklinga og bidratt til økt verdiskaping og landbruk over hele fylket.
- * For økologisk landbruk har innsatsen bidratt til økt kunnskap og synliggjøring av økologisk landbruk til forbruker og næring. Det totale økologiske arealet i Trøndelag er stabilt. Arealet til økologiske poteter er redusert fra 85 daa i 2022 til 48 daa i 2023. Ut fra foreløpige tall for produksjonstilskudd for 2024 ser det ut for at arealet til økologiske korn og grønnsaker også går noe ned i Trøndelag.

Verdiskaping (fra kapittel 3.1.6.1.1.1 i TB)

Rapportere på

God ivaretagelse av nasjonale mål og regionale strategiske føringer

Trøndelag har en allsidig arealbruk og et sterkt produksjonsmiljø med både ulike husdyrproduksjoner og planteproduksjoner godt representert, og vi har ei beitenæring som utnytter utmarka aktivt. Det drives aktivt landbruk over hele fylket, sjøl om nedgangen i antall bruk merkes tydeligere i de mest sårbare delene av fylket. Trøndelag har godt over 23 % av all matproduksjonen i Norge. Vi bor midt i matfatet der vi har et veldig godt samspill mellom de som produserer volum og de som produserer i mindre skala og får til spesialiteter.

Landbruksavdelinga jobber for å videreføre de sterke sidene ved det trønderske landbruket i samarbeid med næringa og partnerskapet. Vi mener vår innsats gir positiv effekt spesielt ved at vi bidrar til å initiere og følge opp satsinger og prosjekter som styrker utviklinga

Pr. i dag har Trøndelag som eneste fylke i landet komplette verdikjeder innen jord, skog, reindrift og havbruk. Vi ser imidlertid at dette ikke er noe vi kan ta for gitt, og Statsforvalteren vil bidra for å synliggjøre viktigheten av å beholde dette i fylket. Videre arbeider vi for å lette overgangen fra bås til løsdrift på melk, for at vi i størst mulig grad skal klare å opprettholde både antall bruk og volum i denne sektoren.

Tilfredsstillende foryngelse etter all hogst innen tre år etter hogst (fra kapittel 3.1.6.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Kommunenes arbeid med tilfredsstillende foryngelse innen tre år etter hogst er fulgt opp

SF følger opp kontrollene gjennom kommunedialogen flere ganger i året og i egne brev til kommunene. For foryngelseskontrollen har vi valgt å lage retningslinjer for gjennomføringen med 4 ulike frister.

I år har vi i tillegg til løpende oppfølging, sendt brev til samtlige kommuner med status over foryngelseskontroll, resultatkartlegging og NMSK kontroll, der kommuner med mangler i NMSK kontroller kan bli fulgt opp gjennom egne forvaltningskontroller. Tiltaket har også i 2024 gitt god effekt og vi ser forbedringer i foryngelsen gjennom at det plantes tettere.

I 2024 har vi god måloppnåelse;

Resultatkartlegging 127 av 129 felt er gjennomført.

I foryngelseskontroll inngår 301 felt. 17 av disse (inklusive 9 lokale felt) er ikke ferdigstilte og har status ny, sendt egenmelding eller purring. I tillegg er det h.h.v. 6 og 2 lokale felt som har status "Skal kontrolleres" og "Videre oppfølging". Sett i forhold til nasjonalt utplukk er måloppnåelsen god.

I tillegg er det gjennomført 302 tilskuddskontroller noe som er 13,6% av alle saker som har mottatt tilskudd i 2024.

For 2025 vil vi å ha en like tett oppfølging av kommunens kontrollarbeid som i 2024.

Med mål om bedring kvalitet og mer effektiv kontroll har vi bidratt til testing av drone i resultatkartleggingen i regi av Smart Forest. Testingen ga ikke forventet resultat.

Det viktigste tiltaket med hensyn til å sikre tilfredsstillende foryngelse er at alle hogster i Norge kartfestes og gjøres tilgjengelige for forvaltningen. Dette arbeidet må forseres med tanke på etablering av nasjonal løsning.

I forhold til tabellene under er det lite hensiktsmessig med resultater pr 30/11, når kommunenes frist for ferdigstilling er 1/1. Det er først ved årsskiftet det kan gis et riktig bilde av gjennomføringen og om effekter av kontrollene.

Foryngelse etter hogst (gjennomføring)

Betegnelse på rapporteringskrav	Uttrekt antall felt/kontrollfelt	Antall slutført pr. 30.6	Antall slutført pr. 30.11	Antall ikke gjennomførte 30.11	Antall med tilfredsstillende foryngelse pr. 30.11
Resultatkartlegging	129	69	114	15	78
Foryngelseskontroll	301	138	275	26	173

30 av 301 felt i foryngelseskontrollen er felt som er lagt til lokalt av kommunen

Foryngelse etter hogst (opplæring/oppfølging)

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall fellesmøter med kommunene	Antall møter/befaring med enkeltkommuner
Gjennomførte tiltak og aktiviteter foryngelse, 2024	4	Liten
Effekt av gjennomførte tiltak (høy/middels/lav)	4	Høy
Planlagte tiltak og aktiviteter foryngelse, 2025	8	2

Tilskuddsordningene i skogbruket (fra kapittel 3.1.6.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Kommunene forvalter de økonomiske virkemidlene i skogbruket effektivt

Kommunene forvalter de økonomiske tilskuddsordninger i skogbruket. I denne rapporteringen kommenterer vi disse ordningene med vekt på de tre rapporteringskravene i tabellen nedenfor. Når det gjelder tabellene nedenfor har vi begrenset mulighet til å svare korrekt på disse. Vi gjennomfører forvaltningskontroll av et utvalg kommuner hvert år, vi kan ikke med sikkerhet si hvordan forvaltningen har vært i de andre kommunene. Det er også slik at det alltid er mulighet for forbedringer i både forvaltning og resultatoppnåelse i en kommune. Tabellene må derfor fylles ut på bakgrunn av en

ren skjønnsmessig vurdering. Derfor stiller vi oss undrende til nytten av denne type rapportering.

Infrastruktur:

Etter en lang og målrettet satsing på skogsbilveier i fylket har vi mange søknader om tilskudd til skogsveg. Det er derfor knapphet på midler. Vi har lyktes med å få til et regionsamarbeid mellom kommunene om disse vegmidlene. På grunn av stor etterspørsel er det de beste vegprosjektene som får støtte. Tilskudd til veg fungerer slik sett bra, men vår største utfordring for å få bygget flere veger er knapphet på midler. Vi har derfor nå måtte gå til det skrittet å be kommunene redusere støttenivået for at de knappe midlene kan strekke til flere vegprosjekter. Kommunene prioriterer noe midler til driftstilskudd i vanskelig terreng. Vi har store volum i bratt terreng som krever taubane. Her har lyktes dårlig fordi vi mangler entreprenørkapasitet på taubane. Det er imidlertid konkrete planer for oppbygging av taubanekapasitet i Trøndelag i 2025. Vi forventer derfor økt aktivitet på taubane i 2025. Statsforvalteren i Trøndelag planlegger å opprettholde satsingen på skogsveg gjennom Skogsatsing Trøndelag.

Ressurskartlegging:

Vi har fått i gang et ressurskartleggingsprosjekt sammen med Innlandet som skal vise hvor skogen står. Prosjektet vil både kunne synliggjøre hvor store ressurser som står i bratt terreng og hvor skogen faktisk står. Dette håper vi på litt lengre sikt kan resultere i en økt satsing på hogst i bratt terreng.

Skogkultur:

I 2024 er det en økning på alle de 3 største skogkulturtiltakene planting, ungskogpleie og markberedning. Spesielt har vi hatt god effekt av samarbeid med skognettverkene og næringsaktørene innen ungskogpleie. Over de 2 siste årene har prisstigningen for disse 3 tiltakene vært > 22%. Samtidig har tilskuddsrammene vært uforandret. I 2024 fikk vi 3,2 mill kr i tilleggssamme med bakgrunn i økt aktivitet og prisstigning. Det gjøres nå tiltak for å tilpasse tilskuddssatser til tilskuddsrammene. Uten vesentlig økning i disponible tilskudd, vil skogkulturaktiviteten synke.

Økonomiske virkemidler i skogbruket (forvaltning, resultatoppnåelse)

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall kommuner i fylket	Tilfredsstillende (antall kommuner)	Med mulighet for forbedringer (antall kommuner)
Infrastruktur (skogsvaier mm)	38	36	2
Skogkultur	38	33	5
Miljøtiltak	38	38	0

Vurdering av infrastruktur er gjort på bakgrunn av gjennomførte forvaltningskontroller. Skogkultur er gjort med bakgrunn i tilfredsstillende tilskuddskontroll registrert i øks. For miljøtiltak har vi få saker og lite grunnlag for å svare ut i denne tabellen. Vi opplever generelt tabellen uten nærmere spesifisering og forklaring som vanskelig å forholde seg til.

Økonomiske virkemidler i skogbruket (opplæring/oppfølgning)

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Tiltak økonomiske virkemidler skogkultur	Det er gjennomført 6 møter med skognettverk og næringsaktører om ungskogpleie. I tillegg er det gjennomført 3 regionmøter og 2 fagsamlinger om temaet. Med henvisning til økningen i skogkulturaktiviteten siste år, vurderes effekten av innsatsen å være god. Det planlegges tilsvarende aktiviteter for 2025.
Tiltak økonomiske virkemidler infrastruktur	Statsforvalteren i Trøndelag satser gjennom et samarbeid med Trøndelag Fylkeskommune, kommunene og Skognæringa i Trøndelag på vegplanleggere, veggpådrivere og skogpådrivere gjennom prosjektet Skogsatsing Trøndelag. Dette resulterer i mange gode vegprosjekter som bygges med god kvalitet. Vi var med og arrangerte fagsamling for skogsveg sammen med Skogkurs i Trøndelag, og la til rette for at mange kommuner deltok på dette. Statsforvalteren i Trøndelag har sammen med Skognæringa Kyst, WoodWorks og Trøndelag Fylkeskommune gjennomført et flaskehalsprosjekt for offentlige veger. Her har vi bidratt med stor arbeidsinnsats ved å definere dekningsområder med skogressurser for alle flaskehalsene. Transportøkonomisk institutt fikk i 2024 beregnet gevinsten av å utbedre flaskehalsene.
Tiltak økonomiske virkemidler miljøtiltak	Tre kommuner med samlet 4 saker har innvilget tilskudd til miljøtiltak. Vi er ikke kjent med at det er jobbet spesielt aktivt med å jobbe frem slike tilskuddssøknader i kommunene. Vår befattning med ordningen har vært veiledning ved saksbehandling.

Verdiskaping i reindriften (fra kapittel 3.1.6.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Virkemidler og tiltak bidrar til å nå de reindriftspolitiske målene

Arbeidet med økt verdiskaping i reindrifta har vært nedprioritert det siste året. Vi har kun svart på spørsmål og veiledet utøvere og andre interessenter som har vært innenfor fagområdet.

Ser vi nærmere på ressursregnskap for reindriftsnæringa, som er en årlig rapport om ressursituasjonen, belyser den forhold som er knyttet til beitegrunnlag, reintall, flokkstruktur, produksjon og tap. Resultatet her indikerer at det produseres en betydelig mengde reinkjøtt i vårt område, spesielt i Sør Trøndelag/Hedmark RBO, og i reinlagene. Det er også godt dokumentert i SINTEF-rapporten om Verdiskaping og ringvirkninger av landbruksbasert næring i Trøndelag. SFTL jobber daglig med å redusere omfanget av tapte beitearealer gjennom vårt areal- og planarbeid. I tillegg holder vi oversikt over reintallet gjennom søknadsbehandling. Vi er i dialog med rovviltforvaltningen om konsekvenser og mulige tapsforebyggende tiltak for å redusere tapsskadeomfanget. Også for andre tap relatert til sykdom og dyrehelse, er vi i jevnlig dialogmøter med Mattilsynet. Vi ser det som vanskelig for næringa å øke verdiskapinga og få økonomisk bærekraftig reindrift med så store tap.

For reindriftsfaglige tema som optimalisering av flokkstruktur og effektiv produksjon, driver vi i mindre grad veiledning. Dette er temaer vi ser at næringa lider av å ikke ha et system for veiledning og rådgivning innenfor. Dette ble løftet inn i det nasjonale prosjektet for økt samhandling og dialog innen reindriftsforvaltningen samt i årets reindriftsforhandlinger. Vi forventer at det gir positive resultater.

Økt verdiskaping utover kjøttproduksjon i reindrifta: «Ut på Vidda» går sin gang og det fungerer med SFTF som prosjektleder. En ser at motivasjonen for de som driver i Trøndelag i større grad er formidling omkring reindriftsnæringa og den samiske kulturen, enn inntjening.

Formidling av muligheter for økt verdiskaping innen reindriftsnæringa og næringer relatert til reindrift, orienteres det om både på dialogmøtene/førslaktemøtene og nyhetsbrevene som avdelingen sender ut til utøvere og kommuner i Trøndelag ca hver måned. Det ble arrangert reindriftskonferanse i 2024 for alle utøvere, samt flere distriktsledermøter, hvor relevante tema ble drøftet.

For å bedre måloppnåelsen er det nødvendig at vi som er førstelinjemyndighet og har daglig kontakt med reindriftsutøverne, blir tatt med på de satsingene som omhandler økt verdiskaping i form av større slaktevolum, økt videreforedling og markedsføringsarbeid.

3.1.1.11 Bærekraftig landbruk

Landbruk

Vi mener miljøvirkemidlene bidrar i retning for å nå målet om bærekraft. Dette begrunnes med at miljøvirkemidlene ivaretar kulturlandskap, biologisk mangfold, kulturminner/-miljø, friluftsliv. De bidrar også til redusert næringsavrenning og erosjon til vann og vassdrag, redusert bruk av plantevernmidler og redusert utslipp av klimagasser til luft.

Grad av måloppnåelse

Målet om biologisk mangfold blir ivaretatt både gjennom miljøtilskuddsordningene og utvalgte kulturlandskap. Interessen for ordningene er svakt økende.

Kulturlandskap og kulturminner ivaretas i stor grad. Setersatsinga i fylket er viktig. Vi har høge tilskudd, antallet setrer i drift har gått ned, men ikke siste år. Vi tror høge tilskudd begrenser nedgangen.

Vi vil komme nærmere målene om god vannkvalitet gjennom det pågående arbeidet med vurdering av å innføre vannforskrift. For mye åkerareal blir fortsatt pløyd om høsten. Landbruksavdelingen har sammen med kommunene, vannområdene og KLMI-avdelingen satt i gang arbeid for prioritering av vassdrag for økt målretting av tiltakene for bedre vannkvalitet. Det er krevende for Trøndelag at vi har mye areal som ikke er erosjonsrisikoklassifisert. Ordningene i RMP og SMIL brukes bra og øker.

Vi regner med at tapet av klimagasser og næring til vassdrag er betydelig redusert på grunn av god oppslutning om ordningene for miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel. Fangvekstarealet bør økes.

SF sitt bidrag

Statsforvalteren har sammen med partnerskapet og kommunene gjort prioriteringer som er viktige for Trøndelag. Vi mener at prioriteringene vi gjør, og ordningene vi har, gir positiv miljøgevinst og et mer bærekraftig landbruk. Vårt aktive informasjonsarbeid for kommuner, foretak og rådgivinga, for å få økt miljøinnsats, mener vi er viktig og gir god gevinst. Vårt pådriverarbeid for samarbeid mellom alle forvaltningsnivå mener vi og er viktig.

Reindrift

For reindriftas distrikter varierer måloppnåelsen i regionen på de tre bærekraftsmålene som er satt i Meld.st. nr 32 (2016-17). Distriktene har i stor grad gode beiteforhold, men noe varierende ressursutnyttelse og tilgang på slaktedyr av god kvalitet. Årsakene til redusert økologisk bærekraft ligger i stor grad i utenforliggende årsaker som økt ferdsel og utbygging/tiltak i viktige beiteområder samt økende og jevnt over stort rovdyrpress. Redusert slaktekvantum og reduserte muligheter for optimal flokkstruktur, gir igjen utilstrekkelig livsgrunnlag og dermed redusert økonomisk bærekraftig drift. I sum bidrar igjen dette til reduserte muligheter for ivaretagelse av den familiebaserte reindriften og dermed negativ kulturell bærekraftig drift.

SFTL har påpekt gjennom innspill til reindriftsforhandlingene og i møter med direktorat og departementer utfordringer reindrifta har med bærekraften over tid. Utviklingen er ikke lystig i enkelte distrikter, der det har vært tilnærmet null slaktning de siste 3-5 årene. SFTL har særskilt vurdert bærekraften i Fovsen Njaarke og har tett dialog med dem i utviklingen framover. Andre distrikter og reinlag har tildels god utvikling og klarer seg tålelig godt, noe som er gledelig.

SFTL lager kommunebilder på de ulike fagfeltene til kommunebesøk, som beskriver hvordan status er for bl.a. reindrifta i deres kommune. Og med indikatorer her, er det lettere målbart og presist framstilt for kommunene hvordan status er i deres kommune.

Regionale miljøutfordringer (fra kapittel 3.1.6.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Virkemidler på miljøområdet bidrar til å opprettholde kulturlandskapet og redusere miljøbelastningen fra jordbruksdriften

Regionalt miljøtilskudd til jordbruket er prioritert ut fra regionalt miljøprogram og instruks fra direktoratet.

Vi har for 2024 til drifta av bratt areal økt tilskuddet til de bratteste arealene. Dette siden vi mener det er viktig at disse arealene opprettholdes.

Omlag 60 % av kornareala omsøkes ordninga ingen jordarbeiding om høsten. Målet er å få 80 prosent av areala inn i ordninga, dvs ikke pløyes om høsten. For å få med mer areal har vi økt tilskuddet litt for arealene i erosjonsklasse 1 og 2 i "andre områder". Økningen i omsøkt areal fra 2023 til 2024 er på ca 2 prosent. Vi ønsker også økt bruk av ordninga fangvekster og satte derfor opp tilskuddet i 2024. Omsøkinga økte med godt 20 %, men vi mener fortsatt arealet er for lite, kun 3 % av kornarealet. Målet er at 20 % av kornareala bør ha fangvekst.

Vi har fortsatt stor satsing på ordninger som gir redusert avrenning til vann og redusert tap av klimagasser. Vi har for ordningene ingen jordarbeiding om høsten økt foreløpig tilskuddssats med bortimot 10 % fra 2022. Høyest tilskudd i prioriterte områder der utfordringene med vannkvaliteten er størst.

Vi har i 2023 tatt inn ordninga hekke og beiteområder for fugl. Her har vi hatt godt samarbeid med Klima- og miljøavdelinga og Birdlife med utforming av ordninga

SMIL har fortsatt stor etterspørsel etter tilskudd til tiltak for redusert tap av jord og næring til vann. Vanntiltak blir også prioritert høgt av oss og av kommunene.

For tiltak i beiteområder går nå over halvparten av midlene til elektronisk utsyr men sperregjerder og sankeanlegg har fortsatt høy prioritet. Vi mener det er rett å prioritere elektronisk utstyr høgt siden det letter tilsynet betraktelig, særlig i rovdyrutsatte områder, men også i andre områder.

Klima og miljømidlene blir i økt grad brukt til tiltak for å nå målene om bedre vannkvalitet. Dette gjelder økt satsing på informasjonsarbeid og mindre utredninger.

Dreneringstilskuddet har fått økt etterspørsel etter at satsene ble økt. For 2023 hadde vi større søkning om midler enn ramme .

Vi mener prioriteringene vi og kommunene gjør bidrar til god effekt av ordningene.

Framover ønsker vi økt bruk av ordningene for bedre vannmiljø slik at målene for god vannkvalitet kan nås.

Drenering av dyrkajord har fått økt søking, men her er det fortsatt behov. Utfordringa er at økt tilskuddssats, vedtatt i 2023, ikke er fulgt opp med økt ramme. Dersom denne ikke blir økt i 2024 forventer vi stor mangel på midler og at aktiviteten blir lavere enn tidligere og lavere enn ønska.

Arbeidet med klimaplaner går for seint, godt 220 planer på 2 år er for lite! Tilbudet om rådgiving er på plass, men etterspørselen er for liten. Vi har brukt en god del ressurser på informasjonsarbeid, men dette ser ikke ut til å være nok. Det må vurderes om tilskuddet bør økes.

Vi mener flere burde brukt ordningene ugrasharving under plantevern, men selv om vi mener tilskuddet er bra så får vi ikke særlige tilslag. Vi håper at informasjonsarbeidet vi bidrar til gjør at bruken av plantevernmiddel er sterkt behovsprøvd.

Vi er fortsatt bekymra for setringa, selv med relativt høye tilskudd så ser denne ut til å gå ned, eller i beste fall har stagnert. Målet er økning i setringa.

Trøndelag har hatt nedgang i antall sau på utmarksbeite de siste årene. Dette er på linje med resten av landet. En faktor er rovdyrutfordringa som fortsatt er krevende i flere beiteområder. Den gjennomsnittlige tapsprosent for sau og lam i fylket har økt noe igjen de siste tre år etter at det i årene før gikk ned. Andre faktorer er lønnsomhet, markedet, rekruttering og framtidstro i næringa. Samarbeid gjennom organisert beitebruk har stor betydning.

Ordningene under jord og jordhelse er nye og vi forventer at det vil ta litt tid før de får særlig omfang.

Forvaltninga må fortsatt ha godt informasjonsarbeid om miljømål og miljøordningene. I informasjonsarbeidet må både forvaltning og rådgiving bidra. Alle nivå må også bli flinkere til å vise og få fram effekt av gode tiltak. Økte tilskudd vil være effektivt for økt tilslutning.

Vi mener fortsatt at dreneringsordninga bør bli et rettighetstilskudd under regionale miljøtilskudd. Dette tror vi vil øke søkinga og det vil lette forvaltninga. I tillegg vil gjennomførte tiltak komme på kart.

SMIL: Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) er fordelt i henhold til føringene i hovedinstruksen. 64 % av midlene går til tiltak mot forurensning, og 36 % går til kulturlandskapstiltak. Av dette går 4,4 % til tiltak innen biologisk mangfold, her ønsker vi en økning.

Drenering: Økte satser har ført til økt aktivitet innen drenering. Hele fylkesrammen ble brukt opp innen fristen, og vi hadde da ubehandlede søknader liggende. Det er fremdeles et stort behov for forbedring av dreneringsstatus.

Virkemidler på miljøområdet (andel)

Miljøtema	Andel av de regionale miljøtilskuddene
Friluftsliv	0 %
Kulturlandskap	13 %
Biologisk mangfold	19 %
Kulturminner og kulturmiljøer	9 %
Avrenning til vann	28 %
Utslipp til luft	26 %
Jord og jordhelse	3 %
Plantevern	1 %
Miljøavtale og klimarådgiving	1 %
Sum	100 %

Avrenning til vann og utslipp til luft er svært høgt prioritert dette i henhold til egne ønsker og fra sentrale føringer. Kulturlandskap og biologisk mangfold vekter vi noenlunde likt. Ordninger innen friluftsliv er prioritert bort fra RMP, men ivaretas i stor grad i SMIL og UKL. Plantevern, jord/jordhelse og Klimarådgiving prioriteres høgt, men her er få ordninger og begrensa areal som kan omsøkes. Ordninger for mekanisk ugrasbekjempelse er det vanskelig å få tilslag på, kan skyldes utstyrmangel og stor variasjon mellom år i muligheter for å lykkes.

Miljøvirkemidlene (fra kapittel 3.1.6.2.1.2 i TB)
Rapportere på

Innholdet i miljøvirkemidlene er godt kjent for aktuelle søkere, landbrukets organisasjoner og kommuner.

Informasjon: Kommunene er godt informerte om SMIL- og dreneringsordningene gjennom informasjon fra Statsforvalteren. Mange kommuner har høy aktivitet, og totalt sett er det behov for mer midler. Enkelte kommuner har lav aktivitet, noe som kan tyde på at informasjon til aktuelle søkere bør bedres. Statsforvalteren planlegger informasjonstiltak via nett og media i 2025, samt informere om ordningene på BU- og miljøsamling, Landbrukskonferansen og ev. andre fysiske møter.

Regionale miljøtilskudd var tema på Landbrukskonferansen, Bu- og miljøsamlinga og flere webinar for kommunene. Statsforvalteren har også holdt foredrag på fagmøter for bønder om ordningene i flere kommuner. Vi erfarer at vår informasjon om ordningene bidrar til flere søkere, til at de som allerede er søkere søker på flere ordninger og at søknadene blir mer rette. Vi har i 2024 delt ut kulturlandskapspris for kulturmiljø/bygninger. Prisen gir god lokal og regional oppmerksomhet, noe vi mener bidrar til kunnskap om miljøverdiene i jordbruket.

Vi lager årlig veileder for regionale miljøtilskudd. Denne ligger på vår hjemmeside sammen med annet infomateriell og er sendt kommunene digitalt og videresendt bønder.

Statsforvalteren vil fortsette arbeidet med god informasjon til kommunen for å øke deres kompetanse ved å arrangere webinar og fysiske møter. Vi vil i 2025 også bidra på møter for bønder der kommunene ønsker det.

Økt oppslutning om ordningene tror vi skyldes økt informasjonsarbeid og økte tilskuddsatser.

Innholdet i miljøvirkemidlene (andel)

Betegnelse på rapporteringskrav	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hvor stor en andel (%) av PT søkere søkte RMP	46	50	51	51	55	57	61

Innholdet i miljøvirkemidlene (vurdering)

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Gi en vurdering av om omfanget av utførte miljøtiltak gjennom RMP har vært stabilt, stigende eller synkende de siste fem år.	stigende
Gi en vurdering av om omfanget av utførte miljøtiltak gjennom SMIL har vært stabilt, stigende eller synkende de fem siste år.	Andelen har gått opp og ned siste fem år, fra 2023 til 2024 er andel av ramme til miljøtiltak redusert fra ca. 78 % til ca. 64 %. Antallet saker innen miljø holder seg derimot stabilt på 235-240 saker i året siste fem år.
Gi en vurdering av om omfanget av utførte miljøtiltak gjennom KMP har vært stabilt, stigende eller synkende de fem siste år.	stigende
Gi en vurdering av om omfanget av utførte miljøtiltak gjennom øvrige miljøvirkemidler har vært stabilt, stigende eller synkende de fem siste år.	stigende
Gi en kort omtale av hvordan og i hvilken grad Statsforvalteren har bidratt til å gjøre ordningene kjent.	Statsforvalteren har mye informasjonsarbeid både for kommuner, og bønder om ordningene. Informasjon gis på møter, både fysiske og digitale, og i veiledningsmaterieill. I tillegg gjør NLR og fagskolene en stor innsats gjennom sitt arbeid, mye av dette finansiert gjennom klima og miljøprogrammet. Ordningene med informasjonsmaterieill er også publisert på vår heimeside og aktuelt om ordningene blir informert om i vårt ukentlige nyhetsbrev til kommunene.

3.1.1.12 Barnehageeiere og skoleeiere har ansatte med kompetanse som fremmer utvikling, læring og trivsel tilpasset barn og unges behov

I Trøndelag hører vi ofte gode praksishistorier om ansatte i barnehagen og skolen som fremmer utvikling, læring og trivsel. Samtidig vet vi fra saker vi har som håndhevsmyndighet, klageinstans og tilsynsmyndighet, at det finnes eksempler på det motsatte. Oversikt over kompetansen i en organisasjon eller i et fylke, er ferskvare. Kompetansesituasjonen er alltid tema i våre kommunebesøk. Vi har også gjennomført, og vil gjennomføre tilsyn med lærernormen.

Det er store forskjeller i fylket når det gjelder tilgang på lærere som oppfyller krav for tilsetting i barnehage og skole, og til å undervise i fag. I noen deler av fylket er dette svært krevende – og disse kommunene/barnehagene/skolene er i tillegg svært utsatte for turnover.

Mange benytter seg fortsatt av statlig videreutdanning i Trøndelag. Vi ser at staten sine prioriterte tydelig har dreid kommuners valg av videreutdanning. De har derfor økt kompetansen innenfor prioriterte fag, men vi ser at andre fag kommer i skyggen - og med det, får en lavere status. Med Stortingsmelding 34 er målet å skape en mer praktisk skole, og i den forbindelse løftes læreplanens handlingsrom. For å skape meningsfulle skolehverdager for elevene må læreren kjenne faget godt, herunder fagets læreplan. Vi håper den nye tilskudsordningen gir kommunene handlingsrom til å velge fag de trenger mer kompetanse i. Statens mantra i lokal kompetanseutvikling, har vært å møte lokale behov. Vi trenger samme logikk innenfor videreutdanning.

Vi ser av tall fra BASIL og GSI, av innkomne klagesaker og vår kjennskap gjennom henvendelser, at det er en forholdsvis stor andel av spesialpedagogisk hjelp/spesialundervisningen (dagens individuelt tilrettelagt opplæring) som blir gitt av ansatte uten relevant kompetanse. Kompetansekravene er ikke nye, men vi erfarer at mange spørsmål fra sektor om ny opplæringslov, handler om nettopp dette – især når elever har omfattende og helhetlige behov, og timeomfanget i vedtaket er høyt. I dialog med sektor hører vi at ny opplæringslov oppleves å ha nye kompetansekrav innenfor dette området, og da blir resultatet av å skulle følge disse kravene at kommunene mangler lærere/spesialpedagoger, og har «for mange» ansatte som har assistent- eller fagarbeiderkompetanse o.l.

Ett av hovedmålene med kompetanseløftet er å bygge god kompetanse i laget rundt barn og elever. Sentralt i denne kompetansen er å ivareta variasjonen av forutsetninger og behov for tilrettelegging og tilpasning. Dette betinger at ansatte i hele laget har god kjennskap til rammeplanen/læreplanens handlingsrom, men også god kompetanse i å tilpasse og tilrettelegge for alle barne- og elevgrupper. Statped har pekt på et utvalg høyfrekvente utfordringer som både sektor og universitet og høyskoler (UH) må være beredt å møte.

De to siste årene har vi gjennomført en spørreundersøkelse i fylkets PP-tjenester. Her undersøkte vi hvilke områder skoler og barnehager etterspør bistand fra PPT. Områder som går igjen i skolene er utfordringer knyttet til atferd, samt bekymringsfullt skolefravær. I barnehagene er det atferd og språk som er tematikkene det ønskes støtte fra PPT. Det som var nytt i svarene på den siste undersøkelsen vi gjennomførte, var at det ikke er de tematiske områdene i seg selv som løftes fram. Henvendelsene til PPT er mer knyttet til behovene for kompetanse til å møte disse utfordringene, hva som kreves av voksenrollen – og hvordan man skal kunne samarbeide med foreldre, andre faginstanser – og bli et godt lag rundt elevene. Dette er en dreining fra spørringen fra 2023, der det i større grad var knyttet til vanskeområdet og barnet/barna selv.

Når det gjelder PPT selv rapporterer de å ha god kompetanse innen fagområdene, også tilrettelegging og voksenrollen knyttet til disse. De største kompetansebehovene i PP-tjenestene oppleves å være innenfor regelverk, veiledningskompetanse og utviklingskompetanse. PPT sier at det er strekk i laget, mellom kommuner og virksomheter – men også innad på den enkelte virksomhet. Det er derfor de peker på viktigheten av å ha god kompetanse på det prosessuelle, slik at de får det tverrsektorielle laget til å virke sammen til beste for barnas læring og utvikling.

PPT beskriver også kapasitetsutfordringer med tanke på å være tett nok på virksomhetene, og at det fortsatt er en vei å gå hva angår kultur og struktur for å oppfylle intensjonene i det forsterkede mandatet til PPT. I Trøndelag har vi et fellestiltak som heter Inkluderende praksis i barnehager og skoler. Som en del av dette tiltaket, kan PPT-kontorer som ønsker å videreutvikle sin praksis delta i partnerskap med veiledere fra UH. Disse veiledere er sammensatt av ansatte fra barnehagelærerutdanning, lærerutdanning og Statped. Tiltaket er i oppstartsfasen, og vi er spente på hvordan denne sammensetningen av kompetansemiljø – innrettet mot den rollen PPT selv ønsker å videreutvikle, kan bidra til å møte de utfordringene de beskriver.

Lærerutdanningene melder om lave søkertall, og stort behov for å rekruttere studenter til læreryrket, både i barnehage og skole. Dette er nok riktig – men vi vet at det i nær framtid også vil bli en kamp om arbeidskraft mellom sektorer. Det sektor burde vie oppmerksomhet, i tillegg til å rekruttere, beholde og videreutdanne, er hvordan man bruker og utvikler den kompetansen som man samlet har i organisasjonen. Dette fordrer god ledelse, både på barnehage-, skole- og kommunenivå.

Kommuneøkonomi er et bakteppe for mange av henvendelsene vi får. Konsekvensene av en svekket kommuneøkonomi vises i brudd på lærernormen, og at vikarer ikke blir satt inn ved fravær. Situasjonen tærer på de ansatte, og flere kommuner melder om at dette skaper sykefravær. Kommuneøkonomi og uro omkring lærernormen bidrar ikke til omdømmebygging av skolen, som i siste instans gjør det vanskelig å rekruttere og beholde lærere.

Det er kanskje kompetansen og kapasiteten til å lede og drive lærende organisasjoner som utgjør den virkelige kvalitetsforskjellen i sektor. Hvis man skal utvikle barnehagene og skolen slik at barn og elever lærer, trives og utvikler seg, må alle nivå i verdikjeden ha god kompetanse – og samarbeidet mellom disse nivåene må preges av tillit og systematikk. Det har vært et stort søkelys på lærere og deres kompetanse, både gjennom videreutdanning og etterutdanning – og det er lærernes kompetanse det rapporteres på i GSI. Vi har imidlertid ikke god oversikt over hvilke skoleledere som har gjennomført rektorutdanning eller annen relevant videreutdanning innenfor ledelse/skoleledelse – og for skoleeiere finnes ikke

tilsvarende videreutdanning med søkelys på skoleeierskapet.

I oppfølgingsordningen vet vi at målet har vært at kommunene skal utvikle kompetanse og kapasitet til å drive kvalitetsutvikling. Dette har vi gjort forsøk på å oppnå gjennom å rekruttere egnede veiledere som kan støtte kommunene i akkurat dette.

Læreren er viktig for elevers læring, men vi merker en trøtthet fra lærerhold med å skulle delta i tiltak og «kompetanseheving». Lærere ønsker først og fremst å bruke tiden sin til primæroppgavene. Tiltak som treffer lærerne i deres hverdag, er derfor helt avgjørende. Skolens ledelse må være gode tilretteleggere, oversettere – og gatekeepere, slik at lærerne får et godt handlingsrom både for hverdagens «drift» og utvikling. Da kreves god kompetanse hos skoleledere. Vi mener både skoler og kommuner trenger støttefunksjoner. Eksempelvis ressurslærere, utviklingsveiledere og nettverkskoordinatører. Dette kan utgjøre en struktur, slik at skoleutvikling og kvalitetsarbeid blir en naturlig del av kommunal virksomhet – og ikke prosjekt- og tiltaksbasert som det er i dag.

Kompetansetiltak i partnerskap med UH (fra kapittel 3.1.7.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Kommuner og fylkeskommuner utvikler og gjennomfører kompetansetiltak i partnerskap med UH.

Barnehage

Statsforvalteren har et tett og godt samarbeid med UH som er tilknyttet Rekom, og i Trøndelag er det Dronning Maud Minne høgskole og Nord universitet. Hver UH har to faste representanter i samarbeidsforum, og her er de dyktige bidragsytere. Noen av de har vært med siden oppstarten av Rekom, og er således viktige kontinuitetsbærere og betydningsfulle ressurspersoner. Sammen med Statsforvalteren har, og er, UH med på å gjøre kriteriene i retningslinjene kjent og etterlevd. Kompetansetiltakene skal være lokalt forankret, og UH skal være en likeverdig partner allerede i analysedelen; dette er noe vi holder høyt og jobber med hele tiden. Vi erfarer at «bestiller-utfører»-modellen stort sett er fraværende, men det er noe som må arbeides med kontinuerlig.

I regionene og i møte med barnehagene har UH ansatte som har blitt enda bedre på å være en partner/veileder som møter de behovene som er i sektor. Vi erfarer at dersom UH ikke har den kompetansen som etterspørres, så ønsker de å være tilhører/lære av andre, slik at de selv tilegne seg mer kunnskap. Det er en prosess som er pågående, og som vi ser i større grad enn før. Det er positivt for de lokale UH-ene sin integritet og tillit i sektor.

I Trøndelag har vi to fellestiltak, Menn i barnehagen og Samisk språk og kultur. Vi har svært gode erfaringer med samarbeidet med UH-ene våre her. De deltar aktivt inn og er med på å gjøre det mulig å heve kompetansen for hele barnehagesektoren i Trøndelag. Når det gjelder Menn i barnehagen så går det spesielt på tiltak for å rekruttere og beholde mennene i barnehagen. I fellestiltaket Samisk språk og kultur har vi sammen med UH arbeidet frem en plan for området, som inneholder tiltak som f.eks. inspirasjonsdager og utarbeidelse av et vurderingsverktøy. Dette vil komme hele barnehagesektoren i Trøndelag til gode.

Opplæring

I Trøndelag har vi ett samarbeidsforum for Dekom og ett for Rekom. Forumene slås sammen i behandlingen av saker knyttet til Kompetanseløftet.

Både innenfor Dekom, Rekom og kompetanseløftet er det etablert langsiktige kompetanseutviklingsplaner i alle kompetansenettverk. Dette gir forutsigbarhet for både skoleeiere og universiteter/høgskoler (UH).

Samarbeidsforumet i Dekom tildeler årlig midler direkte til UH for å sikre partnerskap og utvikling av tiltak i samarbeid med kompetansenettverkene. Utviklingspartnerne bidrar med analyse, prioritering, planlegging og evaluering - og søker å relatere tiltakene til alle nivåer fra kommunen til klasserommet. I tillegg er det etablert partnerskap mellom UH og kompetansenettverkene/skoleeierne på tiltaksnivå. I kompetanseløftet har vi en litt annen modell, men Statsforvalteren har også her lagt til rette for at nettverk og UH skal finne sammen i partnerskap. For enkelte nettverk er det sammenfall med partnerskap i Dekom og Rekom, og kompetanseløftet; for andre ikke. Uansett løfter vi fram betydningen av god samordning.

Vi ser at partnerskapsideen begynner å slå rot. Kompetansetiltakene er lokalt forankret og UH er en likeverdig partner allerede i analysedelen. Dette er noe vi holder fokus på hele tiden. I mange partnerskap ser vi at de begynner å få det til, mens det i andre fortsatt er tendenser til «bestiller-utfører»-tankegang. Vi ser et strekk i laget, ikke bare mellom kommuner, men også mellom nettverk. Vi ser at våre utviklingspartnere fra UH er av stor betydning i arbeidet for å få forståelse for intensjonene i ordningen.

Variasjon i organisering og kapasitet mellom UH fører til ulik støtte til nettverkene. Dette skaper utfordringer som krever tydelig styring og aktiv innsats fra UH for å jevne ut forskjellene. Vi har imidlertid fått på plass en bedre samarbeidsstruktur og -kultur enn tidligere.

For å være en god UH-partner kreves både relevant faglig kompetanse - og prosesskompetanse. Når det gjelder partnere innenfor tiltak i kompetanseløftet, så vi at kompetansen begrenset seg til faglig kompetanse. Kjennskap til barnehager, skoler, PPT og kommuner er begrenset – og det er også kompetansen og erfaringer med arbeidsplassbasert kompetanseutvikling. Her har imidlertid fylket beveget seg. Vår satsing på fellestiltaket Inkluderende praksis, med tett samarbeid mellom Statped, PPT, regional barnehagelærer- og lærerutdanning, Statsforvalter og eksternt kompetansemiljø (SEPU) har hatt stor betydning for en bevegelse i riktig retning. Vi står derfor bedre rustet, også i arbeidet med kompetanseløftet.

Det er relevant å nevne at de to fellestiltakene vi har i Dekom. Begynneropplæringstiltaket og God undervisnings- og vurderingspraksis har hatt god

effekt. Her samarbeider tre nasjonale sentre tett med Statsforvalter og sektor. Det at Statsforvalter også tar del i samarbeidet, betyr at vår kunnskap fra klagebehandling, tilsyn og veiledningsvirksomhet, er viktige bidrag for å skape sammenheng og kobling mellom utviklingstiltak og andre oppgaver eierne har. Dette vurderer vi som en del av vår rolle som samordner.

Partnerskapsideen har utfordret sektor og UH. Her har vi erfart, at vi i enkelte partnerskap må bidra inn hvis samarbeidet skurrer.

I tillegg nevner vi viktigheten av gode strukturer, både i samhandling og internt hos de ulike aktørene. SF understreker behovet for kontinuerlige avklaringer og tilpasninger i partnerskapene for å møte uforutsigbarhet og turn-over. Vi må likevel erkjenne at mangel på kontinuitet i et partnerskap er noe en må leve med.

Kompetansenettverkene er i 2024 i langt større grad i dialog med UH-miljøer for å identifisere relevante kompetansemiljøer og inngå avtaler basert på lokale vurderinger før beslutninger fattes.

Kompetansenettverk med sterk regionstruktur og dedikerte utviklingsveiledere/koordinatorer, har størst suksess. Veilederne/koordinatorene støtter skoleeierne og bidrar til å bygge kapasitet innenfra.

Statsforvalteren er usikker på om UH kommer tett nok på den enkelte skole. Vi er usikre på om dette prioriteres godt nok av den enkelte eier. Vi har store forventninger til den nye ordningen – og vil følge denne problemstillingen i vårt videre arbeid.

Oppsummert har SF og samarbeidsforaene lagt til rette for kompetansetiltak i partnerskap, i tråd med lokale vurderinger av kompetansebehov. Likevel er det fortsatt utfordringer med støtten og kapasiteten fra UH og de ulike forutsetninger i kommunene. Dette krever tett oppfølging fra Statsforvalteren. Vi ønsker også tydeligere styringssignaler fra Kunnskapsdepartementet overfor UH.

Tiltakene i Kompetanseløftet sees i et tverrsektorielt perspektiv (fra kapittel 3.1.7.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Tiltakene i Kompetanseløftet sees i et tverrsektorielt perspektiv hvor PP-tjenesten og andre relevante støttetjenester er inkludert

Både PPT og andre relevante støttetjenester er inkludert i tiltakene som planlegges og gjennomføres i Kompetanseløftet. Dette ser vi i kompetansenettverkens beslutningsgrunnlag, behovsmeldinger og i de langsiktige kompetanseutviklingsplanene.

PPT har en nøkkelrolle i Kompetanseløftet – og blir i Trøndelag sett som en relevant samarbeidspartner for barnehager og skoler. For små tjenester kan forventningen om å delta i mange tiltak og på mange arenaer, utfordre deres kapasitet.

I Trøndelag har vi fra oppstarten av Kompetanseløftet valgt å ha felles satsinger på områder der det er felles kompetansebehov. Så godt som alle PP-tjenester har gjennomført opplæring i refleksjonsverktøyet Inkluderingsanalysen. Nå er dette tiltaket videreført i fellestilltaket Inkluderende praksis i barnehager og skoler. PPT er, sammen med skoler og barnehager, primærmålgruppe for videreutviklingen av dette fellestilltaket. I første tiltaksperiode er det fylkets minste nettverk, Indre Namdal, og fylkets største, Trondheim/Malvik, som deltar med alle sine PP-ansatte. Tiltaket er arbeidsplassbasert og skal videreutvikle rollen som samarbeidspartner for barnehager og skoler. Veilederne fra UH er satt sammen fra barnehage- og lærerutdanning, og representanter fra PPT-ledernetverket og Statped medvirker også i prosjektet. Veiledere fra UH-partnerne i fellestilltaket er sentrale samarbeidspartnere for PPT-ledernetverket i Trøndelag. Disse tiltakene går utenom de lokale tiltakene i alle nettverk. Vi forventer at fellestilltaket vil gi synergier inn i de lokale tiltakene, all den tid sentrale veiledere fra alle tre trønderske UH-miljøer er involvert i både fellestilltak og ordinære lokale tiltak.

Vi merker også på henvendelser vi får, knyttet til veiledning innenfor regelverket, at det i større grad tenkes at samarbeid på tvers er naturlig – og at PP-tjenesten ikke er en aktør som legges til i siste fase av et tiltak eller prosjekt.

Enkelte PP-tjenester opplever at de kun er med i tiltak/prosjekt i «tekst», og at de ikke opplever seg som reell målgruppe eller samarbeidspartner. De er ikke med i analyse og planlegging av tiltak.

I to av elleve nettverk er det iverksatt utviklingstiltak som omfatter SFO. Fagarbeidere og assistenter i skole og SFO omfattes lite i kompetansetiltak – og de deltar sjelden i samarbeidstid i skolen. De utgjør likevel en viktig del av laget rundt barn og elever – men har ofte den laveste kompetansen.

PPT er i front – og det har de vært helt siden inntoget av Kompetanseløftet. Vi har tett og jevnlig dialog med PPT-ledernetverket, og kan slik sett være dialogpartnere for dem i arbeidet med å bli kjent med og etablere den sentrale rollen de er tenkt å ha i lokalt støttesystem. De er også «spyspisser» i fylkets fellestilltak innenfor Kompetanseløftet. De er som nevnt skolert i refleksjonsverktøyet Inkluderingsanalysen – og er slik sett «superbrukere» av verktøyet i egen kommune/eget nettverk.

I 2024 var vi på veiledningsturné knyttet til ny opplæringslov. Vi har besøkt så godt som alle nettverk. PPT har deltatt sammen med skoleledelse og kommuneledelse i disse samlingene. Da vi gjennomførte digitale dialogmøter ved årets slutt, med det mål å høre hvordan kommunene opplevde at status var på implementering av ny lov, deltok alle nettverk med sine PP-ledere. Dette mener vi er et tegn på at PPT har en naturlig plass og en sentral rolle i det lokale støttesystemet. PPT er en naturlig og viktig samarbeidspartner.

PPT-ledemettverket i Trøndelag samarbeider tett, og har i fellesskap med veiledere fra UH laget en langsiktig plan for felles utvikling. De jobber med tolkningsfellesskapet knyttet til ny opplæringslov; spesielt knyttet til eget mandat og egen rolle, og har et spesielt søkelys på hvordan de kan jobbe med inkluderende praksis.

Den spørringen vi omtalte på resultatområde 3.1.1.12, hjelper oss å overvåke de samlede behovene slik PPT vurderer dem. De svarer at skoler og barnehager oftest søker veiledning fra sin lokale PP-tjeneste i situasjoner med krevende atferd (skole og barnehage), bekymringsfullt fravær (skole) og når det gjelder språk og atferd (barnehage). Dette er verdifull informasjon for oss i møte med UH, som skal planlegge for å ha den nødvendige kompetansen som blir etterspurt lokalt.

Enkelte av UH-miljøene er skeptiske til å snakke om de spesialpedagogiske utfordringene. Dette kan bli en mismatch med det som oppleves som reelle behov i sektor. Her mener vi det tidligere omtalte fellestillaket kan bidra til bedre kjennskap og forståelse for sektor sine behov i UH, og ikke minst at veiledere i UH får tilgang på erfaringer og kunnskap fra samarbeidet med Statped. Statped har god kompetanse i tilrettelegging og bruk av egnede verktøy og hjelpemidler for elever med særlige behov. I slike samarbeidstiltak blir kompetanseoverføringen naturlig og ikke konstruert og instrumentell.

Statsforvalter skal støtte og veilede kommunene i oppfølgingsordningen (fra kapittel 3.1.7.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner i oppfølgingsordningen har bedret sine systemer og økt sin kompetanse til å kartlegge, analysere og vurdere kompetansebehov i sine virksomheter

I 2024 har vi hatt fire kommuner med i ordningen. Disse er nå inne i gjennomføringsfasen, og vil avslutte våren 2025.

Som nevnt i tidligere års rapportering, mener vi kombinasjonen mellom veiledere fra sektor og UH fungerer godt som støtte for kommunene. Sektorblikket bidrar inn mot en praktisk skole- og kommunehverdag, mens UHs forskningsbaserte blikk er viktig for å tolke og forstå ved hjelp av modeller eller teoretiske forståelsesrammer. Statsforvalteren er også en samarbeidspartner, og har deltatt på enkelte samlinger ute i kommunene sammen med veilederne, arrangert samling for alle kommuner og veiledere, samt gjennomført statusmøter med kommunene og veilederne deres (via Teams). Sistnevnte tiltak har vært viktig for oss for å få kjennskap til kommunens ståsted etter 2,5 års gjennomføring av oppfølgingsordningen - samt å bidra til at kommunene sammen med sine veiledere legger en plan fra overgangen fra prosjekt til ordinær drift.

I disse møtepunktene har vi fått kjennskap til hvordan kommunene, sammen med sine veiledere, har lagt planer og gjennomført disse med bakgrunn i analyser og vurderinger av eget ståsted. Enda viktigere er det at vi hører at de forstår og reflekterer bedre over egne resultater, og drøfter og diskuterer egne handlingsalternativer. Dette forstår vi som utvikling av kapasitet til å drive og utvikle skolene/kommunen.

Vi får dessuten tilbakemeldinger på at alle kommunene arbeider systematisk og langsiktig med tanke på kompetanseutvikling. De forteller om at de i større grad har blitt satt i stand til å gjøre analyser for å finne sitt ståsted, for deretter å sette en kurs med utgangspunkt i der de faktisk er, ikke der de skulle ønske de var. Dette reflekterer kommunene godt over, og det er tydelig at samarbeidet med veilederne har hjulpet dem i dette arbeidet. De har hatt behov for at noen hjelper dem med å løfte blikket og se seg utenfra.

At de begynner å få på plass systemer og tenker langsiktig, er særdeles viktig for flere av kommunene som er inne i oppfølgingsordningen. Dette da flere av kommunene har hatt stor utskiftning av ledere i skoler og på skoleeiernivået. Flere av kommunene forteller om hvordan de planlegger å møte utfordringene omkring hyppige bytter av ledelse ved å lage strukturer som gjør at de blir mindre sårbare. Et eksempel på dette er å få til et sterkt profesjonsfellesskap, og et annet eksempel er en intern mentorordning for nye ledere. Det vises også til at ulike satsinger sees i sammenheng med arbeidet i Oppfølgingsordningen, og kan brukes på veien videre etter at Oppfølgingsordningen er ferdig.

Statsforvalter skal støtte og veilede kommunene i oppfølgingsordningen (fra kapittel 3.1.7.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner i oppfølgingsordningen jobber med målrettede tiltak basert på analyser av utfordringer og behov for å bedre læringsmiljøet og læringsutbyttet for barn og unge.

Vi viser til det vi rapporterte på under 3.1.7.1.2.1. Utgangspunktet for uttrekket er indikatorsettet, som dekker både læringsmiljø og læringsresultatet. Dette har vært utgangspunktet for kommunenes videre analyser, sammen med veilederne, i forfasen. Analysearbeidet i forfasen skulle kunne ut i et målbylde, som igjen skulle ende i en plan for gjennomføringsfasen. Vi opplever at kommunene har en høy bevissthet om utgangspunktet for deltakelsen i oppfølgingsordningen, og at det også er sektormålene som er utgangspunktet for de stoppunktene vi har hatt i løpet av gjennomføringsfasen.

Kommunene viser til at de har kjennskap til egne resultater på de kriteriene som lå til grunn for at de ble med i Oppfølgingsordningen, og har en bevissthet om at det endelige målet for det arbeidet de gjør, er at disse skal bedres.

Oppfølgingsordningen har nok i begrenset grad bedret resultatene på nåværende tidspunkt, men en av kommunene viste til at de har fått færre skolemiljøsaker etter at de ble med i Oppfølgingsordningen. De var trygge på at den prosessen de har vært gjennom sammen med sine veiledere var en sterkt medvirkende årsak til dette. Forbedringen vises nok bedre på kommunenivået, eller ledernivået. Statsforvalteren vil hevde at flere av kommunene har økt sin kompetanse og kapasitet til å drive systematisk kvalitetsforbedringsarbeid.

En av årsakene til at det foreløpig ikke er en synlig effekt på læringsresultat og læringsmiljø, kan skyldes lavt elevtall og derfor store svingninger fra år til år, og også skifte av ledere på flere nivåer i enkelte av kommunene. Veilederne i noen av kommunene opplever at de har måttet starte på nytt underveis i ordningen, og derfor ikke har kommet så langt som de kunne ønske i arbeidet.

Ut fra statusamtalene med kommunene ved årsskiftet, mener vi at kommunene nå har bedre forutsetninger for å bedre sine resultater, enn før de kom inn i Oppfølgingsordningen, og at noen begynner å se en effekt på enkelte områder.

Prioritering av skole- og barnehagemiljø og spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp (fra kapittel 3.1.7.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal prioritere barnehage- og skolemiljø og spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp i sitt arbeid. Disse prioriteringene skal være førende for statsforvalters arbeid innenfor kompetanseutvikling. Statsforvalterne skal gjøre risikovurderinger av barnehage- og skoleeiers forutsetninger for å løse sine oppgaver og arbeide målrettet for å styrke barnehage- og skoleeiers kompetanse ved behov.

Barnehage

Statsforvalteren i Trøndelag har i 2024 prioritert barnehagemiljø og spesialpedagogisk hjelp i vårt arbeid. Dette har vi gjort gjennom ulike kompetansehevende tiltak som tema i regionale samlinger med barnehagemyndighetene, ressurser på hjemmesiden, gjort de nasjonale kompetansepakken kjent og det er etablert et samarbeid i Region Nord. For å kunne gjøre enda bedre risikovurderinger har vi igangsatt arbeidet med å utarbeide en årlig spørring til kommunene om disse prioriterte områdene. Innenfor REKOM er det flere barnehager som har inkluderende praksiser/trygt og godt barnehagemiljø som tematikk for sine tiltak i tilskuddsordningen. Disse tiltakene er lokalt forankret, foregår i et partnerskap med UH, er kollektiv kompetanseutvikling med hele personalet, og følger således retningslinjene. I tillegg er det flere barnehager som har utvikling av lederrollen som tiltak, som blant annet vil gjøre de i enda bedre stand til å ta tak i og lede andre i relasjonsarbeid og utvikling av et godt psykososialt barnehagemiljø. Vi ser at vi trenger ansatte som er trygg i rollen sin, og barnehager som har snakket om og jobbet med ulike tematikker innenfor området. Vi hører fra sektor at dette er tema som er ferskvare, og som må minnes om og løftes opp hele tida. Vår rolle som Statsforvalter blir å sikre fokus på dette i møte med sektor, samt å etterspørre kompetanseheving og følge med via ROS-arbeidet vårt.

Opplæring

Statsforvalteren i Trøndelag har i 2024 prioritert skolemiljø og spesialundervisning i vårt arbeid.

Det er vanskelig å skille kompetanseutvikling fra arbeidet med regelverk, og rettsikkerhet. Vi vil derfor vise til resultatområde 3.3.3.1.8.1. Støtte og veiledning som blir gitt innenfor oppgaver som ligger til oss som rettssikkerhetsmyndighet, vil fungere som bidrag til kommuners, skolars eller PP-tjenesters kompetanseutvikling.

Hos Statsforvalteren tar vi også med oss kunnskapen vi har om regelverksforståelse og regelverksetterlevelse i arbeidet vi gjør innenfor kompetanseutvikling. I rollen vi har som sekretariat overfor samarbeidsforum for Dekom og Kompetanseløftet, er det viktig å bidra til en god situasjonsforståelse for tilstanden i sektor. Hver enkelt representant har god oversikt over egen region, eller organisasjon/institusjon. Vårt bidrag til det store bildet blir viktig for prioritering, planlegging og styring for samarbeidsforum i fylket. Vi bruker både statistikk og andre kilder, som feks vår årlige spørring til PP-tjenestene, følgeforskningen fra Oslomet og NTNU samfunnsforskning og partnerskapenes egne rapporteringer. Selv om prioriteringen i dette oppdraget ikke skal overstyre retningslinjene i lokal kompetanseutvikling, mener vi at vårt bidrag i denne sammenhengen er å bidra til et godt og balansert kunnskapsgrunnlag, slik at barn i sårbare situasjoner (skolemiljø og spesialpedagogikk) blir prioritert i arbeidet med kompetanseutvikling. Dette opplever vi godt effekt av.

Den årlige spørringen til PP-tjenesten er svært viktig i fylkets samlede bilde av situasjonen. PP-tjenestene skal beskrive hvilke områder deres samarbeidende barnehager, skoler og SFO oftest etterspør hjelp - og hva som er egne kompetansebehov. Denne informasjonen sammenstiller vi med egen kunnskap fra klagesaker, tilsynsaktivitet og spørsmål om tolkningshjelp og veiledning. Gjennom det har vi god oversikt over risiko og behov for støtte. Denne informasjonen bruker vi i vår egen planlegging og ved valg av virkemidler, men dette kunnskapsgrunnlaget er også viktige for samarbeidsforum som skal prioritere og planlegge for et samlet fylke. Det er interessant å se at PPT ikke bare etterspør kompetansetiltak innenfor det faglige området, men like mye på organisasjonsutvikling/prosessledelse og regelverk. Flere rapporterer også at de ønsker Statsforvalteren som partner i lokal kompetanseutvikling, sammen med UH og Statped.

Når vi ser på partnerskapenes planlagte og pågående tiltak, så ser vi at temaene skolemiljø og spesialundervisning tematisk dekkes av tiltakenes navn. Det som er like interessant å merke seg er hvordan innretningen på tiltak som kanskje ikke så åpenbart har denne tematikken, også har vist seg når vi har kommet nærmere inn på enkelte av disse tiltakene. Vi har i noen av tiltakene fått spørsmål om å bidra – og da spesielt når kompetansebehovet oppleves å stå i krysningen mellom fag/pedagogikk og regelverk.

Innenfor Kompetanseløftet er både skolemiljø og spesialundervisning naturlig nok prioritert – men da vil vi understreke at det ikke kun knytter seg til de individuelle rettighetene, men også det forebyggende og inkluderende perspektivet som ligger til grunn for all opplæring.

3.1.1.13 Andre oppdrag

3.1.8.1 Læringsnettverk og kompetansehevingstiltak

Statsforvalteren vurderer at barneverntjenestene i Trøndelag nyttiggjør seg kompetansesatsingen i *høy grad*. Det er en godt etablert struktur med fem geografiske inndelte læringsnettverk, samt ett barnevernledernetverk hvor alle 22 barnevernledere i fylket deltar, i tillegg til ledere av barnevernvaktene i hhv Trondheim og omegn, og Steinkjer og omegn. Nettverket samles fysisk fire ganger pr år. Disse møtearenaene benyttes både til lederutvikling og lederstøtte, kompetanseheving og erfaringsdeling, og til felles dialog og avklaringer med aktuelle samarbeidspartnere som Bufetat, politiet og helsetjenester. Det settes også av tid til Statsforvalterens timer, hvor aktualiteter tas opp til informasjon og refleksjon. Statsforvalteren erfarer at dette er et fora som bidrar til fagutvikling og mer effektiv oppgaveløsning. Det gir muligheter til å kommunisere behov på vegne av hele fylket, og det ses også på hvem som kan bistå overfor andre kommuner. Terskelen er lav for å invitere inn andre tjenester ved gjennomføring av lokale kompetansehevingstiltak. Vi erfarer også at barnevernlederne ser på hvordan de kan bidra til å etablere nettverk på andre områder enn ledelse, og her kan det nevnes nettverk for ansatte som er sertifisert som PyC-veiledere. Det ses videre en merverdi i å kunne gjennomføre aktiviteter i fellesskap, og vi har med bakgrunn i nettverket også fått med alle barneverntjenestene i det landsomfattende tilsynet på undersøkelser som skal pågå i 2024-2025.

Alle fem etablerte læringsnettverk har hatt aktivitet i 2024. Fortsatt arbeider nettverkene i all hovedsak med kompetansetiltak, og i mindre grad utvikling av tiltak. Det gis tilbakemeldinger på at det oppleves utfordrende å få med alle kommuner på å prioritere ressurser til varig etablering av tiltak. Kommunenes økonomiske situasjon gjør det ytterligere utfordrende å prioritere midler etter gjennomførte prosjektperioder.

Ved søknader om stimuleringsmidler erfarer vi at barnevernlederne i økende grad inntar et Trøndelagsperspektiv. I 2024 ble det bl. a tildelt midler til barnevernvaktene med formål om lage og gjennomføre et opplæringsprogram for alle barnevernstjenestene, knyttet til den nye akuttveilederen og det å arbeide akutt i barnevernet. Statsforvalteren vurderer at dette bidrar til effektiv ressursutnyttelse og at alle tjenestene får tilgang til kompetanseheving på området.

Tiltak

I 2024 hadde vi fire tjenester som mottok tiltaket Tjenestetøtteprogram. Tjenestene som som deltok gir uttrykk for at programmet var nyttig.

Vi hadde i 2022-2024 tre tjenester som hadde tiltaket Veiledningsteam, med planlagt avslutning august 2024. Tjenestene brukte lang tid med å komme i gang med arbeidet, og fikk derfor forlenget avtalen ut året. Kommunene beskriver at det har vært nyttig med "utenifra-blikket", og at Veiledningsteam bidrar til at de må ha stopp-punkt hvor de vurderer egen praksis, og setter mål for kommende periode.

Det har i veiledningsperioden vært endring i ledelse i to av de tre tjenestene. Statsforvalteren vurderer at det kan være behov for å drøfte hvordan Veiledningsteam kan følge opp og utvikle kommunene/tjenestene når det er endringer i ledelsen. Endringene har ført til at utviklingsprosessen ikke kom tilstrekkelig i gang, og som nevnt over, medført behov for forlengelse. Turn-over og/eller midlertidighet/konstituering i ledelse over tid, er ikke sjelden en av årsakene til at vi anbefaler tiltaket Veiledningsteam.

Når det gjelder dialogmøter, se pkt. 3.1.8.7 nedenfor.

Tilsyn i sammenheng med kompetanseheving i internkontroll og forbedringsarbeid

Statsforvalteren arbeider aktivt med å synliggjøre sammenheng mellom de ulike nasjonale tiltak og satsinger. I 2024 har vi brukt mye ressurser på å følge opp pågående tilsyn. Vi vurderer at det er behov for å se kontroll og læring/opplæringsstiltak i sammenheng. I Trøndelag har vi med bakgrunn i dette utarbeidet en regional kompetansestrategi for å knytte opplæringsstilbudene på styring og ledelse sammen med arbeidet som med det landsomfattende tilsynet igangsatt høsten 2024. Det er etablert et samarbeid med Agenda Kaupang, Helsetilsynet og KS om strategien. Samtidig som vi gjennomfører og følger opp det landsomfattende tilsynet i 2024-2025, vil det bli gjennomført opplæringsprogram i Internkontroll og forbedringsarbeid i Trøndelag. Vi har fått med alle 22 barneverntjenester på dette, og det vil være til sammen 85 deltakere fra Trøndelag, fordelt på to klynger. Også her forsøker vi bygge videre på strukturen som er etablert gjennom læringsnettverkene.

[Regional kompetansestrategi for kommunalt barnevern i Trøndelag](#)

Vi vurderer at denne måten å knytte tilsyn og kompetanseheving sammen, og samtidig gjennomføre med alle barneverntjenestene, vil kunne bidra til merverdi utover det man oppnår gjennom å gjøre kjent nasjonale opplæringsprogram, eller følge opp enkelttjenester gjennom tilsyn.

Som nevnt er barnevernledernetverket sentralt for å drøfte og finne frem til løsninger som passer for tjenestene. Det er fortsatt enklere å etablere kompetansetiltak, enn tiltak på tvers. Selv om interkommunalt samarbeid er utbredt, imøtekommer ikke dette behovet for tilstrekkelig bredde i hjelpetiltak. Flere tjenester er fortsatt sårbare når det gjelder tilstrekkelig bredde i tiltaksapparatet.

Særskilt om dialogmøter på barnevernsområdet

I 2024 ble det totalt gjennomført 10 dialogmøter med kommuner og barneverntjenester. Dette omfatter 12 barneverntjenester og 17 kommuner. Statsforvalteren erfarer at kommunal ledelse i stor grad prioriterer deltakelse på møtene, og i interkommunale tjenester. Eierskap og samhandling kommuneledelse - barnevernledelse ser vi nå sjelden er tema i møtene. Endringer i lovverk, inkl krav om årlig tilstandsrapportering, vurderer vi har bidratt til langt mer kontakt mellom barnevernledelse og kommuneledelse. Imidlertid er dialogmøtene viktig for dialog om prioriteringer, informasjon om både nasjonale, regionale og lokale prioriteringer og satsinger.

Øvrig kommunedialog om barnevernsområdet

Det er etablert et godt samarbeid med KS knyttet til kommunenes behov og prioritering av utviklingsarbeid.

Seksjon barnevern har på forespørsel fra KS blitt invitert inn i kommunedirektørutvalget når sentrale barnevernstema er satt på agendaen. Videre jobbes det stadig med å utvikle kommunebildene, som utgangspunkt for dialog i forbindelse med embetenes kommunebesøk.

I forbindelse med oppfølging av tilsyn har det i 2024 vært nødvendig å initiere særskilte dialogmøter, der direktør hos Statsforvalteren, samt kommuneledelsen har vært til stede.

3.1.8.2 Ny barnevernslov, gjenforeningsarbeid og samvær etter omsorgsovertakelse

Statsforvalteren vurderer at barneverntjenestene i høy grad har implementert ny barnevernslov, herunder økte krav til kommunens arbeid med ivaretagelse av gjenforeningsmålsettingen og samvær etter omsorgsovertakelse. Tilsyn og klagesaker viser imidlertid at det fortsatt er svikt i barneverntjenestens regelverksetterlevelse. Se mer om dette i årsrapportens punkt om kvalitet og risiko i barnevernet.

Vi erfarer at tilpasning av vår oppfølging og tilsynsmetodikk har betydning for effekt.

Vi har over tid sett at våre tilsyn ikke nødvendigvis har hatt tilstrekkelig effekt. Vi erfarer at det gjentakende avdekkes brudd på regelverket, og at kvalitetsforbedring er krevende å lede. Dette skyldes både kapasitetsutfordringer i tjenesten, men også mangelfull kompetanse på det å lede endringsprosesser. I 2024 har Statsforvalteren derfor i økende grad bidratt inn i barneverntjenestene med veiledet egenkontroll som oppfølging av Landsomfattende tilsyn og andre systemtilsyn i perioden 2022 - 2024. Vi vurderer at dette har gitt økt eierskap, regelverksforståelse og effekt.

Kartlegginger gjennomført i 2022 og 2023 viste at det foregår mye godt arbeid når det gjelder arbeidet med gjenforening i fylket. Vi vil i denne sammenhengen særlig trekke frem utviklingsarbeidet som er tilknyttet "Omsorgspakken". Vi har i 2024 tildelt prosjektskjønn til arbeid med implementering, evaluering og utvikling av "Omsorgspakken", herunder også muligheten til å benytte denne ved tilbakeføring av omsorgen til biologiske foreldre. Vi erfarer at verktøyene og kompetansen som er tilført gjennom "Omsorgspakken" har bidratt til mer lik praksis og bedre kvalitet i barneverntjenestenes oppfølgingsarbeid. Det er også svært positivt at det er etablert et samarbeid mellom "Omsorgspakken Trøndelag" og prosjektet "Fosterhjem-sammen" i Vestland og Rogaland.

Statsforvalteren vurderer at dette arbeidet bidrar til å øke kvaliteten av arbeidet på dette området i Trøndelag og forebygge at fosterhjem sprekker.

Vi erfarer imidlertid at kvaliteten og systematikken i dette arbeidet varierer mellom tjenestene, slik vi også ser innenfor andre deler av barneverntjenestenes ansvarsområder.

Videre oppfølging

Som berørt under punkt 3.1.8.1 så vurderer vi at det i økende grad må utvikles kompetanse og veiledningsmateriale som bidrar til å se tilsyn/kontroll og læring ytterligere i sammenheng. Vi vurderer at det er mye godt arbeid på gang i regi av Helsetilsynet og Bufdir, og vil berømme måten de har bidratt og fortsatt bidrar i felleskap på dette området. Det vises her til pågående Landsomfattende tilsyn 2024 - 2025, og hvordan dette ses i sammenheng med den nasjonale satsingen på styring og ledelse.

Statsforvalteren vil i tillegg fortsatt benytte de allerede etablerte møtearenaene (læringsnettverk og barnevernledernetverket) til å informere om-, men ikke minst; bidra til gode prosesser med mål om god regelverksforståelse og -utøvelse.

Vi vurderer at det er behov for videre innsats for å implementere "Omsorgspakken" i fylkets barneverntjenester. Det er innvilget ytterligere prosjektskjønnsmidler til videre drift i 2025, og en ser nå på hvordan man best sikrer bærekraft etter at prosjektet avsluttes. Det blir vesentlig at det jobbes for å sikre at kompetansen utvikles i tjenestene, slik at arbeidet består og videreutvikles når prosjektperioden er over.

3.1.8.3 Rekruttering av fosterhjem i barnets familie og nære nettverk

Tall fra Bufetat viser at Trøndelag i høy grad benytter familieråd, men at det fortsatt er rom for forbedring med tanke på å benytte familieråd for rekruttering av fosterhjem i familie og nære nettverk.

Statsforvalteren har i 2024 tematisert betydningen av å rekruttere fosterhjem i barnets familie og nære nettverk inn mot ulike nivå i kommunene. Det er likevel noe tvil om i hvor stor grad dette gir effekt med tanke på det konkrete og praktiske rekrutteringsarbeidet i kommunen.

Det er en vedvarende og kritisk situasjon når det gjelder rekruttering av fosterhjem. Barn og unge lever opp mot to år i uavklarte og midlertidige omsorgssituasjoner. Dette ser vi på med sterk bekymring.

Følgende tiltak er blant annet iverksatt i løpet av 2024:

- Barnevernvaktene i Trøndelag er tildelt midler til å utvikle og prøve ut "Familieråd i akuttarbeid". Dette vurderer vi vil bidra til økt bruk av fosterhjem i familie og nære nettverk, både ved kortvarig eller langvarig tiltak utenfor hjemmet.

- 14. juni 2024 arrangerte vi i samarbeid med Statsforvalteren i Møre og Romsdal og Bufetat region midt et webinar for ansatte i kommunal barneverntjeneste vedr. Bufetats grunnopplæring til kommende fosterhjem "SOLID". Det var høy deltakelse fra barneverntjenestene.
- Dialogmøter med Bufetat 26.01.2024, 14.03.2024 og 12.12.2024, der betydningen av kommunedialog, bistandsplikten, samt rekruttering av familie og nettverk har vært tematisert.
- Oktober 2024 gjennomførte Statsforvalteren en kartlegging som ble sendt til alle barneverntjenester, der det blant annet ble kartlagt om, og hvilket samarbeid som er etablert mellom kommunen og Bufetat både på enkeltsaks- og systemnivå. Kartleggingen viste blant annet at 6 av de 16 tjenestene som besvarte kartleggingen hadde et samarbeid på systemnivå. Enkelte av disse tjenestene konkretiserte at dette omfattet implementering av familieråd og rekrutteringsstrategi. Kartleggingen viser imidlertid at det er behov for videre utvikling på dette området.
- Betydningen av rekruttering av fosterhjem i familie og nære nettverk, er etterspurt og satt på agendaen i Statsforvalterens dialogmøter med kommunene på barnevernsområdet. Det løftes også opp som fokusområde i Statsforvalterens kommunebilde på barnevernområdet.

Videre oppfølging

Det er planlagt at Bufetat skal delta på barnevernledernes nettverk februar 2025, der samarbeid settes opp på agendaen. Målet er å etablere et tilpasset og mer utbredt systematisk samarbeid mellom aktørene med mål om bedre dialog og utvikling på sentrale områder som ligger i samarbeidslandskapet kommune - Bufetat, herunder betydningen av rekruttering av fosterhjem i barnets familie og nettverk.

3.1.8.4 Kommunens styring og ledelse av tjenesten

Kommunens styring og ledelse av tjenesten er naturlig tema som tas opp i dialogmøtene med kommunen. Endringer i lovverk, herunder krav til årlig tilstandsrapport har bidratt til *økt eierskap* til barnevernet. Internkontroll står sentralt. Vi orienterer også om pågående kompetansestrategitiltak, kravene til kompetanse i barneverntjenesten, betydningen av rekruttering av fosterhjem i familie og nære nettverk og Bufdirs videre satsing på styring og ledelse.

Vi erfarer at det nå er en bred satsing på styring og ledelse. Dette er sentrale tema i tiltakene Veiledningsteam og Tjenestestøtteprogram, og i det Landsomfattende tilsynet (egenkontroll undersøkelser). I tillegg tilbys nye opplæringsprogram i regi av Agenda Kaupang og videreutdanninger i barnevernledelse på høyskole-/universitetsnivå.

Flere kommuner gir uttrykk for at det er utfordrende å vurdere hva som skal prioriteres, også når det samtidig skal arbeides mot at ansatte fyller kompetansekravene som inntreffer fra 2031.

Statsforvalteren vurderer at det er behov for å se kontroll/tilsyn og læring/opplærings tiltak i sammenheng. Som nevnt under pkt. 3.1.8.1, så er det utarbeidet en regional kompetansestrategi for å knytte opplæringsstilbudene på styring og ledelse, sammen med arbeidet som med det landsomfattende tilsynet som ble igangsatt høsten 2024. Her benytter vi strukturen som er etablert gjennom læringsnettverkene.

Vi har tro på at denne måten å samordne tiltakene og gi like muligheter for lokal deltakelse fra alle tjenestene, vil kunne gi en merverdi. Ressurser benyttes mer effektivt, i tillegg til at det knyttes kontakter og nettverk som vil ha nytteverdi i det daglige arbeidet.

3.1.8.5 Voldsforebyggende verktøy "Jeg vet" og "Snakke med barn"

Statsforvalteren i Trøndelag har i samarbeid med RVTS Midt jobbet aktivt med å spre kunnskap om de voldsforebyggende verktøyene til ansatte i tjenester som jobber med barn og unge. Vi har hatt jevnlige dialogmøter med kommunene i løpet av året hvor forebygging av vold og overgrep mot barn og unge og voldsforebyggende verktøy har vært tema, i tillegg til kompetanseheving om juridiske plikter, da det er viktig å se dette i sammenheng. Vår erfaring er at ansatte i tjenestene opplever det som utfordrende å vurdere eksempelvis taushetsplikt vs. opplysningsplikt i ulike situasjoner. Dette medfører en usikkerhet når det gjelder håndtering av saker hvor det er mistanke om vold og/eller overgrep mot barn. Vi har også gjennomført andre aktiviteter hvor verktøyene har vært tema, som nettverkssamlinger, konferanser og fagdager. Vi har opplevd stor interesse for arrangementene som raskt har blitt fulltegnet.

Vår erfaring med arbeidet med verktøyene er at det er stor interesse fra ansatte i barnehager, skolehelsetjeneste og helsestasjon når det gjelder ønske om kompetanse og bistand til aktiv bruk av verktøyene. Vi har imidlertid opplevd det som utfordrende å få innpass i skolesektoren. Delvis handler dette om tid og kapasitet og delvis om at utdanningssektoren har mange andre satsinger. I tillegg er det flere som allerede benytter andre voldsforebyggende verktøy. Oppsummert opplever vi at tjenestene ønsker mer kompetanse når det gjelder tegn og signal på at barn og unge utsettes for vold/overgrep og kompetanse om juridiske plikter, samt hvordan man kan snakke med barn og unge om vanskelige tema.

3.1.8.6 Vold og overgrep - Krisesenter

Kommunenes ansvar for å avdekke og forebygge vold og overgrep

Statsforvalteren har i møte med kommunene formidlet kommunens ansvar for å forebygge, avdekke og avverge vold og seksuelle overgrep jf. bestemmelsen i helse- og omsorgstjenesteloven § 3-3a. Vi har i samarbeid med RVTS Midt formidlet viktigheten av utarbeidelse av kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner, enten som en egen plan eller en del av kommuneplanens samfunnsdel. I tillegg har vi påpekt viktigheten

av ledelsesforankring i dette arbeidet og at handlingsplanen har evaluerbare tiltak i et livsløpsperspektiv. I Trøndelag ser vi at flere kommuner har utarbeidet interkommunale planer.

Kompetanseheving om kommunens ansvar for å avdekke og forebygge vold og overgrep har blitt formidlet i dialogmøter med kommunene, i nettverkssamlinger om rus, psykisk helse og vold, samt i konferanser og webinar. Som nevnt under pkt. om voldsforebyggende verktøy har Statsforvalteren i samarbeid med RVTS Midt hatt et stort fokus på forebygging av vold og overgrep mot barn og unge, herunder juridiske plikter og tegn og signal på at barn og unge utsettes for vold og overgrep.

Et helhetlig krisesentertilbud

Statsforvalteren har også tidligere år pekt på hensiktsmessigheten av at kommunene får en plikt til å etablere en handlingsplan mot vold i nære relasjoner. Erfaring viser at særlig i mindre kommuner kan krisesentertilbudet være svakere forankret enn i kommuner som har en handlingsplan mot vold i nære relasjoner. Disse kommunene mener at de ivaretar de forpliktelse som følger av krisesenterlova, men at de i liten grad definerer brukerne i denne kategorien. Dette kan ha sammenheng med et økt behov for anonymitet for disse brukerne i små kommuner. Krisesentrene selv peker på utfordringene med kontaktpersoner i kommunene, ved behov for å koble på tjenester for videre oppfølging. Dette synes å være bedre på plass og med en større systematikk i kommuner som har en handlingsplan mot vold i nære relasjoner.

Prioritere kommuner med risiko for svikt i krisesentertilbudet.

I Trøndelag er det tre krisesenter, hvorav ett er kommunalt. Alle øvrige kommuner har en avtale med ett krisesenter i fylket.

Statsforvalteren i Trøndelag har prioritert og ført tilsyn med en kommune og oppfølgingen av tilbudet i ett krisesenter i 2024. Tilsynet ble iverksatt etter varsel med bekymring knyttet til sikkerhet under opphold ved krisesenteret. Det ble pekt på forhold som reguleres av Forskrift om fysisk sikkerhet i krisesentertilbudet. Kommunen ble bedt om å foreta en intern kontroll over krav og vurderingspunkt etter forskriften. Dette var forhold som også hadde betydning for barns sikkerhet under oppholdet på krisesenteret. Tilsynet ble lukket etter kommunens redegjørelse for iverksatte utbedringstiltak, og redegjørelse for risiko og sårbarhetsvurderinger av andre forhold etter forskriften.

Statsforvalteren har også hatt dialog med andre krisesenter i fylket, med råd og veiledning, uten at dette anses som tilsynsvirksomhet.

3.1.8.8 CRPD

Statsforvalteren i Trøndelag har jobbet aktivt, målrettet og planmessig for at rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne skal bli oppfylt. Dette har vi gjort gjennom å gjøre FN konvensjonen om rettigheter for mennesker med nedsatt funksjonsevne, veiledningsmateriale og kompetansepakken som er utarbeidet av Bufdir kjent i kommunene, hos ulike samarbeidspartnere og internt. Vi har i 2024 arrangert digitale nettverkssamlinger for kontaktpersonene våre i kommunen, utarbeidet en ressurside på hjemmesiden vår, inngått samarbeidsavtale med Likestillingssenteret KUN og deltatt i ulike fora der vi har fremmet kunnskap om konvensjonen. Statsforvalteren i Trøndelag deltar i prosjektets styringsgruppe og arbeidsgruppen som begge ledes av Bufdir. Arbeidet med CRPD er jevnlig tema i embetets ledergruppe. Vi erfarer at flere kommuner jobber godt med å sikre at mennesker med nedsatt funksjonsevne får oppfylt sine rettigheter. Flere kommuner har spennende arbeid på gang, blant annet med å synliggjøre CRPD i planarbeidet, inkluderende billedbruk og å spre kunnskap om CRPD hos ansatte og innbyggerne i kommunen. I 2024 har vi hatt et spesielt fokus på å spre kunnskap om konvensjonen i planarbeidet vårt, og vi ser at dette gir resultater i noen kommuner. Selv om flere kommuner jobber godt er det strekk i laget og behov for videre innsats på dette området. For noen kommuner er det krevende å ha ressurser til å følge opp alle nasjonale og regionale satsinger og føringer. Vi viser ellers til særberetningen på oppdraget.

3.1.8.10 Bygdevekst

Statsforvalteren i Trøndelag har også dette året bistått pilotkommuner knyttet til arbeid med bygdevekst. I vårt fylke er det 2 piloter som er blitt tildelt midler. Det dreier seg om de 4 kommunene i Indre Namdal (Namsskogan, Røyrvik, Lierne, og Grong), og en pilot med Rindal og Holtålen kommune.

Vi har dette året deltatt på flere møter hvor våre fagavdelinger har hatt dialog med pilotene. Fokus har vært oppfyllelse av tiltak i handlingsplanene for 2024 innenfor de delmålene hvor vi er samarbeidspart. Vi opplever at tett dialog er svært nyttig for å definere det handlingsrommet som eksisterer i dag, noe vi har erfart ikke er helt kjent i alle kommuner. Samtidig så er det nyttig å ha en åpen dialog rundt muligheter. Som et eksempel vil en trekke fram arbeidet med delmål: "Mulighetsdialog om arealbruk, boligbygging og tettstedsutvikling i pilot Holtålen og Rindal". Her ble det avholdt befaringer og gruppearbeid rundt ulike caser som var lærerik for både Statsforvalter, fylkeskommune og kommunene.

Det er ennå tidlig i bygdevekstarbeidet, og effekter av arbeidet vil nok komme etterhvert. De valgte pilotene er svært sårbare kommuner i vårt fylke, og det er viktig at dette arbeidet lykkes. Vi erfarer at denne bygdevekstsatsingen forsterker de allerede pågående prosesser vi har med kommunene. Dette gjelder særlig piloten Indre Namdal hvor vi har hatt en særlig satsing helt siden 2017 (støttet med ulike andre prosjektmidler).

3.1.2 Statlig virksomhet er godt samordnet på regionalt nivå

3.1.2.1 Gode og helhetlige tjenester til utsatte barn og unge

Statsforvalteren i Trøndelag vurderer måloppnåelsen på dette delmålet som god. Gjennom ulike tiltak, internt mellom fagområdene, rettet mot kommunene og samordningen av regionale aktører vurderer vi at vi bidrar i utviklingen av gode og helhetlige tjenester til barn og unge.

Tverrfaglig samhandling rundt barn, unge og deres familier har vært et satsingsområde for Statsforvalteren i Trøndelag over år. Statsforvalteren erfarer at vi er nærmere delmålet og at utviklingen har gått og går i riktig retning. Dette fordi, etter Statsforvalterens vurdering, kommunene i fylket har en stadig større bevissthet om og forståelse for viktigheten av å gi gode og helhetlige tjenester til utsatte barn, unge og deres familier. Kommunene etterspør veiledning på tvers av våre fagområder.

Gjennom aktiviteter rettet mot kommunene, samarbeid med regionale aktører og kompetansemiljøer og et kontinuerlig arbeid for å bedre samhandlingen internt vurderer Statsforvalteren at vi har en viktig rolle og er en bidragsyter i den utviklingen vi har sett de senere årene, og at måloppnåelsen er god. Gjennom de aktivitetene vi har gjennomført i 2024, vurderer vi at innsatsen gir effekt gjennom å øke kunnskapen og spre erfaring kommunene imellom - både for å sikre god intern samordning, være en tydelig pådriver for et godt samarbeid og koordinert innsats i kommunen og mellom relevante aktører.

For mer utfyllende rapportering vises det til særreporteringen i pkt. 7.3.2.10

Godt og samordnet tjenestetilbud i kommunene til utsatte barn og unge og deres familier (fra kapittel 3.2.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Godt og samordnet tjenestetilbud i kommunene til utsatte barn og unge og deres familier

I 2024 har Statsforvalteren i Trøndelag vært en pådriver for et godt samarbeid og koordinert innsats i kommunene og mellom relevante aktører på området. Dette har vi gjort gjennom ulike kompetansehevende tiltak, erfaringsdeling kommunen imellom og hatt et særlig fokus på forankring i kommunenes ledelse. Vi har sett flere av oppdragene våre i sammenheng og med en felles målsetning om å styrke kommunenes arbeid for mer helhetlige og koordinerte tjenester til de barn, unge og familier som trenger det. For å lykkes med dette må kommunene i større grad samhandle på tvers av sektorer og fagområder og sette tjenestemottakerne i sentrum.

Gjennom nettverk som Velferdsnettverket og Kompetansesenternettverket og faste samarbeidsstrukturer med blant andre KS og Trøndelag fylkeskommune, bidrar vi til samarbeid og koordinert innsats mellom regionale aktører. I tillegg er jevnlig møter med sektor, på alle våre fagområder og på tvers av disse, viktige arenaer for å bistå kommunen med å se sammenhenger i nasjonale og regionale satsinger og føringer.

Statsforvalteren i Trøndelag har deltatt i et Stimulab-prosjekt knyttet til Livshendelsen Alvorlig sykt barn i 2024.

Etter vår vurdering har tiltakene vi har gjennomført i 2024 hatt effekt samtidig som vi stadig må utforske hvilke virkemidler som er mest hensiktsmessige.

For mer utfyllende rapportering vises det til særreporteringen under pkt. 7.3.2.10.

3.1.2.2 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring

Vi vurderer at det er *god måloppnåelse* knyttet til at tilsyn skal være samordnet. Vi ser at det over tid har vært en positiv utvikling.

Vi har over mange år jobbet systematisk med samordning av statlige tilsyn. Samarbeidet med andre statlige tilsynsmyndigheter og sekretariatene for kontrollutvalg fungerer godt. Statlige tilsynsmyndigheter har imidlertid fortsatt ulik planleggingshorisont. Dette gjør at ambisjonen om at vi skal ha full oversikt over alle tilsyn tidlig på året, krevende å nå.

Det er høy bevissthet om at tilsyn skal bidra til læring og endring. Vi erfarer imidlertid at tilsyn ikke nødvendigvis fører til nødvendig og varig endring. Vi ser at utviklings- og kvalitetsarbeid er krevende på flere tjenestekområder og i flere kommuner.

Følgende tiltak mener vi bidrar til størst effekt:

- tilrettelegging for god dialog og samarbeid med kommunene i tilsynsprosessen
- vektlegging av styring og ledelse, herunder betydningen av gode analyser for å avdekke årsaker til svikt
- tilby opplæring og veiledning som en del av kommunens forbedringsarbeid
- prioritere oppfølging til tjenestens praksis er endret og i tråd med regelverket

Vår vurdering er at god dialog og samarbeid i forkant og underveis i tilsyn har ført til økt forståelse og enighet for funnene vi gjør, noe som bidrar til å understøtte kommunens forbedringsarbeid. Fokus på internkontroll bidrar på sin side til at iverksatte tiltak i større grad får varig virkning i tjenesten.

Den samlete tilsynsbelastningen for den enkelte kommune skal ikke være for stor. (fra kapittel 3.2.1.2.1.1 i TB)**Rapportere på**

Den samlete tilsynsbelastningen for den enkelte kommune skal ikke være for stor.

Vi har et internt tilsynsforum med representanter fra avdelingene som jobber med samordning og utvikling av tilsyn. Dette forumet har møter ca. hver sjette uke.

I tillegg har vi dialog og har hatt møte med andre tilsynsmyndigheter og kontrollutvalgssekretariatene for å samordne og koordinere tilsynsaktiviteten rettet mot kommunene.

Vi bruker den nasjonale tilsynskalenderen aktivt. Statlige tilsynsmyndigheter har noe ulik planleggingshorisont for tilsyn, slik at det ikke er mulig å få en fullstendig oversikt over planlagte tilsyn med kommunene før året starter. Vi opplever likevel ikke at det skaper store praktiske utfordringer.

Vi har ikke hatt spesielle problemstillinger rundt samlet tilsynsbelastning for enkeltkommuner i 2024.

Vi antar at god samordning av tilsyn over tid har gitt færre tilfeller hvor kommunen opplever at det kommer mange tilsyn innenfor samme tidsperiode. At det stadig legges mer vekt på læringseffekten av tilsyn, øker også nytteverdien for kommunene, og dermed også hvordan de opplever tilsynsbelastningen.

Det er i denne sammenhengen relevant å trekke frem at oppdragsgiver er tydelig på at tilsyn skal vedvare til praksis er endret, med mål om økt effekt. Dette krever oppfølging over en lengre periode enn det tilsynsmyndigheten tradisjonelt har gjort tidligere. Dette ses på som positivt og nødvendig. Samtidig vil dette medføre økt ressursbruk hos oss og kommunen, og som *kan* ha betydning for den totale tilsynsbelastningen i den enkelte kommune. Det bør derfor vurderes om dette skal synliggjøres når nye tilsyn planlegges og samordnes.

Tilsyn fører til læring og forbedring i kommunen. (fra kapittel 3.2.1.2.2.1 i TB)**Rapportere på**

Tilsyn fører til læring og forbedring i kommunen.

Helse- og omsorgstjenester

Etter ny policy og veileder fra Helsetilsynet skal vi bruke flere ressurser på oppfølging av tilsyn enn tidligere. Vi skal ikke avslutte tilsyn før vi er sikre på at lovbrudd er rettet og at tilsvarende ikke skjer igjen. Som en følge av dette ber vi ofte om resultatdokumentasjon som viser endret praksis, f.eks. at det gjøres journalgjennomgang av et visst antall journaler.

Vi har flere måter å føre tilsyn på enn tidligere. De aller fleste hendelsesbaserte tilsynssaker oversendes nå til virksomhetene for håndtering der, med rapportering tilbake til oss, da med fokus på hva som er gjort av kvalitetsforbedring. Vi opplever at de på denne måten får eierskap til saken, og det bidrar i større grad til læring i virksomheten enn om vi hadde påpekt lovbrudd. Det er imidlertid forskjell på hvor gode kommunene er i kvalitetsforbedringsarbeid, og i noen tilfeller er det behov for tettere oppfølging og veiledning fra Statsforvalteren i etterkant av tilsynet. Dette gjelder både i oppfølging av hendelsesbasert tilsyn og planlagt tilsyn, og gjennomføres som regel gjennom møtevirksomhet.

Sosiale tjenester og barnevern

Vi vurderer fortsatt at policy for tilsynssaker og veileder for oppfølging av tilsyn fører til økt læring og forbedring i kommunene. Videre vurderer vi at veiledningsmaterialet som er utviklet i forbindelse med Landsomfattende tilsyn på barnevernsområdet for 2024 og 2025, bidrar til økt kompetanse til å vurdere og analysere egen praksis.

Som nevnt under pkt. 3.2.1.2 er følgende tiltak vurdert å ha størst effekt:

- tilrettelegging for god dialog og samarbeid med kommunene i tilsynsprosessen
- vektlegging av styring og ledelse, herunder betydningen av gode analyser for å avdekke årsaker til svikt
- tilby opplæring og veiledning som en del av kommunens forbedringsarbeid
- prioritere oppfølging til tjenestens praksis er endret og i tråd med regelverket

Som en del av oppfølgingen av landsomfattende tilsyn med barneperspektivet i Nav ba vi kommuner der det er avdekket lovbrudd om å gjennomføre egenkontroller som en del av retteprosessen. Vår vurdering er at dette har ført til at kommunene får større eierskap til tilsynet. En annen effekt er at flere kommuner på eget initiativ har sagt at de gjennomfører risikovurderinger/stikkprøver som en del av egen internkontroll. Vi får ofte forespørsel om opplæringstilbud i etterkant av tilsyn. Vårt inntrykk er at opplæring med fokus på områder der det er avdekket risiko for svikt, oppleves som målrettet og nyttig.

Vi erfarer at veiledning før tilsyn ofte hjelper kommuner til å se på egen praksis før selve tilsynet gjennomføres. Etter vår vurdering er dette et tema som Helsetilsynet kan vurdere å ta tydeligere inn i tilsynsveiledningen, slik man har gjort det på Udir sitt område. Vi vurderer videre at det har hatt positiv effekt at vi i større grad enn tidligere har valgt å etterspørre kommunenes erfaring med gjennomførte tilsyn. Etter vårt syn har dette bidratt til å fortsette en god dialog rundt tilsynsgjennomføringen, en positiv innstilling til tilsyn samt sørge for at kommunenes erfaringer fanges opp av oss til eget utviklings- og forbedringsarbeid. Vi vil se på hvordan vi eventuelt kan videreutvikle denne praksisen, og ser gjerne at dette også er noe overordnede myndigheter har fokus på.

På barnevernsområdet erfarer vi at oppfølging av tilsyn er en langvarig prosess. Vi erfarer at flere barneverntjenester har utfordringer med å prioritere forbedringsarbeid i etterkant av gjennomførte tilsyn. Vi har valgt å vektlegge veiledning både i forkant og ved kommunens gjennomføring av egenkontroll (veiledet egenkontroll), samt gitt veiledning og opplæring i internkontroll. Vi vurderer at kommunene/barneverntjenestene har behov for økt opplæring og kompetanse i styring og ledelse, herunder analyse og kvalitetsforbedring. Vi ser derfor frem til planlagt opplæringsprogram i regi av Agenda Kaupang, som vil gjennomføres parallelt med oppfølgingen av Landsomfattende tilsyn på barnevernsområdet i 2025.

3.1.2.3 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer

Vi mener at det er positiv utvikling på dette området, men at status for måloppnåelse er under middels. Statsforvalterens veiledningsarbeid der drift av nettverk for klimatilpasning/klimaomstilling der flere klimapartnere er invitert inn, har positiv effekt. Det gjør at utviklingen går riktig veg. Aktiv jobbing i egen organisasjon med miljøstyringssystem har også virkning. Vi ser potensialet for å jobbe mer med klima på tvers internt hos Statsforvalteren.

Kommunale klima- og energiplaner klimatilpasning og klimagassreduksjon (fra kapittel 3.2.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner gjennomfører tiltak som bidrar til å redusere klimagassutslipp, og har integrert klimatilpasning i sine planer i tråd med Statlig planretningslinje (SPR) for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning.

Statsforvalteren har fokus på planlegging som virkemiddel for å oppnå forbedringer innenfor klima. Klima (både utslipp og klimatilpasning) er tema i vår plandialog med kommunene, både generelt og i enkeltsaker. Klima i plan er også tema i vårt klimanettverk for kommunene. Kommunene har kommet ulikt når det gjelder dette, og det er fortsatt en veg å gå. Vi anslår middels måloppnåelse på dette området. Effekten av en stor konferanse for kommunene i 2024, er økt bevissthet rundt klimaufordringen, noe som er et godt utgangspunkt for videre jobbing. Vi har gjennom klimanettverket fokus på kunnskapsgrunnlaget. Vi fortsetter nettverksarbeidet i 2025

Selv om antallet som søker om klimaråd i jordbruket og får utarbeidet klimaplaner øker for hvert år, går arbeidet med klimaplaner i jordbruket for seint. SFTL bruker fortsatt en god del ressurser på informasjonsarbeid, men dette ser ikke ut til å være nok. Det må vurderes om tilskuddet bør økes, eller om andre virkemidler må settes inn. Samtidig ser vi økning i miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel som fører til mindre utslipp av klimagasser til luft. Spesielt miljøvennlig spredning med bruk av utstyr for nedfelling eller nedlegging av gjødsle. Dette er et resultat av bevisst satsing gjennom økte satser.

Kommunenes arbeid med klimatilpasning og klimagassreduksjon (fra kapittel 3.2.1.3.1.2 i TB)

Rapportere på

Kommuner og andre myndigheter i fylket integrerer klimahensyn (både utslippsreduksjoner og tilpasning til et klima i endring) på en systematisk måte i alle sine aktiviteter og oppgaver og samarbeider for å nå klima- og miljømålene.

Resultater av spørreundersøkelse gjort i forkant av klimakonferansen som Statsforvalteren arrangerte i samarbeid med fylkeskommunen, gir bilde av hva status for kommunenes klimaarbeid.

I Trøndelag finnes det ett klimatilpasningsnettverk, og ett bærekraftsnettverk. I tillegg nevner vi regionalt planforum, der klimatemata i aktuelle planer

kan tas opp. Statsforvalteren drifter nettverket for klimatilpasning, og kommunene gir tilbakemelding om at veiledningen som gis her er nyttig, og har lagt godt grunnlag for det arbeidet som er gjort i kommunene. Det er uttrykt ønske om at Statsforvalteren viderefører nettverket, det oppfattes som relevant, og gir også godt grunnlag for samarbeid mellom kommuner. Den vanskelige ressursituasjonen som kommunene er i, er en barriere for innsatsen på dette området.

3.1.2.4 Beredskap i en utfordrende sikkerhetspolitisk situasjon

Gradert vedlegg (B) i ROS Trøndelag 23 ble gjennomgått med kommunene andre halvår 2023 og vi ser at de kommunene som reviderer sine planer til en viss grad også inkluderer utfordringer knyttet til den sikkerhetspolitiske situasjonen i sitt arbeid. Kunnskapsgrunnlaget for å ivareta dette på en god måte er fortsatt ikke på plass da direktiver på nasjonalt bla. på sivilbeskyttelse, krigsutflytting mm. ikke er på plass. Trøndelag er også svært viktig i en art. 5 situasjon hvor det er behov for vertlandsstøtte i mange kommuner og her er det vesentlig å koble militært planverk mot sivile strukturer på både lokalt og regionalt nivå. Dette arbeidet må intensiveres og prioriteres fremover og det er behov for økt innsats og ressurser til dette arbeidet.

Oppdatert analyse (fra kapittel 3.2.1.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren har oppdatert analyse av sikkerhetspolitisk krise og væpnet konflikt i fylkesROS, inkludert oppfølgingsplan.

Gradert ROS analyse for sikkerhetspolitisk krise og væpnet konflikt ble gjennomført i 23 og fulgt opp på regionalt og lokalt nivå i 2024 på møter og dialog med relevante aktører. Det er gjort en rekke aktiviteter i 2024 med bla. sikkerhetsklareringer i kommunene, kartlegging av viktig infrastruktur for prioritering av strøm, kartlegging av prioriterte steder for drivstoff forsyning mm. Arbeidet med oppfølging av dette samt sivil beskyttelse og vertlandsstøtte må videreføres og intensiveres i 2025.

Beredskapsplanlegging (fra kapittel 3.2.1.4.1.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterens egen beredskap og regionale samordningsansvar er oppdatert og legges til grunn i embetets arenaer og aktiviteter for det sivil-militære samarbeidet.

Prioriterte tiltak for å styrke totalforsvaret regionalt inngår i beredskapsplanleggingen.

Statsforvalteren har revidert egen beredskapsplan og øvd ledergruppa med scenario sikkerhetspolitisk krise. Vi har arbeidet regionalt for å styrke forståelsen hos kommunene hvordan vi i Trøndelag kan bli påvirket av en sikkerhetspolitisk situasjon. Viktigst i 2024 har nok vært det forebyggende der vi har økt samarbeidet med Forsvarsbygg for å få identifisert Forsvarets behov og hensyn inn i relevante reguleringsplaner og revisjon av arealplaner.

Statsforvalteren har også deltatt på aktivitet knyttet til fritaksordningen og rekvisisjonsordningen slik at disse blir kjent og vår rolle blir utført. Vi bidrar i utarbeidelsen av rasjoneringsplaner for KBO enhetene i fylket, dette arbeidet ble påbegynt i 2024, men fortsetter ledet av nettselskapene

Styrket sivil-militære samarbeid regionalt (fra kapittel 3.2.1.4.1.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren legger til rette for styrket sivil-militært samarbeid regionalt, inkludert utvikling av det regionale vertlandstøttekonseptet

Vi deltok i arbeidsgruppa som reviderte det regionale vertlandstøttekonseptet og bruker dette ved aktivitet i Trøndelag. Det sivil-militære samarbeidet blir ivarettatt primært i dialogen med aktørene i Fylkesberedskapsrådet. I tillegg er vi representert i styringsgruppa for NORDSEC der fylkeskommunen sammen med NTNU, SINTEF og flere innovasjonsmiljø arbeider for å øke samhandling og næringsutvikling knyttet til totalforsvaret i regionen. Statsforvalteren gjennomførte i 2024 totalforsvarsmøte for regionen på kampflybasen på Ørlandet og Forsvaret blir invitert til å delta på samlinger der kommunene deltar. Aktivitetene på dette området kombinert med aktørenes kjennskap til Trøndelags viktige strategiske betydning gjør at totalforsvarsarbeidet på regionalt og lokalt nivå er godt forankret på begge nivå.

Oversikt over sårbarheter i tilknytning til ressurs- og forsyningssituasjonenn. (fra kapittel 3.2.1.4.1.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren legger til rette for regionalt samarbeid for å ha oversikt over sårbarheter i tilknytning til ressurs- og forsyningssituasjonen.

Det er utarbeidet lister med prioriteringer på drivstoff og strømforsyning i samarbeid med flere relevante aktører i 2024. På ekom området er det utarbeidet en egen sårbarhetsanalyse i regi av NKOM og DFD har bevilget betydelige ressurser til å styrke redundansen på dette området i 2024. Det regionale samarbeidet på veisiden er bra og det vil fremover være svært viktig med økt robusthet langs veiakser for å kunne bidra til landets forpliktelser i NATO samarbeidet mot Sverige/Finland. Samarbeidet med Länsstyrelsen i Østersund er intensivert i de senere årene og sikkerhetspolitisk krise og krig er satt på agendaen på en tydelig måte.

3.1.2.5 Andre oppdrag

Psykisk helse, rus- og voldsfeltet

Statsforvalteren har samarbeidsavtale med deltakere i Kompetansesenterforum, og et etablert samarbeid med statlige aktører på fagfeltet. Herunder gjennomgang av oppdrag og planlegging av felles aktiviteter sammen med KORUS, NAPHA, RVTS, RKBK og KBT. Bruker- og pårørendeorganisasjoner deltar også i samarbeidet. Statsforvalteren er regional samordningsmyndighet.

3.1.3 Rettssikkerhet er ivaretatt på en enhetlig måte

3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og saksbehandling

Reindriftsavdelinga og Landbruksavdelinga har gjennomført webinar for kommunene og flere innlegg overfor reindriftsutøverne vedrørende konsultasjonssplikten som berører samiske interesser etter sameloven kap.4. Vi har bidratt med mye veiledning og rådgivning overfor kommuner og andre aktører det siste året. Vi savner i midlertid at KDD tar ansvar for felles opplæring og kunnskapsdeling her. Det er en utfordring å formidle at konsultasjonssplikten ikke bare gjelder for reindrift, men for alle fagområder og saker som angår samiske saker. Det er fortsatt noe forvirring hos kommunene som forveksler denne konsultasjonssplikten med den som Sametinget har hatt tidligere og med generell medvirkning etter anna lovverk som pbl.

Reindriftsloven er under revidering, noe vi håper vil bidra til bedre å avklare roller og ansvar. Videre jobber vi sammen med LMD, Ldir og de andre SFene med veiledningsmaterieill både for næringsutøvere og forvaltningen, innen alt fra areal- og ressursforvaltning til tilskuddsforvaltning.

Det er holdt en rekke kurs i jord- og konsesjonsloven for folkevalgte og ansatte i kommunene. Dette bidrar til økt kunnskap om hvordan dette regelverket kan forvaltes på en rettssikker måte samtidig som kommunene får brukt handlingsrommet til å ivareta lokale utfordringer. I tillegg sikrer vi en tett dialog med kommunene om bruken av dette lovverket gjennom jevnlig kurstilbud o.a.

Oppvekst- og velferdsavdelingen

3.3.1.1.4 Bistå kommunene

i deres etterlevelse av kapittel 6A i integreringsloven

Vi omorganiserte arbeidet med integreringsområdet intern i embetet høsten 2023, slik at enhet sosiale tjenester og integrering overtok hovedansvaret for embetets oppgaver på feltet.

Fra 2024 har vi etablert en ny og fast digital møtearena med kommunene kalt «Frokostprat med Statsforvalteren». Målgruppe for disse møtene har vært ledere og ansatte i voksenopplæringen og flyktningsjenestene i fylket. Vi har etter hvert også åpnet for deltakelse fra ledere og ansatte i Nav i Trøndelag da vi har opplevd interesse for bedre samhandling og deltakelse i webinarne også fra denne sektoren. Totalt gjennomførte vi fire slike webinar i 2024, der vi har tematisert og gitt opplæring i ulike sider ved regelverket og delt veiledning til spørsmål sendt inn fra kommunene samt erfaringer fra tema som har kommet opp i klagesaker. I tillegg har vi invitert inn andre etater til å svare ut spørsmål som kommunene har reist, og vi har hatt verdifulle bidrag blant annet fra skatt/folkeregisteret samt ved to anledninger fra Trøndelag fylkeskommune. Våre samarbeidspartnere Nav Trøndelag, KS og Trøndelag fylkeskommune har vært invitert til å delta i webinarne.

Vi har ikke gjennomført tilsyn med kommunene i 2024, men prioritert veiledning. Vi har vurdert at dette har vært riktig ressursbruk, da vi opplever at det har vært viktig å treffe kommunene bredt i en situasjon der det er veldig stort behov for opplæring. Vi opplever økt pågang på henvendelser om regelverket, og har også hatt en økning i antall rettighetsklager de siste to årene. Vi opplever god dialog med ansatte i tjenestene i fylket. Når det gjelder regelverksforståelse svarer vi i all hovedsak ut henvendelser om dette skriftlig.

Vi registrerer at det er økte forventninger til antall tilsyn som skal gjennomføres på integreringsfeltet fra 2025. Dette kan være en riktig prioritering. En økning opp til seks tilsyn pr år for vårt embete er likevel en stor økning, og effekten av tildelte midler vil først komme når embetene har hatt tid og rom til både å ansette og lære opp ansatte som skal ha ansvar på feltet. Full effekt av midlene kan derfor først ventes fra og med 2026.

Kommunal- og justisavdelingen:

Avdelingen driver innenfor kommunalområdet utstrakt veiledning på viktige områder som kommunalretten, offentlighetslov og plan- og bygningsretten. Dette blir godt mottatt ute i kommunene og har gitt en effekt i form av økt bevissthet omkring bl.a. årsbudsjett, økonomiplan, viktigheten av åpenhet/offentlighet og habilitet samt betydningen av oppdaterte reguleringsplaner og færre dispensasjonssaker.

Klima- og miljøavdelingen:

Det er et stort behov for veiledning, både av kommuner og bedrifter. Vi har ikke kapasitet til å imøtekomme alle ønsker om møter, men har hatt fokus på å oppdatere hjemmesiden vår.

På tilsyn avdekker vi mange avvik. Gjennom arbeidet med tilsynsrapporter og oppfølging blir avvikene rettet, noe som fører til mindre utslipp og bedre miljøforhold. Det er ingen ting som tyder på at antall avvik går ned, noe som i stor grad kan skyldes at vi hvert år går på tilsyn på bedrifter vi ikke har vært hos tidligere/ikke hatt tilsyn med på flere år. Årsaken til dette igjen er et stort antall bedrifter og ressursituasjonen hos oss. Vi har imidlertid gått mer og mer over til uvarsle tilsyn og har god erfaring med det. Vi er veldig fornøyde med at tilsynsopplæringen fra overordnede myndigheter har blitt opp-prioritert igjen. Det vil bedre kvaliteten på tilsynene våre.

Vi gjennomførte 57 forurensningstilsyn som inkluderer både endags og flerdags inspeksjoner. Dette er noe færre tilsyn enn planlagt grunnet ressursituasjonen, stor pågang av søknader og arbeidet med IED.

Vi har utarbeidet interne saksbehandlingsrutiner og benytter brev-maler fra Miljødirektoratet. Dette gjør tillatelsene mer presise og øker likebehandlingen av virksomhetene.

Statsforvalteren har i 2024 bedt et mindre utvalg av kommunene om å sende oss vedtak etter motorferdselsregelverket for gjennomgang. Vi erfarer at mange vedtak er innenfor rammene av regelverket. De vedtakene som ikke har vært i tråd med regelverket har vi vært i dialog med kommunene om, og i noen tilfeller omgjort. Noen saker har vært klagebehandlet i Miljødirektoratet, noe som har gitt nyttig styringsveiledning videre på saksområdet. Vi ser behov for å følge opp dette videre, og vi legger også vekt på veiledning på saksområdet gjennom å arrangere webinarer. Vi opplever at dette er etterspurt av kommunene, og at det gir godt grunnlag for kommunenes forvaltning.

Alle klagesaker er behandlet innen (fra kapittel 3.3.1.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle klagesaker er behandlet innen 12 uker, jf. § 7-1 bokstav d, i byggesaksforskriften

Vi har i 2024 hatt en gjennomsnittlig behandlingstid på 74 dager for klager over kommunens vedtak i byggesaker etter plan- og bygningsloven. Vi har kontroll på restansene på saksområdet.

Saksbehandlingstid i antall uker for klager over kommunens vedtak i byggesaker etter plan- og bygningsloven

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 34 %	66 %	206	135

Alle klagesaker der det er gitt (fra kapittel 3.3.1.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Alle klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42, er behandlet innen 6 uker, jf. § 7-1 bokstav e, i byggesaksforskriften

Vi har ikke gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42 i 2024.

Saksbehandlingstid for klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 6 uker
100 %	- 100 %		0	0

Alle ekspropriasjonssaker i førsteinstans (fra kapittel 3.3.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle ekspropriasjonssaker i førsteinstans på plan- og bygningsrettens område er behandlet innen 12 uker

Vi har hatt 2 slike saker til behandling i 2024. Slike saker krever av og til ytterligere opplysninger fra partene. Dette fører noen ganger til at sakene kan ta ekstra tid.

Saksbehandlingstid i antall uker for ekspropriasjonssaker på plan- og bygningsrettens område

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 50 %	50 %	2	1

Alle ekspropriasjonssaker som klageinstans (fra kapittel 3.3.1.1.2.2 i TB)**Rapportere på**

Alle ekspropriasjonssaker som klageinstans på plan- og bygningsrettens område er behandlet innen 12 uker

Vi har hatt 1 ekspropriasjonssak som klageinstans på plan- og bygningsrettens område. Slike saker krever av og til ytterligere opplysninger fra part eller kommune. Dette fører til at sakene kan ta ekstra tid.

Saksbehandlingstid i antall uker for ekspropriasjonssaker (klageinstans) på plan- og bygningsrettens område

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 100 %	0 %	1	0

God fremdrift og kvalitet i regulering av utslipp etter forurensningsloven (fra kapittel 3.3.1.1.3.1 i TB)**Rapportere på**

God fremdrift og kvalitet i regulering av utslipp etter forurensningsloven, i tråd med skjerpede krav gjennom EØS-avtalen

Implementering av BAT-kravene i tillatelser har ført til mer like tillatelser og strengere og mer presise krav til virksomhetene. Dette gjør at utslippene blir mer kontrollerbare og det blir redusert forurensning. Vi arbeider kontinuerlig med dette, men gjennomføring av tiltak tar tid. Vi forventer derfor at full effekt av dette blir synlig fram i tid.

STS: Vi har en bedrift som er omfattet av STS og en oppdatert tillatelse blir klar tidlig neste år.

FMP: En bedrift er omfattet av FMP og tillatelse er gitt.

FDM: Av totalt 14 bedrifter er det seks bedrifter som ikke har fått oppdatert tillatelse. Av disse er det fire som skal sendes til samråd og to som er uavklart.

IRPP: Vi har en bedrift som har oppdatert tillatelse.

WT: 12 av 17 bedrifter har oppdatert tillatelse. De fire som gjenstår vil få oppdatert tillatelse i 2025.02.06

SA: Vi har til sammen rundt 10 bedrifter. Her er det en del uklarheter med tanke på hvem som er omfattet av SA eller ikke, om noen er omfattet av FDM eller om noen er omfattet av begge. Vi har imidlertid en ambisjon om at alle skal få oppdaterte tillatelser innen fristen i 2027.

Årsaken til at vi ikke har kommet i mål med alle tillatelsene er ressursituasjonen, mange søknader generelt, stort trykk på akvakultursøknader og en bransjeforening som har skapt utfordringer. Det tar også tid og ressurser å bygge opp ny kompetanse samtidig som vi skal sikre fremdrift i arbeid med andre prioriterte saker og lovpålagte oppgaver.

3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning**Klima og miljø:**

Trøndelag er ett av fylkene med flest enkeltsaker knyttet til tilskudd og erstatning på naturmangfoldområdet. Disse tilskuddene gir mange gode tiltak med god effekt. Mer proaktiv innsats fra SF kunne gitt effekt på et bredere utvalg av naturmangfoldet. Tilskuddshåndtering er ikke en lovpålagt oppgave for Statsforvalteren, men blir likevel prioritert fordi vi ser at tildeling av slikt tilskudd er avgjørende for å ivareta en del arter og naturtyper.

Arbeidet er preget av mange manuelle kontroller og en uhenksommessig manuell dataflyt mellom ulike systemer hos Miljødirektoratet, STAF og DFØ. Spesielt utbetalingsrutinene er tungvinte og sårbare for manuelle feil. Det gir tidkrevende manuelle kontroller. Her er det et rom for bedre samhandling, digitalisering og effektivisering mellom disse tre aktørene og Statsforvalterne.

Landbruk:

Statsforvalteren jobber kontinuerlig med å arbeide for en effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning. Dette gjøres gjennom egen saksbehandling og gjennom kompetanseheving i kommunene. Vi har erfarte medarbeidere på området med ulik fagkompetanse. I tillegg har vi god tilgang på bistand fra jurister på avdelingen.

I 2024 har vi fulgt opp arbeidet vi igangsatte i 2021 for å sikre at vi har et effektivt system for internkontroll knyttet til vår tilskuddsforvaltning på landbruksområdet, inkludert reindrift. Vi har de siste årene satt oss årlige mål for arbeidet med internkontroll. I 2024 har vi fortsatt fokus på ROS-

analyser, oppdaterte rutiner, at internkontrollen skal være en del av vår daglige drift, dokumentasjon og lagring. I 2024 gjennomførte vi en "Ledelsens gjennomgang - produksjonstilskudd og avløsertilskudd 2023" på eget initiativ. Der oppmerksomheten ble rettet mot vår egen forvaltning på området. Et element med gjennomgangen var å sjekke ut at tidligere funn i kontroll fra Landbruksdirektoratet er fulgt opp på en adekvat måte. Ledelsens gjennomgang viste at det internt er gjort grep som gjør at vi kan si at funnene Landbruksdirektoratet gjorde er lukket. Vi opplever at arbeidet med vårt system for internkontroll har en positiv effekt for prioritering og kvalitet i arbeidet vårt.

På reindriftsområdet foreligger det internkontrollrutiner i form av saksbehandlingsrutiner og risikovurderinger for tilskudd for siidaandeler og reinlag og tilskudd til reinbeitedistrikter og reinlag. Tilskuddssøknader ble i 2024 kontrollert iht. kontrollplan. For distriktstilskuddet kontrolleres det i stor grad at vilkårene er oppfylt. Med det nye fagsystemet Reindrift forvaltning, kontrolleres de fleste vilkår for tilskudd til siidaandeler og reinlag automatisk.

Effektiv internkontroll knyttet til tilskuddsforvaltning (fra kapittel 3.3.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Effektiv internkontroll med tilskuddsforvaltningen på landbruks- og reindriftsområdet

For kommentar se punkt 3.1.3.2

Kontroll av foretak - husdyrkonsesjon

Betegnelse på rapporteringskrav	Svar
Er kontroll av foretak på husdyrkonsesjonsområdet gjennomført i samsvar med Ldirs rundskriv?	Ja
Antall foretak der det er innhentet opplysninger utover det som er tilgjengelig i egne systemer	20
Antall foretak som er fulgt opp etter kontroller i tidligere år	26
Antall foretak hvor det er gjennomført stedlig kontroll	2
Antall foretak som er kontrollert pga. mistanke om driftsfelleskap	4
Antall foretak som har fått vedtak om standardisert erstatning på grunn av overproduksjon	11
Antall foretak som har fått vedtak om standardisert erstatning pga. driftsfelleskap	4
Antall foretak som er kontrollert, og hvor vedtak om standardisert erstatning er under arbeid	8
Beløp standardisert erstatning sendt til Ldir for innkreving	1133130

Noen kontroller ble med over til 2025. Noen foretak har fått flere vedtak pga. ulike innsett på egg. Den ene saken som er under arbeid, er en klagesak.

Kontroll av foretak - tidligpensjonsordningen

Betegnelse på rapporteringskrav	Svar
Kontrollert som følge av mistanke om avvik	3
Saker funnet i orden	3
Saker med feil	0
Beskrivelse av feilene	

I 2023 er det 184 mottakere av tidligpensjon. Vi har sett nærmere på 47 mottakere av tidligpensjon. 3 har fått tilsendt brev med krav om å sende inn forklaring på hvorfor de har næringsinntekt jord/skog. Næringsinntekt fra jord/skog var ikke i strid med vilkårene for å motta tidligpensjon. Innvilgede søknader i slutten av 2022 eller i løpet av 2023 vil vi se nærmere på neste år, hvis de fortsatt står oppført med næringsinntekt. De som er på listen med "nye eiertilknytninger" er kontrollert og funnet i orden.

Internkontroll for tilskuddsforvaltningen

Ordning	Etablert internkontroll	Risikobasert kontroll	Effekt av risikobasert kontroll
Tilskudd til tidligpensjon	Ja	Ja	Liste lagt ut fra Landbruksdirektoratet er kontrollert. Det ble ikke gjort noen funn som gjør at vi krever tilbakebetalt tidligpensjon for 2023.
Tilskudd til landbruksvikarvirksomhet	Ja	Nei	Vi kontrollerer alle opplysninger og krever alle tall dokumentert i alle saker. Søknadene er gode. Vi finner få feil, disse rettes opp. Begrenset effekt av kontrollen.
Tilskudd til veterinærreiser	Delvis	Ja	Kontrollregimet som har kommet på ordningen i Agros er fulgt opp. Vi bruker rapportene for veterinærreiser når vi utfører kontroll. Vi legger størst vekt på søknadsbeløp og utgangs- og endepunkt for reise i vår gjennomgang. Alle som blir trukket ut til maskinell kontroll blir kontrollert. En del saker, som er kommet inn for seint, er avslått. I tillegg går vi gjennom en del søknader og kontrollerer at oppgitte reiseavstander er riktige. Alle søknader fra nye veterinærer blir grundig gjennomgått.
Stimuleringsstilskudd til veterinærdekning	Delvis	Ja	Risikobasert kontroll på grunnlag av rapporter for året før som kommunene sender inn sammen med årets søknad. Disse rapportene blir gjennomgått. Kommunene rapporterer også hvis de ikke har brukt opp hele tilskuddet året før. De må også informere om hvilke tiltak de skal bruke tilskuddet til. Kontroll av søknader fra 2024 gjennomføres etter søknadsfrist i februar 2025.
Tilskudd til fylkesvise prosjekter innen klima- og miljøprogrammet	Delvis	Nei	Vi krever regnskapsrapport i alle saker og den kontrolleres. Begrenset effekt, vi finner noen feil som vi retter opp.
Erstatning etter offentlige pålegg	Ja	Nei	Vi kontrollerer alle opplysninger og krever alle tall dokumentert i alle saker. God effekt, vi finner en god del feil som vi retter opp.
Tilskudd ved produksjonssvikt	Ja	Nei	Vi kontrollerer alle opplysninger og krever alle tall dokumentert i alle saker. God effekt, vi finner en god del feil som vi retter opp.
Kompensasjon for riving og opprydding av pelsdyrhus	Ja	Nei	Vi kontrollerer alle opplysninger og krever alle tall dokumentert i alle saker. God effekt, vi finner en god del feil som vi retter opp.
Fylkesvise rentemidler fra skogfond	Ja	Nei	Budsjettet for bruken av fylkesinntrukne rentemidler, godkjennes av Ldir i ØKS. En del av midlene lyses ut offentlig. Utbetaling til tildelte prosjekter skjer på bakgrunn av sluttrapport med regnskap.
NMSK, kommuneskog	Ja	Ja	En sak trukket ut til kontroll.
Tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreiringer	Ja	Nei	Midlene fordeles etter innvilget ramme og vedtatte tilskuddssatser. Utbetales etter fakturert kostnad.
Tilskudd til siidaandeler og reinlag	Ja	Ja	Det er god effekt av kontrollplanen. En sak til kontroll i 2024. Vi mener det samsvarer med risikoen for feil.
Tilskudd til reinbeitedistrikter og reinlag	Ja	Ja	Vi kontrollerer at alle vedlegg er med, og at saldo for kriseberedskap stemmer. God effekt, ser at det er noe utfordringer med å forstå kriseberedskapskonto.
Andre ordninger			

Internkontroll som ivaretar kontroll med kommunenes tilskuddsforvaltning (fra kapittel 3.3.1.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Effektiv internkontroll som ivaretar kontroll med at kommunenes tilskuddsforvaltning på landbruksområdet utføres på en forsvarlig måte og i henhold til etablert internkontroll. Forvaltningskontroll skal gjennomføres i minst 20 prosent av kommunene.

Kommentarer til tabeller se punkt 3.1.3.2

Kontroll med kommunenes tilskuddsforvaltning

Kommune	Omfang	Resultat	Oppfølging kontrollene
Rindal	*Produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket	Det er konstatert i alt ett (1) avvik, og det er knyttet til at kommunen mangler et helhetlig system for internkontroll på landbruksområdet.	Svarbrev etter endelig rapport mottatt og godkjent. Kontroll avsluttet med brev av 4.9.2024.
Leka	*Tilskudd til avløsning ved sykdom mv. *Tilskudd til utvalgte kultur-landskap i jordbruket (UKL)	Det er konstatert i at 4 avvik og 3 merknader. Én av merknadene er gitt fordi det er behov for å videreutvikle systemet for internkontroll. * Tilskudd til avløsning ved sykdom mv. Her er det gitt 2 avvik. Disse er knyttet til mangelfull dokumentasjon ifbm. å fastsette rett trekk i avløstes stønader som skal foretas for å kunne innvilge rett beløp i tilskudd. Det andre avviket er knyttet til mangelfull dokumentasjon ifbm. utgifter til avløsning. Dette kan ha ført til at det er betalt ut for mye tilskudd. * UKL. Her det konstatert 2 avvik og 2 merknader. Ett av avvikene er gitt fordi godkjent rapportering ikke er i tråd med bestemmelsene for ordning. Det andre avviket er gitt for det ikke er skrevet tilstrekkelige begrunnelser for hvorfor tilskudd er innvilget, herunder hvordan tiltaket er i tråd med formålet med ordningen. Merknadene er gitt fordi det ble avdekket under kontrollen at det opereres med ulik informasjon om gjeldende søknadsfrister i ulike medier. Den andre merknaden er gitt fordi det det er misvisende overskrift i vedtaksbrev i forhold til hvilket tiltak som er innvilget støtte.	Svarbrev etter endelig rapport mottatt og godkjent. Kontroll avsluttet med brev av 3.10.2024.
Røros	*Tilskudd til avløsning ved sykdom mv. *Tilskudd til regionale miljøprogram (RMP) *AR5	I Røros og Holtålen kommuner ble det konstatert 5 avvik og 3 merknader. Én av merknadene er gitt fordi det er behov for å videreutvikle systemet for internkontroll. *AR5. Her er det gitt en merknad pga. manglende kontinuerlig ajourhold. *Tilskudd til avløsning ved sykdom. Her er det gitt ett avvik og én merknad. Avviket er gitt fordi det er mangelfull dokumentasjon ifm. å fastsette rett beløp i tilskudd. Merknaden er gitt fordi det i enkelte tilfeller er lagt til grunn mangelfull dokumentasjon av utgifter for utført avløsning. *Regionale miljøtilskudd til jordbruket i Trøndelag. Her det gitt 4 avvik. Ett avvik er gitt fordi det er manglende dokumentasjon av vurdering om vilkår for tilskudd er oppfylt. Der er videre gitt avvik pga. manglende dokumentasjon ifm. gjennomførte kontroller. De to siste avvikene er gitt pga. feil bruk av avkortingsreglene. Hvh avkorting. ifm. til mangelfull gjødslingsplan og i forbindelse med oppgitt feilopplysning.	Svarbrev etter endelig rapport mottatt og godkjent. Kontroll avsluttet med brev av 9.9.2024.
Holtålen	*Tilskudd til avløsning ved sykdom mv. *Tilskudd til regionale miljøprogram (RMP) *AR5	I Røros og Holtålen kommuner ble det konstatert 5 avvik og 3 merknader. Én av merknadene er gitt fordi det er behov for å videreutvikle systemet for internkontroll. *AR5. Her er det gitt en merknad pga. manglende kontinuerlig ajourhold. *Tilskudd til avløsning ved sykdom. Her er det gitt ett avvik og én merknad. Avviket er gitt fordi det er mangelfull dokumentasjon ifm. å fastsette rett beløp i tilskudd. Merknaden er gitt fordi det i enkelte tilfeller er lagt til grunn mangelfull dokumentasjon av utgifter for utført avløsning. *Regionale miljøtilskudd til jordbruket i Trøndelag. Her det gitt 4 avvik. Ett avvik er gitt fordi det manglende dokumentasjon av vurdering om vilkår for tilskudd er oppfylt. Der er videre gitt avvik pga. manglende dokumentasjon ifm. gjennomførte kontroller. De to siste avvikene er gitt pga. feil bruk av avkortingsreglene. Hvh avkorting. ifm. til mangelfull gjødslingsplan og i forbindelse med oppgitt feilopplysning.	Svarbrev etter endelig rapport mottatt og godkjent. Kontroll avsluttet med brev av 9.9.2024.
Orkland	* Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)- Skogkultur *Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)- Veg og drift * Skogfond	I Orkland kommune ble det konstatert 7 avvik og 4 merknader. Ett avvik er gitt fordi det er manglende saksbehandlingsrutiner for skogbrukssaker i kommunen. *NMSK – skogkultur og skogfond. 3 avvik og 3 merknader. Ett avvik gitt pga. manglende oppfølging av fornyelse under lovlig minsteantall og med anbefalt plantetall i henhold til kommunens egne retningslinjer. Ett avvik gitt pga. vedlikeholdskostnader som overstiger 4 kr pr. løpemet. Ett avvik gitt som følge av mangelfull oppfølging av kommunale retningslinjer for driftstilskudd. Merknadene som er gitt, er knyttet til følgende forhold: - Feil ved trekk av midler til skogfond. - Bevilget ungskogpleietilskudd til hogstklasse III. - Udokumentert forhåndsgodkjenning av grøfting og grøfterensk. * NMSK til skogsveger: 3 avvik og 1 merknad. Ett av avvikene er gitt fordi det er avdekket manglende gjennomføring av vedlikeholdskontroller av vegger som har fått tilskudd. Ett avvik pga. ufullstendig ferdiggodkjenning av landbruksveger. Ett avvik pga. feil utmåling av skogbruksinteresser ved beregning av tilskudd til opprusting av en navngitt veg. Merknaden er knyttet til manglende godkjenning av byggeplan for den samme navngitte vegen.	Svarbrev etter endelig rapport mottatt og godkjent. Kontroll avsluttet med brev av 2.10.2024.
Namsos	* Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)- Veg * Skogfond	I Namsos kommune ble det konstatert 3 avvik og 4 merknader. Én av merknadene er gitt fordi det er et mangelfullt system for internkontroll. *NMSK-veg: 3 avvik og 3 merknader. Ett av avvikene er gitt fordi det er avdekket manglende gjennomføring av vedlikeholdskontroller av vegger som har fått tilskudd. Ett avvik er gitt som følge av at godkjent en veg som ikke holder krav i vegnormalen. Ett avvik er knyttet til mangelfull kontroll av dokumentasjon vedrørende kostnader til rydding av veglinje. Merknadene som er gitt, er knyttet til følgende forhold: - Mangelfullt tilsyn med landbruksveiforskriften. -Manglende godkjenning av byggeplan. – Feilregistrert kostnad i fagsystemet ØKS.	Svarbrev etter endelig rapport mottatt og godkjent. Kontroll avsluttet med brev av 13.9.2024
Levanger	*Produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket *Tilskudd til regionale miljøprogram (RMP).	I Levanger kommune ble det konstatert 9 avvik og 1 merknad. Ett av avvikene er fordi kommunen mangler et helhetlig system for internkontroll på landbruksområdet. Ett avvik går på mangelfullt innhold i brevet som sendes ut til foretakene når det varsles kontroll. * Produksjons- og avløsertilskudd: 2 avvik. Ett av avvikene er knyttet til manglende vurdering av vanlig jordbruksproduksjon. Det andre avviket går på manglende vurdering av driftsfelleskap. Regionale miljøtilskudd: 5 avvik og 1 merknad. Avvikene er knyttet til følgende forhold: - Mangelfull vurdering av om vilkår for tilskudd er oppfylt. – Manglende vurdering av avkorting i saker med feilopplysning i søknaden. – Manglende vurdering av aktsomhet og skyld når det er avkortet på grunn av feilopplysning i søknaden. – Utplukk til kontroll er ikke i samsvar med risikovurderingen. – Mangelfull dokumentasjon av stedlig-/dokumentkontroll. Merknaden er gitt fordi det i ett tilfelle er avkortet et større beløp enn berettiget tilskudd.	endelig rapport mottatt og godkjent. Kontroll avsluttet med brev av 25.11.2024

En kontroll var planlagt og påbegynt, men pga. sykdom i kommunen ble denne utsatt til 2025.

Forvaltningskontroller av kommunene, 20%

Resultatmål	Differanse (resultatmål - resultat)	Resultat	Antall gjennomførte forvaltningskontroller	Antall kommuner i embetets ansvarsområde
20 %	-2	18 %	7	38

En kontroll til var planlagt gjennomført høsten 2024. Pga. sykdom i kommunen utsatt til 2025. Det innebærer at det er planlagt kontroll i 9 kommuner i 2025.

Internkontroll; informasjonssikkerheten i fagsystemene (fra kapittel 3.3.1.2.1.3 i TB)**Rapportere på**

Effektiv internkontroll som sikrer at kun brukere med tjenstlige behov hos kommunene og statsforvalteren har nødvendige tilganger til fagsystemene som Landbruksdirektoratet stiller til rådighet.

Kontroll med tilgangene til Ldirs fagsystemer

Betegnelse på rapporteringskrav	Kortfattet beskrivelse
Hvordan gjennomføres periodisk kontroll/revisjon og hvilke risikovurderinger ligger bak?	Det sendes ut og kreves svar fra alle kommuner, SF og LDIR
Hvor ofte gjennomføres kontrollen?	Periodisk kontroll er årlig. I tillegg spørres det om noen har sluttet hver gang noen ber om tilgang.
Hvilke avvik er eventuelt avdekket?	Ingen avvik

Kontroll av "vanlig jordbruksproduksjon" (fra kapittel 3.3.1.2.1.4 i TB)**Rapportere på**

Kommunene har rutiner som sikrer at grunnvilkåret om "vanlig jordbruksproduksjon" er oppfylt når vedtak om produksjons- og avløsertilskudd fattes.

Statsforvalteren har fortsatt vurdering av grunnvilkåret "vanlig jordbruksproduksjon" som tema på forvaltningskontroller og som tema i opplæring av kommunene. Vi ser fortsatt at flere og bedre rapporter i eStil PT, at rundskrivene forbedres og at vi har fokus på dette temaet i opplæringen fører til at det blir mer likebehandling mellom kommunene. Også i 2024 varslet vi kommunen at vi kom til å følge ekstra med alle foretak som hadde varsel om lav melkemengde vår og/eller høst. Dette har resultert i at kommunene har skrevet mer utfyllende begrunnelse i vurderingen av vanlig jordbruksproduksjon på melk. For å få enda bedre effekt bør rundskrivene bli mer konkret på terskelverdier i alle produksjoner.

Vanlig jordbruksproduksjon

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Hvilke tiltak har Statsforvalteren iverksatt for å sikre at grunnvilkåret kontrolleres og at rapporter for å risikovurdere grunnvilkåret brukes i kommunene?	Tema i forvaltningskontroller og i opplæring av kommunene. Ekstra fokus på melkeleveranser også i 2024.
Hvilken effekt har tiltakene overfor kommunene hatt?	Tiltakene har hatt god effekt. Vi ser at kommunen skriftliggjør vurderingene og det har blitt mer likebehandling mellom kommunene. Vi ser god effekt av at vi varslet ekstra fokus på melkeleveranser også i 2024.

Gjennomført telling av rein i henhold til planen (fra kapittel 3.3.1.2.2.1 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren har gjennomført telling av rein i henhold til planen for 2024.

SFTL har ikke fått oppdrag fra Landbruksdirektoratet om telling av rein i våre reinbeiteområder driftsåret 2024/25.

Alle reinbeitedistrikt har oppdaterte bruksregler og distriktsplaner (fra kapittel 3.3.1.2.3.1 i TB)**Rapportere på**

Alle reinbeitedistrikter har oppdaterte bruksregler og distriktsplaner

Alle reinbeitedistrikter har vedtatte bruksregler. Ett distrikt har fått opphevet sine beitebruksregler av jordskifteretten. Dette distriktet har ikke utarbeidet distriktsplan. De resterende reinbeitedistrikt og reinlag har vedtatt distriktsplaner. Noen av bruksreglene og distriktsplanene er preget av å være førstegangsutgaver. Dette viser at reinbeitedistrikter ikke har et aktivt forhold til planene. Både bruksregler og distriktsplaner vurderes til å oppfylle minimumskravene i reindriftsloven. Distriktsplanene er offentliggjort på våre hjemmesider, og vi henviser kommuner, fylkeskommuner og andre til å gjøre seg kjent med de.

Vi har orientert om malen og veilederen for distriktsplaner som kom i 2022 til alle sjeiteandelene. Dette har vi gjort på siste distriktsledermøtet høsten 2024.

SFTL mener det er et stort behov for at distriktsstyrene blir kurset i forståelsen av hvordan selvstyret skal fungere, og dermed hensikten med / behovet for planene. Vi har tatt opp viktigheten av at planene er å jour på distriktsledermøter og sendt brev til alle distriktene hvor vi ønsker innspill til videre arbeid med distriktsplaner og selvstyre. Arbeidet vil bli videreført i 2025. Vi har fått tilbakemeldinger på at distriktene opplever at distriktsplanene, inkl. kartene, medfører at de blir fanget av det som står der. Tiltakshavere og kommuner leser planene og kartene bokstavelig. Da vil nødvendig annen bruk, behov som ikke fanges opp i planen eller som ikke stemmer med planen, ikke bli forstått. Dette gjør at distrikter også er negative til å lage konkrete planer som bidrar til at de i ettertid ikke kan ha andre innspill eller behov enn de som er forklart i planen/ kartet. Alle reinbeitedistrikter og reinlag har gjennomført opplæring og har en bruker som er ajourholdsansvarlig. Det er likevel liten aktivitet fra distriktene på oppdatering av kartet. Vi forstår at det er trolig knyttet til det som er nevnt ovenfor. Vi ser det fortsatt vil komme utfordringer med at et distrikt står som "eier" av flater i andre distrikter. Det bør legges en innsats fra forvaltningen med å få avklart slike områder, for å unngå unødvendig irritasjon og at distriktene vegrer seg ytterligere for å oppdatere.

Brudd på regler, bestemmelser og vedtak er fulgt opp (fra kapittel 3.3.1.2.4.1 i TB)

Rapportere på

Oppfølging av brudd på bruksregler, bestemmelsene i reindriftsloven eller vedtak gitt i medhold av reindriftsloven

Det ble i 2024 ikke gitt noen pålegg om utdriving av rein fra områder uten beiterett. Meldinger om rein utenfor lovlig område ble i en rekke tilfeller fulgt opp med befaringer og kontakt med reindrifta. Vi fant ikke grunnlag for å pålegge utdriving, enten fordi driftsforholdene ikke gjorde det mulig å drive reinen reinen bort og holde den på lovlig område, eller fordi reindrifta selv flyttet reinen innen rimelig tid.

Reindriftsstyret tok sommeren 2024 til følge en klage på vedtak om tvangsmulkt knyttet til pålegg om utdriving av rein fra ulovlig beiteområde. Som følge av begrunnelsen til Reindriftsstyret i denne saken, har SFTL i 2024 lagt større vekt på dokumentasjon gjennom bl.a. befaringer, samt tettere kontakt med både landbruket og reindrifta, for å ha bedre grunnlag for vurderingen av mulige sanksjoner.

Det er utfordringer i flere områder med rein utenfor lovlig beiteområde. Dette er både knyttet til arealer utenfor reinbeitedistrikt eller avtaleområder, og til arealer med dyrka mark innenfor reinbeitedistrikt. Utfordringene på de ulike stedene varierer noe fra år til år, noe som i hovedsak skyldes at driftsforholdene varierer med blant annet ulike vær- og snøforhold.

Utfordringene har blitt tatt særskilt opp med direktoratet og departementet, og det har her også vært pekt på at uhensiktsmessige distriktsgrenser bidrar til å forsterke problemene.

Statsforvalteren har vært i tett dialog med både reindriftnæringen og med landbruket for å forsøke å begrense utfordringene. Det har vært jobbet med forsøk på å få til bedre varslingsrutiner, etablering av sperregjerder og ikke minst inngjerding av innmark med statlige tilskudd der utfordringene er særlig store.

Brudd på bestemmelsene i reindriftsloven

	Antall
Antall brudd på bruksregler	0
Antall brudd på andre bestemmelser i reindriftsloven	0
Sum	0

Det har ikke vært brudd på bestemmelser som har gitt grunnlag for pålegg

Oppfølging av brudd på grensereinbeiteoven (fra kapittel 3.3.1.2.5.1 i TB)

Rapportere på

Aktiv oppfølging av brudd på grensereinbeiteoven

Tvangsmulkt som ble ilagt Ruvhten sijte i 2023 på kr 865 051 NOK er fulgt opp av Ldir, men pengene har fortsatt ikke kommet inn til Ldir. Anmeldelsen av sijten i 2023 ble henlagt av politiet i 2024 av ressursmessige årsaker.

På servinteren/våren 2024 hadde vi mer synlig tilstedeværelse i det aktuelle området, delvis sammen med politiet, og snakket med svenske gjetere som vi møtte i felt. Vi foretok åting av gjerdet slik at det tinte fram og ble mer funksjonelt. Aktivt samarbeid svensk og norsk Toll og Politiet samt nasjonalparkforvalterne, gav resultater.

Oppfølging av saker om dyrevelferd og produksjons- og avlsertilskudd (fra kapittel 3.3.1.2.6.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren bidrar til at kommunen har god kompetanse på, og oppfølging av, dyrevelferdssakene som oversendes fra Mattilsynet i tråd med rutinen for utveksling av informasjon mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen.

Kommunene foretar i de fleste tilfeller relevante og gode vurderinger i sakene i avtalens punkt 3 C, men det er en stor utfordring at forvaltningen ikke blir orientert om foretakene oppfyller vedtakene innen fristene som er gitt. I tillegg er det flere saker som går over år der foretakene får utsatte frister, og det dermed tar lang tid før det konkluderes. Dette fører til ekstra arbeid både til kommunene og Statsforvalteren. Saker vi har fått oversendt blir gjennomgått før fristen for endelig godkjenning av søknader om produksjons- og avlsertilskudd. Det har også i år vært møter med kommunene for å løfte kvaliteten og sikre likebehandling mellom kommunene.

3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivarettatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester

Vi vurderer at befolkningen generelt fortsatt har tillit til tjenestene. Overordnet sett får innbyggerne etter vårt syn ivarettatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester. Vi ser samtidig av vår tilsynsaktivitet, resultater fra klagesaksbehandling samt øvrig informasjon fra dialog og systematisk ROS-arbeid at det er bekymring knyttet til en del tjenester og sektorer, og i noen tilfeller er vi bekymret for leveransen fra flere sektorer i samme

kommune.

Etter vår vurdering skyldes utfordringene delvis at kommunene ikke er gode nok på systematisk arbeid med kvalitet, både i den enkelte tjeneste, men særlig på tvers av tjenester. Det tverrfaglige samarbeidet rundt barn/voksne/familier som trenger helhetlig hjelp fungerer fremdeles ikke godt nok. I tillegg ser vi at tjenestene er under økende press som følge av en utfordrende kommuneøkonomi. En rekke kommuner har også utfordringer med å rekruttere og beholde fagkompetanse i en eller flere sektorer, og dette utfordrer tjenestetilbudet og rettssikkerheten til innbyggerne.

I enkelttilfeller ser vi at kommunene har utfordringer med å lukke lovbrudd etter tilsyn. Det kan være sammensatte årsaker til dette, og vi registrerer at manglende retting ikke alltid har sammenheng med kommunens vilje til å rette opp. Konsekvensene av lovbrudd kan likevel være store for enkeltmennesker. Vi har gjort Helsetilsynet oppmerksom på situasjonen og reist spørsmål ved om det er grunnlag for å vurdere tilsynets virkemidler.

Vi erfarer en økning i antall klage- og tilsynssaker på flere av våre områder. Siden sammenslåingen til Trøndelag har vi aldri mottatt flere klagesaker etter sosialtjenesteloven og barnevernsloven enn vi gjorde i 2024. Det har i tillegg vært en enorm økning i vedtak på bruk av tvang og begrensninger etter kap. 10 i barnevernsloven siste fem år. Økningen innebærer at det blir flyttet ressurser til dette området fra andre tilsynsaktiviteter.

Etter vårt syn har embetene en viktig rolle med å bidra til å ivareta rettssikkerheten til innbyggerne. Vi sitter på god fagkompetanse, har god oversikt over situasjonsbildet i fylket, jevnlig dialog med kommunene både på overordnet nivå, på ledernivå i sektorene og med ansatte i tjenestene. Vi evner og har forutsetninger for å se utviklings- og rettssikkerhetsarbeid i sammenheng. Vi er samtidig bekymret for at utviklingen i oppdragsmengde sammenholdt med de ressursene vi har til disposisjon ikke samsvarer på en måte som gjøre det mulig for oss å levere i henhold til forventningene.

Helse- og omsorgstjenester. Vi erfarer at befolkningen generelt har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til tjenester. Gjennom klagesaksbehandlingen ser vi at det også her er et økt press på kommunale tjenester. Når det gjelder saker som handler om utmåling av- og rett til brukerstyrt personlig assistanse har økningen av klagesaker vært særlig stor. Manglende overordnet normering utgjør en risiko for ulik praksis og forskjellsbehandling på området. Dette kan utfordre tilliten befolkningen har til tjenestene.

Statsforvalteren har over lang tid hatt en økende mengde av klager som gjelder rett til helse og omsorgstjenester. Dette har ikke blitt kompensert med økte ressurser. Risiko for svikt i saksbehandlingen, herunder lang saksbehandlingstid, er økende og kan også bidra til svikt i tilliten utad.

Statsforvalteren skal ta kontakt med det enkelte barn (fra kapittel 3.3.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal ta kontakt med det enkelte barn med tilbud om tilsynssamtale og skal gjennomføre samtale med alle barn som ønsker det.

I 2024 har vi gitt tilbud om samtale til 151 av 160 ungdommer, dvs 94 %. Det er gjennomført 86 samtaler (57 %) under de stedlige tilsynene. Det er imidlertid relevant å benevne at vi har hatt samtaler med flere av de aktuelle barna og ungdommene utenfor de stedlige tilsynene. Det finnes ikke noe godt registreringssystem for dette pr i dag, men en rask gjennomgang viser minimum 65 samtaler/direktekontakt med barn og ungdommer på institusjon i 2024. Disse samtalene kommer altså i tillegg til det som er oppgitt over.

Alle tilsyn gjennomføres på tidspunkt der det er størst mulighet til å treffe barna og ungdommene som bor på barneverninstitusjonen. Er ikke barnet / ungdommen til stede under tilsynet, blir det sendt en sms der hen gis tilbud om å treffe eller snakke med oss på et senere tidspunkt.

For mer detaljerte beskrivelser av våre tilsyn på barneverninstitusjoner, se egen årsrapport for 2024.

Saksbehandlingstid for tilsynssaker HOD (fra kapittel 3.3.1.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Saksbehandling av tilsynssaker:

- Behandlingsmåte 1 (avslutning med veiledning) og 2 (oversendelse til virksomheten/helsepersonellet): 80 % av sakene skal behandles innen 4 uker
- Behandlingsmåte 3 (virksomheten følge opp og rapporterer) og 4 (møte med virksomhet og pasient): 80 % av sakene skal behandles innen 3 måneder
- Behandlingsmåte 5 (statsforvalteren utreder og avgjør): 80 % av sakene skal behandles innen 6 måneder

Statsforvalteren har i utgangspunktet god flyt på tilsynssaker på helseområdet, men ressursituasjonen gjør at vi har hatt problemer med å nå saksbehandlingskravet i saker etter behandlingsmåte 5, hvor Statsforvalteren selv utreder saken. Vi ligger allikevel godt an i forhold til andre embeter og hadde færrest restanser ved årsskiftet. Vi har bare hatt to saker til behandling etter behandlingsmåte 4. Den ene saken var en sak knyttet til samhandling mellom kommune og helseforetak om komplisert problematikk og hvor det var nødvendig med flere møter. Saksbehandlingen varte derfor utover 3 måneder.

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 1

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 1: Minst 80 prosent innen 4 uker.	80 %	4 %	84 %

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 2

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 2: Minst 80 prosent innen 4 uker.	80 %	5 %	85 %

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 3

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 3: Minst 80 prosent innen 3 måneder.	80 %	17 %	97 %

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 4

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 4: Minst 80 prosent innen 3 måneder.	80 %	- 30 %	50 %

Det bemerkes at det kun er behandlet to saker etter behandlingsmåte 4.

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 5

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 5: Minst 80 prosent innen 6 måneder.	80 %	- 13 %	67 %

Saksbehandlingstid for tilsynssaker AID (fra kapittel 3.3.1.3.3.2 i TB)
Rapportere på

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker innen sosiale tjenester behandlet etter ny behandlingsmåte 5 (statsforvalteren utreder og avgjør): 5 måneder eller mindre

Resultatmål oppnådd.

Saksbehandlingstid for tilsynssaker: 5 måneder eller mindre (Sosial)

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Sosial	50 %	0 %	50 %

Avsluttede klagesaker (fra kapittel 3.3.1.3.3.3 i TB)
Rapportere på

Avsluttede klagesaker unntatt dekning av utgifter til pasientreiser (pasient- og brukerrettighetsloven § 2-6): Minst 90 prosent innen 3 måneder.

Sosiale tjenester: Resultatmål oppnådd

Saksbehandlingstid - avsluttede klagesaker unntatt dekning av utgifter til pasientreiser (pbrl. § 2-6): minst 90% innen 3 måneder

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Realitetsbehandlet innen 3 md.
Sosial	90 %	6 %	96 %
Helse/omsorg	90 %	- 19 %	71 %

Overprøve vedtak om bruk av tvang og makt (fra kapittel 3.3.1.3.3.4 i TB)

Rapportere på

Overprøve vedtak om bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemning: Minst 90 prosent innen 3 måneder.

Statsforvalteren har normalt god kontroll på disse sakene, men merker økende sakstifang som er utfordrende gitt ressursituasjonen. Årsaken til at vi ikke nådde minst 90% i 2024 skyldes at noen saker ble forsinket både på grunn av manglende vergemandat og seint innkomne vurderinger fra spesialisthelsetjenesten.

Saksbehandlingstid - Vedtak om bruk av tvang og makt: minst 90% innen 3 måneder

Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
90 %	- 4 %	86 %

Avsluttede klagesaker som gjelder tvang i barneverninstitusjoner (fra kapittel 3.3.1.3.3.5 i TB)

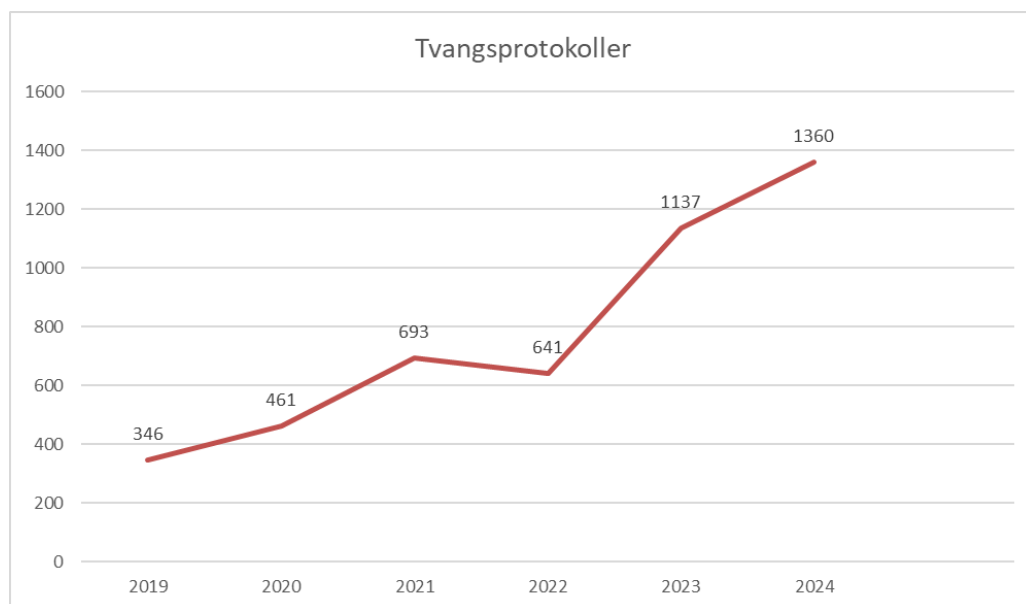
Rapportere på

Avsluttede klagesaker som gjelder tvang i barnevernsinstitusjoner og omsorgssentre: Minst 90 prosent innen 1 måned.

I 2024 har Statsforvalteren i Trøndelag behandlet 77 klager og 101 bestemmelser i barnevernloven kap. 10 vedr. tvang og begrensninger. Dette viser en økning på 166 % når det gjelder antall klager, og 173 % økning når en ser på antall bestemmelser som er vurdert.

I 2024 er det gitt medhold i 38 av 101 vurderte bestemmelser, dvs. 28 %. Dette er en økning fra året før, der det ble gitt medhold i 7 av 37 vurderte bestemmelser, dvs. 19 %.

Det utøves tvang og begrensninger i økt omfang på fylkets barneverninstitusjoner, se figur under:

Klagesaker som gjelder tvang i barneverninstitusjon prioriteres hos oss, selv om vi har avvik fra resultatkravet. Median saksbehandlingstid er på 0,9 mnd.

Avvik fra resultatkrav skyldes:

- stort omfang av klager fra samme ungdom med samme innhold, der det ble vurdert som nødvendig å innhente fagkompetanse og vi så det som hensiktsmessig å vurdere flere klagesaker som omhandlet det samme samlet. Det var parallelt samtaler med den aktuelle ungdommen, samt annen

tilsynsmessig oppfølging med institusjonen.

- behovet for å innhente ytterligere dokumentasjon eller gjennomføre samtaler med ungdommen.
- svikt i innregistrering slik at klagesakene ikke ble fanget opp. Dette er fulgt opp og det er iverksatt tiltak .

Det er iverksatt nye interne tiltak for å bidra til bedre resultat med tanke på saksbehandlingstid.

Saksbehandlingstid - klager på tvang i barnevernsinstitusjoner og omsorgssentre: minst 90% innen 1 måned

Resultatmål	Differanse	Avsluttet innen 1 måned
90 %	- 32 %	58 %

Resultatmål - stedlig tilsyn tvang og makt (fra kapittel 3.3.1.3.4.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal ha oversikt over alle brukere med vedtak om tvang, og skal utarbeide en plan for gjennomføring av de lovpålagte stedlige tilsynene for den enkelte bruker. Med utgangspunkt i denne planen skal stedlig tilsyn etter overprøve og godkjente vedtak om bruk av tvang og makt prioriteres ut fra tvangsbrukens omfang og mulige konsekvenser for den enkelte bruker.

Det er utarbeidet en tilsynsplan hvor vi registrerer alle tjenestemottakere som har vedtak om bruk av tvang og makt etter kap 9. Planen evalueres regelmessig og det settes dato og ansvarlige for å gjennomføre de lovpålagte tilsynene. I 2024 har vi gjennomført 19 tilsyn. Det ble påpekt lovbrudd i 7 tilsyn.

Resultatmål SFTL (fra kapittel 3.3.1.3.5.8 i TB)

Rapportere på

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 285 poeng

Vi har gjennomført tilsynsaktiviteter mot kommunene tilsvarende 181 poeng. Ressurssituasjonen gjør at vi ikke er i stand til å gjennomføre så mye tilsynsaktivitet som kravet tilsier, fordi vi i henhold til prioriteringskriteriene fra Statens helsetilsyn må prioritere enkeltsaker foran planlagt tilsyn. Eksempelvis måtte vi avlyse to av seks medisindispensertilsyn grunnet ressursituasjonen i avdelingen knyttet til klager på medisinerings uten eget samtykke i psykisk helsevern.

Aktivitetsvolum av tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
285	- 104	181

Resultatmål SFIN og SFTL (fra kapittel 3.3.1.3.6.2 i TB)

Rapportere på

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 65 poeng

På spesialisthelsetjenesteområdet har vi gjennomført tilsynsaktiviteter tilsvarende 20 poeng. Som nevnt gjør ressursituasjonen i avdelingen at vi ikke er i stand til å gjennomføre så mye tilsynsaktivitet som kravet tilsier. Når det gjelder tilsyn med spesialisthelsetjenesten er forklaringen delvis at Helsetilsynets landsomfattende tilsyn ga svært begrenset tilsynsaktivitet i Midt-Norge i 2024. I tillegg må vi i en situasjon med begrensede ressurser prioritere enkeltsaker foran planlagt tilsyn i tråd med Helsetilsynets prioriteringsveiledning.

Aktivitetsvolum av tilsyn med spesialisthelsetjenesten

Resultatmål	Differanse	Resultat
65	- 45	20

Resultatmål SFTL (fra kapittel 3.3.1.3.7.8 i TB)

Rapportere på

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 95 poeng

Resultatmål oppnådd.

Aktivitetsvolum av tilsyn med sosiale tjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
95	0	95

3.1.3.4 Andre oppdrag

Embetets tilsynsforum ser viktigheten i å utvikle kompetanse innen tilsyn med internkontroll, men har måttet nedprioritere dette i 2024 på grunn av kapasitetshensyn. Oppvekst- og velferdsavdelingen har i 2024 ført tilsyn med kommunens arbeid for å sikre et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 12-4 og 12-5, jf. kommuneloven § 25-1. I tilsynet er Utdanningsdirektoratets veileder om tilsynet benyttet, som også viser til KDDs veileder

3.1.3.5 En effektiv og velfungerende vergemålsforvaltning

SFTL innfridde på alle andre målkrav enn kravet om å behandle 80 % av søknadene om vergemål innen 90 dager.

Opprett vergemål for voksne (fra kapittel 3.3.2.1.1.1 i TB)**Rapportere på**

Opprett vergemål for voksne – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 90 dager.

Manglende måloppnåelse skyldes at vi av har hatt flere vakanser i 2024: sykdom, permisjoner og oppsigelser. Opplæring binder ressurser hos ansatte som ellers hadde behandlet søknader. Det tar tid før nyansatte bidrar til full produksjon.

Saksbehandlingstid - Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 70 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
69 %	80 %	- 11 %

Klagesaksbehandling (fra kapittel 3.3.2.1.1.2 i TB)**Rapportere på**

Klagesaksbehandling – 80 % av klagen statsforvalteren mottar på vergemålsområdet skal være behandlet innen 60 dager.

Målkravet er innfridd.

Klagesaksbehandling – 80 % av klagen Statsforvalteren mottar på vergemålsområdet skal være behandlet innen 60 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
95 %	80 %	15 %

Vergeregnskapskontroll (fra kapittel 3.3.2.1.2.1 i TB)**Rapportere på**

Alle vergeregnskap i sentralt uttrekk fra Statens sivilrettsforvaltning skal være kontrollert innen fristen.

Alle vedtak kontrollert innen frist.

Alle vergeregnskap i sentralt uttrekk fra Statens sivilrettsforvaltning skal være kontrollert innen fristen

Resultat	Resultatmål	Differanse
100 %	100 %	0 %

3.1.3.6 Vergemål utøves med respekt for vergehavers behov og vilje

Selvbestemmelse drøftes hyppig på prinsipielt nivå og i enkeltsaker. Den økte bevisstheten blant ansatte kommer til syne gjennom at vi nå gjennomfører flere samtaler før vergemål opprettes enn landsgjennomsnittet.

Vergers kompetanse (fra kapittel 3.3.2.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Vergene har god rolleforståelse og utøver rollen med respekt for vergehavers selvbestemmelsesrett. Alle verger har fått tilbud om god opplæring og flere verger har gjennomført e-læringskurs.

Vi har tidligere hatt lav gjennomføringsprosent. Dette var også trenden i 2023. I november sendte vi derfor et individuelt brev til vergene der vi minnet om nytten og plikten til å gjennomføre kursene. Dette gjorde at nesten like mange gjennomførte kursene i november som de 7 foregående månedene.

Avslutning av vergemål (fra kapittel 3.3.2.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Saker hvor vergehavere ikke lenger ønsket verge er avsluttet raskt.

Dette er ofte krevende saker å behandle fordi vergehaver raskt endrer mening, eller er vanskelig å oppnå kontakt med. Vi har i 2024 jobbet med å justere rutiner slik at vi kan avklare disse sakene raskere, og synes vi har lyktes med dette siste del av året.

Midlertidig vedtak om fratakelse av rettslig handleevne (fra kapittel 3.3.2.2.1.3 i TB)

Rapportere på

Vedtak om midlertidig fratakelse av rettslig handleevne er straks bragt inn for tingretten.

Målet er innfridd.

3.1.3.7 Barnehagemyndigheter, barnehageeiere og skoleeiere forstår, formidler og etterlever regelverket

Barnehage

Vi ser at det er variasjon kommunene i mellom. Vi prioriterer derfor dialogen og jevnlig møtepunkt med sektor siden dette er med på å understøtte en bedre forståelse av regelverket. Dette bidrar også til å sikre at terskelen er lav for å ta kontakt med oss for å etterspørre veiledning. Vi har oversikt over og følger opp nye barnehagemyndigheter spesielt, og tilbyr veiledning rundt rollen de skal inn i.

Vi erfarer at et systematisk ROS-arbeid er viktig for å sikre at vi setter inn riktig tiltak på riktig sted til riktig tid. Vi identifiserer de kommunene der det er størst risiko for regelverksbrudd, og der dette vil kunne få størst konsekvenser for barna i barnehagen. Kommunene følges opp ut fra hva som er hensiktsmessig.

Som eksempler på tiltak vi har iverksatt i 2024 som vi mener har hatt effekt og bidratt til bedre regelverksetterlevelse kan vi nevne de regionale samlinger med barnehagemyndighetene, jevnlig digitale møter med barnehagemyndighetene og skoleeierne og BASIL-samling. De fleste myndighetene deltar og gir tilbakemelding på at møtepunktene er nyttige.

Av områder vi ser er utfordrende for sektor kan vi nevne:

- Gjennom klagesaker og tilsyn ser vi at forvaltningskompetansen kan styrkes i mange av kommunene. I 2023 og 2024 har vi arrangert kurs i forvaltningsrett for ansatte som fatter vedtak på barnehage og opplæringsområdet. Kurset har hatt et omfang på 21 timer over tre dager. Det har vært en enorm interesse for kurset og om lag 90 har deltatt. Vi forutsetter at kompetansehevingen vil ha effekt for regelverksforståelsen og etterlevelsen.

- Videre er vi bevisst den veiledningen vi gir gjennom klagesakebehandling. Vi har hatt en økning i antall klagesaker på barnehageområdet fra 2023 til 2024, primært klagesaker etter barnehageloven §§ 35 og 37 og § 53 og tilskuddsforskriften. Dette kan være tilfeldig, men kan også være en følge av den krevende økonomiske situasjonen og bemanningsutfordringene mange av kommunene våre står i. Vi har avdekket lovbrudd i alle våre tilsyn med tema spesialpedagogisk hjelp og internkontroll og barnehagemyndighets påse-rolle gjennom barnehagelovens §§ 41- 43. Tilsyn følges opp til det er sannsynliggjort at regelverksbruddene er rettet.

- Forståelsen av barnehageloven § 11 er fortsatt krevende for noen kommuner. Flere av kommunene organiserer oppgavene de har som barnehagemyndighet adskilt fra oppgavene de har som barnehageeier, og noen har inngått interkommunalt samarbeid om noen av myndighetsoppgavene. I kommunebildene har vi i 2024 satt fokus på hvordan kommunen organiserer oppgaven som myndighet.

- Vi har relativt få henvendelser som angår det psykososiale barnehagemiljøet. I kommunebildene er et av de sentrale temaene som settes på dagsorden hvordan myndigheten veileder og påser barnehageeieres arbeid med det psykososiale barnehagemiljøet. Trøndelag har flere

kommuner som deltar i Læringsmiljøprosjektet. Statsforvalteren bidrar med kompetanseheving i regelverket og vi erfarer at kommunene jobber godt i prosjektet.

- I BASIL-rapporteringen for 2023 ser vi en nedgang i andel ansatte med barnehagelærerutdanning, og en økning i antall barnehager under normkrav for pedagognormen. Vi oppfatter at denne utviklingen i stor grad skyldes rekrutteringsutfordringer og ikke manglende regelverksforståelse. Utfordringen med rekruttering og bemanning viser seg, naturlig nok, i barnehagetilbudet og vi har kommuner som vi følger spesielt opp.

Opplæring

Vi ser at regeletterlevelse fortsatt utfordrer sektor, og det skyldes flere forhold. Sektor har utfordringer knyttet til regelverkets forvaltningsmessige innhold, og det er da skjønnsutøvelsen som er krevende. Det er mange kommuner og skoler som ikke klarer å se det handlingsrommet som regelverket faktisk har. Slik vi ser det, er problemer med å rekruttere personale med riktig kompetanse, og beholde disse, en sentral årsaksfaktor.

Når det gjelder utfordringer knyttet til å etterleve regelverkets pedagogiske intensjoner, er vår oppfatning at dette ikke nødvendigvis skyldes loven i seg selv, men kompetansen til å omsette disse til god praksis. Den faglige, skjønnsmessige vurderingen er ofte lav. Her ser vi at det er store forskjeller mellom skolene. Statsforvalteren vurderer dette som en kritisk faktor. Vi har derfor brukt 2024 til å systematisere vårt arbeid med risikovurderinger, og vi har lagt en strategi der vi har prioritert hvilke områder vi veileder og støtter sektor på. Vi får tilbakemeldinger fra sektor om at vi er viktige for dem, og med ny opplæringslov har sektor etterspurt veiledning i større grad enn tidligere. Vi har prioritert arbeidet med ny opplæringslov i veiledning til sektor, og har da benyttet kompetansenettverkene som struktur for å gjøre dette ressurseffektivt og for å bidra til at sektor bygger kapasitet i fellesskap.

Videre har vi ut fra risikovurderinger, og vår kjennskap til sektor, tilpasset vår virkemiddelbruk – og ser virkemidler i sammenheng. Med føringene hvor skolemiljø og spesialundervisning skal prioriteres, er det viktig at vi bidrar til at det store handlingsrommet i læreplanen løftes fram. Dette skal bidra til at alle elever er inkludert og får utviklet sitt potensiale.

Vi ser nå at skoler og skoleeiere i større grad, kjenner til og følger opp arbeidet med barn og unges rett til å bli hørt og kravet til å gjennomføre barnets beste-vurderinger. Det er likevel slik at vi ser at saksbehandlingen knyttet til både barnekonvensjonen og forvaltningsloven ikke er tilfredsstillende hos flere skoleeiere. I løpet av 2023 og 2024 har vi som tidligere nevnt tilbudt forvaltningsrettskurs for skoleeiere og skoleledere i fylket. Dette skjer i et samarbeid for barnehage- og opplæringssektoren.

Vi erfarer at skoleeiere og skoler ønsker å etterleve regelverket.

For fylket har vi en økning i samlet antall klager. Andelen klager som oppheves er prosentvis lavere i 2024 enn året før. Hvis vi alene ser på klagesaksbehandlingen, er det fortsatt behov for å jobbe med at skoleeiere skal forstå, formidle og etterleve regelverket. Vi erfarer at i arbeidet med ny opplæringslov, er det en økende andel fra sektor som viser til at de går inn i arbeidet med ny lov ved å jobbe i fellesskap med lovforståelsen i egne kommuner og i nettverk. Dette vil bidra til økt forståelse for den nye loven i profesjonsfellesskapene.

Vi har mange henvendelser om veiledning fra kommunenes side, og også mange fra foresatte. Vi opparbeider oss kunnskap om kommunenes kompetanse på området både gjennom veiledningen, klagesaksbehandling og tilsyn.

Det er mange tilbakemeldinger fra kommuner som får tilsyn om at de ser behovet for, og at de ønsker at de kan få av veiledning før og eventuell oppfølging etter tilsynet for å sikre egen forståelse for regelverket. Vi tilbyr i de aller fleste tilsyn førveiledning, og vi erfarer at dette bidrar til at kommunene og skolene starter en vurdering av egen praksis før selve tilsynet gjennomføres. Også dokumentasjon og informasjon i intervju viser at det ofte er en pågående prosess for å sikre egen praksis opp mot regelverket. Kommunene som får tilsyn følges opp inntil regelverksbrudd er lukket, og dette oppleves fra oss som et effektivt grep for å sikre bedre regelverksetterlevelse.

Vi benytter ulike tilsynsaktiviteter i situasjoner hvor vi mottar bekymringsmeldinger om, eller hvor vi selv erfarer at vi er usikre på skoleeiere sin regelverksetterlevelse. Dette skjer både ved å ha møter med aktuelle skoleeiere, og ved at vi ber om skriftlig redegjørelsen på hvordan de sikrer regelverksetterlevelsen i egen kommune. Kommunene er positivt innstilt til denne formen for oppfølging av risiko i sektor.

Ut fra nytt regelverk, mener vi å se en dreining av hvilke områder som utfordrer sektor mest. Vi får tilbakemeldinger som tyder på at kap 11 i ny lov, er det som utfordrer regelverksforståelse mest.

Det er likevel slik at det fortsatt er på regelverket knyttet til skolemiljø vi får inn flest saker. Forståelse for regelverket har økt, men det er fortsatt vanskelig å gjennomføre arbeidet i praksis.

Statsforvalteren skal bruke virkemidlene, tilsyn og veiledning, målrettet, for å bidra til regeletterlevelse hos barneha (fra kapittel 3.3.3.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bruke virkemidlene, tilsyn og veiledning, målrettet, for å bidra til regeletterlevelse hos barnehagemyndigheter, barnehageeier og skoleeier.

Barnehage

Statsforvalteren i Trøndelag arbeider systematisk med ROS-vurderinger gjennom året. Kunnskapen om regelverksetterlevelsen i sektor får vi gjennom:

- Statistikk (BASIL, KOSTRA)
- Klagesaksbehandling
- Tilsyn
- Henvendelser fra sektor (myndigheter, eiere, styrere, ansatte) og foresatte/familiemedlemmer og andre
- Mediooppslag
- Gjennom arbeidet med REKOM og Læringsmiljøprosjektet
- Regionale samlinger og sektormøter

Det gjennomføres to helhetlige ROS-analyser i året, en i forbindelse med oppdatering av kommunebarometeret og i forkant av tilsynsplanleggingen (høst) og en når BASIL-statistikken publiseres/årsmeldinger og kommuneskjemaene er kontrollert. På bakgrunn av ROS-vurderingen gjort om høsten legges tilsynsplanen for det kommende året, om det er kommuner som skal tilbys veiledning og hvilke tema det er behov for å veilede bredt rundt. I tillegg til sammenstilling av den kunnskapen vi har om den enkelte kommune spiller sentralt gitte prioriteringer inn, som spesialedagogisk hjelp og det psykososiale barnehagemiljøet. Gjennom året vurderes det jevnlig, og med bakgrunn i oppdatert kunnskap om sektor, hvorvidt vi må endre planene. Vi må blant annet justere for ny statistikk fra BASIL som publiseres etter frist for publisering av tilsynsplan. Vi vurderer fortløpende henvendelser der vi ser at regelverket ikke etterleves og hvilke virkemidler som er egnet, ut fra både kjennskapen til kommunen og alvorlighetsgraden. For eksempel så har vi ut fra BASIL-tallene for 2023 sett en økning i antall barnehager som ikke oppfyller pedagognormen, og i de fleste kommunene der dette er tilfelle skyldes det rekrutteringsutfordringer. I slike tilfeller vurderer vi at veiledning og arbeidet som gjøres gjennom REKOM med å få etablert ABLU-klasser har større effekt enn tilsyn. Vi har i 2024 hatt en økning i antall klagesaker som omhandler tilrettelegging og spesialpedagogisk hjelp. I noen kommuner ser vi at dette kan skyldes manglende rutiner eller kunnskap om regelverket. Her vurderer vi ofte tilsyn som det beste virkemidlet.

Statsforvalteren vurderer at valgte virkemidler har ført til endringer. Det er viktig å følge opp et tilsyn over tid for å oppnå regelverksetterlevelse på det området det føres tilsyn med. Det samme gjelder veiledning. Når Statsforvalteren tar kontakt med kommunene og tilbyr veiledning, ber om redegjørelse eller avdekker regelverksbrudd i tilsyn, erfarer vi at kommunen jobber godt ved å ta tak i utfordringen eller rette lovbrudd. Samtidig ser vi at endring av praksis kan være krevende i noen kommuner, både på grunn av måten de har organisert seg på og ressursene som er tilgjengelig.

Opplæring

På opplæringsområdet benytter vi et bredt sett med kilder (kvalitative og kvantitative) for å skaffe oss innsikt i regeletterlevelsen i sektor - og vurderer oppfølging og velger hensiktsmessig virkemiddel.

Vi har fått god systematikk i det interne arbeidet vårt knyttet til å gjøre løpende risikovurderinger. Dette blir gjort i de ulike teamene. Hovedansvaret for å få et aggregert risikobilde gjennom året, ligger til seksjonens tilsynsteam jf. tilsynsteamets mandat og rutine. Disse løpende ROS-vurderingene sikrer at vi kan agere raskt underveis, og også gjøre justeringer i prioriteringer som var basert på tidligere risikobilde. Vi har også jobbet med å samordne innsatsen, og da ved å ta 2-3 årlige stopp-punkt. Da deler vi informasjon, får en samlet oversikt – og prioriterer virkemidler. Dette sikrer bedre at vi bruker riktig virkemiddel til riktig tid, og kan tilpasse og time valgt virkemiddel til den enkelte kommune ut fra blant annet kommunens kapasitet og kompetanse.

Det er tilsynsteamet i seksjonen som har det endelige ansvaret knyttet til situasjoner der tilsynshjemmelen benyttes. Men alle medarbeidere har fokus på å fange opp risiko, og bidrar også i oppfølging – både i form av tilsyn, men også veiledning eller annen støtte.

De større stopp-punktene våre (2-3 årlige), er de punktene hvor vi gjør de mer strategiske valgene. Vi utarbeider tilsynsplan, og vi legger virksomhetsplan ut fra Hovedinstruks og Tildelingsbrev. Vi planlegger med andre ord for et helt år. Prioriteringene sorteres i regelverksområder og kommuner, og deretter vurderes det best egnede virkemidlet. Dersom vi vurderer at det egnede virkemidlet er tilsyn, må vi også vurdere i hvilken rekkefølge tilsynene skal komme.

Den strategiske planleggingen er viktig, men vi trenger også å kunne håndtere risiko som kommer i løpet av året. I løpet av det siste året har vi hatt stort fokus på å bruke tilsynshjemmelen, både raskt og tilpasset. Vi har hatt flere saker der vi har bedt om skriftlige redegjørelser, møter eller telefonsamtaler for å opplyse en sak i forbindelse med avdekket risiko. Vi følger disse sakene helt til vi vurderer at risikoen ikke er der lenger. I noen tilfeller har vi fattet vedtak om pålegg om retting, men alle sakene ender ikke slik.

Dersom det er tematikker som går igjen i henvendelser til oss, eller som vi mistenker at flere har brudd på regelverket, vurderer vi om veiledning og støtte til flere samlet kan være det beste virkemidlet. Vi møter gjerne regionene, enkeltvis eller samlet, legger ut informasjon på hjemmesiden eller bruker de faste digitale sektormøtene til å informere og veilede. De fysiske møtene er best egnet for dialog, caser og læringsprosesser. De digitale møtene er godt egnet for informasjon. Det gjøres også opptak av møtene og det gjør informasjonen godt tilgjengelig for alle. På sektormøtene våre er det gjerne rundt 100 personer som er pålogget. At så mange logger seg på og deltar, vitner om at de opplever relevans og nytteverdi. Dette gir de også direkte tilbakemelding på.

Året som nå har gått har vært et spesielt år der vi har gått fra gammel til ny opplæringslov. En slik overgang kan være en risiko i seg selv, og vi har derfor vurdert at vi har måtte vektlegge veiledning, støtteaktivitet og god forberedelse til etterlevelse av ny lov. Vi har hatt en bevissthet omkring ulik veiledning og støtte til ulike målgrupper. Vi har prioritert områder for veiledning i ny lov ut fra områdene som er løftet fram som prioriterte områder i våre oppdragsbrev, skolemiljø og spesialundervisning. Dette harmonerer med vår egen kjennskap til risiko i sektor, og det som også går fram av PROBA-rapporten om de områdene som utfordrer kommunene og skolene mest i etterlevelsen av regelverket.

Vi har nylig gjennomført digitale dialogmøter med alle regionene våre. Temaet for disse møtene var; *Hvordan opplever dere det går med implementeringen av ny lov og forskrift? Og hva utfordrer dere akkurat nå?* Disse møtene ga oss en god oversikt over arbeidet de har lagt ned, men ikke minst ga regionene oss innsikt i det de hadde spørsmål om, hva de opplevde som krevende – og hvilke forventninger de hadde til videre støtte fra oss. De fleste møtene ble nærmest «spørretimer» og dialoger mellom regionen (alle kommuner, PPT og utviklingsveileder/koordinator) og Statsforvalter. Mange av regionene ga tilbakemelding på at støtten de hadde fått i overgangen til ny lov hadde vært tilpasset og god, og at både regionvis veiledning, sektormøter og digitale ressurser fungerte godt som støtte i arbeidet.

Det å være tett på og tilgjengelig for sektor erfarer vi er viktig for å kunne ha god kjennskap til risiko – og for å vurdere virkemidler og også effekt av virkemidler.

Ved årets slutt har vi god oversikt over risikobildet, og vi har planer for oppfølging og en bevisst virkemiddelbruk. Jevnlige har vi vurderinger rundt restrisiko, men dette er vi også svært oppmerksomme på – og denne håndteres innenfor systematikken som er etablert i seksjonen vår.

Vi har også kommuner som inngår i tiltak som f.eks Læringsmiljøprosjektet eller Oppfølgingsordningen (se også resultatområde 3.1.7.1.2.1 og 3.1.7.1.2.2). Disse kommunen er vi tettere på, og har muligheten for å følge opp mer tilpasset. Her må vi altså gjøre helt spesifikke vurderinger for å treffe godt på valg av virkemiddel. Dette får vi gode tilbakemeldinger på.

Oppsummert ser vi rollene våre i sammenheng, og ser at virkemidlene får større kraft og gir mer effekt i sektor når oppgaver innenfor området for rettssikkerhet og utvikling får virke sammen. I både oppfølgingsordningen, kompetanseløftet og desentralisert ordning, har vi jevnlig møter med universitet og høyskole (UH) for å sikre at de også har riktig forståelse av relevante regelverksområder. Innenfor desentralisert ordning kan vi spesielt nevne samarbeidet vi har knyttet til fellestillaket God undervisnings- og vurdering etter LK20 og Begynneropplæringstiltaket. Fra PROBA-rapporten vet vi at kommunene ikke nødvendigvis har utfordringer med å forstå formuleringer i lovbestemmelsene, men at de strever med å finne gode og egnede praksiser knyttet til enkelte lovområder. Vi erfarer at en kobling mellom å klargjøre regelverk, og å støtte gjennom gode, kunnskapsbaserte eksempler fra UH, er nettopp det sektor trenger på et utvalg av regelverksområdene.

Risikovurdering på skolemiljøområdet gjøres på grunnlag av et bredt utvalg av indikatorer. Vi følger med kommunenes utvikling over tid, når det gjelder tall og statistikk relatert til temaet skolemiljø, "gjengangerskoler"/kommuner, bekymringsmeldinger og egen erfaring med skolenes regelverksforståelse innen håndhevsingsordningen. Omfanget av nye saker hos Statsforvalteren kan også være en indikator som regnes inn. Selv om vi gjerne skulle gjennomført flere tilsyn i 2024, har vi prioritert kommuner der vi er mest bekymret over skolemiljøet, og der vi har avdekket størst risiko for at elever ikke har det trygt og godt. Andre kommuner, der vi også har avdekket noe lavere risiko, blir fulgt opp gjennom veiledning og dialog. Oppfølging av restrisiko knytter seg i stor grad til regelverksforståelse- og regel etterlevelse, der vi ser et behov for å heve kompetansen hos skoleeiere og skoleledere på hva som gir et trygt og godt skolemiljø. Dette beskrives nærmere under punkt 3.3.3.1.3.1.

Valg av tilsynsaktiviteter (fra kapittel 3.3.3.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal velge de tilsynsaktivitetene som er best egnet til å gjenopprette etterlevelse av regelverket på en rask og effektiv måte. Statsforvalteren kan gi veiledning istedenfor å føre tilsyn, der det vurderes som best egnet virkemiddel.

Barnehage

Ved starten av 2024 så Statsforvalteren i Trøndelag følgende risikobilde:

- Flere henvendelser og klager om spesialpedagogisk hjelp og om det psykososiale barnehagemiljøet
- Flere henvendelser og klager som omhandler finansiering av private barnehager
- Flere barnehager i fylket som ikke oppfyller pedagognormen
- Flere kommuner som har store bemannings- og rekrutteringsutfordringer
- Noen kommuner organiserer seg på nye måter for å ivareta kravene i barnehageloven § 11

For å håndtere risiko har vi i 2024 valgt å føre tilsyn med spesialpedagogisk hjelp og internkontroll og barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn via reglene i barnehageloven §§ 41 - 43.

Vi har valgt å veilede om regelverket om spesialpedagogisk hjelp og psykososialt barnehagemiljø i regionale samlinger med

barnehagemyndighetene. Her har vi også delt erfaringer fra tidligere tilsyn med tema spesialpedagogisk hjelp, og vi utfordret kommunene rundt tiltak for å bedre bemannings- og rekrutteringsutfordringer.

Vi har jevnlig digitale møter med barnehagemyndighetene og skoleeiere og veileder på aktuelle tema der vi får kunnskap om at det er en risiko for at kommunene ikke etterlever regelverket, eksempelvis organisering av myndighets- og eieroppgaver etter barnehaeloven § 11.

Ved slutten av 2024 ser vi om lag det samme risikobildet, og vi vil fortsette å føre tilsyn med spesialpedagogisk hjelp og barnehagemyndighetens tilsyn og veiledning via bestemmelsene om et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. Vi avslutter ikke de åpne tilsynene før praksis er i tråd med regelverket, og vi vurderer å utvide et av tilsynene til også å omfatte gjennomføringen av den spesialpedagogiske hjelpen. Vi vil følge opp noen kommuner ekstra tett med veiledning, og har oppfordret noen kommuner til å søke om deltakelse i Læringsmiljøprosjektet for å få jobbet mer systematisk med det psykososiale barnehagemiljøet.

Opplæring

På starten av 2024 så vi følgende risikobilde

- Overgang fra gammel til ny opplæringslov utgjorde i seg selv en risiko
- Fremdeles utfordringer knyttet til skolemiljøområdet. Her har vi fulgt med på kommunenes utvikling over tid når det gjelder tall og statistikk relatert til temaet skolemiljø, "gjengangskoler"/kommuner, bekymringsmeldinger og egen erfaring med skolens regelverksforståelse innen håndhevingsordningen.
- Spesialundervisning/individuell tilrettelagt opplæring er også et område med risiko. Her har vi sett mange enkeltstående henvendelser knyttet til vedtak som ikke ble gjennomført, elever uten vedtak på alternativ opplæringsarena, enkelthenvendelser om høyt skolefravær og vurderinger knyttet til fritak fra opplæringsplikt
- Utfordringer knyttet til lærernorm og kompetansekrav
- Særskilt språkopplæring. Flere av de trønderske kommunene, som manglet erfaring med bosetting av flyktninger tok imot flyktninger. Vi mottok derfor flere henvendelser om veiledning. Innvandrerguppen er også en utsatt gruppe mht. at de ikke er kjent med rettigheter de har etter norsk lov. Vi mottar imidlertid få klager
- Enkelthenvendelser knyttet til elever med behov for tverrfaglig samordning – blant annet opplæring, helse og barnevern.
- Noe manglende læreplanforståelse som kan bety at man ikke vurderer terskler for å sette inn hjelp som intensiv opplæring («forventa progresjon»), særskilt språkopplæring («tilstrekkelig dugleik») og spesialundervisning/individuell tilrettelagt opplæring («tilfredsstillende utbytte»). Det er også mangler i læreplanforståelse som gjør at skoler ikke greier å legge til rette for elever med ulike forutsetninger i et inkluderende fellesskap. Manglende læreplanforståelse er en vedvarende risiko som vi må ha fokus på fortsatt.

Våre risikovurderinger baserer seg på en helhetlig vurdering med systematisk bruk av flere kilder, både kvantitative og kvalitative. De kvantitative kildene bearbeides og framstilles i et samlet kommunebarometer der de ulike indikatorene fargekodes etter trafikklysmode. De kvalitative kildene våre gir oss fortellingene, bakgrunnsinformasjonen og den fyller ut risikobildet slik at det blir mer komplett.

Kunnskapen om kommunene med fokus på ledelse, kompetanse, kapasitet, regionsamarbeid, deltakelse i ulike tiltak etc – er viktig for oss i valg av virkemidler. Det helhetlige bildet av risiko får genereres gjennom å involverer alle teamene våre. Vi må derfor ha gode systemer for deling, både gjennom møtearenaer – men også for å loggføre risiko på de ulike områdene. Det helhetlige bildet trengs også når vi skal vurdere virkemiddelbruk.

Valget av virkemiddel må sammenholdes med vurderingen av hvilken kapasitet og kompetanse kommunen har til å nyttiggjøre seg de ulike virkemidlene.

I 2024 har vi, på bakgrunn av implementering av ny opplæringslov, valgt å vektlegge støtte og veiledning i ny lov og forskrift. Vi har prioritert veiledningstema ut fra vår kjennskap til risiko i sektor, prioriterte områder fra Utdanningsdirektoratet og funn PROBA samfunnsanalyse gjorde på lovområder som utfordret sektor særskilt. Vi har tilpasset veiledningen til ulike målgrupper, blant annet har vi fulgt opp PPT-ledernetverket tett, skoleledere og vi har også vært på «veiledningsturné» i regionene våre (kommuner, skoler og PPT). Turnéens temaer var i hovedsak bestemt av oss, men tematikk er også tilpasset de ulike regionenes behov. Noen av kommunene våre, blant annet Trondheim og Trøndelag fylkeskommune, har vi i tillegg faste møtepunkter halvårlig med. Møtene er viktige for å få tatt opp og veiledet i områder som vi har bekymringer knyttet til, men også for å skaffe oss innsikt. Trondheim kommune og fylkeskommunen er store skoleeiere med ansvar for opplæringa til mange elever. Disse faste møtepunktene er derfor strategiske å prioritere med tanke på mengden skoler og elever de har ansvar for.

Tilsynsplanen ble lagt ut fra risiko høsten 2023, og var konstruert for å sikre rom for å gjennomføre flere tilsyn enn de som var planlagt som utgangspunkt. Det skyldtes både overgang til ny lov; tilsyn etter gammel lov, måtte slutføres før sommeren, og at tilsyn etter ny lovgiving kunne ikke igangsettes før over sommerferien.

Vi har vært aktive med å bruke andre tilsynsaktiviteter knyttet til risiko som er blitt avdekket gjennom året. Vi har til dels innhentet informasjon for å få opplyst saker, gjennomført telefonsamtaler, sendt brev eller avholdt møter. I enkelte av sakene har vi fulgt opp med flere møter – og nye risikovurderinger, før vi så har konkludert med at regeletterlevelsen er gjenopprettet. I andre saker, har vi skrevet brev/rapport med vedtak om pålegg om retting. Bruken av tilsynshjemmelen i denne formen oppleves både spisset og hensiktsmessig for å agere raskt og effektivt.

Samlet for opplæring, har vi gjennom året også håndtert risiko knyttet til brudd på opplæringsplikten, problemstillinger knyttet til alternative opplæringsarena, bekymringsfullt skolefravær og spesialundervisning. Dette har vært enkeltstående saker der vi har vurdert saken som tidssensitiv, og at bama dette har angått har vært spesielt sårbare. I disse aktuelle sakene har vi bedt om muntlig eller skriftlig redegjørelse - og håndtert saken som en tilsynsaktivitet - og ikke avsluttet oppfølging før vi har vurdert at risikoen igjen er lav. Vi registrerer og systematiserer slik tilsynsaktivitet, og tar med oss kunnskapen fra disse sakene til planlegging av veiledning, tilsynsgjennomføring og virkemiddelbruk i kommende år.

Ved årets slutt ser vi at vår tilsyns- og veiledningsvirksomhet har gitt gevinster. Spørsmål som blir stilt i henvendelsene vi får, viser at regelverksforståelsen knyttet til både kapittel 11 og kapittel 12 i ny opplæringslov har blitt mer nyanserte. Vi opplever at flere kommuner, skoler og pp-tjenester setter seg inn i forarbeidene til loven og merknadene til forskriften. Dette er tegn på vilje til regeletterlevelse, og økt detaljering i henvendelsene tyder også på økt regelverksforståelse. Vi gjennomførte digitale dialogmøter med alle regionene i Trøndelag ved årsskiftet. Regionene deltok med kommuneledelse, PPT og regionkoordinator/utviklingsveileder. I disse møtene gjorde de rede for hvordan de hadde jobbet med implementering av ny lov, hvordan de opplevde at status var i deres skoler og PP-tjenester, og hva som fortsatt utfordret dem. I møtene fikk vi således gode redegjørelser og innsikt i et godt arbeid som er gjennomført i regionene. At regionene også samarbeider tettere på oppvekstområdet gir en større robusthet med tanke på kompetanse, også innenfor rettssikkerhetsområdet.

Vi har oppsummert gjennomført tilsyn med de planlagte tilsynstemaene basert på risiko høsten 2023. Vi vurderer tilsynene som treffsikre, og effekten av dem som god. Selv om regeletterlevelsen er gjenopprettet i de kommunene vi nettopp har vært på tilsyn, så er de samme temaene fortsatt aktuelle – både for tilsyn og veiledning. Vi kommer til å holde fast på dem også i 2025.

Kompetanse på trygt og godt skolemiljø (fra kapittel 3.3.3.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at skolene har kompetanse på hva som gir et trygt og godt skolemiljø.

For å kunne være sikre på at skolene har kompetanse på hva som gir et trygt og godt skolemiljø, må vi først vite at det vi bidrar med, både skriftlig, muntlig og digitalt, har høy kvalitet og formidler lovverket både riktig og forståelig. Vi kan se nærmere på følgende områder:

1. Vedtak og veiledning gjennom håndhevingsordningen

I 2024 har vi skrevet vedtak gjennom håndhevingsordningen som vi mener bidrar til god læringseffekt for skolene. I et møte med Utdanningsdirektoratet (Udir) i januar 2024, fikk vi tilbakemeldinger på at 2023-vedtakene i håndhevingsordningen hadde høy kvalitet. Udir har videre gitt konkrete råd for å skrive kortere vedtak i forbindelse med restanseprosjektet i 2024.

Vi har videre gjort oss kjent med øvrige vedtak i skolemiljø saker, og gjennom det sikret oss ytterligere kunnskap om fortolkningen av lovverket innen håndhevingsordningen. Utdanningsdirektoratets vedtak er viktig bakgrunnskunnskap i vårt arbeid med å sikre at skolene får økt kompetanse om aktivitetsplikten.

Kommunikasjonen vi har med skoleeiere, skoleledere og eventuelt andre ansatte på skolene i hver enkelt sak bidrar til å øke kunnskapen om et trygt og godt skolemiljø og aktivitetsplikten. I de fleste skolemiljø sakene erfarer vi at skolene oppnår en læringseffekt av å få en gjennomgang av sine rutiner i skolens aktivitetsplikt, og at det kan ha en forebyggende effekt i skolens videre arbeid i skolemiljø saker. Vi ser at skolene og kommunene gir tilbakemelding om læringseffekt og skjerping av framgangsmåter, både i saker der skolen får oppfylt aktivitetsplikt og når vi finner brudd.

En praksis vi har hatt i store deler av 2024, og som skolene gir gode tilbakemeldinger på, er å tilby en muntlig gjennomgang av vedtaket når det kommer ut. I denne gjennomgangen inviteres også avdelingsleder eller andre som er tett på saken, og de kan stille spørsmål til våre vurderinger. Dette gir muligheter for praksisnærhet i læringen. I løpet av restanseprosjektet i 2024 så vi oss nødt til å spare inn tid til vedtaksskriving, og den muntlige gjennomgangen av vedtaket ble derfor nedprioritert.

I kommuner der vi mottar flere skolemiljø saker fra samme skole med omtrent samme utfordringer, legger vi merke til at vedtak gjennom håndhevingsordningen ikke har hatt tilstrekkelig læringseffekt. I slike tilfeller informerer vi skoleeier om dette. Dette bidrar til å ansvarliggjøre kommunene til å jobbe forebyggende ved sine enheter i det videre arbeidet.

2. Bruk av digital informasjon som en del av veiledningen i dialogmøter

Vi har fått tilbakemelding om at vår bruk av digital informasjon har vært viktig for å forstå mer om aktivitetsplikten og tilstøtende, relevante tema, og at dette har bidratt til å øke skolenes kunnskap. Digitale foredrag og refleksjonsoppgaver er lagt tilgjengelig for bruk på våre nettsider. Vi har fått tilbakemelding om at svært mange skoler i fylket fortsatt bruker våre lunsj-webinarer og foredrag aktivt. Vi henviser også til webinarene når disse temaene blir aktuelle i foredrag, møter og veiledningssamtaler med skoleledere eller ansatte i skolen. Vi har også laget informasjonsfilmer som er spesielt rettet mot foresatte og elever. De digitale filmene og foredragene vi har laget, er informasjon som vi vet at også skolene benytter seg av også når de skal informere om elevens rettigheter.

Høsten 2024 har vi revidert skolemiljøsidene til å omtale nytt kapittel 12, men har valgt å beholde en del veiledningsmateriell, webinarer og filmer,

innen tema som er universelle og fortsatt gjeldende. I tillegg har vi i høst samarbeidet med ansatte i sametinget for å dele informasjon om samiske elevers rett til et trygt og godt skolemiljø på våre nettsider. Vi har laget tekst, bilder og lenker til informasjonssider (eksempelvis samehets.no) og tips om støtteordninger for samiske elever.

I 2024 har vi ikke hatt kapasitet til å produsere nytt veiledningsmateriell siden det er tidkrevende å lage slikt materiell. Vi har kompetansen internt, men har ikke kunnet prioritere dette. I 2025 kan det bli aktuelt å produsere nytt informasjonsmateriell om kapittel 12 og ny håndhevsordning.

3. Generell veiledning av skoleledere som tar direkte kontakt.

Skolemiljøteamet og ansatte i seksjon for opplæring har i de senere årene inntatt en mer aktiv rolle når det gjelder å oppfordre sektor til å kontakte oss angående informasjon og veiledning om regelverk. Dette har ført til at vi ofte mottar telefonsamtaler fra skoleledere som har spørsmål om lovverk og elevens rett til å ha det trygt og godt. Denne delen av det forebyggende arbeidet er ikke systematisk, men det bidrar til grundig og god informasjon angående konkrete henvendelser eller situasjoner som skolene er opptatt av der og da. Vi erfarer at dette bidrar til å øke skolelederes kompetanse. Vi har merket oss en markant økning i henvendelser per telefon i 2024, også i forbindelse med ny opplæringslov og håndhevsordningen.

4. Eksempler på ulike stedlige og digitale foredrag, samt dialogmøter om hva som gir et trygt og godt skolemiljø:

- Vi prioriterer dialogmøter to ganger i året med Trondheim kommune, som har ansvar for ca. 40% av elevene i Trøndelag. I 2024 har vi i tillegg hatt samme type dialogmøte med Steinkjer, Melhus, Frøya, Levanger og Nærøysund. Møtene omhandler status i kommunene, forebyggende arbeid og regelverksforståelse. Dialogmøtene er videre et ledd i å følge opp restrisiko.

- Vi har hatt veiledningsmøter og foredrag med ulike problemstillinger innen skolemiljø for ansatte i en rekke kommuner. Eksempler på dette er regelverksdrøftinger med Ørland PPT, Midtre Gauldal, Verdalen, Værnesregionen, Trøndelag sør-vest-nettverket, KS skoleledernetverket, RVTS, privatskoleledernetverket og rektorkollegiet i Trondheim kommune. Temaene i dialogmøtene har blitt valgt ut fra innspill og ønsker fra sektor, men også gjennom vår vurdering av behov for spesifikk informasjon om hvordan det forebyggende arbeidet for et trygt og godt skolemiljø kan drives. Vår kunnskap om deres behov baserer seg på våre egne erfaringer med skolemiljøsakene i regionen, samt informasjonen vi har i sektorovertvåkingen.

- Vi har hatt dialogmøter med avdelinger som har tilstøtende tema, og som har bruk for regelverksforståelsen på skolemiljøområdet i sin kontakt med sektor, for eksempel Helse og omsorgsavdelingen hos Statsforvalteren i Trøndelag.

- Vi har hatt halvårslige møter med mobbeombudet og elev- og lærlingeombudene, der vi har drøftet utfordringsbildet innen regelverksforståelse, både generelt og i enkeltsaker vi har felles.

- Skolemiljøteamet arrangerte våren 2024 et digitalt møte for kommunale og private skoleledere, hjelpetjenesten og andre ansatte som har en særlig rolle innen skolemiljøområdet. Tema for foredraget var ny opplæringslov kapittel 12.

- Vi har også deltatt på andre digitale møter for sektor i regi av seksjon opplæring og barnehage våren og høsten 2024, der mange deltakere fra hele fylket er representert, eksempelvis skoleeiere, rektorer og representanter fra andre instanser. Tema i disse møtene har også vært nytt lovverk fra høsten 2024, støtteordninger og ulike problemstillinger.

- Tre-fire av våre saksbehandlere har deltatt i Region-Nord-samarbeid med tema skolemiljø. Kunnskapen vi erverver i drøftinger med de andre embetene, deles med skolemiljøteamet, og brukes direkte i veiledning av sektor samt saksbehandling. Når vi øker eget kunnskapsgrunnlag, vil det gi en positiv gevinst til de vi videreformidler informasjonen til.

Foredragene og møtene har inneholdt tema som er relevant for at skolene skal ha kompetanse på hva som gir et trygt og godt skolemiljø:

- Statsforvalterens erfaringer med og anbefalinger i skolemiljø saker

- Opplæringslovens kap. 9 A og kap.12 - regelverksforståelse

- Håndhevsordningen, saksgang og dokumentasjon

- Barns beste-vurderinger

- Sosial læring og inkluderende læringsmiljø.

I de to siste årene har vi måtte nedprioritere en del dialogmøter, veiledningsmøter og foredrag. Vi hadde ønsket å nå ut til enda flere, men har gjort det beste for å få til noe systematisk utadrettet virksomhet ut fra forutsetningene. Punktene ovenfor viser at vi har fått til en del. Vi har blant annet bygd ut halvårslige dialogmøter med skolemyndigheten. Mye har handlet om å følge opp risiko, samt informert om nytt lovverk. I sum har vi hatt mer utadrettet virksomhet i 2024 enn i 2023, og vi har jobbet smartere i planleggingen av foredrag.

Vi opplever å ha en høyere måloppnåelse i 2024 enn foregående år, når det gjelder å drive et forebyggende arbeid om trygt og godt skolemiljø til skoleledere og skoleeiere i regionene våre. Nytt kapittel 12 har «tvunget fram» et behov for å prioritere utadrettet virksomhet dette året. Vi har forsøkt å balansere dette opp mot krav og forventninger i Udir sitt restanseprosjekt angående saksbehandlingstid, som vi har prioritert øverst.

Når vi ved årsslutt ser at vi har fått til en god utvikling innen begge deler, skal vi videre jobbe systematisk og målrettet for at det fortsetter i riktig retning. Vi har en målsetting om å ha flere dialogmøter med erfaringsutveksling, drøfting av aktivitetsplikten, samt drøfte problemstillinger i farvannet

mellom regelverk og praksis. Dette vet vi bidrar til å styrke kompetansen. Veiledningsmøtene har videre sørget for en annen kontaktflate mellom kommuner, enn de etablerte regionene de bruker innen annet samarbeid. Vi ser fram til å ha flere veiledningsmøter og dialogmøter stedlige, ikke bare digitale.

Oppsummert så mener vi at vår innsats har vært tilstrekkelig for å få oppfylt dette oppdraget i 2024. Vi ser at vi mottar færre saker med saksbehandlingsfeil, samt at flere skolemiljø saker blir trukket underveis, som følge av at skolene gjør en god jobb for å gjøre det trygt for elevene.

Psykososialt barnehagemiljø (fra kapittel 3.3.3.1.3.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at barnehageeier og de som arbeider i barnehagen har kompetanse på hva som gir et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø.

Statsforvalteren i Trøndelag har i 2024 bidratt til at barnehagemyndighetene, barnehageeierne og de som arbeider i barnehagen har kompetanse på hva som gir et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø gjennom følgende tiltak:

- Regelverket er gjennomgått i regionale samlinger der barnehagemyndighetene fra alle kommunen har deltatt. Her har også kommunene delt erfaringer om hvordan barnehagene jobber med det psykososiale barnehagemiljøet og hvordan barnehagemyndighetene følger opp
- En del barnehager har valgt arbeid med det psykososiale barnehagemiljøet som tema for kompetanseutvikling gjennom REKOM
- Statsforvalteren har gjort kompetansepakken til Udir kjent i sektor og vi har en egen temaside om det psykososiale barnehagemiljøet på vår hjemmeside. Her ligger det ressurser, blant annet en webinarserie vi har laget sammen med Trondheim kommune
- I Trøndelag er flere kommuner med i Læringsmiljøprosjektet. Statsforvalteren følger opp prosjektet og bidrar så langt det lar seg gjøre
- Statsforvalteren i Trøndelag har veiledet både sektor og foresatte i saker som omhandler det psykososiale barnehagemiljøet
- Statsforvalteren i Trøndelag har ført tilsyn med barnehagemyndighetens tilsyn og veiledning via bhg.l. §§ 41, 42 og 43
- Det er opprettet en arbeidsgruppe i RegionNord-samarbeidet der temaet er det psykososiale barnehagemiljøet. Gruppen har kartlagt hvilke ressurser som finnes og hvordan vi i samarbeid kan jobbe videre.

I arbeidet vårt har Deloitte evalueringen om *Barnehagesektorens forståelse, implementering og etterlevelse av barnehageloven kapittel VIII Psykososialt barnehagemiljø* vært en relevant kunnskapskilde i tillegg til vår kjennskap til kommunene i vårt fylke.

Gjennom kunnskapsinnhenting av hvordan barnehagemyndighetene og barnehagene jobber med å gi barna i barnehagen et trygt og godt barnehagemiljø vurderer vi at tiltakene har hatt effekt. Vår erfaring er at sektor er opptatt av dette, noen myndigheter fører tilsyn og de fleste har det som tema i møtene med barnehagene. Flere kommuner ønsker å delta i Læringsmiljøprosjektet og det jobbes jevnt over godt.

Rask behandling i saker etter § 9 A-6 (fra kapittel 3.3.3.1.3.3 i TB)

Rapportere på

Alle saker er ferdigbehandlet så raskt som mulig

Skolemiljøteamet har gjennom de siste årene gjort tilpasninger og endringer i våre rutiner, for å jobbe mest mulig effektivt innenfor de rammene vi har. Økning i saksomfang og ustabilitet i skolemiljøteamet i samme periode, har medført at vi måtte tenke enda mer på forenkling, struktur og oppgavefordeling i framgangsmåten. Selv om vi har gjort alt dette, har vi over tid hatt en høy gjennomsnittlig saksbehandlingstid. Denne ble ytterligere forverret høsten 2023 til 145,3 dager, da vi ikke klarte å ta unna sakene fra høsten fortløpende.

Udir initierte i januar 2024 et restanseprosjekt for å få ned saksbehandlingstiden på skolemiljø saker. I den forbindelse ble det behov for å revidere rutinebeskrivelsen vi hadde laget 2023. I 2024 har vi gjort følgende grep:

- Nyansettelser i midlertidige stillinger i år. Det har imidlertid vært vanskelig å rekruttere jurister i midlertidige stillinger.
- Skjermet saksbehandlingstid til vedtaksskriving gjennom felles skolemiljøuker hver måned og individuell skjerming av enkeltdager.
- Overtidsbetaling for å skrive vedtak.
- Mer fleksibel bruk av hjemmekontor etter avtale, for å skjerme tid og spare reisetid som brukes til vedtaksskriving.
- En målrettet vurdering fra fagkoordinator rundt saksfordeling for å sikre maksimal effektivitet.
- En todeling av skolemiljøteamet høsten 2024, slik at noen fortsatte med å skrive de gamle 9A-sakene og noen satte seg inn i ny håndhevingsordning og skrev vedtak etter kapittel 12. I november ble det igjen et samlet team.

- Fortløpende saksfordeling og avvikling av restanseliste. Saker ble omfordelt ved behov.
- Rektorene blir ikke muntlig kontaktet når det blir meldt en skolemiljøsak og vi sender innhentingsbrev. Vi overlater til dem å ta kontakt med oss, dersom de lurer på noe. Innhentingsbrevet inneholder en kort informasjon om foresattes melding, slik at vi dokumenterer henvendelsen skriftlig til skolen, ikke muntlig, som vi gjorde før.
- Vi gir kun 1 uke svarfrist i innhentingsbrevet, for å signalisere at dette er viktig.
- Vi vurderte 9A-vedtak fra våren 2024 etter nytt kap. 12 i høst, jamfør brevet fra Udir om KD-sin avgjørelse angående dette.
- Kortere vedtak generelt. Kortere informasjon i «bakgrunnen for saken», gjengivelse av elevstemmen fra samtalen, samt vår vurdering av elevens beste.
- Vi sender ikke ut e-post til rektor, skoleeier og foresatte om at vedtaket nå kommer og at de kan ta kontakt.
- Vi foretar ikke muntlig gjennomgang av vedtaket med rektor og skoleeier, dersom de ikke etterspør det selv. Vi har heller ikke en muntlig gjennomgang av vedtaket med foresatte (og elev), dersom de ikke etterspør det selv.
- Vi vurderer om elevstemmen er tilstrekkelig dokumentert i skolens dokumentasjon og om en elevsamtale er nødvendig. (I de aller fleste tilfeller i 2024 ble det konkludert med at elevsamtalen er nødvendig).
- Vi har ikke ventet på foresattes kontradiksjon ut over det åpenbare tidsrommet de har krav på, dersom vi mener at saken er tilstrekkelig opplyst.
- Vi bruker fotnoter i vedtaket, slik at vedtaket blir kortere og mer oversiktlig.
- Samlet sett kommuniserer vi mer skriftlig, framfor muntlig.
- Målet om 30 dagers saksbehandlingstid er formidlet til teamet høsten 2024. I femte rapporteringsperiode (november og desember) greide vi å etterstrebe dette i noen vedtak, etter at de siste 9A-sakene fra våren ble ferdige.
- Oppfølgings- og avslutningsbrev skrives kortere, ved å skrive kortere vurderinger, oppsummere mer, slå sammen pålegg osv.
- Vi sender ikke ut e-post til foresatte, rektor og skoleeier om at vi har sendt ut oppfølgings- eller avslutningsbrev om at de kan ta kontakt lengre - det står i brevet.

Den reviderte rutinen og våre erfaringer med den vil bli ytterligere beskrevet under punkt 3.3.3.1.3.4.

Arbeide systematisk for å behandle skolemiljø saker (fra kapittel 3.3.3.1.3.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal arbeide systematisk for å behandle skolemiljø saker innen rimelig tid.

Vi har beholdt fasene i «Rutine for arbeid med skolemiljø sak hos SFTL» fra våren 2023, men endret litt på framgangsmåten og prioriteringer innen hver fase. Vi har videre revidert de fleste vedlegg og skjema som er koblet til rutinen.

Vi mener at revideringen av rutinen var nødvendig for å effektivisere ytterligere, i tillegg til å ha bidratt til bedre systematikk. Den har gitt enda bedre forutsigbarhet for saksbehandleme, enda flattere struktur i ansvarsfordeling, mindre sårbarhet i roller og ansvar, og mer effektiv bruk av ressurser (hoder og hender) i skolemiljøteamet. Saksbehandler 1 bruker kortere tid på å skrive når vedtakene nå er kortere, saksbehandler 2 bruker kortere tid på å vurdere. Godkjenning går også fortore.

Vi foretar fortsatt en skjønsmessig vurdering av prioriteringen i rekkefølgen på saksbehandling i sakene. Dette kan blant annet bero på sakens alvorlighetsgrad, om det er et akutt behov for avklaringer, eller at sakens innhold er ekstremt på en måte som krever særlig rask behandling. Vi starter alltid opp sakene raskt og tar kontakt med melder innen fem virkedager.

Saksbehandler 1 drøfter saken i et raskt drøftingsmøte med saksbehandler 2 før saken skrives, noe som sikrer lik forståelse og dermed frigjør tid i den videre saksbehandlingen. Vedtakene godkjennes av fagkoordinator samme dag, eller dagen etter.

Vi mener at målet om mer systematikk i arbeidet er oppnådd, og at dette har hjulpet i restanseprosjektet i 2024. Omstrukturering og mer effektiv saksbehandling har gitt resultater mot slutten av året. Vi ser en betydelig forbedring i gjennomsnittlig saksbehandlingstid i siste halvannen måned av året. Fra 140 dager i september/oktober til 56,5 dager i november/desember. Dette er vi veldig fornøyde med, selv om vi ikke er helt i mål. Da vi ble ferdige med 9A-vedtakene fra våren 2024 i midten av november, var det mulig å snu den negative utviklingen, slik vi trodde.

I høsthalvåret har vi hatt bedre arbeidsro til å behandle saker, siden det har kommet færre saker inn, særlig første del av høsten. Selv om saksmengden har økt noe mot slutten av året, har vi fått ned den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden med 83,5 dager på to måneder. Det gjenstår å jobbe ned de 26,5 dagene, før vi når Udir sitt uttalte mål for oss på 30 dager. Det har vi ambisjoner om å klare. I løpet av november og desember 2024, har vi sett at det er mulig å skrive vedtak innen målet. Vi hadde eksempelvis tre kapittel 12-vedtak med henholdsvis 28, 27 og 22 dager

saksbehandlingstid i perioden. En av sakene vi hadde som «etterslep» fra våren (9A-sak), hadde til sammenligning 132 dager.

I fjorårets rapport skrev vi at vi ville snu skuta i 2024, for å sikre god måloppnåelse framover. Dette har vi brukt hele året på. Med god hjelp fra Udir, kan vi si at vi er på riktig vei. Vi er spente på året som kommer, for det er fortsatt ustabilitet i ansattegruppa og behov for interne omprioriteringer i seksjonen. I 2025 må vi derfor sikre stabilitet i teamet, jobbe systematisk med rutinene vi har revidert, samt sørge for effektiv og motiverende oppgavefordeling. Vi har søkt om å få overført de gjenværende prosjektmidlene fra Udir i restanseprosjektet, siden vi fortsatt har stort behov for midlertidige stillinger for å holde trykket oppe.

Rettsanvendelse og forståelse av saksbehandlingsreglene i vedtak (fra kapittel 3.3.3.1.4.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal arbeide systematisk for å bidra til at antall vedtak med feil fra skoleeier reduseres

I 2024 har vi hatt stort fokus på ny opplæringslov. Vi har brukt de digitale møtene med sektor til å gå inn i områder i den nye loven på tidspunkt hvor det er aktuelt for sektor å jobbe med de ulike områdene. Dette førte for eksempel til at arbeidet med lokale forskrifter startet opp før loven trådte i kraft.

Vi har veiledet i alle kompetansenettverk om ny lov, og vi har gjennomført dialogmøter med nettverkene for å få en utsjekk på hvilke erfaringer sektor har gjort seg med ny lov og hva som utfordrer med ny lov. Vi erfarer å ha god innsikt i sektor sine utfordringer knyttet til regelverket.

Vi har også vurdert at opp mot ny lov, er fylkets PP-ledernettverket et aktuelt nettverk å følge opp spesielt. Gjennom samarbeidet sammen med de, når vi ut til alle kommuner og fylkeskommunen med regelverksforståelse knyttet til ny opplæringslov.

Våre hjemmesider er oppdatert etter ny lov, og vi har også valgt å fokus på områder knyttet til ny lov i konferanser hvor vi er en av de som arrangerer.

Det har det siste året vært stort behov for veiledning både til sektor og til foresatte. Gjennom veiledning og klagesaksbehandling får vi flere avklarende spørsmål. Vi forutsetter at vår veiledning har bidratt til færre rettsanvendelsesfeil og/eller saksbehandlingsfeil.

Gjennomføring og oppfølging av tilsyn forutsetter vi at også at bidrar til å begrense saksbehandlings og rettsanvendelsesfeil. Vi erfarer at sektor i store trekk er positivt innstilt til våre tilsyn, fordi de ser at det kan hjelpe de å få bedre innsikt i hva som skal til for å etterleve regelverket og fordi det kan skape felles erfaringer rundt forståelsen av regelverket på skoler/i kommuner. Vi får flere tilbakemeldinger som tilsier at regelverksforståelsen har økt gjennom tilsyn, og vi forventer da at det også bidrar til færre rettsanvendelsesfeil.

Videre ser vi gjennom klagesaksbehandlingen en prosentvis økning i antall saker hvor klager ikke får medhold og at det prosentvis er færre saker som oppheves. Vi erfarer gjennom dette at rettsanvendelsesfeil fra skoler og skoleeiere er redusert.

Vi ser at veiledning og bruk av maler og framgangsmåter kan være til hjelp for skoleeiere og rektor, for å unngå rettsanvendelsesfeil. Et konkret eksempel på dette er at vi sender ut et hjelpeskjema som skolelederne kan benytte når de sender inn dokumentasjon gjennom håndhevingssakene. Dette ble videreført også etter ny håndhevingsordning høsten 2024. Vi har fått svært gode tilbakemeldinger på at skjemaet i bruk bidrar til både struktur og oversikt, også fordi det er utarbeidet enkle hjelpespørsmål i hver kolonne. Dette bidrar derfor til å rette fokuset mot det som er vesentlig å dokumentere i tråd med lovverket, og hjelper samtidig også skolene til å forstå hva de ikke trenger å vektlegge.

Vi erfarer gjennom arbeidet i 2024 at vi når ut til alle kommuner og at det på samme tid bygges kapasitet i de regionale nettverkene slik at de også kan være støttespillere for hverandre. Dette ser vi positivt på, fordi vi erfarer at det kan være med og bygge ned sprik i laget slik vi opplever i andre sammenhenger at det kan være.

Samlet sett vurderer vi at måloppnåelsen på dette punktet er god.

Vedtak fra barnehagemyndighet med rettsanvendelsesfeil eller saksbehandlingsfeil (fra kapittel 3.3.3.1.4.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal arbeide systematisk for å bidra til at antall vedtak med feil fra barnehagemyndigheten reduseres

Statsforvalteren i Trøndelag arbeider systematisk for å bidra til at antall vedtak med feil fra barnehagemyndigheten reduseres. Dette gjør vi gjennom:

- Veiledning i klagesaker
- Veiledning i forbindelse med tilsyn, vi har de siste årene ført tilsyn med temaet spesialpedagogisk hjelp og undertema fatte vedtak. Dette nettopp for å bidra til at kommunene fatter vedtak i tråd med regelverket.
- Erfaringsdeling fra tilsyn
- Statsforvalteren i Trøndelag har i 2023 og 2024 tilbudt vedtaksmyndighetene i kommunene kurs i forvaltningsrett. Det har vært stor oppslutning rundt

kurset.

Vi vurderer at tiltakene har hatt effekt, flere kommuner har gjennomgått malene for vedtak og mange bruker Udir sine eksempelmaler. Vi erfarer også at flere kommuner gjør barnets beste vurderinger i sine vedtak og en økt forståelse for de forvaltningsmessige prinsippene. Det er fortsatt strekk i laget.

Statsforvalteren skal bidra til at elever får den spesialpedagogiske tilretteleggingen de har krav på (fra kapittel 3.3.3.1.5.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at elever får den spesialpedagogiske tilretteleggingen de har krav på etter opplæringsloven

Status:

Vi opplever fortsatt at det er store forskjeller mellom kommunene i Trøndelag hva gjelder regelverksforståelse og etterlevelse. I og med at det ofte er skifte i ansatte som jobber i kommunene i Trøndelag, vurderer vi at regelverksforståelse må jobbes med kontinuerlig, både innenfor særlov og forvaltningslov.

Vi har hatt følgende tiltak og fokusområder i 2024:

1. Vi iverksatte en kursrekke i forvaltningsrett for barnehage- og skolesektoren i perioden 2023-2024. Hovedtemaet var saksbehandlingsregler, herunder helt konkret å skrive vedtak etter kravene i forvaltningsloven. 23 kommuner deltok, og kurset fikk gode tilbakemeldinger.
2. I våre vedtak gir vi alltid veiledning til kommunen om saksbehandlingsfeil eller andre mangler vi ser i vedtaket. Dette gir direkte tilbakemelding til kommunen og skolen på hva de bør forbedre til neste gang. Hvis det er flere mangler, og eleven åpenbart ikke har fått det hen har krav på, har vi hatt møte med kommunene for å sikre oss at de følger opp saken.
3. Vi har benyttet ulike arenaer for å informere og veilede i ny opplæringslov. Vi var tidlig ute med å informere om kap. 11 i ny opplæringslov, og det ble gjennomført digitale sektormøter tidlig på året, slik at eiernivået fikk god tid til å ta inn over seg og planlegge overgangen til ny lov. Vi har også vært ute i alle regioner i Trøndelag, for at flest mulig skulle få god informasjon og sikre en dialog omkring konkrete problemstillinger.
4. PPT-ledernetverket i Trøndelag har vært prioritert fra oss, både gjennom veiledning på fysiske samlinger, digital spørretime og skriftlige svar for deling i nettverksmøter. Dette nettverket er sentralt for PPT-lederne og PP-tjenestene, men vi ser også at nettverkets forståelser er viktig for kommunenes/skolenes regelverksforståelse og etterlevelse. Vi opplever at PP-tjenesten i mange kommuner/regioner er i front innenfor dette regelverksområdet, og Statsforvalteren valgte også av den grunn å overføre midler innenfor oppdraget knyttet til implementering av ny opplæringslov til PPT-ledernetverket.
5. Kompetanseløftet gir oss en tettere kontakt med universitet, høyskoler og Statped. Denne kontakten gir oss en posisjon også inn mot pågående utviklingstiltak. Selv om det er et faglig tilsnitt på tiltakene, etterspør PPT sammenhengen mellom fag og regelverk. Samarbeid mellom UH, Statped, sektor og Statsforvalter blir styrket gjennom dette.
6. Vi har oppdatert og utarbeidet ny informasjon på våre hjemmesider. Her beskrives de reelle endringene i kap. 11, og det som ikke er nytt i kapitlet, men som fortsatt kan være vanskelig. Som støtte finnes også en film, lenke til webinarer og visuell framstilling (storymap) av reglene i kapittel 11.
7. I planleggingen av tilsyn for 2024 var det risiko knyttet til dette regelverksområdet. I og med at vi i 2024 sto i overgangen mellom gammel og ny lov, valgte vi å målrette innsatsen mot veiledning – og i tillegg ha åpning for hendelsesbaserte tilsyn. Vi har gjort løpende risikovurderinger, og har fulgt opp risiko med andre tilsynsaktiviteter jf. Metodehåndbok for tilsyn. Typisk for sakene som er fulgt opp slik er at de har vært komplekse, gjerne med et tverrfaglig tilsnitt og det har vært barn/ungdom i sårbare situasjoner.

Hva ser vi i av effekter i Trøndelag, og hva gjør oss bekymret?

- Vår opplevelse er at det er jobbet godt med forberedelser til ny lov, og i økende grad ser vi at kommunene bruker hverandre i arbeidet med å tolke og forstå regelverket. De deler også maler og rutiner. Gjennom nettverkssamlingene vi har gjennomført og øvrige møter med sektor får vi gode tilbakemeldinger, og dette regner vi med vil ha effekt på sikt.
- Selv om vi fortsatt avdekker mangler i vedtakene som oversendes i forbindelse med blant annet klagesaker, så ser vi også tegn til bedre praksis rundt saksbehandlingsregler. Dette regner vi med har sammenheng med bl.a. kurset i forvaltningsrett.
- Prioriteringen av PPT oppleves som effektiv siden de i mange kommuner/regioner er i front innenfor dette regelverksområdet, og dermed vil kunne bidra godt inn mot skolemyndighet
- Vår dialog med kommunene, enten det er gjennom dialog rundt saksbehandlingsfeil eller knyttet til tilsyn, sikrer oss en kontaktflate som vi får gode tilbakemeldinger på mtp. nytteverdi for sektor.
- På tross av de tiltakene vi har iverksatt erfarer vi fremdeles at enkeltelever ikke får oppfylt sitt vedtak om spesialundervisning/individuell tilrettelagt opplæring.

- Vi erfarer at flere kommuner har dårlig økonomi, og at dette særlig går ut over elever med enkeltvedtak. Foresatte formidler at selv om elevene har fått innvilget spesialundervisning (før) individuell tilrettelegg (nå), blir vedtakene ikke operasjonalisert. Foresatte og elev opplever derfor ikke at skolene får gjennomført vedtakene. Vi hører oftere at foresatte sier at skolen kommuniserer at de ikke har ressurser å sette inn, og at det ikke er noe de kan gjøre.

- Vi opplever at oppdelingen av bestemmelsene fra § 11-4 – 11-6 gjør kommunene usikre. Dette er områder vi må følge opp videre i 2025.

Spesialpedagogisk hjelp etter barnehageloven (fra kapittel 3.3.3.1.5.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at barn får den spesialpedagogiske hjelpen de har krav på etter barnehageloven.

Statsforvalteren i Trøndelag har i 2024 bidratt til at barn får den spesialpedagogiske hjelpen de har krav på gjennom:

- Klagesaksbehandling
- Veiledning når myndigheter, eiere, ansatte i barnehagene eller foreldre og andre tar kontakt
- Vi har i siste årene ført tilsyn med tema spesialpedagogisk hjelp og spesialpedagogisk hjelp og internkontroll
- Vi har veiledet barnehagemyndighetene om regelverket i regionale samlinger og delt erfaringer/resultat fra tilsynene
- Vi har en egen ressurside om temaet på hjemmesiden vår der vi har laget en film med oversikt over barnas rettigheter på dette området

Vi vurderer at tiltakene har effekt og at både foresatte og eiere er mer bevisst barnets rettigheter. Vi erfarer at kommunene ønsker å ivareta barnas rettigheter og tar kontakt dersom de har behov for veiledning. Samtidig ser vi en økning i antall klagesaker om spesialpedagogisk hjelp og tilrettelegging. Vi er også klar over at mange kommuner har en krevende økonomi og har bemannings- og rekrutteringsutfordringer. Dette tenker vi kan påvirke barnas rettigheter. Det er viktig at foresatte er kjent med klageadgangen slik at vi kan vurdere om barna får det tilbudet de har krav på.

Fritak for fag (fra kapittel 3.3.3.1.5.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at alle skoleeiere følger regelverket om fritak for fag.

Statsforvalteren har over år hatt et fokus på kommunenes regeletterlevelse knyttet til fritak i fag. Vi har gitt veiledning til kommunene og fylkeskommune, inkl. PP-tjenestene, om innholdet i opplæringen og grunnlag for å gjøre avvik fra Læreplanverket.

Området har også vårt fokus inn i vår rolle som sekretariat for samarbeidsforum DEKOM/Kompetanseløftet. For at samarbeidsforum skal ha et godt kunnskapsgrunnlag for å kunne gjøre riktige prioriteringer, må de ha en god sektorforståelse.

Statsforvalteren har hatt faste møter med fylkeskommunen hvor dette har vært tema. Her har også inntak til videregående vært tema i denne sammenheng. Statsforvalteren har også to faste møter i året med Elev- og lærling ombudet, som gir oss viktig informasjon om praksis og regelverks-etterlevelse i de videregående skolene.

Videre kontrollerer vi innholdet i opplæringen i klagesaker vi mottar og behandler etter kap. 5; herunder vurderer vi om elevens særlige behov er utredet og godt nok opplyst, og om vedtaket er tilstrekkelig klart og godt nok begrunnet knyttet til hva som er realistiske opplæringsmål for eleven. Søknader knyttet til fritak fra vurdering i 2. fremmedspråk på videregående, viser at det er fortsatt mangelfull regelverksforståelse knyttet til området. For ofte viser dokumentasjonen i disse sakene, at elever som burde hatt ITO, ikke har det. Spørsmål rundt dette tas opp med fylkeskommune, og vi ser en bedring ved de skolene som peker seg ut negativt.

Statsforvalteren vurderer at våre tiltak over år har hatt effekt. Vi oppfatter at kommunene og fylkeskommune generelt har bedre forståelse av reglene om fritak i fag, herunder hva avvik innebærer og hvilke avvik som kan gjøres i vedtak etter kap. 5. Vi erfarer likevel at praksis varierer, og at det skjer brudd på regelverket. Informasjon om brudd og risiko for brudd følges opp.

Spesialundervisning i videregående opplæring (fra kapittel 3.3.3.1.5.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at elever i videregående opplæring får spesialundervisning i tråd med regelverket

Statsforvalteren har over år hatt et fokus på regelverksetterlevelse knyttet til området. Vi har gitt veiledning til fylkeskommune, inkl. PP-tjenestene, om innholdet i opplæringen og grunnlag for å gjøre avvik fra Læreplanverket.

Statsforvalteren har hatt faste møter med fylkeskommunen hvor dette har vært tema. Her har også inntak til videregående vært tema i denne sammenheng. Statsforvalteren har også to faste møter i året med Elev- og lærling ombudet, som gir oss viktig informasjon om praksis og regelverks-etterlevelse i de videregående skolene.

Videre kontrollerer vi innholdet i opplæringen i klagesaker vi mottar og behandler etter kap. 5; herunder vurderer vi om elevens særlige behov er utredet og godt nok opplyst, og om vedtaket er tilstrekkelig klart og godt nok begrunnet knyttet til hva som er realistiske opplæringsmål for eleven. Statsforvalteren har de siste årene mottatt svært få klager knyttet til ITO, men har hatt andre saker som har avdekt at regelverket knyttet til ITO ikke blir fulgt godt nok ved enkelte videregående skoler. Dette har blitt tatt opp med aktuelle skoler og fylkeskommune. Statsforvalteren opplever å ha godt samarbeid med Trøndelag fylkeskommune.

Søknader knyttet til fritak fra vurdering i 2. fremmedspråk på videregående, viser at det er fortsatt mangelfull regelverksforståelse knyttet til området. For ofte viser dokumentasjonen i disse sakene, at elever som burde hatt ITO, ikke har det. Spørsmål rundt dette tas opp med fylkeskommune, og vi ser en bedring ved de skolene som har hatt utfordringer her.

Statsforvalteren vurderer at våre tiltak over år har hatt effekt. Vi erfarer likevel at praksis varierer, og at det skjer brudd på regelverket. Informasjon om brudd og risiko for brudd følges opp.

Innføring av nye læreplaner (fra kapittel 3.3.3.1.6.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at skoleeiere, skoler og lærebedrifter forstår og etterlever Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK20/LK20-S).

Vi erfarer fremdeles at skolene ikke ser handlingsrommet i Læreplanverket. Dermed får de utfordringer med å tilrettelegge for at alle elevgrupper skal oppleve mestring, mening og lære og utvikle seg. Når elevene ikke lærer og mestrer i fagene, så bidrar det heller ikke til trivsel og meningsfulle dager. Det snakkes lite om hvordan faglig læring bidrar til gode skolemiljø, men det snakkes mye om hvordan trivsel kan bidra til læring. Faglig og sosial læring må ses i sammenheng, og læreplanen er rammen for begge deler. Innretningen og organiseringen er utgangspunktet for å koble dette sammen. Da må lærere og PPT kjenne handlingsrommet i læreplanen.

Gjennom tilsyn på tidlig innsats/intensiv opplæring, ser vi at det er jobbet for lite i skolenes tolkningsfellesskap med å kjenne utviklingsstegene og progresjonen i læreplanen. Det er store forskjeller mellom lærere når de blir bekymret for elevers læringsutbytte, og det er jobbet for lite i profesjonsfellesskapet med hva som gir best læring for elever som har lavt læringsutbytte.

Det er fortsatt slik at tilfredsstillende utbytte er innslagspunktet for vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring. Implementering av ny opplæringslov har bidratt til at sektor ser på lovteksten på nytt – og det genererer nye spørsmål knyttet til gamle problemstillinger; hva er tilfredsstillende i de ulike fagene, hos den enkelte eleven – og i den gitte, ordinære konteksten. I dialogmøtene vi har gjennomført ved årets slutt, for å få en vurdering av status på implementering av ny lov, har flere kompetansenettverk tatt tak i dette kjente begrepet. De viser til at de vil drøfte det på nytt, i samarbeid mellom skoler og PP-tjeneste. Tilfredsstillende utbytte kan ikke forstås uten i relasjon til læreplanen og realiseringen av denne i den aktuelle konteksten.

I klage på standpunkt kan vi også se at lærerne mangler språk for kompetanse, og er lite presise i sine beskrivelser av elevers samlede kompetanse i fag. Alt dette peker tilbake på en for svak implementering av LK20. Vi er bekymret for at det tas for lett på implementeringen av nye læreplaner. Her må vi holde fast, og påpeke at å lære i fagene – og bruke læreplanen som verktøy - er sentralt i skolens mandat.

I Trøndelag har vi blant annet et fellestiltak i den desentraliserte ordningen, og dette tiltaket har tittelen "God undervisnings- og vurderingspraksis etter LK20". Evalueringen av den første puljeperioden viste at lærerne opplevde stor nytteverdi av dette tiltaket. For å få andre puljeperiode mer kraftfull, ønsker vi å forplikte skolene i større grad gjennom å involvere skolens ledelse. Enkeltlæreres læring er bra, men om en skole skal forandre praksis, så trengs det større forpliktelser i mellomarbeid og erfaringsdeling på den enkelte skole. Ettersom vi ble tilført ekstra midler til å støtte skoleeierne i arbeidet med LK20, fikk vi muligheten til å skalere opp både dette tiltaket – og også utvikle og gjennomføre webinarer for lærere som underviser i avgangsfag. Temaet for webinarene var oppgaveutvikling til lokalt gitt eksamen og vurdering av muntlig og muntlig praktisk framvist kompetanse i disse eksamensformene. Både oppgaveutvikling og vurdering av sluttkompetanse fordrer god læreplanforståelse. Vi regner med at dette også vil påvirke praksis i klasserommene, ikke bare praksis under eksamen.

Det synes å være et stort behov i sektor for støtte til å tolke, forstå og operasjonalisere læreplanen. Vi bruker fortsatt mye tid på å veilede skoleeiere, skoleledere, lærere, sensorer og PPT i læreplanverket. Da Statsforvalteren i Trøndelag valgte strategi for arbeidet med ny opplæringslov, tok vi utgangspunkt i PROBA-rapporten og den kjennskapet vi hadde til sektor. Vi valgte derfor å bruke LK20 som kontekst og inngang til veiledningen i ny lov.

Vi erfarer at nyutdannede lærere i svært liten grad har en generisk forståelse av læreplanen – og at de derfor mangler nøkkelen og språket for å utforske handlingsrommet i læreplanen. Vårt samarbeid med UH anser vi derfor som viktig for å kunne påvirke både grunn- og videreutdanning av lærere. Det er særlig innenfor kompetansetiltakene i Dekom, at vi samarbeider så tett med UH at vi får muligheten til å bidra med regelverksforståelse og innsikt i praksis knyttet til læreplanrealisering i sektor. Her vil vi nevne samarbeidet med Matematikksenteret, Skrivesenteret og

Fremmedspråksenteret – og spesielt arbeidet med standpunktvurdering. Vi kjenner regelverket, og de kjenner fagene. Gjennom å studere læreres typiske feil i klagesaker, forstår sentrene bedre hvordan de kan støtte lærerne i kompetansetiltak. De vet hvor skoen trykker, og de er trygge på at de kjenner regelverket så godt, at de også står støtt når det gjelder dette, ikke bare det faglige.

Vi har fulgt opp og veiledet skoleeiere på planlegging og gjennomføring av både lokalt gitt, og sentralt gitt eksamen. På de faste digitale sektormøtene våre, der målgruppen er kommuner, skoler og ulike aktører i sektorer, har vi hatt eksamen og standpunktvurdering som et fast gjennomgangstema. Vi gjennomførte også Udirs spørring knyttet til eksamen og risikovurdering - og tilpasset deretter støtten ut fra resultatet av denne spørringen. Oppsummert kan vi da si at vi har støttet skoleeierne og skolene, både på det tekniske, faglige (webinarer etc) og på regleverket knyttet til eksamen. Eksamensgjennomføringen gikk fint i Trøndelag, og det var få avvik. Disse ble håndtert fortløpende.

Klager på standpunktkarakterer

Hvor mange klager på standpunktkarakterer i fag har dere behandlet etter vårens standpunktvurdering (totale antallet)?	Antall behandlede klager på standpunktkarakterer hvor karakteren ble opphevet/klageren fikk medhold (totale antallet)?	Hvilke fag utmerker seg med høy klageandel og/heller høy medholdsprosent?
104	55	Tre fag har 10 eller flere klager. Dette er :Mat og helse med 24 klager (15 opphevet) , Kroppsøving med 14 klager (10 opphevet)og Kunst og håndverk med 10 klager (2 opphevet)

Rammeplan for SFO (fra kapittel 3.3.3.1.7.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at skoleeiere og skoler forstår og etterlever rammeplanen for SFO.

Vi har informert om viktigheten av å se til nasjonal rammeplan i forbindelse med utarbeidelse av lokale forskrifter for SFO på møte med alle lokale skolemyndigheter i fylket.

Nasjonal rammeplan blir nevnt i all veiledning når det er aktuelt.

Vi vurderer at effekten har vært god, da vi har få henvendelser angående SFO fra både kommuner og privatpersoner.

Prioritering av skole- og barnehagemiljø og spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp (fra kapittel 3.3.3.1.8.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal prioritere barnehage- og skolemiljø og spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp i sitt arbeid. Disse prioriteringene skal være førende for arbeidet innenfor rettssikkerhet. Statsforvalterne skal gjøre risikovurderinger av barnehage- og skoleeiers forutsetninger for å løse sine oppgaver og arbeide målrettet for å styrke barnehage- og skoleeiers kompetanse ved behov.

Barnehage

Vi har prioritert barnehagemiljø og spesialpedagogisk hjelp i 2024. Dette har vi gjort gjennom:

- Valg av tilsynsystema. Vi har ført tilsyn med spesialpedagogisk hjelp og internkontroll og barnehagemyndighetenes tilsyn og veiledning via bestemmelsene i barnehageloven §§ 41-43.
- De ovenfor nevnte områdene har vært tema i de regionale samlingene med barnehagemyndighetene
- Barnehagemiljø er tema Region-Nord-samarbeidet der vi kartlegger ressurser og planlegger felles tiltak i 2025
- Vi har etablert ressursider på vår hjemmeside

Vi vurderer at barnehagemyndighetene og -eiere har gode forutsetninger for å løse sine oppgaver på det spesialpedagogiske området. Når det gjelder å sørge for at barna i barnehagen har et trygt og godt barnehagemiljø vil vi vurdere kapasiteten som middels. Vi erfarer at dette er tema sektor er opptatt av og at vi kontaktes for råd og veiledning. Risikoen ligger primært i vedtaksmyndighetenes forvaltningskompetanse, kommunenes krevende økonomiske situasjon og bemannings- og rekrutteringsutfordringer. Som tidligere nevnt har vi arrangert kurs i forvaltningsrett for vedtaksmyndighetene, bidratt til opprettelse av om lag 83 ABLU-plasser, veiledet i møter med sektor, i regionale samlinger og gjennom tilsyn og klagesaksbehandling. Vi har også egne ressursider på hjemmesiden vår og har gjort kompetansepakken til Udir kjent. Flere av kommunene våre deltar i Læringsmiljøprosjektet. Gjennom disse tiltakene vurderer vi at vi jobber målrettet for å styrke barnehagemyndighetenes- og eiernes kompetanse både faglig og om regelverket.

Opplæring

Vi har prioritert skolemiljø og spesialundervisning i 2024. Dette har preget fokus både på teamnivå, og i seksjonen som helhet. Vi har også deltatt i regionsamarbeid i region Nord, der temaet tilsyn med skolemiljø og internkontroll har vært temaet.

Det er jobbet med felles forståelse av nytt regelverk, og vi har en god systematikk på risikovurderingene våre. Det blir gjort løpende vurderinger av

hva som vil være de hensiktsmessige virkemidlene sett ut fra risikoen, sammenholdt med de ulike målgruppenes forutsetninger.

I 2023 la vi vår strategi for implementering av ny opplæringslov. Vi har tidligere gjort rede for hvordan vi rigget dette, og at vi gjennom dette har valgt å prioritere veiledning knyttet til skolemiljø og «spesialundervisning» inn mot sektor. Vi vet at det Statsforvalteren setter søkelys på også blir viktig for sektor. På bakgrunn av dette har vi prioritert veiledning og støtte i kapittel 1, 11 og 12 i ny opplæringslov. Vi har sett at sektor særlig trenger støtte på forebygging, identifisere og følge opp, skjønnsutøvelse og saksbehandlingsregler. Dette har derfor vært i fokus i vår veiledning, og ved årets slutt ser vi også at dette behovet vedvarer.

Vi har tidligere beskrevet vår oppfølging av kompetansenettverkene knyttet til denne tematikken, og vi har også veiledet Skolelederforbundet og PPT-ledernettverket.

Vi er, som tidligere beskrevet, i tett dialog med PPT-ledernettverket om de tematikkene direktoratet ber oss å prioritere. I tillegg har vi, som nevnt under 3.1.1.1.2, gjennomført spørreundersøkelser i fylkets PP-tjenester, der vi undersøkte hvilke områder skoler og barnehager etterspør bistand fra PPT. Dette er en del av grunnlaget i vårt ROS-arbeid knyttet til skolemiljø og individuelt tilrettelagt opplæring.

For oss har det vært viktig å sette ny lov i en læreplankontekst. Det er gjennom læreplanen loven får liv. Intensjonene i lov, og det profesjonelle skjønnsrommet i læreplanen, må forstås hvis eieme skal ha forutsetninger for å arbeide målrettet - og for å styrke kompetanse ved behov. Vi har derfor, i tillegg til veiledning knyttet til ny lov, oppskalert allerede eksisterende tiltak knyttet til LK 20. Våre fellestiltak knyttet til god begynneropplæring og god undervisnings- og vurderingspraksis er relevante for arbeidet med skolemiljø og individuelt tilrettelagt opplæring. Vi har derfor samarbeidet tett med eksterne fagmiljøer som eksempelvis Matematikk-, Skrive- og Fremmedspråksenteret.

Vårt interne skolemiljøteam har prioritert skolemiljøområdet høyt, og det er jobbet med kompetanseheving innen regelverksforståelse.

Spes-ped.-teamet har utviklet flere nettressurser og informasjon som kan være til støtte og hjelp innenfor det spesialpedagogiske feltet for sektor. Mot slutten av 2024 har vi gjennomført digitale dialogmøter med alle kompetansenettverkene. Dette er gjort for å kartlegge hvordan regionene har jobbet med implementering av ny lov, og for å kartlegge hvilke områder som fortsatt utfordrer sektor. Vi ser da at regionene har jobbet godt med ny opplæringslov, og at de således har en viss kapasitet og struktur for å jobbe med ulike problemstillinger. Allikevel viser samtlige kompetansenettverk til utfordringer i kapittel 11 i ny lov - og da de tre bestemmelsene om individuell tilrettelegging. Vi legger denne tilbakemeldingen til grunn for vår strategi for 2025, og vår risikovurdering knyttet til sektor er at det fremdeles er behov for ytterligere oppfølging for å sikre skoleeiers forutsetninger for å løse sine oppgaver. Det er også behov for ytterligere kompetansetilførsel til sektor.

Støtte arbeidet med realkompetansevurdering av voksne (fra kapittel 3.3.3.1.9.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal støtte skoleeier i arbeidet med realkompetansevurdering av voksne.

Statsforvalteren har jobbet med intern kompetanseheving i forhold til realkompetansevurdering, og deltatt i nettverksmøter og samlinger i regi Udir og HKdir. Vi har hatt kontakt med seksjonen hos fylkeskommunen som har ansvar for dette på videregående nivå, og de hadde en presentasjon i forbindelse med YON, hvor Statsforvalteren deltok. Vi har også behandlet saker knyttet til realkompetansevurdering, som viser at fylkeskommunen har god regelverksetterlevelse her. Vi har i forbindelse med klage på realkompetansevurdering, hatt kontakt med ansvarlig ledelsen hos fylkeskommunen. Samlet sett har det til nå i liten grad vært behov for ytterligere veiledning. Tiltak knytte til oppfølging av dette oppdraget har vært vurdert fortløpende, og i dialog med kommunene og fylkeskommunen.

Vi har også hatt jevnlige møter med representanter fra kompetanseregionene der problemstillinger blir tatt opp. Det oppleves som nyttig og effektivt.

3.1.3.8 Statsforvalteren understøtter nasjonale myndigheters, fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med bosetting og integrering

Vi vurderer at innsatsen vår på feltet har bidratt til å understøtte nasjonale myndigheter, fylkeskommunen og kommunenes arbeid med bosetting og integrering i 2024. Dette har vi bidratt til blant annet gjennom kartlegginger av situasjonen i kommunene, samordning og dialog med kommuner, samt med regionale og nasjonale myndigheter.

Kommunene har i særlig grad trukket frem tilgangen til boliger, men også Nav-kontorets kapasitet både på statlige og kommunal side til å bistå i integreringsarbeidet som en utfordring i bosettingsarbeidet. Gjennom 2024 ser vi videre at tilgangen til nok fag- og språkkompetanse utfordrer, og tilgangen til personell i barnehagene har tegnet seg som en problemstilling som utfordrer kommunene, blant annet fordi barnekullene har økt som følge av

flyktningetilstrømmingen. Vi registrerer at kommunene i ulik grad

lykkes med arbeidsmarkedsintegrering av flyktingene. Kommunene har mye å lære av hverandre, og vi har bidratt til å spre erfaringer mellom kommunene gjennom kvartalsvise dialogmøter vi har avholdt. Nasjonale og regionale myndigheter har vært invitert til å delta i disse møtene sammen med fylkeskommunen. På den måten har kunnskapsgrunnlag og informasjon blitt delt på tvers.

Vi registrer at det i mindre grad er debatt om anmodningene for 2025 enn det som var tilfelle i fjor. Kommunene har likevel gjennom året trukket frem at dekningsgraden i integreringstilskuddet er for lav. Stadig flere bosatte krever andre investeringer i skolebygg mm. og kommunene peker også på utviklingen i utbetaling av sosialhjelp som en kostnadsdriver.

Bosettings- og integreringsarbeid er krevende, og ansvaret er fragmentert både på kommunalt og overordnet nivå. Vi vurderer at man på sikt må se på virkemidler for å styrke samhandlingen og samordningen, både lokalt, regionalt og nasjonalt.

Samarbeid mellom stat, fylkeskommuner og kommuner om rask og treffsikker bosetting. (fra kapittel 3.3.4.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Godt samarbeid mellom stat- og kommunesektor om bosetting av nyankomne flyktninger.

Vi registrerer at kommunene i økende grad, og særlig rundt årsskiftet 2023/2024 uttrykte skepsis til å ta imot så mange flyktninger som de ble anmodet om. Vi gjennomførte en kartlegging i januar 2024 for å få oversikt over hvordan kommunene på dette tidspunktet stilte seg til IMDis anmodninger. Resultat fra kartleggingen ble drøftet i et dialogmøte med kommunene medio januar. Tre kommuner presenterte sitt blikk på muligheter og utfordringer i bosettingsarbeidet.

På bakgrunn av debatten samt utfordringsbilder kommunene trakk frem, og for å ha kunnskapsgrunnlag om tilstanden i fylket, besluttet vi å gjennomføre kvartalsvise kartlegginger av kapasitet i tjenestetilbudet i trønderske kommuner i sektorer som blir berørt av bosettingsarbeidet. Resultat fra kartleggingene er delt med fylkeskommunen, som har brukt kunnskapsgrunnlaget som en del av sitt arbeid med å forberede anmodningsprosessen. Resultatene har også blitt presentert for kommunene sammen med informasjon fra nasjonale myndigheter, eksempler fra kommuner som lykkes og forskning og annen relevant informasjon i kvartalsvis dialogmøter med kommunene. Innlegg fra Narvik kommune om «Gullbilletten» ble spesielt populært i 2024, og har inspirert flere trønderske kommuner til å starte lignende prosjekt for fremoverlent og vellykket arbeidsmarkedsintegrering.

Vi har ellers dialog med kommunene om bosettingsarbeidet gjennom den ordinære kommunedialogen, kommunebildene og i dialogmøter/partnerskapsmøter med kommune/Nav etter «Spagaten-modellen».

Vi veileder kommunene på integreringsloven, og opplever økende etterspørsel og behov for veiledning. Vår nye digitale møtearena for ledere og ansatte i flyktningetjenestene og voksenopplæringene i fylket – «Frokostprat med Statsforvalteren på integreringsområdet» har blitt en populær og godt besøkt arena. I løpet av året har også ledere og ansatte i Nav-kontorene i fylket blitt invitert til å delta. Dette har vi gjort for å understøtte økt tverrfaglig kunnskap og forståelse, fordi det har vært etterspurt fra Nav og fordi vi ser det som vesentlig å understøtte en tidlig og god kobling mellom nav og flyktningetjenestene for å lykkes i bosettings- og integreringsarbeidet lokalt.

3.1.4 Gjennomførte evalueringer

Statsforvalteren skal ifølge Statsforvalterens hovedinstruks som er fastsatt av Kommunal- og distriktsdepartementet gjennomføre en temabasert kartlegging innen eiendomslovgivningen hvert annet år. Det skal tas utgangspunkt i tema etter jord- og konsesjonsloven hvor det er størst utfordringer i eget fylke. I 2024 har Statsforvalteren i Trøndelag valgt å kartlegge hvordan kommunene behandler søknader om fradeling av tomter for driftsbygninger til kraftfôrkrevende produksjoner etter delingsbestemmelsen i jordloven § 12. Bakgrunnen for dette er at det i Trøndelag har vært fradelt tomter til driftsbygninger for egg, kylling mv. i stort omfang sammenlignet med andre fylker. Vi har ønsket å se på om denne praktiseringen av § 12 bidrar til å nå formålet med jordloven og delingsbestemmelsen, og eventuelle effekter i forhold til annet landbruksregelverk. Opplysninger som vi har innhentet fra kommunene peker i retning av at den tidligere praksisen i Trøndelag med fradeling av tomter har ført til en viss konsentrasjon av disse produksjonene i enkelte deler av fylket. Dette er i så fall ikke i tråd med husdyrkonsesjonslovens målsetting om at disse produksjonene skal spres. Landbruks- og matdepartementet har gitt et svært tydelig signal om hvordan § 12 i jordloven skal praktiseres i rundskriv M- 2/2021. Her slås det fast at fradeling av tomt for å etablere kraftfôrkrevende produksjoner som hovedregel ikke kan anses som tjenlig bruk etter jordloven § 12. Slik vi forstår det representerer dette et signal om at praksis må endres. Svarene i kartleggingsundersøkelsen tyder på at også kommunene i Trøndelag ser det slik.

Innen samfunnsikkerhet og beredskap ble det i 2024 gjennomført en evaluering av en uønsket hendelse. Ekstremværet Ingunn rammet flere deler av Midt-Norge med stor styrke, det var også stor medieoppmerksomhet rundt ekstremværet som førte til at dette var godt varslet på forhånd. Det var utstedt rødt farevarsel for Trøndelag, men Ingunn forårsaket ingen alvorlige konsekvenser for liv og helse i regionen. Det ble rapportert om strøm- og telefonbrudd, skader på bygg, trær, og noe kommunal infrastruktur, samt noen driftsutfordringer hos enkelte kommuner. Kommunene hadde tatt gode forhåndsregler, og det ble iverksatt en rekke forberedende tiltak for å minimere skadepotensialet til Ingunn. Det ble satt kriseledelse ved flere av kommunene med tett overvåking av situasjonen.

3.2 Avvik på oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i hovedinstruks

3.2.1 Tverrsektorielle oppdrag/oppgaver

Ingen avvik

3.2.2 Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Ingen avvik.

3.2.3 Barne- og familiedepartementet

Tilsyn med barneverninstitusjoner (kap. 3.3.1.3.1 TB)

I 2024 har vi gjennomført 85 % (71 av 84 tilsyn) av våre lovpålagte tilsyn. Dette er et styrt avvik på bakgrunn av flere forhold; vakanser i seksjonen, økning i antall tvangsprotokoller og rettighetsklager, nødvendig saksoppfølging, økt ressursbruk i forbindelse med KUIT, oppfølging av allerede pågående tilsyn mv.

Etter en ROS-analyse ble institusjoner vurdert med lav risiko for svikt nedprioritert første halvår. Oktober 2024 ble det gjennomført nye ROS-vurderinger vedrørende mulig og nødvendige nedprioriteringer. Prioriteringene ble gjort med utgangspunkt i tilgjengelig informasjon om de ulike enhetene gjennom tidligere tilsyn, samtaler med barna/ungdommene, omfang og innhold i tvangsprotokoller og annen tilgjengelig informasjon. Dette for å kunne prioritere ekstra oppfølging av enkelte enheter der det var høy grad av bekymring og risiko for svikt.

Avsluttede klagesaker som gjelder tvang i barneverninstitusjoner (kap. 3.3.1.3.3.5 TB)

Som det går frem av årsrapporten, så er 58 % av klagesaker som gjelder tvang i barneverninstitusjon behandlet innen 1 måned i 2024, noe som er et avvik fra gjeldende resultatkrav. Klagesaker som gjelder tvang i barneverninstitusjoner prioriteres hos oss, selv om vi har avvik fra resultatkravet.

Median saksbehandlingstid er på 0,9 mnd.

Det vises til vår redegjørelse i årsrapporten under ovennevnte kapittel, der det gjøres rede for årsak til avvik.

Det er iverksatt nye interne tiltak for å bidra til bedre resultat med tanke på saksbehandlingstid.

3.2.4 Helse- og omsorgsdepartementet

Ingen avvik

3.2.5 Justis- og beredskapsdepartementet

Ingen avvik

3.2.6 Klima- og miljødepartementet

Vannforvaltning

Innenfor vannforvaltning har det i 2024 ikke vært gjort tilstrekkelig mht å sikre et godt kunnskapsgrunnlag (databasen vann-nett), noe som er avgjørende for tiltaksgjennomføring i alle sektorer. I tillegg har det ikke vært jobbet nok med tiltak som vi ansvarlige for iht regional vannforvaltningsplan, noe som er viktig med tanke på at Statsforvalteren også skal være en pådriver for at alle sektorer tar sitt ansvar i vannforvaltningen.

Rovvilt

Vi har hatt noen avvik våren 2024 på kravet til saksbehandlingstid i rovviltsaker, jf. instruks fra KLD (<https://www.regjeringen.no/glo...>)

Disse avvikene gjaldt klagesaksbehandling og ble lukket i løpet av året. Effekten ble at vi ikke fikk justert egen praksis raskt nok før vi fattet nye vedtak. Årsaken var stor saksmengde.

Vern

Vi hadde på ett tidspunkt 150 observasjoner i naturoppdrag (verneområder der vi er forvaltningsmyndighet) som ikke var behandlet. Avviket er lukket.

Vi har hatt ulovligheter med graving inn i verneområde som ikke har hatt kapasitet til å håndtere. Usikker på skadeomfang. Avviket er ikke lukket.

Innspill fra Rådgivende utvalg til forvaltning av verneområdene på Froan er ikke fulgt opp, på grunn av manglende kapasitet hos SF. Dette gjelder blant annet informasjonsarbeid for besøkende. Avviket er ikke lukket.

I Rambergholmen naturreservat er verneverdier (sjøfugl) gått tapt på grunn av manglende tiltak. Avviket er ikke lukket.

Utbetaling av tilskudd og erstatning - økonomirutiner

Fem søkere til erstatning av rein tapt til rowilt fikk utbetalt sin erstatning to ganger på grunn av intern rutinesvikt. Avviket er lukket med ekstra manuelle rutiner hos SFTL, men hendelsen bør føre til automatiserte utbetalingskontroller ved at alle tilskudd og erstatninger fra SF utbetales automatisk gjennom ESS. Interne manuelle rutiner er lite effektive og gir alltid rom for manuelle feil. Dette er en stor svakhet med våre rutiner i dag.

3.2.7 Kommunal- og distriktsdepartementet

Ingen avvik

3.2.8 Kunnskapsdepartementet

Ingen avvik

3.2.9 Landbruksdepartementet

Rapportering på tilskudd til konfliktforebyggende tiltak i forholdet mellom reindrift og annen berørt part, og effekt av tilskuddsordningen - 2024

Vi viser til tildelingsbrevet til Statsforvalteren for 2024. Jf punkt 7.1.3.5.4 skal Statsforvalteren i Trøndelag rapportere til Landbruks- og matdepartementet om bruken av midlene til konfliktforebyggende tiltak i forholdet mellom reindrift og annen berørt part innen 1. november 2024. Ordningen er landsdekkende, og det eksisterer dermed ikke noe eget budsjett for Trøndelag. For å få et helhetlig bilde av hvordan ordningen brukes, rapporteres det derfor for samla budsjett og forbruk for hele landet.

Statsforvalteren skal rapportere på:

- Prosjekter som er gitt støtte
- Effekten av tilskuddsordningen

Rapport for 2024 er nærmere redegjort for nedenfor i dette brevet.

Bevilgning – rammer for 2024 og foreløpig regnskap per 1. nov.

I tildelingsbrevet til Statsforvalteren om budsjettfordelinger for 2024, under 5.2.9 Landbruks- og matdepartementet om tilskudd til konfliktforebyggende tiltak i forholdet mellom reindrift og annen berørt part, står det følgende:

Statsforvalteren i Trøndelag forvalter ordningen i tråd med forskrift om tilskudd til konfliktforebyggende tiltak i forholdet mellom reindrift og annen berørt part. Statsforvalteren kan trekke 100 000 kroner til administrasjon av ordningen, fordelt likt på reindriftsavtalen og jordbruksavtalen.

Tilskuddsordningen er finansiert over jordbruksavtalen (kapittel 1150 post 50 – LUF) og reindriftsavtalen (kapittel 1151 post 51 – RUF). I 2024 er det avsatt 3,0 mill. kroner, fordelt mellom 1,5 mill. kroner fra hver av de næringsavtalene.

Landbruksdirektoratet overfører tilskuddsmidlene fra RUF til LUF, slik at midlene under ordningen samlet sett ligger i LUF.

Ut fra rapport fra saksbehandlersystemet Agros av 21.10.2024 er midlene som ble avsatt under forhandlingene på til sammen 3 mill lagt til ramma for disposisjon i 2024.

I løpet av 2024 er det inndratt kr 134 480,-. Med gjenstående midler fra 2023 har vi totalt kr 11 627 397,- til disposisjon i 2024. Samlet er det per 21.10.2024 innvilget kr 7 864 900,- på ulike konfliktforebyggende tiltak i 2024.

Per 1. nov står det igjen kr 3 762 497,- på ramma for 2024.

Med gjenstående saker til behandling, samt søknader vi forventer å motta før årsskiftet i 2024 beregner vi at vi har behov for hele tilskuddsrammen på til sammen 11 627 397,- i 2024/ begynnelsen av 2025.

Mer om forbruket i 2024 – prosjekter som er gitt støtte

Statsforvalteren i Trøndelag har også i 2024 belastet ordningen med kr 100 000,-, for å dekke våre kostnader med administrasjon- og forvaltning av ordningen, fordelt med 50 000 kroner fra LUF og 50 000 kroner fra RUF. Midlene blir brukt til å dekke reiser og gjennomføring av dialog- og møttingsmøter og diverse informasjonstiltak om ordningen.

Hovedmålet med de konfliktforebyggende tiltakene er å redusere konflikter mellom reindriften og øvrig landbruk. I tillegg omfatter ordningen konfliktforebyggende tiltak mellom by og rein. Det er ikke omsøkt tiltak som omfatter konfliktforebyggende tiltak mellom by og rein i 2024, men vi ser en tendens til økende konflikt i enkelte tettbygde strøk, og det er behov for at kommuner og statsforvaltere setter av ressurser og kan bidra til at det etableres dialog mellom partene.

I 2024 har vi mottatt 9 søknader om tilskudd til konfliktforebyggende gjerdetiltak mellom reindrift og jordbruket. Sju av søknadene er ferdig behandlet. Samlet er det innvilget kr 7 764 900,- i tilskudd til konfliktforebyggende gjerdetiltak i 2024. Til sammenligning ble det innvilget tilskudd til kun en ordinær

gjerdesak i 2023 på til sammen kr 487 828,- .

De to resterende søknadene om konfliktforebyggende gjerder er ikke ferdig behandlet enda, men vil bli sluttbehandlet i løpet av 2024. Samlet søker disse to om kr 659 293,-. Tabellen nedenfor viser hvordan midlene er disponert i 2024.

Vi kjenner videre til at det jobbes med flere store gjerde-prosjekt. Et par av disse, i Tydal og Meråker kommune er i slutfasen mht. planlegging og vi forventer å motta søknad om tilskudd tidlig i 2025.

Ut fra dette antar vi at disponibel tilskuddsramme for 2024 på til sammen 11,6 mill. blir brukt opp i begynnelsen av 2025.

Følgende oversikt viser innvilgede tilskudd i 2024

Gjerdetiltak. Oppføring av konfliktforebyggende gjerde rundt dyrkamark på eiendommen Svendslia GID 197/12 og dyrka marka ved eiendommene 198/44 og 212/6 i Holtålen kommune. Avtalepart Gåebrien sjetje. Gjerdet er slutført og tilskuddet er utbetalt. Tilskudd kr. 1.428.838,-.

Gjerdetiltak. Oppsetting av nytt reingsgjerde på ca. 2,6 km rundt innmarksarealer som Svarthamran fordyrkingslag drifter, GID 12/1 på Nerskogen. Avtalepart Trollheimen Sjetje. Tilskudd kr. 680.400,-.

Gjerdetiltak. Oppsett av to gjerder som konfliktforebyggende tiltak mellom reindrift og jordbruk på eiendommen GID 52/7 i Holtålen kommune. Avtalepart Gåebrien sjetje. Tilskudd kr. 357.544,-.

Gjerdetiltak. Oppføring av reingsgjerde i Buvika rundt innmarksarealene på GID 166/3 i Tromsø kommune. Avtalepart Dorvvošnjárgga siida. Gjerdet er slutført og tilskuddet er utbetalt. Tilskudd kr. 328.050,-.

Gjerdetiltak. Oppføring av 8 000 m langt reingsgjerde langs innmarksarealer i Storvik i Nordreisa kommune. Det er gjort avtale med 22 grunneiere. Avtalepart Reinbeitedistrikt 35 – Fávrosorda. Gjerdet er så godt som ferdig, men det er ikke levert sluttrapport foreløpig. Prosjektet ble noe dyrere enn planlagt og det er søkt om tilleggsbevilgning for å dekke ekstra kostnader. Tilskudd kr. 3.585.987,-.

Gjerdetiltak. Utskifting av gjerdestolper i eksisterende gjerde på tre eiendommer, 5622-9/34, 9/46 og 9/144 i Porsanger kommune. Avtalepart: Skáidedduottar siida, reinbeitedistrikt 16 Karasjok Vest. Tilskudd kr. 138.434,-. Prosjektet er i gang og 50 % av tilskuddet er utbetalt

Gjerdetiltak. Oppføring av gjerder rundt innmarka på seks eiendommer i Porsanger kommune, gårds- og bruksnummer, 5622-5/83, 5/92, 5/104, 5/1/19, 5/41 og 5/14. Avtalepart Skáidedduottar siida, reinbeitedistrikt 16 – Karasjok Vest. Tilskudd kr. 1.640.000,-.

Administrasjonskostnader Statsforvalteren i Trøndelag kr. 100.000,-.

SUM:

7 864 900

Effekt av tilskuddsordningen

I løpet av 2024 er det per 28.10.2024 utbetalt kr 6 348 771,- i tilskudd til konfliktforebyggende tiltak i reindrifta. Til sammenligning ble det kun utbetalt kr 887 629,- i tilskudd i 2023. Av dette Leser vi at flere prosjekter nå blir iverksatt og ferdigstilt, noe som er positivt for å redusere konfliktnivået mellom reindrift og annen part.

Vi opplever at de som etablerer gjerder rundt innmark for å hindre beiteskader fra rein er fornøyd med både tiltaket og ordningen, og vår erfaring så langt er at problemene med rein på innmark så godt som forsvinner når tiltaket er gjennomført.

NIBIO har nylig gjennomført en utprøving av skremmelyder mot reinsdyr ved ferister langs fylkesveier i Rørosområdet (NIBIO Brage: Utprøving av skremmelyder mot reinsdyr ved ferister langs fylkesveier i Rørosområdet). Resultatene fra utprøvingene er svært positive, og bruk av lydbokser kan trolig bidra til å bedre effekten av gjerdetiltakene framover.

Når det gjelder mulig effekt av utprøvningsprosjekt som er helt eller delvis finansiert gjennom ordningen for konfliktforebyggende tiltak i 2023, så er det for tidlig å si noe om effekten av tiltakene så langt. Dette gjelder følgende prosjekt:

1) innkjøp og utprøving av nofence til storfe som alternativ til faste inngjerdinger i utmark

2) utprøving av utvidet tilsyn og etablering av midlertidig gjerder rundt nyetablert eng

3) forskning og utredning for bedre kunnskapsgrunnlag om effekt av reinbeiting på eng Når resultatet av prosjektene er klare vil nyttige erfaringer og ny kunnskap fra disse prosjektene legges til grunn for våre innspill til jordbruks- og reindriftsforhandlingene.

Finansieringen av ordinære gjerdetiltak gjennom tilskuddsordningen er vesentlig forbedret de seinere årene, med økt tilskuddssats fra 80% til 90% tilskudd fra og med 2022, og mulighet for å søke om tilskudd til vedlikehold fra og med 2023. Slik vi har vist i rapporten så har også etterspørselen etter tilskudd til konfliktforebyggende gjerder, og særlig innmarks-gjerder, økt betraktelig det siste året. Ulike informasjonstiltak i kommunene, og direkte rett mot reindrifta og jordbruket, samt NIBIO sin gjerderapport fra 2023, har trolig bidratt til økt fokus særlig på innmarks-gjerder.

Men selv om det bygges flere gjerder nå gjenstår det fortsatt mange uløste konfliktområder rundt omkring i landet. Vi vurderer det slik at bygging av

innmarks-gjerder kan være en fornuftig løsning på mange av disse konfliktene.

Tiltak for å bedre effekten av ordningen

For å bedre effekten av ordningen slik at en unngår konflikt mellom reindrift og annen part mener vi følgende tiltak bør gjennomføres:

1) **Prioritere informasjonstiltak.** Hos Statsforvalteren i Trøndelag har vi brukt nettsidene våre og informasjonsbrev ut til kommunene og brukerne til å fortelle om ordningen. Vi har også deltatt på dialogmøter mellom reindrift og jordbruket i flere kommuner i Trøndelag, og på webinarer og digitale møter med statsforvaltere/ kommuner/ aktuelle søkere av tilskudd i Nordland, Troms og Finnmark, for å informere om ordningen. Det er fortsatt stort behov for informasjon om ordningen ut til reindriftsutøvere og jordbruksforetakene, samt til kommunal landbruksforvaltning for at ordningen skal tas i bruk.

På bakgrunn av dette mener vi det bør settes av kr 100 000,- over ordningen for å dekke våre kostnader med administrasjon- og forvaltning av ordningen også i 2025, fordelt med 50 000 kroner fra LUF og 50 000 kroner fra RUF.

2) **Økt tilskuddsramme.** Staten har årlig satt av 3 mill til ordningen

konfliktforebyggende tiltak (1,5 over RUF og 1,5 mill over LUF). Vi erfarer nå en økning i konfliktnivå mellom reindrift og jordbruket over store deler av landet, og det er stort behov for oppføring av nye konfliktforebyggende gjerder rundt innmark. Basert på antall søknader og innvilga tilskudd til konfliktforebyggende tiltak på til

sammen kr 7 764 900,- per 1. november i år (med et stipulert samla forbruk på 11 mill i 2024), og at vi har registrert en stor økning i etterspørselen etterkonfliktforebyggende tiltak over tid, ser vi behov for at tilskuddsrammen økes betraktelig framover.

Vi foreslår på bakgrunn av dette at det settes av 11 mill kr til ordningen for 2025 fordelt på 5,5 mill over RUF og 5,5 mill over LUF.

3) **Endring i regelverket som gjelder fjerning av gammelt gjerdemateriale.**

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har sendt oss følgende innspill: I Rundskriv 2023/40, kommentarer til § 4 Særlig om gjerdetiltak, fjerde ledd Kostnadsoverslag, gis det ikke tilskudd til fjerning av gammelt gjerdemateriale gjennom ordningen for konfliktforebyggende tiltak mellom reindrift og annen part. Ordningen omfatter kun fjerning av trevirke i gjerdetraseen. Statsforvalteren i Troms og Finnmark erfarer at dette ofte er en bøyg for grunneierne som ønsker å søke tilskudd. Avhengig av gjerdets lengde vil det kunne være svært kostbart for grunneier å fjerne eventuelle eksisterende gjerder. Det bør derfor vurderes å revidere forskriften, slik at en helt eller delvis kan få dekket slik fjerning.

Vi støtter vurderingene fra Statsforvalteren i Troms og Finnmark og foreslår på bakgrunn av dette at ordlyden i forskriftens § 4, fjerde ledd endres slik:

Kostnadsoverslaget kan omfatte utgifter til rydding av trevirke og gammelt gjerdemateriale i gjerdetraseen, materialutgifter, samt transport- og arbeidsutgifter ved oppføring av gjerdet.

Videre foreslår vi at ordlyden i Rundskriv 2023/40, om § 4 Særlig om gjerdetiltak, fjerde ledd, endres til:

«Kostnadsoverslaget kan omfatte utgifter som angitt i bestemmelsen». Setning «Kostnader i forbindelse med fjerning av gammelt gjerdemateriale dekkes ikke over denne ordningen» strykes fra rundskrivet.

3.3 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet

Kvalifiseringsprogrammet (fra kapittel 7.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gjøre rede for

- de største utfordringene i NAV-kontorenes arbeid med kvalifiseringsprogrammet og hva statsforvalteren gjør med utfordringene.
- resultatet av statsforvalterens oppfølging av NAV-kontor som har særlige utfordringer i arbeidet med kvalifiseringsprogrammet.

Vi har som ved tidligere år hatt dialog med kommunene om kvalifiseringsprogrammet på flere ulike arena. Kunnskapen vi formidler i rapporteringen er hentet fra disse arenaene, samt fra egenrapportering fra kontorene.

NAV-kontorene rapporterer at det er en utfordring i arbeidet med kvalifiseringsprogram at tilgangen på statlig tiltak er redusert, samt at det er lang ventetid på slike tiltak. Dette kan gjelde tiltak som bruker er avhengig av for å komme videre. Tidsrammen på to år oppleves som for kort i flere tilfeller. Psykisk uhelse tar mye plass og det er vanskelig å få adekvat hjelp. Dersom det innvilges hjelp ser NAV at bruker ofte mister hjelpen fordi de ikke greier å prioritere den. NAV-kontorene rapporterer at fremmedspråklige har lavere norskkunnskaper og ofte trenger mer tid enn to år. Det er få egne arbeidsretta tiltak for gruppen, og det er høye inntakskrav på NAV sine tiltak. Det gjør det vanskelig å få god progresjon innenfor tidsrammen. NAV-kontorene bruker mye tid på å planlegge programmene.

NAV erfarer ellers at det stilles større krav til formell utdanning for å finne stabilt varig arbeid. Arbeidsmarkedet stiller høye krav til kompetanse,

allsidighet og fleksibilitet. Deltagerne har ikke tilstrekkelig med kompetanse for å dekke krav i arbeidslivet og dermed blir valg av yrke snevert veldig inn. En del har også mangelfull digital kompetanse, og møter ikke samfunnets forventninger til selvhjelpenhet på området

Flere av de mindre NAV-kontorene rapporterer at de mangler ressurser og kompetanse på kvalifiseringsprogram, og at pågangen på sosialhjelp har medført at kvalifiseringsprogram er blitt prioritert ned. Kvalifiseringsprogram oppleves som krevende å administrere, og her nevnes lønnsutbetaling, trekk, utfordring med digitale verktøy Nav som ikke samhandler mm. Kommuneøkonomi og krav om reduserte utgifter oppgis også som utfordring fra flere.

Kvalifiseringsprogram er fast tema i våre årlige ROS-analyser, samt i dialogmøter mellom Statsforvalteren, kommuneledelsen, NAV-kontoret og Nav Trøndelag. Vi ser at dette bidrar til å «sette kvalifiseringsprogram på kartet», utfordringer blir tatt opp og drøftet, og kommunens ledelse får større kunnskap om og forståelse for tjenesten. Utfordringer drøftes også i nettverkssamlinger, hvor kontorene deler erfaringer, Statsforvalteren gir opplæring mv. De kontorene som har størst utfordringer med kvalifiseringsprogram, har også størst utfordring med manglende ressurser, kompetanse og lignende. Disse er gitt konkret tilbud om opplæring og oppfølging, men har i noen tilfeller ikke hatt intern kapasitet til å ta imot tilbudet.

Aktivitetsplikt (fra kapittel 7.3.1.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal, på bakgrunn av innsikt og opplæringstiltak, gi en overordnet vurdering av kommunenes bruk av aktivitetsplikt for mottakere av økonomisk stønad under 30 år i fylket. I tillegg skal det beskrives hva slags aktiviteter det stilles vilkår om å delta i.

Statsforvalteren vurderer at Nav-kontorene i stor grad stiller vilkår om aktivitet for unge under 30 år. Oversikten over aktuelle vilkår viser et stort spenn, men i all hovedsak brukes vilkår om å registrere seg som arbeidssøker, sende meldekort, søke jobb og gjennomføre møte med veileder. Som følge av at brukers situasjon er i endring, fattes det ofte vedtak for en måned av gangen. I slike tilfeller opplever Nav at det er mer krevende å stille vilkår om aktivitet, fordi det vil være for kort tid til å følge opp eventuell konsekvens av vilkårsbrudd. At Nav ofte fatter korte vedtak for denne gruppen kan etter vårt syn ha sammenheng med at Nav ikke kan bruke «inntil vedtak». Lovforståelsen på dette området påvirker derfor trolig praksis knyttet til vilkårsbruk for unge, og gir også merarbeid for Nav som fatter hyppige vedtak.

Våre Nav-kontor stiller vilkår om:

- Registrere seg som arbeidssøker på nav.no
- Sende meldekort
- Søke jobber
- Møte til samtaler med veileder
- Ta i mot relevante jobbtilbud
- Følge opp digital aktivitetsplan
- Følge opp helseutfordringer, oppsøke lege/helsetjeneste for å få avklart helsesituasjon
- Samarbeide med Nav og andre aktører om egen livssituasjon
- Benytte rett til skole
- Søke om aktuelle ytelser
- Delta på norskopplæring
- Delta på statlige tiltak i Nav's regi
- Delta på kommunale tiltak, som for eksempel
 - Delta på tur, møte Nav utenfor kontoret
 - Motivasjons- og mestringskurs
 - Personlig økonomi
 - Behandling

Økonomisk rådgivning (fra kapittel 7.3.1.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en overordnet vurdering av hvilke behov kommunen har for kurs og opplæring innenfor økonomisk rådgivning. Statsforvalteren må identifisere hvilke fagfelt i NAV og øvrige tjenester i kommunen som deltar på kursene de gjennomfører.

Kommunens behov for kurs og opplæring

Vi vurderer at Nav-kontorene og kommunene fortsatt trenger opplæring om økonomisk rådgivning. Vi mener at det særlig gjelder tilgjengeligheten og den økonomiske rådgivningen på nivå 1 og 2.

Vi baserer vurderingen vår på

- lovbruddene vi har funnet i fire tilsyn med økonomisk rådgivning i Nav i 2024

- en klagesak om opplysning, råd og veiledning, der vi endret vedtaket på grunn av feil lovforståelse
- rapporten "Tilgjengelighet og kvalitet på økonomisk rådgivning i Nav-kontor" fra Oxford Research

Vi mener samtidig at observasjonene viser at kurs og opplæring ikke er nok. En sterkere styring og ledelse av tjenesten, er sentralt for å lykkes med å gi god økonomisk rådgivning til alle som trenger det og vi mener dette må få økt fokus i utvikling av fagområdet fremover i tid.

Deltagere på kursene våre

På grunnkursene, de videregående kursene og ekspertkursene våre, har deltagerne først og fremst vært kommunalt og statlig ansatte (inkludert økonomiske rådgivere/gjeldsrådgivere) og ledere i Nav.

Basiskurset vårt er mer rettet mot kommunale tjenester utenfor Nav-kontoret. I tillegg til Nav-ansatte deltok ansatte flyktningtjenesten, barnevernstjenesten, helse- og omsorgstjenesten og boligtjenesten.

Kompetansehevende tiltak utsatt ungdom (fra kapittel 7.3.1.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal gjøre rede for kompetansehevende tiltak som de har iverksatt for oppfølging av utsatt ungdom i NAV-kontoret. Det bes også om en vurdering av om statsforvalterens tilrettelegging for erfaringsutveksling om oppfølging av utsatt ungdom i NAV i samarbeid med NAV Fylke, har effekt.

I 2024 har vi gjennomført webinar med alle Nav-kontorene i fylket for å dele kunnskap og erfaringer fra utviklingsprosjekter i Nav, som har som mål å videreutvikle Nav sitt tilbud til utsatte unge. Vi har samarbeidet med Nav Trøndelag om gjennomføringen av «Mulighetsdagen 2024», hvor alle ansatte fra Nav-kontorene var invitert. Et av temaene var et erfaringsinnlegg om helhetlig helse- og sosialfaglig oppfølging av ungdom med barnevernerfaring.

Vi vurderer at erfaringsutveksling har bidratt til å øke kunnskapen om utsatt ungdom, samt gitt inspirasjon til å utvikle en mer helhetlig og koordinert tilnærming til utfordringene ungdom står overfor. Dette ser vi blant annet i dialog med kommunene og ved at mange av tiltakene i tilskuddsordningen for de sosiale tjenestene retter seg mot ungdomsgruppa.

Ungdom er en prioritert innsatsgruppe i Nav, og ansatte som jobber med ungdom er en prioritert målgruppe for felles kompetansetiltak på tvers av Statsforvalter og Nav Trøndelag. Vi ser derfor videre på hvordan vi gjennom ulike felles kompetansetiltak kan understøtte Ungdomsgarantien og prioritere bidra til god kompetanse på feltet også inn mot 2025.

Tilgjengelighet til sosiale tjenester (fra kapittel 7.3.1.5 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal vurdere hvordan NAV-kontorene sørger for tilgjengelighet til sosiale tjenester for brukere som har ulike behov og forutsetninger. I tillegg skal statsforvalteren gjøre rede for hvordan digitalisering gjennom DIGISOS påvirker tilgjengelighet til de sosiale tjenestene.

Vi vurderer at digitaliseringen gjennom Digisos generelt sett styrker tilgjengeligheten til tjenesten økonomisk sosialhjelp.

Alle 38 kommunene i Trøndelag er koblet på løsningen for digital søknad, og alle unntatt ett Nav-kontor er påkoblet løsningene for innsyn for tjenestemottakeren og Nav Kontaktsenter. Det gjør det lettere for mange innbyggere å søke om sosialhjelp, og holde seg oppdatert på status i saken sin.

Digitaliseringen gir fortsatt beskjeden effekt for tilgjengeligheten for de fire andre sosiale tjenestene, siden søknadsskjemaet kun er tilpasset økonomisk sosialhjelp. Flere Nav-kontor tar likevel også imot søknader om andre sosiale tjenester i skjemaet. Det er også fortsatt en ulempe at det ikke finnes et felles digitalt verktøy for dialog i de kommunale tjenestene, slik som Modia på statlig side.

Digitalt sårbare innbyggere opplever ikke nødvendigvis økt tilgjengelighet til tjenesten økonomisk sosialhjelp. Sårbarheten kan blant annet skyldes språk, mangel på BankID, manglende ferdigheter, manglende utstyr og bostedsløshet. Disse innbyggerne er i mer eller mindre grad avhengig av å kunne møte opp på Nav-kontoret fysisk, gjerne i form av drop-in for å avtale møte. Nav-kontorene er under sterkt press som følge av dyrtid og flyktningetilstrømming. For å håndtere økt pågang og press på ressurser ser vi at enkelte Nav-kontor har redusert åpningstiden ytterligere eller stengt noen lokasjoner i et vertskommunesamarbeid helt eller delvis. Enkeltkontor har også valgt å stenge hovedkontoret i vertskommunen helt for drop-in i en kortere periode i 2024 for å bruke ressursene på å ta unna hastaker om økonomisk stønad. Dette bekymrer oss, og har utløst ekstra oppfølging av kontoret og kommunen fra vår side.

Vi registrerer generelt at det kan være krevende for kontorene å holde åpent på alle lokasjoner i et vertskommunesamarbeid, der enkelte lokasjoner betjener kommuner med få innbyggere. Vi har dialog med kommunene om dette, og oppfordrer til at det gjøres gode risiko- og

sårbarhetsvurderinger av åpningstid opp mot behov i egen innbyggermasse.

For å øke tilgjengeligheten til de sosiale tjenestene, har alle kontor en vakttelefon for de sosiale tjenestene, som skal være åpen i Kontaktsenterets åpningstid. Vi ser også at flere Nav-kontor jobber aktivt med å gi informasjon om Nav-kontoret og de sosiale tjenestene til andre sektorer i kommunen samt øvrige samarbeidspartnere, og dette er med på å øke tilgjengeligheten.

Tilskudd til utvikling av de sosiale tjenestene i NAV- kontoret (fra kapittel 7.3.1.6 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en kort, overordnet vurdering av måloppnåelsen i arbeidet med tilskudd til utvikling av de sosiale tjenestene i NAV-kontoret.

Vi har informert kontorene om muligheten til å søke tilskudd og vært tilgjengelige for bistand i søknadsprosessen basert på deres behov. Dette har resultert i at mange kontor har søkt, og at søknadene generelt holder høy kvalitet.

For å sikre at prosjektene blir gjennomført på en effektiv og målrettet måte, har vi gjennomført oppfølgingsmøter med kontorene. Møtene har gitt oss oversikt over framdriften i prosjektene, om de når sine målsettinger, og om det er behov for justeringer. De har også gitt oss mulighet til å tilby nødvendig bistand og veiledning til Nav-kontorene.

Vi har delt erfaringer fra prosjektene på ulike arenaer, blant annet på «Mulighetsdagen 2024», i webinarer med tema ungdom og barnefamilier, og i dialogmøter med kommunene. Dette har blant annet bidratt til inspirasjon, slik at noen kontor har tatt kontakt med hverandre for å etterspørre hvordan de har gjennomført prosjektene, og har igangsatt tilsvarende prosjekter selv.

Vi ser at prosjekter som involverer flere enheter i kommunen kan skape verdifull erfaringsutveksling og samarbeid mellom enhetene. Dette styrker kompetansen hos ansatte og bidrar til å redusere sårbarhet i det tverrfaglige arbeidet. Vi mener derfor at det fremover kan være hensiktsmessig å oppfordre Nav-kontorene til å se tilskuddet i sammenheng med andre tilskuddsordninger som kommunen kan søke på og oppfordre til tverrfaglig tenkning i utforming av prosjektsøknader innenfor det til enhver tid gjeldende regelverk for ordningene.

I forbindelse med introduksjonsordning... (fra kapittel 7.3.1.7.1 i TB)

Rapportere på

I forbindelse med introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (integreringsloven/introduksjonsloven) skal statsforvalteren rapportere på antall klagesaker, hva klagen gjelder og utfallet av klagen. Statsforvalteren bes om å skille klager etter introduksjonsloven og integreringsloven, samt etter midlertidig kapittel 6A i integreringsloven.

Antall klagesaker: 9

Integreringsloven

- Deltakelse i program/opplæring: Tre saker.
 - En ikke medhold.
 - To opphevet.
- Stans av program: Én sak.
 - Ikke medhold.

Integreringsloven kapittel 6A

- Forlengelse og varighet av program/opplæring: Fem saker.
 - Tre ikke medhold.
 - To opphevet.

Introduksjonsloven

- Forlengelse og varighet av program/opplæring: Én sak.
 - Ikke avgjort enda.

På området opplæring i norsk... (fra kapittel 7.3.1.7.2 i TB)

Rapportere på

På området opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (integreringsloven/introduksjonsloven) skal statsforvalteren oppgi antall klagesaker, hva klagen gjelder og utfallet av klagen. Statsforvalteren bes om å skille klager etter introduksjonsloven og integreringsloven, samt etter midlertidig kapittel 6A i integreringsloven.

Type klage	Lovverk	Resultat
Fritak fra prøve/opplæring	Introduksjonsloven	Ikke medhold
Annet	Introduksjonsloven	Ikke medhold
Fritak fra prøve/opplæring	Integreringsloven	Ikke medhold

Vi har hatt 3 saker.

Rapportering på statsborgerseremonier (fra kapittel 7.3.1.7.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på statsborgerseremonier.

Vi hadde tre seremonier hvor vi hadde invitert 1959 nye Statsborgere. 320 deltok. Dette er en deltakelse på 16%. I fjor var den på 15%.

Statsforvalteren skal også rapportere på.... (fra kapittel 7.3.1.7.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall deltakere i opplæring norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (også personer som ikke er omfattet av integreringsloven/introduksjonsloven). I tillegg skal statsforvalteren rapportere på antall årsverk i kommunene som gir opplæring i norsk og samfunnskunnskap iht. integreringsloven/introduksjonsloven.

I Trøndelag var det første halvår 4559 personer som fikk opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Kommunene brukte totalt 315 årsverk på dette.

Andre halvår var det 3808 personer som fikk opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Kommunene brukte totalt 307 årsverk på dette.

Kommunenes oppfølging av krisesenterloven (fra kapittel 7.3.2.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall gjennomførte tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven, gi en vurdering av tilgjengelighet og kvalitet på tilbudet til kvinner, menn og barn.

Statsforvalteren i Trøndelag har ført tilsyn med en kommune etter krisesenterlova i 2024. Bakgrunn for tilsynet var varsel om mulig brudd på forskrift om fysisk sikkerhet i krisesentertilbudet.

Kommunen ble bedt om å foreta en vurdering av de påpekte forholdene i varselet, og foreta en egen analyse av øvrige krav i forskriftens § 3.

Etter kommunes gjennomgang og redegjørelse for iverksatte forbedringer, samt risikovurdering av forskriftshjemmelens siste del, ble tilsynet avsluttet.

Statsforvalteren har også vært i dialog med og har gitt råd og veiledning til et annet krisesenter i fylket. Her var tematikken et likeverdig tilbud til kvinner og menn. Statsforvalteren fører ikke tilsyn med det enkelte krisesenter, men mot kommunenes ansvar for krisesentertilbudet. Vi regner av den grunn ikke dette kontaktpunktet som et tilsyn.

Statsforvalteren vurderer at krisesentertilbudet i fylket er stabilt. Det er tre krisesenter, som til sammen har avtale med alle kommunene i fylket. Ett av krisesentrene er kommunalt.

Krisesentertilbudet vurderes å være kjent og etablert i alle kommuner, om enn med noe ulikt fokus og oppmerksomhet i den enkelte organisasjon.

Trondheim krisesenter er i etableringsfasen av et nytt bygg som vil gi senteret bedre rammevilkår.

Erfaring viser at i enkelte mindre kommuner er erfaring med tilbud i re-etableringsfasen liten. Dette kan ha sammenheng med brukernes behov for anonymitet etter et opphold i krisesentrene. Disse kommunene rapporterer imidlertid at de også følger opp og yter tjenester på de ulike tjenesteområdene til alle som melder behov.

Krisesentrene selv har meldt tilbake at en utfordring som de opplever er at oversikt og stabiliteten i kontaktpersoner i den enkelte kommune kan variere.

Statsforvalteren har tidligere og vil igjen peke på nytten av at kommunene får en plikt til å etablere en handlingsplan mot vold i nære relasjoner. Vi erfarer at kommuner som har en slik handlingsplan, har en større bevissthet knyttet til oppdrag og forventninger til kommunenes tjenesteplikt som følger av krisesenterlova.

Vi viser forøvrig til 3.1.1.13 i årsrapporten, som omtaler oppgaveløsningen etter 3.1.8.6.

Tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven

Totalt antall kommuner i fylket	38
Antall krisesentertilbud i fylket	3
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2022	1
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2022	5
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2023	1
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2023	5
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2024	1
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2024	0

Ekteskapsloven, anerkjennelsesloven og brudvigjingslova (fra kapittel 7.3.2.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i årsrapporten rapportere på saker statsforvalteren håndterer etter ekteskapsloven, anerkjennelsesloven og brudvigjingslova.

Se tall i tabellen nedenfor.

Det nye saksbehandlingssystemet på dette saksområdet gir kun mulighet til å ta ut antall søknader som er mottatt. Systemet klarer ikke å skille mellom saker etter paragraf 21 og paragraf 22 - jf. statistikk. Det skiller heller ikke mellom digital søknad eller søknad pr papir - jf. statistikk tall på dette.

Ekteskappssaker

Lov	Sakstype	Sum	Innvilgelser	Avslag	Avvisninger	Andel mottatt digitalt
Ekteskapsloven	Separasjon, jf. § 20	813	807	0	6	86 %
Ekteskapsloven	Skilsmisse, jf. § 21	668	655	8	5	67 %
Ekteskapsloven	Skilsmisse, jf. § 22	49	33	2	14	42 %
Ekteskapsloven	Tillatelse til å inngå ekteskap selv om vergen har nektet, jf. § 2	0				
Ekteskapsloven	Samtykke til ekteskap mellom adoptivbarn og tidligere adoptivfamiliemedlem, jf. § 3 andre ledd	0				
Ekteskapsloven	Fritak fra krav om forlovere, jf. § 7j	0				
Ekteskapsloven	Fritak for dokumentasjon av skifte, jf. § 8 siste ledd	7	6	1	0	0 %
Ekteskapsloven	Klage på at prøvingsattest ikke er utstedt, jf. § 10 andre ledd	0				
Ekteskapsloven	Klage på at vigsel er nektet, jf. § 14 tredje ledd	0				
Ekteskapsloven	Godkjenning av ugyldige ekteskap, jf. § 16 andre ledd	0				
Ekteskapsloven	Reise sak om et ekteskap består eller ikke, jf. § 16a	0				
Ekteskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav a	0				
Ekteskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav b	0				
Ekteskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav c	0				
Ekteskapsloven	Reise sak for å oppløse ekteskap som er inngått i strid med § 3 eller § 4, jf. § 24 andre ledd	0				
Anerkjennelsesloven	Anerkjennelse av utenlandske skilsmisser eller separasjoner, jf. § 4 første ledd	54	50	4	0	0 %
Brudvigjingslova	Godkjenning av ugyldige ekteskap, jf. § 11 tredje ledd	0				

Vedtak etter barneloven (fra kapittel 7.3.2.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall fattede vedtak etter barneloven i årsrapporten. Statsforvalteren bes om å spesifisere sakstype etter hjemlene i barneloven.

Vi har ikke fattet noen vedtak etter barneloven i 2024. Vi fikk inn en klagesak etter barneloven § 47 andre ledd. Den var pr. 31.12.24 ikke ferdigbehandlet.

Saker etter barneloven

Lov	Sakstype	Antall vedtak
Barneloven	Klage på avslag på krav om opplysninger, jf. § 47 andre ledd	0
Barneloven	Tap av opplysningsrett, jf. § 47 tredje ledd	0
Barneloven	Vedtak om tvangskraft for avtaler, jf. § 55	0

Veiledning og informasjon på familierettens område (fra kapittel 7.3.2.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en kort omtale av statsforvalterens arbeid med veiledning og informasjon på familierettens område.

Statsforvalteren har hatt noe veiledning knyttet til barneloven § 47. Vi har hatt en henvendelse knyttet til reisekostnader ved samvær, jf. barnelova § 44. Statsforvalteren har ikke hatt henvendelser knyttet til tvangskraft for avtaler, jf. barneloven § 55.

Statsforvalteren mottar henvendelser som ligger i grenseland barnevernslov/barnelov. Dette er gjerne skriftlige klager hvor det uttrykkes misnøye med barneverntjenestens behandling av barnevernssaken, og hvor det i bunnen ligger en betent foreldrekonflikt. For eksempel at barneverntjenesten går for langt i å regulere samvær, eller at barneverntjenesten ikke tar samværsforelderens bekymring om den andre forelderens på alvor. I tilsynssaker ser vi på et generelt grunnlag få spor av samarbeid mellom familievern og barnevern. For både barneverntjenesten og oss som tilsynsmyndighet gjelder det å sortere ut det som omhandler barneloven og som vi ikke skal involvere oss i. Dette er en sakstype som over tid har økt i mengde.

Statsforvalteren mottar også jevnlig henvendelser som gjelder klager på sakkyndigrapporter i barnelovsaker, som behandles av helseavdelingen.

Tilsyn med familievernkontorene (fra kapittel 7.3.2.5 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall tilsyn med familievernkontorene.

På bakgrunn av ressurssituasjonen og gjennomført ROS-analyse er det ikke gjennomført systemtilsyn med familievernkontorene i 2024. Vi vurderer imidlertid at det er nyttig å ha dialog med lederne ved familievernkontorene. På bakgrunn av dette valgte vi å gjennomføre dialogmøte med lederne ved alle familievernkontorene i fylket i 2024.

Det er i løpet av året mottatt en klage vedrørende fylkets familievernkontor. I denne saken klaget en far på at familievernkontoret har vært partisk med mor da de sendte bekymringsmelding til barnevernet. Klagen ble oversendt familievernkontoret for oppfølging.

Statsforvalteren har de siste årene hatt dialogmøter med Bufetat ved familievernet. Årets møte ble gjennomført 17.12.24 hvor Bufetat ved avdelingsdirektør og lederne ved familievernkontorene i Trøndelag deltok.

Følgende var tema for møtet:

- Kort redegjørelse for status og tendenser/utvikling
- Meldinger til barneverntjenesten, jf. familievernkontorloven § 10
 - Statistikk og utvikling
 - Praksis og rutiner for å melde bekymring til barneverntjenesten
 - internkontroll
- Samarbeid med andre instanser med mål om et samordnet og helhetlig tjenestetilbud (rutiner og erfaringer) jf. familievernkontorloven § 1a
 - Praksis for samarbeid med andre instanser
 - Samarbeidsavtaler / rutiner for samarbeid med andre instanser.
 - Internkontroll

Familievernkontorene opplyste i møtet at det er en fortsatt nedgang i antall meldinger som sendes barneverntjenesten, jf. familievernkontorloven § 10.

Tilsyn med familievernkontorene

Totalt antall familievernkontor i fylket	Antall gjennomførte tilsyn i 2024	Antall gjennomførte tilsyn i 2023	Antall gjennomførte tilsyn i 2022
3	0	0	0

Akuttberedskap i kommunene (fra kapittel 7.3.2.6 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for statsforvalternes vurdering av kvalitet og risiko i barnevernet i fylket.

Kvalitet og risiko i barnevernet i Trøndelag

Tilsyn, klagesaksbehandling, rapporteringstall, samt mottatt informasjon gjennom dialog og annet utviklingsarbeid viser at barn, unge og familier i Trøndelag ikke alltid får riktig hjelp til riktig tid. Dette er særlig kritisk for barn og unge i akutte situasjoner og som har behov for et fosterhjem.

I 2024 har vi hatt en økning i både klager på enkeltvedtak (108 %) og tilsynssaker (26 %) vedr. kommunalt barnevern og Bufetats bistandsplikt. 48 % av vedtakene ble endret eller opphevet. Dette er en økning fra 2023, da 17 % av vedtakene ble endret eller opphevet. Videre er det konkludert med lovbrudd i 50 tilsynssaker i 2024, noe som er en betydelig økning fra året før, der det ble konkludert med lovbrudd i fire saker. I all hovedsak omfatter dette brudd på Bufetats bistandsplikt i akuttsaker som er en vedvarende svært alvorlig situasjon.

Planlagte tilsyn (systemrevisjoner, stikkprøvetilsyn og veiledet egenkontroll) i regi av Statsforvalteren avdekker fortsatt lovbrudd på barneverntjenestenes kjerneområder.

Vi erfarer at det er helt nødvendig at vi både setter av ressurser og prioriterer systematisk oppfølging, samt tilpasser vår tilsynsmetodikk for å bidra til kvalitetsforbedring i barnevernstjenestene. Dette for å bidra til praksisendring og øke effekten av våre tilsyn. Erfaringene gjennom vår tilsynsoppfølging siste år, viser at analyse- og forbedringsarbeid er krevende for tjenestene og at det er behov for oppfølging fra tilsynsmyndigheten i dette arbeidet. Se mer utfyllende om hvilke tiltak og effekt dette har hatt i årsrapportens pkt. 3.1.8.1 og 3.1.8.4.

Vi vurderer at noen av kommunene har behov for økt forvaltningskompetanse, særlig knyttet til når et vedtak skal fattes, og hva vedtaket skal inneholde.

Tilstrekkelig kapasitet er en utfordring i flere tjenester, og overgangen til nytt fagsystem har vært ressurskrevende for de aktuelle tjenestene. Kvaliteten på rapportering, samt mangelfull oppdatert og korrekt statistikk fra Bufdir har også vært utfordrende og dette har medført manuelt utarbeidelse av statistikk og analyser.

Vi vil nedenfor redegjøre for risikoforhold som vi vurderer som særlig relevante og som er lagt til grunn når kvalitet og risiko er vurdert:

Turnover og rekrutteringsutfordringer

Statsforvalteren vurderer at det også for 2024 er grunn til å trekke frem den vedvarende situasjonen med høy turnover, høyt sykefravær og rekrutteringsutfordringer. Dette kjennetegner fortsatt flere av barneverntjenestene og medfører en betydelig risiko med tanke på kvalitet og forsvarlighet i de kommunale barneverntjenestene. Kommunene melder om at det også er utfordrende å rekruttere ledere i barneverntjenestene, og noen tjenester har hatt konstituert/midlertidig ledelse i hele 2024. Vi ser også samme utviklingen på barnevernsinstitusjonsområdet. Dette vedvarende tilstandsbildet og utviklingen bekymrer oss.

Etter dialog mellom Statsforvalteren og KS ble det fremmet sak og fattet vedtak i Kommunedirektørutvalget 30.05.2023 om å nedsette en bredt sammensatt arbeidsgruppe for å se på tiltak for å snu utviklingen med høyt sykefravær og turnover i kommunalt barnevern i Trøndelag. Arbeidsgruppas rapport ble lagt frem for barnevernlederne og kommunedirektørutvalget og det videre arbeidet er inkludert og lagt til i [Regional kompetansestrategi for kommunalt barnevern i Trøndelag](#)

God ledelse og styring er også trukket frem som en av flere faktorer for å forebygge turnover og sykefravær. Vi vurderer derfor at pågående arbeid med veiledet egenkontroll/tilsyn, samt opplæringsprogram i kvalitetsforbedring og internkontroll også vil kunne ha effekt på dette området.

Se mer om dette via lenken og Regional kompetansestrategi for kommunalt barnevern i Trøndelag.

Tiltak - riktig hjelp til riktig tid

Formålet med barnevernsreformen/oppvekstreformen var å bidra til et bedre barnevern, slik at flest mulig barn får tilpasset hjelp til riktig tid. Endringene skal også gi kommunene sterkere insentiver til å jobbe forebyggende for barn og unge, noe som innebærer samarbeid og innsats i hele velferdssektoren. Statsforvalteren vurderer at det fortsatt er grunn til å være bekymret for at kommunenes tiltaksapparat ikke er tilstrekkelig differensiert og dimensjonert til å imøtekomme barn og unges behov for hjelp, og at dette medfører at ikke alle mottar hjelp som nytter til riktig tid.

Rapporteringstall viser en fortsatt nedgang i antall barn som mottar hjelpetiltak, og i enkelte kommuner er det en betydelig nedgang. Det har også vært en gradvis nedgang i antall barn under omsorg i samme periode. Vi stiller spørsmål ved om dette kan skyldes forhøyet terskel, eller om barn og unge er overført/mottar hjelp fra andre instanser. Vi er også kjent med at kommuneøkonomien er utfordrende i flere kommuner, og at behovet for reduksjon i tjenestetilbudet også rammer barnevernet.

I Trøndelag er det et utstrakt interkommunalt samarbeid innenfor barnevern. Dette vurderer vi som et nødvendig grep for å bidra til forsvarlige tjenester. Til tross for interkommunalt samarbeid erfarer vi at flere tjenester likevel har begrensede tiltak å tilby. Stram kommuneøkonomi kan redusere kommunenes kapasitet til utviklingsoppgaver, herunder utvikle hjelpetiltak i egen kommune eller i samarbeid med andre kommuner/tjenester.

Videre er det variasjon mellom barneverntjenestene i hvor stor grad de er på veg til å møte kompetansekravene som trår i kraft 2031. Statsforvalteren

vurderer at det er flere av barneverntjenestene i Trøndelag som har høy risiko for å ikke nå kompetansekravene. De aller minste tjenestene fremstår som særlig sårbare, både med tanke på kompetanse, turnover og rekruttering, noe som utfordrer forsvarligheten.

Utviklingstrekk - hva ser vi blant barn og unge

Vi erfarer fortsatt, både via tilsyn, dialog og ved henvendelser en økende bekymring for barn og unge med sammensatt og kompleks problematikk, og som krever koordinert innsats fra flere instanser innenfor helse- og velferdssektoren.

Statsforvalteren får en rekke henvendelser som omfatter ovennevnte ungdomsgruppe, både fra kommunene, barneverninstitusjonene, Bufetat og spesialisthelsetjenestene. Vi opplever at det i økende grad blir pekt på at disse barna/ungdommene må ivaretas innenfor annet lovverk (helselovgivningen), og at de er utenfor det som er barnevernets målgruppe. Samtidig vises det til manglende tiltak og rammer innenfor helsetjenestene til å ivareta denne gruppa.

Statsforvalteren vurderer at dette viser to åpenbare sårbarheter:

- Manglende samordnet og tidlig nok innsats på kommunalt nivå
- Manglende tiltak og uavklart ansvar når problematikken har fått utviklet seg (både på kommunalt og statlig nivå)

Vi erfarer at ungdommene både er yngre og at utfordringsbildet er mer alvorlig; rusavhengighet på ulike og tunge rusmidler, alvorlig kriminalitet som drapsforsøk, ran mm. Det er i løpet av siste år åpnet fire nye institusjonsheter der alle har ungdom som setter egen helse og utvikling i alvorlig fare som målgruppe. Vi vurderer at det er grunn til bekymring med tanke på å sikre tilstrekkelig og forsvarlig oppfølging av barn og unge i denne målgruppen.

I årsrapport for 2023 benevnte vi at Bufetat har varslet om at barn med flyktningebakgrunn er overrepresentert i statlige tiltak. Vi ser også dette gjennom vår tilsynsaktivitet, og en høy andel av akuttsaker omfatter minoritetsungdom. Vi vurderer at dette bør få økt fokus, for å bidra til at disse barna og familiene både fanges opp og mottar hjelp som er nyttig før utviklingen eskalerer i negativ retning.

Videre tydeliggjøres utfordringsbildet når en ser på utviklingen innenfor bruk av tvang og begrensninger i barneverninstitusjoner, der vi så en formidabel økning i 2023. Tall fra 2024 viser ytterligere økning. Det vises her til vår redegjørelse i årsrapportens punkt fra kap. 3.3.1.3.3.5 i TB: Avsluttede klagesaker som gjelder tvang i barneverninstitusjoner.

Vi ser fortsatt få spor av Nasjonalt forløp barnevern i våre tilsynssaker, og det fremstår som dette i liten grad er implementert i kommunene ved utgangen av 2024. Vi vurderer at det fortsatt er høy risiko for manglende helsehjelp til barn i barnevernet. Vi erfarer at det er behov for en økt innsats på dette, og at Statsforvalteren tildeles en tydeligere rolle i dette arbeidet.

Brudd på bistandsplikten

Ved inngangen til 2023 oppsto det bekymring for Bufetats ivaretagelse av bistandsplikten generelt og for tilbud for ungdom med behov for plass i behandlingsinstitusjon spesielt (akutt og "atferd høy"). Situasjonen har vedvart gjennom hele 2024 og vi har i løpet av året behandlet og konkludert med lovbrudd i 25 enkeltsaker som omfatter akuttsaker, noe som er en økning sammenlignet med året før. Disse sakene er av svært alvorlig karakter, og omfatter ungdom i pågående kritiske situasjoner, der de står i alvorlig risiko for å skade egen helse og utvikling. Flere av disse har også begått alvorlig kriminalitet overfor andre, samt utviklet alvorlige rusproblem. Dette medfører diskusjoner om hva som er riktig tiltak.

På slutten av 2024 opplevde vi økning i mottatte klager om brudd på bistandsplikten i planlagte plasseringer. Dette omhandler barn og unge som lever i vedvarende midlertidige omsorgssituasjoner og venter på fosterhjem.

Vi har fortsatt med regelmessige dialogmøter med regionledelsen i Bufetat region midt gjennom 2024. Dette vil fortsette i 2025.

Til tross for pågående regionale og nasjonale tiltak, er situasjonen fortsatt krevende og kritisk ved årsskiftet. Vi vurderer at det er særskilt alvorlig at svikten har vedvart over så lang tid.

Akuttberedskap

Alle barneverntjenestene i Trøndelag har akuttberedskap. Fra 1.1.2024 er det fire barnevernvakter i fylket, etter at Værnesregionen, bestående av fem kommuner, valgte å etablere egen barnevernvakt etter å ha hatt avtale med Trondheim i mange år. I tillegg er det to interkommunale barneverntjenestene i fylket, med Trondheim og Steinkjer som vertskommune, samt en tjeneste som ikke er tilknyttet barnevernvakt men som har etablert egen bakvaksordning.

Statsforvalteren vurderer akuttberedskapen som tilfredsstillende i fylket.

I 2024 fikk barnevernvaktene i Steinkjer og omegn og i Trondheim og omegn stimuleringsmidler for å utvikle og tilby barneverntjenestene opplæring, med formål om økt kompetanse i akuttarbeid. Dette med utgangspunkt i den nye veilederen i akuttarbeid. Det vil blant annet gjennomføres en felles digital fagdag med gjennomgang av veilederen, og det vil følges opp med arbeid med case i egne tjenester.

Gravplassloven (fra kapittel 7.3.2.8 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall saker om askespredning og utfallet i disse sakene. Statsforvalteren i Vestfold og Telemark skal gi en oversikt over antall saker av hver sakstype nevnt i oppdraget og utfallet i disse sakene.

Statsforvalteren i Trøndelag mottok 236 saker om askespredning i 2024. Det ble gitt 209 tillatelser til askespredning og 27 avslag.

Lov om helligdager og helligdagsfred (fra kapittel 7.3.2.9 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall dispensasjonssøknader, avslag og innvilgelser, jf. § 5 i lov om helligdager og helligdagsfred. Statsforvalteren skal rapportere på antall søknader om typisk turiststed, avslag og innvilgelser.

Statsforvalteren i Trøndelag mottok i 2024 til sammen 6 dispensasjonssaker etter lov om helligdagsfred. Vi innvilget søknaden i 4 saker. I 2 av sakene ble det ikke gitt dispensasjon til søndagsåpent.

Vi har i 2024 ikke fattet vedtak i noen saker som gjelder sak om typisk turiststed.

Godt og samordnet tjenestetilbud til utsatte barn og unge og deres familier (fra kapittel 7.3.2.10 i TB)

Rapportere på

Statsforvalter skal gjøre en kort, overordnet vurdering av i hvilken grad kommunene har et godt og samordnet tjenestetilbud til utsatte barn og unge og deres familier, herunder hvorvidt lovbestemmelsene om samarbeid og samordning i velferdslovgivningen er kjent og implementert. Det skal gå frem av vurderingen om kommunene ivaretar ansvaret med å beslutte hvilken instans i kommunen som skal ha koordineringsansvaret. Statsforvalter skal også gi en kort vurdering av kommunenes kompetanse om utsatte barn og unge og kommunenes behov for kompetanseutvikling for å sikre et mer samordnet tjenestetilbud.

Det skal fremgå hvordan embetet vurderer hovedutfordringene når kommunene ses under ett. Statsforvalter skal videre gi en kort omtale og vurdering av embetets innsats på området.

Statsforvalteren i Trøndelag erfarer at alle kommunene i fylket vårt ser viktigheten av å gi utsatte barn og unge og deres familier et godt og samordnet tjenestetilbud. Etter Statsforvalterens vurdering er det variasjoner knyttet til i hvor stor grad kommunene faktisk har et samordnet tjenestetilbud. De fleste av kommunene i Trøndelag er BTI/BTS-kommuner, og har gjennom dette et verktøy i arbeidet med å sikre god samordning av tjenestene til de som har behov for det. Samtidig er modellen ulikt forankret, og det er variasjoner knyttet til hvor systematisk den er innarbeidet. Flere av kommunene våre jobber godt med spennende og innovative prosjekter. Noen kommuner har endret måten de er organisert på i et forsøk på å bygge ned siloer, og flere kommuner prøver ut ulike modeller der samlokalisering av tjenester til barn, unge og familier er sentralt. Noen kommuner har fått på plass en god struktur rundt ordningen med barnekoordinator. De fleste kommunene i fylket har vedtatt plan for forebygging av omsorgssvikt og atferdsvansker.

Endringene i velferdstjenestelovgivningen har vært viktig og bidrar til et mer systematisk arbeid for helhetlige og koordinerte tjenester til utsatte barn, unge og deres familier. Statsforvalteren i Trøndelag utarbeidet en implementeringsplan for arbeidet i forkant av endringene i regelverket. Vi har gjennomført kompetanseheving på tvers av fagområdene rettet mot både ledelsen og ansatte i kommunene. Gjennom en serie av webinarer har vi tilbudt opplæring i regelverksendringene og veilederen «Samarbeid om tjenester for barn, unge og deres familier», gjennomført et eget webinar om retten til barnekoordinator og et webinar om taushetsplikt og opplysningsplikt. Dette har også vært tema i våre jevnlige, digitale dialogmøter med kommunene. Vi ser at implementeringsarbeidet tar tid og at fokuset i mange kommuner har vært rettet mot å få på plass ordningen med barnekoordinator. Det mer systematiske arbeidet med å sikre kommunes samordningsplikt har det vært mindre oppmerksomhet rundt. Vi opplever at kommunene har kjennskap til lovendringene, men at det er usikkerhet om hva de innebærer.

Ut fra den kjennskapen Statsforvalteren har til kommunene så har mange lagt koordineringsansvaret til forvaltningskontoret, men som nevnt erfarer vi at det er ordningen med barnekoordinator som vies mest oppmerksomhet og ikke kommunens samordningsplikt. Lovbestemmelsene om samarbeid og samordning er kjent i kommunene, men i ulik grad implementert.

Gjennom nasjonale og regionale tiltak erfarer vi at mange av kommunene har ervervet seg god kunnskap om utsatte barn, unge og deres familier. Her er det imidlertid strekk i laget. Vi opplever at kommunene etterspør kompetanse rundt håndtering av taushetsplikten når samhandling skal skje på tvers av sektorer, samt kompetanse rundt håndtering av de mest komplekse sakene der det enkelte fagområdet kommer til kort. For Statsforvalteren i Trøndelag er samarbeidet på tvers av fagområdene internt viktig for å kunne møte kommunen tverrfaglig. Vi ser fortsatt at samhandlingen og kompetansen er mest mangelfull i de mest komplekse sakene hvor også alvorlighetsgraden i utfordringsbildet er stor, og der flere aktører er

involvert. Ansatte blir her utrygge på egen kompetanse, redd for å trå feil mht. lowverk, og det kan fortsatt være uklart hvem som skal ta ansvar for koordineringen. Kommunene melder også om økning i alvorlighetsgraden på mange områder, særlig psykisk helse, atferdsproblematikk og vold. Tydelige samarbeidsrutiner og god kjennskap til hverandres fagområder og løpende kompetansepåfyll er viktig for å styrke kompetansen og tryggheten for å forebygge brist i samhandlingen.

Hovedutfordringene i å lykkes med å gi utsatte barn, unge og deres familier et godt og samordnet tjenestetilbud er, etter vår mening, relatert til at tjenester ofte ikke kjenner til hverandres virkeområder, og at det også er noe å hente på holdning til samarbeid, kultur og forankring. Samtidig ser vi at rutiner ofte er på plass i tjenestene, men at samarbeid kan være vanskelig å få til i praksis pga. ressurser og kapasitet. Videre er det en utfordring å gi et godt og helhetlig tjenestetilbud i de mest komplekse sakene der kommunene, ofte på tross av samhandling, ikke har den kompetansen og ressursene som kreves for å kunne gi gode nok tjenester. Rekrutteringsutfordringer, riktig kompetanse, turn-over og en krevende økonomisk situasjon i mange av kommunene bidrar også til at samhandling og tidlig innsats er krevende. Kommunene ønsker mye hjelp og veiledning til «å oversette» de store tverrsektorielle føringene, «ta de ned», se dem i sammenheng og gjøre de om til god praksis. Manglende kunnskap om tverrsektoriell ledelse og hva som må til for å lykkes med samhandling på ledernivå, sammen med stram og sektorvis budsjettering, er også en utfordring. Det er behov for gode praksiseksempler og kunnskap om god tverrsektoriell ledelse. Kommunene melder at de trenger tid til å få etablert en felles samarbeidskultur som innebærer en felles forståelse av utfordringsbildet, sammen med utvikling av en samarbeidsstruktur og ny praksis som sikrer gode og helhetlige tjenester. Vi ser spesielt at lovendringene om samarbeids- og samordningsplikten, sammen med håndtering av taushetsplikten er krevende. Vi ser at flere av våre kommuner har en krevende økonomi. Kommunene melder selv om bekymring blant annet for barn- og ungefeltet, da mange av budsjettkuttene rammer forebyggende tiltak for utsatte barn og unge.

I 2024 har Statsforvalteren i Trøndelag bidratt til utvikling og kompetanseheving rundt tverrfaglig samhandling rundt utsatte barn og unge gjennom ulike innsatsområder.

- Statsforvalteren i Trøndelag har i 2024 deltatt i stimulab-prosjektet tilknyttet livshendelsen Alvorlig sykt barn gjennom kommunebildeeksperimentet. Dette har gitt oss nyttig kunnskap om hvordan vi kan bidra i utviklingen av kommunebildet som et verktøy for en bedre dialog med kommunene om et mer helhetlig og koordinert tjenestetilbud for barn og unge og deres familier som har behov for dette. Det å sette barnas, de unges eller familienes behov i sentrum, gjennomføre hensiktsmessig kartlegging på tvers, ha en plan for oppfølgingen og ansvarsfordeling samt evaluering av tiltakene er kanskje oppsummert de viktigste erfaringene vi tar med oss fra eksperimentet.
- Vi har gjennomført flere digitale tverrsektorielle møter med kommune, spesielt om tema som berører flere sektorer og virksomheter, blant annet om taushets- og opplysningsplikten.
- I 2024 har vi gjennomført webinar med alle Nav-kontorene i fylket for å dele kunnskap og erfaringer fra utviklingsprosjekter i Nav, som har som mål å videreutvikle et samordnet tilbud til utsatte barn, unge og deres familier. Vi har samarbeidet med Nav Trøndelag om gjennomføringen av «Mulighetsdagen 2024», hvor alle ansatte fra Nav-kontorene var invitert. Et av temaene var et erfaringsinnlegg om helhetlig helse- og sosialfaglig oppfølging av ungdom med barnevernerfaring. Vi vurderer at utveksling av praksiserfaring bidrar til økt kunnskap, samt inspirasjon til å utvikle en mer helhetlig og koordinert tilnærming til utsatte barn, unge og deres familier. Dette ser vi blant annet i dialog med kommunene og ved at mange av tiltakene i tilskuddsordningen for de sosiale tjenestene retter seg mot denne gruppen.
- Et av fokusområdene for prosjektskjønsmidlene i Trøndelag er arbeidet mot utenforskap og for å bedre tverrfaglig samhandling rundt utsatte barn, unge og deres familier. Ungt utenforskap – Fellesløft i Trøndelag er et godt eksempel på hvordan de store regionale aktørene som KS, Fylkeskommunen, NAV og Statsforvalteren har samarbeidet for å finne nye løsninger på en stor samfunnsutfordring som ungt utenforskap.
- Innsatsen gjennom flere av våre oppdrag bidrar på dette området, her kan arbeidet med barneperspektivet i NAV, gjøre de voldsforebyggende verktøyene kjent, arbeidet med veiledere psykisk helse barn og unge, CRPD, kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis og støtte kommunen i arbeidet med plan for forebygging av omsorgssvikt og adferdsvansker nevnes.
- Gjennom koordinering av regionale nettverk som Velferdsnettverket og Kompetansesenternettverket og faste samarbeidsstrukturer med blant andre KS og Trøndelag fylkeskommune, bidrar vi til samarbeid og koordinert innsats mellom regionale aktører. Sammen med disse aktørene arrangerte Statsforvalteren en barn og unge konferanse «Barn og unge først» i februar 2024.
- For Statsforvalteren i Trøndelag er samarbeidet på tvers av fagområdene internt viktig for å kunne møte kommunen tverrfaglig. Vi har i 2024 blant annet laget en rutine for internt samhandling i saksbehandlingen, gjennomført avdelingsmøter på tvers internt, etablert en arbeidsgruppe på tvers samt utarbeidet en egen handlingsplan for arbeidet med tverrsektorielle oppdrag.

Gjennom våre aktiviteter rettet mot kommunene, ofte i samarbeid med andre regionale aktører og kompetansemiljø, sammen med et kontinuerlig arbeid for å bedre samhandlingen internt, vurderer Statsforvalteren at vi har en sentral rolle og er en viktig bidragsyter i den utviklingen vi har sett de senere årene. Vi erfarer at kommunene etterspør vår veiledning og støtte.

Psykisk helse og rus (fra kapittel 7.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalter skal gi en kort og overordnet vurdering av hvorvidt kommunenes arbeid på psykisk helse- og rusfeltet utvikles i tråd med Opptrappingsplanen for psykisk helse og Forebyggings- og behandlingsreformen på rusfeltet.

Statsforvalteren har formidlet informasjon om opptrappingsplanen for psykisk helse i helseledernetverk og i tre regionale nettverkssamlinger for kommunene i fylket. Kommuner i Namdalen tok på eget initiativ kontakt og ønsket møte og dialog om opptrappingsplanen. Det har vært webinarer med relevante tema, og råd og veiledning med kommuner i tilskuddsforvaltningen. Det er ikke jobbet like mye med forebyggings- og behandlingsreformen på rusfeltet da del 1 kom sent i 2024, og del 2 er ventet å komme i 2025.

Noen kommuner har stilt spørsmål om hvor mye ressurser de får tilført i rammetilskuddet tilknyttet opptrappingsplanen. 150 mill. i statsbudsjettet. I snitt var dette 32 kroner pr. innbygger i kommunene i Trøndelag.

Siden det ikke er øremerkede midler ser vi at mange kommuner søker på tilskuddsordningene innen rus- og psykisk helsefeltet. I 2024 ble det utbetalt over 73,4 millioner kroner. Det søkes om midler til utviklingstiltak i hele spennet fra forebygging, tidlig innsats til oppfølging av de med langvarige og sammensatte behov.

Stor økning i antall søknader på midler til utvikling av lavterskel psykisk helsetilbud for barn, unge og deres familier. Den nye veilederen med sterke føringer om at kommunene skal ha dette tilbudet er noe kommunene har tatt til seg, og det oppleves stort engasjement for å få dette til. Statsforvalteren arrangerte sammen med KORUS, RKBU og RVTS en samling med kommunene (18) som fikk tilskudd i 2024, og alle kommuner møtte. Det forteller oss at kommunene ønsker å utvikle/etablere lavterskeltilbud i tråd med veilederen, samt å møte andre kommuner for erfaringsutveksling. Noen kommuner har allerede etablerte lavterskeltilbud, eksempelvis «Trondheimshjelpa» som er organisert i fire bydeler.

Et annet innsatsområde i opptrappingsplanen er gode og tilgjengelige tjenester der folk bor. Dette kan være en utfordring i mindre kommuner, og vi vet at det er stort sprik i tjenestetilbud og kompetanse mellom små og store kommuner. Kvaliteten på tjenestene i små kommuner kan være meget god, men det er mer sårbart med få ansatte i tjenestene, og et smalere tjenestetilbud for innbyggerne.

Når det gjelder tilbud til personer med langvarige og sammensatte behov kan FACT-modellen være et godt tilbud. I nordre del av fylket er det flere kommuner som ønsker å jobbe etter denne modellen, men det er fortsatt vanskelig å få HF med i et samarbeid om FACT-modellen. Når det gjelder FACT-ung stiller det seg annerledes. Det er flere team under utvikling i fylket, og små kommuner sonderer muligheten for interkommunalt samarbeid for nok befolkningsgrunnlag.

I IS- 24/8 rapporterer særlig mindre kommuner at det er en utfordring å rekruttere nye ansatte med riktig kompetanse. Det er i tillegg lite midler til kompetanseheving for de som er ansatt. Det oppleves som en utfordring ved nye opptrappingsplaner og veiledere at kommunene ikke har ressurser til å følge opp slik intensjonen er i nasjonale føringer. Realiteten for mange kommuner er budsjettkutt.

Mer ansvar for dårlige pasienter/brukere er overført fra spesialisthelsetjenesten til kommunene, og vi ser at døgnplasser for voksne bygges ned. Kommuner formidler behov for å vite hvordan man skal møte utfordringer med de som har høy voldsrisiko og er til fare for samfunnet. Særlig mindre og mellomstore kommuner har manglende kompetanse og opplever dette veldig krevende. Både å gi et godt nok tilbud til brukeren, og ivareta et trygt arbeidsmiljø for ansatte. I tillegg kjenner de ansvar for samfunnsvernet. Mangel på kompetanse og personell gjør at flere kommuner kjøper tjenester til krevende brukere fra private tilbydere, noe som er svært kostbart.

Flere kommuner formidler at det er en utfordring i samhandlingen mellom 1. og 2. linjetjenestene, og hvordan 1. linje skal sikres veiledning. Statsforvalteren har fått tilbakemelding om at det er behov for mer dialog mellom kommuner og spesialisthelsetjenesten.

Oppsummert så vurderes det å være mye godt faglig arbeid i tråd med opptrappingsplanen for psykisk helse. Det har vært økt innsats på tverrsektoriell forebyggende innsats og etablering av lavterskeltilbud i kommunene. Psykisk helse, rus- og voldsfeltet sees i sammenheng.

Rapportering på kompetanse- og rekrutteringssituasjonen (fra kapittel 7.3.3.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en samlet vurdering av kompetanse- og rekrutteringssituasjonen innen helse- og omsorgstjenestene i kommunene, herunder hvordan den regionale koordinatorfunksjonen som ble etablert i 2023 har understøttet kompetanse- og tjenesteutviklingen. Samlet vurdering skal videre inkludere allmennlegetjenestene, svangerskapsomsorgen og helsestasjon- og skolehelsetjenesten, samt den fylkeskommunale tannhelsetjenesten. Herunder gi en vurdering av tilgangen på utdanningstilbud i fylket, tilgangen på desentraliserte deltidsutdanninger i helse- og sosialfagutdanninger.

Kompetanse- og rekrutteringssituasjonene samlet

Kompetanse- og rekrutteringssituasjonen innen helse- og omsorgstjenestene i Trøndelag er utfordrende, og Statsforvalteren er bekymret for utviklingen på området. Kommunene er klar over utfordringene, og flertallet jobber systematisk med å rekruttere, utvikle og beholde.

Bemanningssituasjonen i omsorgstjenestene er svært krevende, og mange kommuner har for lite personell tilgjengelig for å fylle grunnturnus. Alle kommuner melder om utfordringer knyttet til rekruttering, spesielt av helsefagarbeidere, sykepleiere og vernepleiere. For enkelte kommuner er rekruttering av spesialisert personell som leger jordmor, helsesykepleier og psykolog krevende. Nytt fra 2024 er at flere kommuner oppgir at de strever med å rekruttere, og beholde ledere i omsorgstjenestene.

Nesten alle kommuner har i 2024 vært nødt til å benytte vikarbyrå for å ha tilstrekkelig personell i ferier, men også i økende grad i ordinær drift. Det

har vært leid inn leger, sykepleiere og fagarbeidere fra byrå. Dette er kostnadskrevende for kommunene, og vi er bekymret for hvordan det påvirker nødvendig omstilling og tjenesteutvikling. Kommuner som ikke har benyttet vikarbyrå har tatt i bruk ulike bonusordninger for egen ansatte.

Trøndelag har økning i antall ufaglærte i tjenestene. Et økende antall kommuner melder at begrensede norskkunnskaper er en utfordring, dette gjelder for lærlinger og elever som skal ha praksis.

Rekrutteringsutfordringen er størst i turnusbaserte tjenester og ved tjenestesteder som ligger usentralt i kommunene.

Regional koordinatorkompetanse

Bistand til strategisk kompetansearbeid og tiltak for å utvikle og beholde personell var et satsningsområde for Statsforvalteren i 2024. Vi samarbeidet tett med Trøndelag Fylkeskommune, KS og de andre aktørene i Kompetanseforum Trøndelag.

Regional koordinatorkompetanse har medført at vi har hatt mulighet for å følge opp kommunene tett. Det er gjennomført møter med alle kommuner hvor kommunenes kompetansesituasjon og utviklingsbehov har vært tema. Vi har bidratt i form av råd og veiledning eller tilskudd for å understøtte strategisk planlegging og kvalitet i omstillingsarbeid.

Enkelte små kommuner har lav kapasitet og kompetanse til systematisk oppdatering og analyse for sine kommuner. Vi anser det derfor som nødvendig å fortsette arbeidet med å være en støtte til kommunene i dette arbeidet. Vi får gode tilbakemeldinger fra kommunene på arbeidsformen vi har valgt.

Kompetanse- og tjenesteutviklingstilskuddet har liten ramme sett opp mot tilskudd på andre områder. Kommunene påpeker dette, da de sammenligner med tilskudd innenfor oppvekstområdet og for å styrke tjenester innenfor psykisk helse og rus.

Almennlegetjenesten

Situasjonen for rekruttering til allmennlegetjenesten er noe bedret, men kommunene strekker seg langt i å tilby alternative arbeidstidsordninger og tilleggsgoder. Noen få kommuner har ikke lyktes i å rekruttere i fastlegetstillinger. Vi vil følge utviklingen og hvordan dette påvirker kvalitet i tjenesten.

Svangerskapsomsorgen og helsestasjon og skolehelsetjenesten

Tjenestene er prioritert, og har stor sett god årsverksdekning i alle kommuner. Et fåtall kommuner har problemer med å rekruttere helsesykepleiere.

Tannhelsetjenesten

Rekrutteringssituasjonen for tannleger er som tidligere utfordrende i distriktene.

Når det gjelder kvaliteten på den forbyggende tannbehandlinger er tilgang på tannpleiere viktig. Rekrutteringssituasjonen for tannpleiere har til nå vært tilfredsstillende.

Tilgangen på utdanningstilbud i fylket, tilgangen på desentraliserte deltidsutdanninger i helse- og sosialfagutdanninger.

Tilgangen på utdanningstilbud i fylket er god, spesielt på fagarbeidernivå innenfor helse.

Kommunene gir tilbakemelding om fortsatt behov for desentraliserte og modulbaserte utdanningsløp.

Det er etterspørsel etter desentraliserte tilbud på vernepleie i hele fylket og sykepleie i deler av fylket. Statsforvalter har bidratt til at det blir oppstart av desentral sykepleierutdanning også i søndre del av Trøndelag fra høsten 2025.

Kapasiteten på utdanningstilbud for helsesykepleier er lav, og høyt karakterkrav ved opptak gjør det utfordrende for sykepleiere som ønsker å ta denne videreutdanningen å komme inn på studiet.

Flere kommuner melder at tilgangen på personell er så begrenset at det går utover deres mulighet til å gjennomføre kompetansehevede tiltak lokalt og å gi ansatte mulighet for å delta på formaliserte etter- og videreutdanninger. Kommunen ser at de har behov for økt kompetanse, men vurderer at det er utfordrende med tanke på kvalitet/forsvarlige tjenesteproduksjon å kunne tilrettelegge for at ansatte skal kunne delta på f.eks etterutdanningstilbudet AKS

Statsforvalteren deltar i [Kompetanseforum Trøndelag](#) som er et partnerskapssamarbeid på fylkesnivå for regional kompetansepolitikk. Som en del av Kompetansestrategi Trøndelag satses det på en helhetlig tilnærming til utfordringene med å rekruttere og øke kapasiteten innenfor helse- og omsorgsfeltet. Det er 7 regionale kompetanseforum i Trøndelag, de fleste har studiesenter i sitt område.

Tilsyn (fra kapittel 7.3.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i årsrapporten redegjøre for tilsyn med verger og blant annet beskrive:

- risikovurderinger i forkant av tilsyn
- funn i tilsyn
- oppfølging av verger og tiltak statsforvalteren har iverksatt på bakgrunn av tilsyn

Retningslinjene for tilsyn ble oppdatert i april 2024. Vi har dette året dedikert en medarbeider til arbeidet for å tydeliggjøre forskjellen på generell råd/veiledning og et tilsyn. På denne måten håper vi at saker som faktisk vurderes som et tilsyn, kan behandles raskere.

Tilsynene opprettes som en hovedregel etter funn ved kontroll av vergeregnskap, og meldinger fra personer eller tjenester rundt den som har verge. Disse vil som en hovedregel ikke ha partsinnsyn, og denne vurderingen kan være vanskelig å akseptere for melder.

Vi ser at det i en del av disse sakene klages på samme forhold flere ganger uten funn. Utløsende årsak er som regel dårlig samarbeidsklima og manglende tillit mellom omgivelsene til den som har verge og vergen.

De langt fleste sakene avsluttes etter innledende undersøkelser, eller løses gjennom opplæring, råd og veiledning. Kun et fåtall fratas vergeoppdrag, enda færre anmeldelses.

Vi har over år erfart at anmeldelser som regel henlegges av politiet, og anker alltid disse beslutningene for å bidra til at samfunnet beskytter ei sårbar gruppe sine interesser. Det kan se ut som om klagen i større grad tas til følge, og etterforskes videre. I 2024 har SFTL ved et par-tre anledninger vært innkalt som vitne i slike saker.

Vergers kompetanse (fra kapittel 7.3.4.1.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i årsrapporten gi en overordnet vurdering av vergers kompetanse og opplæringsbehov. Risikovurderinger, gjennomførte og planlagte tiltak skal beskrives, samt opplevde og forventede effekter.

Forståelsen for at endringene i vergemålslovgivningen innebærer større grad av medvirkning og sjølråderett for vergehaver, har gradvis økt gjennom e-læringskurs, råd og veiledning. Samtidig mottar vi tidvis tilbakemeldinger fra verger som opplever det som ensomt å jobbe tett f.eks. med personer som er svært syke, eller har en truende atferd. Ut over generelle råd, veiledning og støtte, har vi lite å tilby vergene i disse situasjonene.

Vi har en del verger med mange oppdrag som begynner å bli godt voksne, og har antydning at de gradvis ønsker å trappe ned. Samtidig ser det for oss ut til å være en økende misnøye blant yngre verger knyttet til egne arbeidsvilkår. Dette har siden sommeren kommet til syne ved ulike aksjoner, f.eks. ved å ikke ta visse typer oppdrag, eller konsekvent søke om timegodtgjøring.

16.09.24. fikk embetene forslag til endringer i godtgjøringsreglene på høring. Frist for kommentarer var 13.12.24. Det var da overraskende at endringene ble innført med virkning fra 01.01.25. Med det svært korte varslat før de nye reglene ble innført, har det ikke vært mulig å gjøre avklaringer verken av hvordan vi praktisk skal håndtere endringene, eller hvordan nye begrep skal forstås. Rundskriv er heller ikke endret.

Endringene vil gi en vesentlig økt arbeidsmengde for alle embetene i en lang periode fremover. Slik reglene per nå er beskrevet, vil ikke forhøyet sats gjelde fra søknadstidspunktet eller fra det tidspunktet vergen startet på oppdraget, men fra Statsforvalterens vedtaksdato. Med de uavklarte spørsmålene endringene medfører, vet vi at saksbehandlingstida på godtgjøringssaker vil øke. Vår ventetid vil da påvirke vergene sin godtgjøring direkte. Dette gir etter vår vurdering ytterligere grunn til bekymring for om vi klarer å rekruttere og behold verger.

Vi jobber aktivt for å avklare både innhold i begrep, og rutiner for saksbehandling så raskt som mulig. Her er vi opptatt av å finne løsninger som begrenser ulempene både for vergene og oss. I et forsøk på å dempe motsetningene som nå kommer tilsyne, vil vi fortløpende videresende oppdatert informasjon til dem fra vår fagmyndighet. Vi vil også invitere de faste vergene til teamsmøte i.l.a. første kvartal.

Årsrapportering retts hjelp (fra kapittel 7.3.4.2.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall inkomne, innvilgede og avslåtte søknader i 2023, fordelt på henholdsvis fritt rettsråd og fri sakførsel. Statsforvalteren skal i tillegg rapportere på gjennomsnittlig saksbehandlingstid og antall restanser.

Statsforvalteren skal i årsrapporten også redegjøre for sine vurderinger av overordnet status på retts hjelpsfeltet. Rapporten skal inneholde en analyse av effektene av de endrede inntekts- og formuesgrensene som kom i i 2022 og 2023.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid i 2024: ca.1 måned

Restanser per 01.01.2025: ca 90 saker

Forbruk 2024:

kr 7 959 065, derav kr 1 852 577 utbetalt i klagesaker til Kontrollkomisjonen (320 saker)

Endring i inntekts- og nettoformuesgrensen:

Endringer i inntekts- og nettoformuesgrensen som kom i 2022 og 2023 har ikke ført til særlig økning i antall saker hos Statsforvalteren i Trøndelag.

Vi vil tro at dette henger sammen med at de fleste også har fått økte inntekter slik at antall søkere som fyller de økonomiske vilkårene ikke øker særlig.

I tillegg har ikke antall søknad om dispensasjon fra de økonomiske vilkårene ikke økt noe særlig.

Vi har høsten 2024 deltatt med 2 personer i referansegruppe for saksflyt rettsråd. Vi er bekymret for iverksettelse allerede 7. mai 2025, av ny rettsapplikasjon og saksflyt rettsråd i forbindelse med ny økonomisk modell for rettsbistandsordningen.

Rettsbistand

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Fritt rettsråd	Fri sakførsel
Innkommne søknader	1 293	1 266	27
Innvilgede søknader	989	986	3
Avslåtte søknader	139	125	14

Rettsbistand 1.2 - Saksbehandlingstid og antall restanser

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid	1
Antall restanser	90

Forliksråd (fra kapittel 7.3.4.3.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i årsrapporten

- gi en overordnet redegjørelse for arbeidet som er utført i forbindelse med oppnevning av medlemmer til forliksråd og tilsyn med forliksråd.
- gi en overordnet vurdering av eventuelle forhold som departementet bør være kjent med i forbindelse med utredningen av forliksrådsordningen, jf. Stortingets vedtak nr. 445 (2022-2023).

Arbeidet med godkjenning/oppnevning av kommunale forliksråd for neste 4-års periode har gått tilfredsstillende. Det har ikke vært nødvendig med omfattende purringer overfor kommunene. Litt ekstra arbeid med å få inn dommerforsikringer fra de valgte medlemmene.

Vi opplever i noen sammenhenger at vår tilsynsrolle blir tillagt en annen betydning enn det som er realiteten. Jf. forholdet til ordinære rettsmidler overfor avgjørelsene til forliksrådene.

Samfunnssikkerhet i plan (fra kapittel 7.3.4.4 i TB)

Rapportere på

Samfunnssikkerhet i plan

Statsforvalteren bes rapportere på:

- Hvilke forventninger til samfunnssikkerhet i planer etter plan- og bygningsloven er formidlet til kommunene?
- Hvordan vurderer Statsforvalteren at deres bistand er ivarettatt i kommunenes arbeid med samfunnssikkerhet etter plan- og bygningsloven?
- Hvordan vurderer Statsforvalteren at deres bistand er ivarettatt i integrering av funn fra helhetlig ROS i kommuneplanens samfunnsdel og arealdel?

SFTL formidler til kommunene at risiko – og sårbarhetsanalyser må utføres for alle planer for utbygging, og at samfunnssikkerhet og beredskap skal/bør være tema i alle kommunale planer.

Ved oppstart formidles spesielt om forventninger til at kommunene tar hensyn til naturfarer, overvann og klimatilpasning, men også forventninger til at tema som ulykker og sabotasje må vurderes, der det er aktuelt.

Vi bistår med råd og veiledning hvis kommunene ønsker det, dette gjøres årlig også gjennom nettverk og kommunesamlinger, men i hovedsak kontrolleres lov og forskriftskrav gjennom høringsuttalelser.

Ved oppstart av kommuneplanarbeid minner vi i brev om at funn fra helhetlig ROS skal være grunnlag for samfunnsdelen og arealdelen. Dette blir noen ganger gjentatt ved høring. Vi formidler det også i møter/samlinger og ved henvendelser.

Hensynssoner rundt storulykkevirksomheter (fra kapittel 7.3.4.5 i TB)

Rapportere på

Hensynssoner rundt storulykkevirksomheter

Statsforvalteren bes rapportere på:

- Hva er status for opprettelse av hensynssoner rundt storulykkevirksomheter i kommuneplan (alternativt i reguleringsplan) hos kommunene som har storulykkevirksomheter?
 - Angi gjerne hvilke kommuner som har opprettet hensynssoner i kommuneplanen (eller ivaretatt dette tilstrekkelig på annen måte).
- Hvilke tiltak gjør statsforvalteren overfor kommunene for å oppnå målet om etablering av hensynssoner rundt storulykkevirksomheter, herunder etablering av nye storulykkevirksomheter?

Ved utarbeidelse av nye planer i og rundt storulykkebedrifter minner vi om at det opprettes hensynssoner.

Det er ca. 6 kommuner med hensynssoner i kommuneplanen, oversikten er ikke oppdatert etter 2021. Pr. jan. 2025 er det 6 kommuner i Trøndelag som har sikkerhetsrapportpliktige anlegg etter §9. 9 kommuner har meldepliktige anlegg etter §6.

Tiltakene våre er knyttet til planprosessene, spesielt i kommuneplaner, hvor vi minner om dette. Vi sjekker FAST registeret når det startes kommuneplanarbeid, og også i enkelte detaljplaner. Temaet berøres også i tilsyn og i møter.

FylkesROS og oppfølgingsplan (fra kapittel 7.3.4.6 i TB)

Rapportere på

FylkesROS

Statsforvalteren skal:

- Redegjøre for status på fylkesROS og tilhørende oppfølgingsplan
- Redegjøre for om uønskede hendelser i en sikkerhetspolitisk situasjon og/eller væpnet konflikt er inkludert i fylkesROS.
 - Legges funn og oppfølging av tiltak til grunn for egen beredskap?
 - Legges funn og oppfølging av tiltak til grunn for samordnet beredskapsplanlegging i totalforsvaret regionalt?
- Redegjør for hvordan nye risikoer som følge av overgang til nye energibærere er inkludert i fylkesROS

ROS Trøndelag ble revidert i 2023 og presentert for Fylkesberedskapsrådet (FBR) samme vår. Oppfølgingsplan var tema på eget møte i FBR i 24 og tiltak for å følge opp tiltakene var tema. Dette er sammenfattet og ligger til grunn for arbeidet i 2025. Den sikkerhetspolitiske situasjonen har prioritet i dette arbeidet og i hovedsak er det dette vi vil jobbe med fremover. Gradert kommunikasjon og arbeid med SBS er sentrale tema for dette. Samarbeidet med HV-12 og de øvrige militære avdelinger i Trøndelag er også intensivert i 2024. Det årlige regionale Totalforsvarsmøtet ble arrangert på kamflybasen på Ørlandet og det må også nevnes at vi har forbedret samarbeidet med Forsvarsbygg for å kunne ivareta forsvarets behov i forbindelse med arealplanleggingen i kommunene. Risikoer knyttet til overgang til nye energibærere er i liten grad omhandlet i siste ROS analyse men er selvsagt en svært relevant risikofaktor som må omhandles i neste utgave. Strømbrudd er for øvrig mye vurdert i analysen.

Kommunal beredskapsplikt - overordnet beredskapsplan (fra kapittel 7.3.4.7 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for om beredskapsplaner for storulykkevirksomheter er samordnet og integrert med overordnet beredskapsplan.

Statsforvalteren tar opp dette spørsmålet på tilsyn der det er relevant i vårt fylke. Det er først og fremst oppfølging av hensynssoner knyttet til arealplanlegging og uttalelser til plansaker dette følges opp. Vi er ikke kjemt med og kan ikke dokumentere om dette er integrert med overordnet beredskapsplan i aktuelle kommuner på en god nok måte.

Avfallsplan i havn (fra kapittel 7.3.5.1 i TB)

Rapportere på

Rapportere en oversikt over havner som med nytt regelverk (forurensningsforskriften kapittel 20) vil falle utenfor kravet om avfallsplan.

Vi viser til oppdatert hjelpetekst til rapporteringskravet på statsforvalternett.

Vi sendte brev til våre 22 kystkommuner og etterspurte havneoversikter 20.08.2024. Vi har fått svar fra 11 kommuner per 31.12.2024. Flere av oversiktene er ufullstendige, eller mangler svar på spørsmålene om avfallshåndtering og om brukerne får informasjon om avfallsordningen. Disse må følges opp videre. De 11 kommunene som ikke har sendt inn havneoversikter trenger også videre oppfølging.

Miljøkriminalitet (fra kapittel 7.3.5.2 i TB)

Rapportere på

Rapportering på antall anmeldte lovbrudd.

Statsforvalteren har utarbeidet oversikt over anmeldte lovbrudd i 2024 som sendes Miljødirektoratet. Anmeldelsene omhandler hogst av kantvegetasjon til vassdrag, ulovlige tiltak i strandsonen, ulovlige tiltak i verneområder, rovviltområdet m.m. Totalt åtte anmeldelser på miljøområdet i 2024.

Rapportering på antall innsigelsessaker fremmet og løst pr. miljøtema for 2023 (fra kapittel 7.3.5.3 i TB)

Rapportere på

Rapportering på antall innsigelsessaker fremmet og løst per miljøtema for 2023.

Rapportering gjøres i tabell og i samsvar med veiledning på Statsforvalternett.

Statsforvalteren har utarbeidet oversikt over innsigelsessakene for 2023 og 2024 som sendes Miljødirektoratet.

Spesifikk omtale av arbeid med fornying og innovasjon (fra kapittel 7.3.6.1.1 i TB)

Rapportere på

Det skal:

- Gis en spesifikk omtale av arbeid med innovasjons- og fornyingsprosjekter i kommunene.
- Redegjøres kort for fordeling av skjønnsmidler til formålet, herunder rapportering i søknads- og rapporteringsportalen Prosjektskjønn, og formidling av resultatene.
- Gis en omtale av resultater av prosjektene.

Omtrent halvparten av skjønnsrammen til Trøndelag går til fornyings- og innovasjonsprosjekter. Selv om skjønnsrammen har blitt redusert over år, har det vært en målsetting å opprettholde nivået på den delen som skal stimulere til fornying og innovasjon.

I 2024 ble 47,86 millioner kr gitt som støtte til fornyings- og innovasjonsprosjekter. Av 80 søknader, ble 39 prosjekter innvilget midler. Samlet tildelt beløpet ligger 890 000 kr høyere enn hva som fremgår i prosjektdatabasen, og skyldes forsinket framdrift for ett prosjekt.

Hva vektlegges i vurderingen av søknader

Våre avdelinger var involvert i vurderingen av søknader. Vi har utarbeidet rutiner for hva som skal vektlegges i vurderingen. Søknadene blir vurdert etter følgende kriterier: Innovasjonsverdi, relevans og nytteverdi for kommunen, prosjektkvalitet og overføringsverdi til andre kommuner. Prosjekter som faller inn under prioriterte områder kan gis en ekstra prioritet (digitalisering, forebygge ungt utenforskap, og bærekraftige tjenester og forvaltning).

Vi kan også prioritere prosjekter som understøtter samarbeid for å styrke kapasitet og kompetanse. Kommunes egen prioritering av prosjekter, samt kommunevis fordeling, både enkeltår og over tid, kan også tillegges vekt.

Innspill til forbedring i prosjektskjønn databasen

Vi har i mange år gitt tilbakemelding om at søknadsdatabasen bør oppdateres slik at det blir enklere å rapportere og følge opp prosjekter, spesielt gjelder dette flerårige prosjekter. Selv om hver søknad får sitt unike prosjektnummer, bør det utvikles løsninger der prosjektnumre som gjelder samme prosjekt, kobles sammen. Dette vil gi bedre oversikt både for kommunene og for Statsforvalteren, og dermed kunne gi mer effektiv tidsbruk i forbindelse med rapportering og oppfølging. Rapporteringsskjemaene bør også ha egne rapporteringspunkter hvor det bes om beskrivelse av hvordan skjønnsmidler er brukt, og der kommunen må bekrefte at tildelte midler har gått til formålet, herunder at kommunen må oppgi gjenstående beløp.

Rapportering og formidling av resultater

Rapporteringsfristen for 2023-midlene, var juni 2024. Alle prosjekter, bortsett fra ett, har rapportert (underveisrapport eller sluttrapport).

I samarbeid med Trøndelag fylkeskommune, KS og Forskningsrådet har vi arrangert to nettverksmøter om forskning og innovasjon i 2024, en digital og en fysisk. Ett av formålene med disse møtene/samlingene er å legge til rette for erfaringsdeling mellom kommuner. Den fysiske samlingen ble arrangert i september 2024. Helse- og omsorgsavdelingen har dessuten arrangert digitale webinarer der vi orienterte om ulike tilskuddsordninger, inkludert prosjektskjønn.

Vi vurderer at erfaringsdeling i ulike konferanser og nettverk, er en effektiv måte å spre resultater fra prosjekter på, i tillegg til at rapporter er tilgjengelige i prosjektskjønnsdatabasen. Her er noen eksempler på prosjekter som har delt sine erfaringer i ulike konferanser eller møter:

- Trygg elv - Melhus kommune - deler erfaringer på samling om Geomatikkdager januar 2025
- Samskaping i kommunal sektor - Trondheim kommune - delte erfaringer på FOUI-samling i september 2024 og Arena Trøndelag februar 2025
- Helhetlig og bærekraftig ressursforvaltning - Levanger kommune - delte erfaringer i samling for økonomisjefer i juni 2024 på FOUI-samling i september 2024
- Flere prosjekter som handler om digitalisering -deler sine erfaringer gjennom nettverket Digi Trøndelag

Virkninger og resultater av prosjektene

Selv om vi følger prosjekter, og mottar rapporter er det likevel krevende å gi et samlet helhetsbilde av resultater og virkninger. Vi må her baseres oss på mer generelle inntrykk og observasjoner, som vi kort har oppsummert under.

Samarbeidsprosjekter

Etter Statsforvalterens vurdering bidrar midlene til at det kan gjennomføres større samarbeidsprosjekter. "Mulighetsstudie om brannsamarbeid i Trøndelag" er et prosjekt som illustrerer akkurat dette. Erfaringene fra dette pågående arbeidet er delt på Arena Trøndelag oktober 2024.

Ett annet eksempel er prosjektet "Omsorgspakken", som alle barnevernstjenestene i Trøndelag står bak. Omsorgspakken skal bidra til å gi barn, foreldre og fosterforeldre forutsigbar og god hjelp den første tiden etter at barnet flytter i fosterhjem.

Å tildele midler til prosjekter der mange (eller alle) kommuner er med, legger til rette for at alle kommuner blir med i fornyingsarbeid. Vi vurderer at dette gir ekstra effekt av midlene.

Risikoavlastende

Vi vurderer også at prosjektskjønn virker risikoavlastende - slik at det settes i gang fornyingsarbeid som kommunen ellers ikke hadde blitt prioritert.

Holtålen kommune har eksempelvis fått midler til et fornyingsprosjekt knyttet til tverrfaglig sikring. Prosjektets mål er å finne fram til fremtidsrettede tiltak for å unngå flomskader på infrastruktur, bebyggelse og utsatte arealer. Prosjektet ble satt i gang etter en større flomhendelse i 2023. Kommunen er en av kommunene vi vurderer har svært sårbar økonomi, slik at tildeling av prosjektskjønn her antagelig er avgjørende for at fornyingsarbeidet settes i gang.

Kommuner får erfaringer med å jobbe med fornying

Prosjektskjønn skal både kunne stimulere til fornyingsarbeid som bidrar til "noe nytt" i egen kommune, men også til prosjekter som bidrar til noe nytt for kommunesektoren. Prosjektskjønnsdatabasen rommer alle kategorier.

Vi vurderer at kommuner gjennom prosjektskjønn får nyttige erfaringer med å drive fornyingsarbeid, som kan komme til nytte seinere.

Vi erfarer også at mange prosjekter kobler på forskning. Spesielt har Trondheim kommune tradisjon for det, noe som legger til rette for erfaringsoverføring til andre.

Mer på tvers - bærekraft

Vi registrerer også at det i de seinere år har kommet i gang flere prosjekter som på ulikt vis handler om bærekraft, der ulik fag og sektorer koples sammen.

For 2024-prosjektene har vi kategorisert at fire prosjekter som handler om bærekraftige tjenester og forvaltning. "Ombruksprosjektet" til Verdal kommune er ett eksempel, som handler om å få ungdom i arbeid og aktivitet, samtidig som prosjektet også skal bidra til at byggematerialer og avfall får "nytt liv".

Behov for nærmere gjennomgang om erfaringer med prosjektskjønn og fornyingsarbeid

Statsforvalteren ser at det kunne ha vært nyttig med et større forskningsprosjekt som vurderer nytte og resultater av prosjektskjønn.

Det skal gis rapportering i tabell... (fra kapittel 7.3.6.2.1 i TB)

Rapportere på

Det skal gis rapportering i tabell som viser:

- Antall saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i for året, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.
- Antall lovlighetskontroller som er foretatt etter initiativ av statsforvalteren, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.

I tillegg til saker nevnt i tabell - har vi behandlet 6 lovlighetskontroller som alle ble avvist av formelle grunner. Vi har til sammen behandlet 14 saker om lovlighetskontroll i 2024.

Kommunalrettslig lovlighetskontroll etter klage og eget initiativ

Type lovlighetskontroll	Vedtak opprettholdt	Ulovlig vedtak	Sum
Etter klage	5	3	8
På eget initiativ	0	0	0

Vi har i tillegg mottatt 6 lovlighetskontroller som alle ble avvist av formelle grunner.

Kortfattet omtale av... (fra kapittel 7.3.6.2.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal gi en kortfattet omtale av hvilke særlige kommunalrettslige tema de veileder kommunene om, og om eventuelle kommunalrettslige saker som har vært ressurskrevende/hatt mye oppmerksomhet hos statsforvalteren.

Spørsmål omkring habilitet er en gjenganger. Tema som interpellasjoner, møteoffentlighet, hasteparagrafen, endringsvalg og ulike tema knyttet til lovlighetskontroller har også gjort seg gjeldende. Vi merker en tendens i retning av bruk av lovlighetskontroll instituttet overfor vedtak om årsbudsjett. Det kan også nevnes ulike problemstillinger knyttet til forholdet mellom politikk og administrasjon. I tillegg til ulike former for IKS-samarbeid samt spørsmål knyttet til ROBEK.

Kortfattet omtale i årsrapporten av bruken av interkommunalt samarbeid i fylket (fra kapittel 7.3.6.2.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal, på bakgrunn av egne erfaringer etter kontakt med kommunene, gi en kort omtale av omfanget av interkommunalt samarbeid i fylket, i hvilke former kommunene samarbeider, og hvilke tjenester det samarbeides om.

Det skal også gis en kortfattet omtale av utviklingstrekk, muligheter og utfordringer, fordeler og ulemper statsforvalterne ser i det interkommunale samarbeidet i fylke.

Omfanget av interkommunalt samarbeid i Trøndelag er betydelig. Samarbeidene fins imidlertid hovedsakelig innen kommunenes støtte tjenester og smale kompetansekrevende velferdstjenester innenfor særlig helse- og sosialsektoren. Hoveddelen av kommunenes oppgaver innenfor drift av barnehager, grunnskole og pleie- og omsorgstjenester er ikke så omfattet av interkommunalt samarbeid.

Det registreres vekst i samarbeidet om bl.a. digitalisering, felles NAV-kontor og brannvesen. Det er fortsatt forholdsvis lite formalisert samarbeid om felles planadministrasjon, byggesak og andre oppgaver innenfor teknisk sektor.

Vårt embete erfarer at den mer utfordrende kommuneøkonomi gjør at de interkommunale tjenestene ofte blir gjenstand for årlige kost/nytte vurderinger. Det fører med seg manglende stabilitet og forutsigbarhet i de interkommunale tjenestene. I tillegg er det store variasjon i tjenestestrukturer og fagmiljøstørrelser i kommunene.

Økt samarbeid i årene Interkommunalt samarbeid

framheves som viktig for å sikre god rekruttering og kompetanseutvikling på mange kommunale ansvarsområder, særlig innenfor helse og sosialsektoren og teknisk sektor. Kommunene bør unngå konkurranse om den samme arbeidskraften som driver lønnskostnadene opp innenfor felles bo- og arbeidsmarkedsområder. Dette er noe vi har erfart det siste året. Formalisert samarbeid om kompetanseutvikling er å foretrekke for å sikre stabilitet og forutsigbarhet over tid

Når det gjelder de 7 interkommunale politiske rådene (IPR) i vårt fylke så er det kommet noen endringer det siste år. Bl.a. fattet Trondheim kommune i desember vedtak om å forlate Trondheimsregionen. Slik vi forstår det jobbes det med en annen samarbeidsmodell her.

Statsforvalteren ser store potensialer gjennom økt interkommunalt samarbeid for å bidra til bærekraftige tjenester og forvaltning. Gjennom føringer i våre retningslinjer for skjønnsmidler har vi oppfordret til søknader fra grupper av kommuner som igangsetter tverrsektorielle prosjekter, og prosjekter som understøtter samarbeid for å styrke kapasitet og kompetanse. Dette gjelder særlig samarbeid i faste strukturer der sårbarheten er størst.

Konkret så har det blitt etterlyst mer helhetlig planlegging på tvers av ulike sektorer og på tvers av kommuner, f.eks. gjennom felles samfunnsplanlegging, langsiktig økonomiplanlegging og felles plankontor.

I tillegg er det også blitt etterlyst nye samarbeidskonstellasjoner med felles digital infrastruktur hvor tjenesten/forvaltningen f.eks. kan driftes og utvikles interkommunalt uten at arbeidsplassene sentraliseres. Samlokalisering erfarer vi er en utfordring mange steder, særlig i de minste kommuner.

Statsforvalteren har i 2024 tildelt skjønnsmidler til etablering av forsterket plansamarbeid (plankontor) /utviklingsmiljø i 2 regioner i fylket (Fosen og Indre Namdal).

Behandling av klager på kommunenes vedtak etter offentleglova (fra kapittel 7.3.6.2.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal gi en kortfattet omtale av eventuelle klagesaker etter offentleglova som har vært ressurskrevende/hatt mye oppmerksomhet hos statsforvalteren, og inntrykket av totalomfanget av klagesaker etter offentleglova.

Statsforvalteren i Trøndelag har hatt ca 60 klagesaker til behandling i 2024 etter offentleglova. Noen tema som ofte går igjen og som vi også har hatt krevende saker på, er vurderinger av grensene for taushetsplikt, både etter forvaltningsloven § 13 nr 1 (for eksempel elevmapper og barnevernssaker) og 2 (for eksempel offentlig anbudskonkurranser), krav om innsyn i ulike sammenstillinger, avvikssystemer og (post)journaler, og vurderinger av offentleglova § 14 (interne dokumenter). Vi er blitt klaget til Sivilombudet i noen saker, en av dem resulterte i en uttalelse (Sivilombudets sak 2024/73 - Innsyn i dokumenter i et kommunalt innbyggerpanel) som endte med at vi endret vårt vedtak. Vi har ikke hatt noen rettssaker på området.

Vi opplever at totalomfanget av klagesaker etter offentlighetsloven er økende og sakene er ofte omfattende og tidkrevende.

Statsforvalterembeter som samordner statlig innsigelser (fra kapittel 7.3.6.3.1 i TB)

Rapportere på

Det skal rapporteres på statsforvalterens arbeid med samordning av statlige innsigelser, herunder i hvilken grad innsigelser blir løst gjennom dialog.

I 2024 er det samordnet statlige innsigelser til 14 kommunale planer. Fordeling av innsigelser; NVE med 7 innsigelser, Bane NOR med 3 innsigelser, Statens vegvesen med 3 innsigelser, Avinor med 10 innsigelser og Kystverket med 1 innsigelse. Det er ikke foretatt avskjæring i 2024 og alle innsigelser som er foreslått fra regional stat er fremmet kommunene. Statsforvalteren har fremmet innsigelse til 82 planer.

Samordning av statlige innsigelser

Etat	1. Antall planer der andre statlige etater har oversendt innsigelse til statsforvalteren	2. Antall planer der innsigelsene fra andre statlige etater er løst før de er fremmet for kommunen	3. Antall planer der innsigelsene fra andre statlige etater er avskåret av statsforvalteren	4. Antall planer med innsigelse fra statsforvalteren og andre statlige etater fremmet for kommunen
Antall planer totalt	14	0	0	14
Statsforvalteren	84	2	0	82
Avinor	3	0	0	3
Direktoratet for mineralforvaltning	0	0	0	0
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap	0	0	0	0
Fiskeridirektoratet	0	0	0	0
Forsvarsbygg	0	0	0	0
BaneNor	3	0	0	3
Kystverket	1	0	0	1
Luffartstilsynet	0	0	0	0
Mattilsynet	0	0	0	0
NVE	7	0	0	7
Oljedirektoratet	0	0	0	0
Politiet	0	0	0	0
Riksantikvaren	0	0	0	0
Statens vegvesen	3	0	0	3
Statsbygg	0	0	0	0

Rapportering i SYSAM (fra kapittel 7.3.6.4.1 i TB)

Rapportere på

Alle statsforvalterne rapporterer byggesaker i SYSAM - rapporteringsløsningen for statsforvalterne.

- Av årsrapporten skal det fremgå totalt antall behandlede byggesaker.
- Av årsrapporten skal det fremgå antall saker der klagen ble gitt medhold, helt eller delvis.
- Av årsrapporten skal det i tillegg fremgå antall saker som ikke ble avgjort innen 12 uker. Det skal vises hvor lang gjennomsnittlig overskridelse var i disse sakene. Overskridelse skal føres i antall dager.
- Av årsrapporten skal det i tillegg fremgå hvor mange saker det ble avtalt lengre frist enn angitt i saksbehandlingsforskriften jf. pbl. § 21-8 andre ledd, hvor mange "særlige tilfeller" klageinstansen selv forlenget fristen i, og hvor mange saker der fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse.

Vi behandlet 206 klager på byggesaker i 2024. I 65 av sakene ble klager gitt medhold. 71 saker ble ikke avgjort innen 12 uker. Gjennomsnittlig overskridelse var 27 dager.

Vi hadde i 2024 en gjennomsnittlig behandlingstid på 74 dager på klager på byggesaker. Vi har kontroll på restansene på saksområde.

Det ble ikke avtalt lengre frist enn angitt i saksbehandlingsforskriften jf. pbl. § 21-8 andre ledd i noen av våre saker.

Rapportering om byggesaker etter plan- og bygningsloven

Totalt antall behandlede saker	Antall saker gitt medhold	Antall saker ikke avgjort innen 12 uker	Gjennomsnitt dager ikke avgjort innen 12 uker	Antall saker gitt lengre frist	Antall særlige tilfeller klageinstansen selv forlenget	Antall saker fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse
206	65	71	27	2	6	0

Rapportering av plansaker i SYSAM (fra kapittel 7.3.6.5.1 i TB)

Rapportere på

Alle statsforvalterne rapporterer plansaker i SYSAM-ny rapporteringsløsning for statsforvalterne.

- Av årsrapporten for 2024 skal det fremgå totalt antall behandlede klager på reguleringsplaner og gjennomsnittlig saksbehandlingstid i antall dager. Det skal i tillegg fremgå antall saker der klagen ble gitt medhold, helt eller delvis.

Vi behandlet 37 klager på reguleringsplaner i 2024. Gjennomsnittlig behandlingstid på disse sakene var 80 dager. Vi har kontroll på restansene på saksområde. Klager ble gitt medhold i 3 av sakene.

Rapportering om plansaker etter plan- og bygningsloven

Betegnelse på rapporteringskrav	
Antall behandlede klagesaker reguleringsplaner	37
Gjennomsnittlig behandlingstid i dager for klager på reguleringsplaner	80
Antall klagesaker om reguleringsplan som ikke er behandlet innen 12 uker	14
Antall klagesaker om reguleringsplan der klagen er gitt medhold helt eller delvis	3

Samarbeid om prioriterte innsatsområder i 'Alle trenger et trygt hjem (2021 – 2024) (fra kapittel 7.3.6.6.1 i TB)

Rapportere på

Det bes om en vurdering av samarbeidet mellom stat og kommune om de tre prioriterte innsatsområdene i den nasjonale strategien for sosial boligpolitikk, Alle trenger et trygt hjem (2021-2025):

- Ingen skal være bostedsløse
- Barn og unge skal ha gode boforhold
- Personer med nedsatt funksjonsevne skal på lik linje med andre kunne velge hvor og hvordan de bor

Hjelpetekst:

Statsforvalteren bes gi en kort, overordnet vurdering av måloppnåelsen og kort vurdere:

- I hvilken grad den statlige dialogen med kommunene er helhetlig og effektiv.
- Sett i et flerårsperspektiv: går utviklingen i riktig retning?
- I hvilken grad kan utviklingen tilskrives statsforvalterens innsats?
- Hvilke andre aktører har påvirket utviklingen?
- Hva kan statsforvalterne gjøre bedre framover

Det boligsosiale arbeidet i Trøndelag er forankret i samarbeidsavtale mellom Statsforvalteren og Husbanken Midt Norge. Avtalen er knyttet opp mot satsingsområdene i den nasjonale strategien, og følges opp gjennom faste etablerte møtepunkt på ledernivå. I tillegg har enkelte av samarbeidsområdene vært forankret i fylkets Velferdsnettverk. Velferdsnettverket består av lederne for alle velferdsetatene i regionen.

Vi har hatt faste samarbeidsprosjekter knyttet til alle de tre prioriterte områdene fra før strategien ble iverksatt og gjennom store deler av strategiperioden. Vi har i 2024 sett behov for å restarte enkelte av satsingene våre i samarbeid med Husbanken. Dette har hatt sammenheng med at prosjektperioden for tidligere felles satsinger har utløpt. Vi har også sett behov for å samle innsatsen vår mot det boligsosiale feltet mer, og har blant annet gjennomført et større webinar rettet mot kommunal ledelse om boligsosialt arbeid, boligsosial planlegging og ny boligsosial lov.

Større press på boligmarkedet, og særlig leiemarkedet i Trøndelag som følge av flyktnings situasjonen, innebærer at det har blitt mer krevende å finne en god og trygg bolig for de som er mest utsatt. Vi ser at det er behov for å ha dialog med kommunene om helhetlig boligsosial planlegging. For å lykkes trenger kommunene å gjøre gode kartlegginger av behov i egen innbyggermasse, og planlegge langsiktig for tilrettelegging av tilbud til målgrupper som har ganske ulike behov. Endringer i regelverk blant annet knyttet til psykisk helsevern har medført at kommunene opplever økte utfordringer knyttet til å gi bistand til å finne, tilpasse og beholde bolig, og at behovene til de ulike målgruppene kan være veldig ulike. Vi ser på denne bakgrunn at det å ha en samlet og overordnet dialog med kommunene om dette er vel så viktig som prosjekter inn mot enkelt-målgrupper. Vi ser også at det er behov for å stimulere kommunene til god dialog internt mellom planmiljøet, tildelingskontor og tjenesteutøvelsesnivået.

Nav skal gi midlertidig botilbud til de som står uten et sted å bo og oppholde seg det neste døgnet. Når kommunene ikke lykkes med å bistå innbyggere med å finne mer varige løsninger, så ser vi at Nav gjerne blir sittende med utfordringen med å finne en midlertidig løsning. Nav lykkes ganske ofte med å finne løsninger, men vi ser at Nav i økende grad opplever dette som krevende. Vi har hatt dialog med Nav-kontor i eget fylke om dette, og det kontorene peker på er at de opplever en endring i målgruppe og økt pågang på denne tjenesten, samtidig som de ser at mange som står uten bolig er «sykere enn før». Vi ser særlig at enkeltindivid innenfor to grupper peker seg ut som ekstra krevende for kommunene, dette er enkelte personer med ROP-lidelse og enkelte ungdommer som skal ha bolig etter opphold i barneverninstitusjon. Felles for disse er at de kan ha adferdsuttrykk som gjør at de utagerer, og at de med det kan innebære en sikkerhetsrisiko for de som jobber i tjenestene.

Etter vår vurdering så har vi et godt forankret samarbeid på feltet i fylket, både på tvers av embetet og Husbanken, men også med kommunene, regionale kompetansesentra, brukerorganisasjoner, Nav, Velferdsnettverket og fylkeskommunen. Vi vurderer likevel at det er behov for å styrke og samle dialogen med kommunene på det boligsosiale feltet slik vi har skissert over. Ikke fordi utviklingen i seg selv går i feil retning, men fordi endringer i målgrupper og behov samt i boligsituasjonen og boligmarkedet i kommunene er i endring som følge av bosettingsarbeidet. Gitt det vi har beskrevet i rapporteringen ber vi departementet vurdere om det er behov for å gjøre tiltak for å styrke og sette embetene enda bedre i stand til å følge opp kommunene helhetlig på det boligsosiale området.

Klagesaker etter lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet (fra kapittel 7.3.6.7.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall klager, saksbehandlingstid og resultatet av behandlingen av klager etter lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet.

Vi har behandlet én klagesak etter boligsosialloven i 2024. Vi opphevet kommunens vedtak på grunn av feil ved lovanvendelsen. Saksbehandlingstiden vår var 57 dager.

Veiledning og informasjon universell utforming (fra kapittel 7.3.7.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en omtale av statsforvalterens arbeid med veiledning og informasjon på universell utforming.

Som tidligere vurderer vi at planarbeid er den viktigste arenaen for å veilede om og sikre at universell utforming ivaretas i kommunene. Veiledning foregår gjennom at vi veileder kommunene med innspill til varsel om oppstart av samtlige planer, samt sikrer at universell utforming er tilstrekkelig ivarettatt ved plan på høring. Vi viser særlig til føringer i FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) ved planforslag som omhandler skole, barnehage og næringsområder for å sikre like muligheter til livsutfoldelse for befolkningen.

Fremme likestilling og hindre diskriminering (fra kapittel 7.3.7.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal jobbe aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering i sin rolle som arbeidsgiver og som offentlig myndighet, og redegjøre for arbeidet.

Statsforvalteren i Trøndelag arrangerte i 2023, i samarbeid med Likestillingssenteret KUN, et webinar for kommunene om aktivitets- og redegjørelsesplikten og arbeidsmetoden som følger av plikten i Likestillings- og diskrimineringsloven §§ 24 og 26. I 2024 er webinarer fulgt opp med en egen ressurside på hjemmesiden vår. Vi har også gjort kjent aktuelle konferanser. Statsforvalteren i Trøndelag har inngått en samarbeidsavtale med Likestillingssenteret KUN der dette arbeidet inngår. I tillegg jobber Statsforvalteren i Trøndelag med å fremme likestilling gjennom oppdraget med å gjøre FN konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) kjent. Vi har over tid jobbet målrettet med dette oppdraget gjennom opplæring til kommunene, i samarbeid med andre aktører som FFO, Likestillingssenteret KUN og Trøndelag fylkeskommune. Vi ser arbeidet også i sammenheng med den store tverrfaglige satsingen mot ungt utenforskap i fylket vårt. Statsforvalteren i Trøndelag vurderer at vi arbeider aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering i vår rolle som offentlig myndighet.

Rapportering saksbehandlingstid i skolemiljø saker (fra kapittel 7.3.8.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på saksbehandlingstiden i håndhevingssakene per 31.12.

For 2024 – opplæringsloven § 9 A-6 andre ledd første punktum

Statsforvalteren i Trøndelag har skrevet 92 vedtak om skolemiljø etter opplæringsloven 9 A-6 andre ledd første punktum. Dette gjelder vedtak der eleven fremdeles går på skolen som skolemiljø saken gjelder, og i saker der eleven har sluttet.

Av disse 92 vedtakene har vi hatt en gjennomsnittlig saksbehandlingstid på 138 dager. Medianverdien var også på 138 dager.

I 91 av vedtakene vurderte vi at aktivitetsplikten ikke var oppfylt. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid på disse var 137,9 dager. Medianverdien ligger på 138,5. I ett vedtak vurderte vi at aktivitetsplikten var oppfylt. Dette vedtaket hadde 138 dager i medianverdi og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Våre refleksjoner over årsaker til lengre saksbehandlingstid i 2024:

Vi hadde et etterslep av saker og lang saksbehandlingstid fra høsten 2023 og inn i 2024. Dette skyldtes økning i saker og utfordringer med manglende antall ansatte i skolemiljøteamet over tid. Med bakgrunn i restanseprosjektet fikk vi på plass stillinger finansiert fra Udir, men de ble besatt først litt utpå våren 2024. Dette ble imidlertid til hjelp for oss ut over året. Vi hadde stort tilfang av nye saker til behandling, jfr. statusrapportering til Udir for 2023 (vår 80 + høst 51) og 2024 (vår 88 + høst 34). Tallene fra våren 2023 og 2024, tilsvarer nærmest tallet for hele 2022 (82 saker).

Det store tilfanget av nye saker til behandling våren 2024 har over tid gitt et etterslep av gamle saker. Vi rakk ikke å ta unna restanser, og kom ikke i «balanse» før i november 2024. Nå er målet vårt det samme som Udir sitt mål i tiden framover: Vi skal ned på 30 dagers gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Rapportering av tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven (fra kapittel 7.3.8.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på gjennomførte tilsyn der dere minimum har skrevet foreløpig rapport

Barnehage

Statsforvalteren i Trøndelag har åpnet tre tilsyn i 2024, i to av disse er foreløpig rapport skrevet. Tema for tilsynene har vært spesialpedagogisk hjelp og internkontroll og barnehagemyndighetens tilsyn og veiledning via bestemmelsene i barnehageloven §§ 41- 43. I tillegg følges to tilsyn fra 2023

fortsatt opp for å sikre at praksis blir i tråd med regelverket. Vi har redusert antall planlagte tilsyn. Årsaken til dette er en markant økning i antall klagesaker gjennom året og restanseprosjektet på skolemiljø. Vi gjennomførte en ny ROS-vurdering i forbindelse med at noen tilsyn ble avlyst eller utsatt.

Opplæring

Statsforvalteren la planer for syv tilsyn i 2024. Vi fulgte opp områder hvor vi har vurdert det til å være risiko for regelverksbrudd. På samme tid har vi prioritert tilsyn som kunne avsluttes før ny opplæringslov trådte i kraft, og med oppstart av nye tilsyn på høsten etter ny lov. Restanseprosjektet på skolemiljø, hvor vi har fått føringer fra Udir på at dette skal prioriteres, har påvirket vår kapasitet til gjennomføring av tilsyn.

To av de planlagte tilsynene ble ikke gjennomført i 2024 ut fra vurderinger rundt tema og kommunens kapasitet til gjennomføre planlagt tilsyn. De aktuelle kommunene er fulgt opp gjennom veiledning på tema og deltakelse i Oppfølgingsordningen. Ut fra nye Ros-vurderinger gjennomføres begge tilsynene i 2025.

I løpet av året gjennomfører vi mange tilsynsaktiviteter, og i en av disse sakene ble dette formalisert gjennom et tilsyn med varsel om retting av det aktuelle forholdet.

Samlet har vi gjennomført seks tilsyn i 2024.

Funn fra foreløpig rapport i tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven

Tema	Deltema	Kommune	Kommunestørrelse: S:20000+ M:5000- 20000 L: -5000	Barnehage- eller skolenavn	Type tilsyn	Antall kontrollspørsmål per tilsyn	Kontrollspørsmål som er avdekket brudd på i foreløpig rapport	Kommentarer
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - fatte vedtak	Melhus	M		Tilsynsbesøk	3	Sikrer kommunen at saken er tilstrekkelig opplyst før de fatter vedtak om spesialpedagogisk hjelp?	
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - fatte vedtak	Melhus	M		Tilsynsbesøk	3	Sikrer kommunen at de fatter vedtak uten ugrunnet opphold i alle sakene der PPT har utarbeidet sakkyndig vurdering?	
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - fatte vedtak	Melhus	M		Tilsynsbesøk	3	Sikrer kommunen at de fatter vedtak med et innhold i samsvar med regelverket?	
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - fatte vedtak	Verdal	M		Digitalt tilsyn	3	Sikrer kommunen at saken er tilstrekkelig opplyst før de fatter vedtak om spesialundervisning?	
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - fatte vedtak	Verdal	M		Digitalt tilsyn	3	Sikrer kommunen at de fatter vedtak uten ugrunnet opphold i alle sakene der PPT har utarbeidet sakkyndig vurdering?	
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - fatte vedtak	Verdal	M		Digitalt tilsyn	3	Sikrer kommunen at de fatter vedtak med et innhold i samsvar med regelverket?	
Ansvar for gjennomføring av eksamen	Annet	Trøndelag Fylkeskommune	S		Kun skriftlig dokumentasjon	3		Ingen lovbrudd
Annet	Annet	Midtre Gauldal	M	Soknedal skole	Tilsynsbesøk	4		Intensiv opplæring - Kontrollspørsmål: • Iverksetter egnede tiltak raskt for elever som står i fare for ikke å ha forventet
Annet	Annet	Midtre Gauldal	M	Soknedal skole	Tilsynsbesøk	4		Intensiv opplæring - Kontrollspørsmål : Evaluerer effekten av den intensive opplæringen, og følger opp at iverksatte tiltak gir økte ferdigheter i lesing, skriving og regning, jf. § 11-2
Særskilt språkopplæring	Annet	Steinkjer	S	Steinkjer ungdomsskole	Tilsynsbesøk	7		Ingen lovbrudd
Særskilt språkopplæring	Annet	Heim	M	Sodin skole	Tilsynsbesøk	7		Ingen lovbrudd

Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å varsle	Ørland	M	Botngård barneskole	Tilsynsbesøk	3	Sikrer kommunen at varslingsplikten blir oppfylt ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Ørland	M	Botngård barneskole	Tilsynsbesøk	3	Sikrer kommunen at undersøkelsesplikten blir oppfylt ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Ørland	M	Botngård barneskole	Tilsynsbesøk	3	Sikrer kommunen at tiltaksplikten blir oppfylt når en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?	
Annet	Annet	Stjørdal	M		Kun skriftlig dokumentasjon	1	Tilsyn med lærernormen: Statsforvalteren har avdekket brudd på regelverket. Vi pålegger Stjørdal kommune å rette opp følgende forhold, jf. oppl. § 29-2 første ledd, jf. kommuneloven § 30-4: 1. Kommunen har ansvaret for at forholdstallet mellom elever og lærere (lærernorm) blir oppfylt, jf. oppl. § 28-1 første ledd andre punktum, jf. opplæringsforskriften § 12-19. Dette innebærer at: 1.1 På en grunnskole skal forholdet mellom elever og lærere i ordinær undervisning i gjennomsnitt maksimalt være a. 15 elever per lærer på 1. til 4. trinn b. 20 elever per lærer på 5. til 7. trinn c. 20 elever per lærer på 8. til 10. trinn. Erklæring om og redegjørelse for hvordan pålegg er rettet Stjørdal kommune skal iverksette tiltak for å rette brudd på regelverket umiddelbart.	

Rapportering av antall klager på barnehage- og opplæringsområdet (fra kapittel 7.3.8.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall klager, type klager og resultatet av behandlingen på barnehage- og opplæringsområdet.

Barnehage

Statsforvalteren i Trøndelag har i 2024 hatt en markant øking i antall klagesaker etter barnehageloven med forskrifter. Vi har øking i antall klager på finansiering av private barnehager, spesialpedagogisk hjelp og tilrettelegging og klager etter § 53. Noe av økningen skyldes spesielle forhold i en kommune som følges opp også gjennom tilsyn og veiledning. Økningen i klager på finansiering skyldes primært forhold som gjelder mange barnehager i samme kommune og omhandler pensjon. Vi følger utviklingen nøye og ser den i sammenheng med de økonomiske og bemanningsutfordringene mange av kommunene våre står i.

Opplæring

På opplæringsområdet har vi flere klager i 2024 enn i 2023. Det er en økning på 36 prosent. Det som øker mest er klager på standpunkt i fag og skoleskyss.

Samlet sett for alle klager på opplæringsområdet har vi en endring i positiv retning fra 2023 til 2024. I 2023 ble 43 % av sakene opphevet, mens det i

2024 var 33 % som ble opphevet. Det er også en lavere prosentandel som får medhold eller delvis medhold fra 2023 til 2024, samt en høyere andel som ikke får medhold i sine klager i 2024 enn i 2023. Vi vurderer at de positive endringen her er et signal om at skoleeiere og skoleledere har en økt forståelse for regelverket. Vi vurderer likevel at det er behov for et økt fokus på regelverksforståelse.

Klagebehandling - Barnehage (barnehageloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Barnehageloven § 14	0				
Barnehageloven § 53	0				
Forskrift om familiebarnehager § 7	0				
Forskrift om foreldrebetaling § 5	0				
Forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager	3	0	1	2	0
Forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager § 4	0				
Barnehageloven § 35	3	0	0	3	0
Barnehageloven § 37	4	0	3	1	0
Barnehageloven § 38	0				
	10	0	4	6	0

Klagebehandling - Frittstående grunnskoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Standpunkt i fag	2	1	0	1	0
Skyss, § 3-7	2	0	2	0	0
Spesialundervisning, § 3-6	1	0	1	0	0
	5	1	3	1	0

Klagebehandling - Frittstående videregående skoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
	0	0	0	0	0

Klagebehandling - Grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Permisjon fra opplæringen, § 2-11 (ny lov § 2-2 fjerde ledd)	3	2	1	0	0
Spesialundervisning, § 5-1 (ny lov §§ 11-5 og 11-6)	7	3	2	2	0
Grunnskoleopplæring for voksne, § 4A-1 (se ny lov § 18-2 om forberedende opplæring for voksne)	1	1	0	0	0
Skyss, § 7-1 (ny lov § 4-1)	68	17	42	9	0
Skoleplassering, § 8-1 (ny lov § 2-6)	11	3	5	3	0
Standpunkt i fag	104	0	47	55	2
Standpunkt i orden og oppførsel	1	0	1	0	0
Lokalt gitt muntlig eksamen	1	1	0	0	0
Sum	196	27	98	69	2

Klagebehandling - Videregående skoler (opplæringsloven med forskrifter)

Type sak	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Rett til ett/to ekstra år i vgo, § 3-1 femte ledd (ikke videreført i ny lov)	3	0	3	0	0
Sentralt gitt skriftlig eksamen	1	0	1	0	0
Muntlige og andre ikke-skriftlige eksamener (kapittel 10 i ny forskrift)	5	0	5	0	0
	9	0	9	0	0

Kompetanseutvikling for barnehager og skoler (fra kapittel 7.3.8.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på hvordan de har forvaltet tilskuddsordning for lokal kompetanseutvikling og redegjøre for hvordan det er lagt til rette for måloppnåelse jf. retningslinjene for tilskuddsordningen. Statsforvalteren skal videre vurdere i hvilken grad tilskuddsordningen gir likeverdige muligheter for kompetanseutvikling uavhengig av geografi, størrelse og eierform.

Statsforvalteren skal også tabellrapportere på fordeling av midler og deltakelse på kompetansetiltak i 30-prosentdelen i regional ordning for kompetanseutvikling i barnehage.

Barnehage

I Trøndelag holder vi fast ved den riggen vi har hatt over år. Det gjør vi siden den følger kriteriene i retningslinjen, og siden vi opplever at den har effekt for den kollektive utviklinga av kompetanse i sektor. Med bakgrunn i organisering med regioner, der UH bidrar inn som en likeverdig partner, har tilskuddsordningens intensjoner fått godt fotfeste. Statsforvalteren har en viktig rolle i å støtte både regionene og UH slik at kriteriene i ordningen blir etterlevd i praksis. Dette gjør vi i de 4 årlige møtene som vi har i samarbeidsforum, de 3 årlige møtene vi har med UH, og når vi følger opp nettverk i egne møter, via telefon og mailutvekslinger. Statsforvalteren i Trøndelag blir nok oppfattet som en viktig brikke når det gjelder både styring og støtte for de involverte i ordningen.

I Rekom har vi i 2024 hatt særlig fokus på erfaringsdeling, for å løfte frem gode eksempler på tiltak og samarbeid som har hatt effekt for de ansatte

og som har endret praksis til det bedre for barna. Vi ser at det foregår veldig mye bra utviklingsarbeid i barnehagene, og at UH er en viktig samarbeidspartner i det arbeidet. I tillegg ser vi at tiltak som er innenfor kompetanseløftet smeltes sammen med tiltak innenfor Rekom, spesielt når det gjelder tiltak innenfor inkluderende praksiser. Her har flere sett muligheter for, og viktigheten av et tettere samarbeid med PP-tjenesten. Men vi ser også flere tiltak innenfor det spesialpedagogiske, f.eks ASK, som tidligere kanskje har vært et tiltak knyttet mot enkeltbarn, men som de nå kan involvere hele barne- og ansattegruppen i.

Vi ser at UH tar en noe større rolle enn tidligere, for å skaffe seg den kompetansen som tidligere har vært hos Statped. Noen utfordringer i barnehagesektoren har vært enda tydeligere i 2024 enn tidligere, og det handler om at tiltak ikke har kommet i gang, eller har blitt utsatt på grunn av høyt sykefravær og vanskeligheter med å skaffe vikarer. Dette ser vi fører til at regionene melder om mer midler til eierne. I tillegg ser vi at de barnehagene som har god ledelse og strukturer, til tross for sykefravær, greier å drifte utvikling. Her opplever vi at det kan bli strekk i laget, og at de som allerede har en god «drive» blir enda bedre, mens de som sliter ikke kommer videre. Dette er en utfordring som vi tar tak i sammen med UH og regionene. Det vil her være snakk om at regionene også må gjøre prioriteringer i større grad enn før. Når det gjelder eierform, størrelse og geografi, så erfarer vi at private barnehager er med på tiltak på lik linje med kommunale barnehager. Det kan være at noen barnehager som er en del av en større kjede ikke melder behov, men da er det fordi de driver utviklingsarbeid med støtte fra sin eier. Vi ser at det går en del midler til de barnehagene som ligger langt fra sin UH-partner, på grunn av lang reisevei. Dette vil vi ta tak i og se på, slik at vi eventuelt kan gjøre noe med tildelinga her.

Opplæring

Statsforvalteren (SF) har som nevnt tidligere etablert samarbeidsfora for de ulike ordningene. SF har lagt ned en betydelig innsats i forberedelse av møtene i samarbeidsforumene - og for å følge opp vedtak. SF prioriterer også å sikre at retningslinjene blir forstått og fulgt. Det er derfor godt å observere at samarbeidsforumene nå bidrar i stor grad til å sikre intensjonene.

Representantene i samarbeidsforaene har blitt godt kjent med prosessene, og SF gir tydelig styringsinformasjon som framkommer i rapportering, evalueringer og forskning. Dette har bidratt til en transparent og inkluderende prosess. Det er også iverksatt tiltak for å skolere nye representanter for å sikre kontinuitet.

Med tanke på om måloppnåelsen er i tråd med retningslinjene, vurderer vi at kompetansetiltak i all hovedsak er godt forankret i lokale behov og at tiltak gjennomføres i partnerskap mellom skoleeier og UH. Her ser vi imidlertid at det lokale/regionale forankringsarbeidet blir utfordret. Langsiktige planer er etablert, men SF vil peke på utfordringer knyttet til balansen mellom lokal medvirkning (på ansatt nivå) og eiernes prioriteringer.

SF har prioritert å sikre at intensjonene bak ordningen blir forstått av alle aktører, inkludert UH. Vi støtter dem gjennom faste møtepunkter, og i løpende dialog ved behov. Vi vil likevel fortsette å arbeide for å unngå målforskyvning - og sikre at tiltakene har effekt på barn og elevers læring og læringsmiljø. Partnerskapsseminaret er en årlig arena for å sikre dette.

Vi vurderer nettverkskoordinatorene som sentrale aktører i ordningen. Vi støtter derfor disse ved å legge til rette for nettverkssamlinger med erfaringsdeling. Koordinatorene gir oss et bredere innslagspunkt til hvert enkelt nettverk, enn det vi får kun gjennom representantene i samarbeidsforum. Koordinatorene har etablert et kollegialt forhold på tvers av regionene. Vi vet de kontakter hverandre, hospiterer hos hverandre og samarbeider.

Utdanningsforbundet er en sentral aktør i ordningen, og vi har derfor jevnlig møter med UDF i Trøndelag. De er viktige for å kommunisere ordningens intensjon, retningslinjene som gjelder, og de er viktige bidragsyttere for vår forståelse av sektor.

SF vurderer at tilskuddsordningen gir likeverdige muligheter for kompetanseutvikling uavhengig av geografi, størrelse og eierform. Imidlertid opplever vi utfordringer som skaper «strekk i laget». Blant annet vurderer vi at kompetansenettverk med koordinatore/utviklingsveiledere i hel stilling, lykkes bedre med å prioritere og samarbeide med UH. Kompetanse og kapasitet i UH varierer, noe som også påvirker kvaliteten på tiltakene – og dermed regionale forskjeller. Vi ser også at rurale deler av fylket sliter med turnover i de strukturene vi har valgt. Dette er oppmerksomme på. De private aktørene er gitt like muligheter innen Dekom, men det er ikke alltid de når fram med sine prioriterte områder.

Vi vurderer at partnerskapene har utviklet en bedre forståelse av kriteriene og retningslinjene. Det er også bygd kulturer og strukturer for et godt samarbeid, men enkelte partnerskap har behov for videre oppfølging og styring. Selv om enkelte partnerskap har utfordringer, er det viktig at endringene i ordningen ikke blir for omfattende. Det kan skape store transaksjonskostnader.

Systematikk over tid er viktig – spesielt når man jobber arbeidsplassbasert. En utfordring vi er oppmerksomme på er manglende mot til å prioritere. Det holder ikke med samlinger på planleggingsdager for alle skoler i kommunen. Man må tettere på praksis. Dette er noe vi løfter kontinuerlig, og vi følger med på dette gjennom arbeidet med beslutningsgrunnlag, i innspillingsprosessen – og i analyser av rapporteringen. Dette er viktige elementer i vårt ROS-arbeid.

Oppsummert har SF jobbet systematisk med forvaltning og tilrettelegging for måloppnåelse, men ser utfordringer knyttet til ulikheter i ressurser og kompetanse mellom aktørene. Dette krever fortsatt søkelys på langsiktige tiltak og balanserte prioriteringer.

Kompetanseutvikling i barnehage - deltakelse på andre kompetansetiltak

	Antall deltakere fra kommunale barnehager	Antall deltakere fra private barnehager	Antall deltakere totalt
Fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget	13	5	18
Kompetansehevingssstudier for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere			0
Barnehagefaglig grunnkompetanse			0
Tilretteleggingsmidler for lokal prioritering	48	19	67
Totalt	61	24	85

Kompetanseutvikling i barnehage - fordeling av midler til andre kompetansetiltak

	Beløp tildelt (kr)	% brukt på disse tiltakene av det totale beløpet som er tildelt for regional ordning
Fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget	180 000	1
Kompetansehevingssstudier for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere		
Barnehagefaglig grunnkompetanse		
Tilretteleggingsmidler for lokal prioritering	2 670 000	12
Totalt	2 850 000	13

Rapportering på tilskuddsmidler fra Statsforvalter

	Navn og tema for tiltaket	Tilskuddsmottaker UH	Beløp	Tilskuddsmottaker eier/nettverk	Beløp	Tilskudd koordinator	Beløp
Regional ordning	Tett på barnehagene i Fosenregionen med tematisk utviklingsarbeid i hver enkelt barnehage	Dronning Maud Minne høyskole	890 000	Fosen kompetansenettverk	116 790	100000	1 106 790
Regional ordning	Ledelse av pedagogiske prosesser og systematisk arbeid med inkludering	Dronning Maud Minne høyskole	912 629	Gauldal kompetansenettverk	661 045	100000	1 673 674
Regional ordning	Inkluderende miljø, kommunikasjon og språk, barnehagen som pedagogisk virksomhet og lede utviklingsprosesser	Nord universitet	370 000	Indre Namdal kompetansenettverk	112 457	100000	582 457
Regional ordning	Styrke foreldresamarbeidet, ledelse av utviklingsarbeid og tilbakemeldingskultur, psykososialt barnehagemiljø og inkluderende praksis	Dronning Maud Minne høyskole	998 074	Innherred kompetansenettverk	204 104	100000	1 202 178
Regional ordning	Ledelse av barnehagebasert kompetanseutviklingsarbeid, profesjonelle læringsfellesskap og samiske perspektiver	Dronning Maud Minne høyskole	1 000 000	Innherred kompetansenettverk	272 421	100000	1 372 421
Regional ordning	Ledelse av pedagogiske utviklingsprosesser, samskaping gjennom språk og mangfold og lederutvikling	Dronning Maud Minne høyskole	766 000	Levanger og Verdal kompetansenettverk	57 769	100000	923 769
Regional ordning	Mot til å lede, pedagogisk dokumentasjon, lek og læringsmiljø, inkluderende praksiser, foreldremedvirkning og flerspråklighet	Dronning Maud Minne høyskole	3 820 000	Malvik og Trondheim kompetansenettverk	801 009	300000	4 921 009
Regional ordning	Digital praksis, ledelse av pedagogiske prosesser, lek og læringsmiljø og analyseprosesser	Nord universitet	1 630 000	Malvik og Trondheim kompetansenettverk	200 000	100000	2 130 000
Regional ordning	Kommunikasjon og språk	Steinerhøgskolen	400 000	Malvik og Trondheim kompetansenettverk	0		400 000
Regional ordning	Språk og språkutvikling og ledelse av utviklingsprosesser via utelek og digital praksis	Nord universitet	700 000	Trøndelag sørvest kompetansenettverk	25 278	50000	775 278
Regional ordning	Inkluderende barnehagemiljø og ledelse av utviklingsprosesser med bruk av pedagogisk dokumentasjon som metode	Dronning Maud Minne høyskole	900 000	Trøndelag sørvest kompetansenettverk	100 000	50000	1 050 000
Regional ordning	Ledelse av pedagogiske prosesser	Dronning Maud Minne høyskole	986 113	Væres kompetansenettverk	342 910	100000	1 429 023
Regional ordning	Pedagogisk utviklingsarbeid med utgangspunkt i egne tema på hver barnehage	Dronning Maud Minne høyskole	512 394	Ytre Namdal kompetansenettverk	40 522	100000	652 916
Regional ordning	Ledelse av pedagogiske utviklingsprosesser, samskaping gjennom språk og mangfold og lederutvikling	Dronning Maud Minne høyskole	766 000	Midre Namdal kompetansenettverk	57 769	100000	923 769
Kompetanseløftet	Inkluderende praksis	Nord universitet	400 000	Levanger-Verdal	306 583	100 000	806 583
Kompetanseløftet	Inkluderende praksis	Høgskolen i Innlandet (SEPU)	463 042	Fosen	80 000	100 000	643 042
Kompetanseløftet	ASK, Prosessveiledning og lederutvikling inkluderende praksis, kompetanseløftet og inkluderende praksis	Dronning Maud Minne høyskole, Nord universitet og NTNU	306 900	Gauldalsnettverket	340 000	100 000	746 900
Kompetanseløftet	Inkluderende praksis og autisme i barnehage og skole, atferd som utfordrer, inkluderende praksis	Nord universitet og Dronning Maud Minne høyskole	402 000	Innherred	252 521	100 000	754 521
Kompetanseløftet	PIL-PPT, kompetanse utvikling i faggrupper	NTNU	850 000	Nettverket for videregående skoler	710 135	100 000	1 660 135
Kompetanseløftet	Sosioemosjonelle vansker og inkluderende fellesskap, videreføring av inkluderingsanalysen	Nord universitet	164 000	Indre Namdal	115 221	100 000	379 221
Kompetanseløftet	Inkluderende praksis i SFO, PPT som profesjonelt læringsfellesskap	NTNU, Nord universitet, Dronning Maud Minne høyskole	740 000	Trøndelag sørvest	97 783	100 000	937 783
Kompetanseløftet	Fremtidens PPT. ASK	Dronning Maud Minne høyskole	230 000	Midre Namdal	250 367	100 000	580 367
Kompetanseløftet	Oppstart av kompetanseløftet, PPTs kompetanse (inkluderende praksis)	NTNU, Dronning Maud Minne høyskole	343 881	Væresnettverket	350 000	100 000	793 881
Kompetanseløftet	Inkluderende praksis	Dronning Maud Minne høyskole	250 000	Ytre Namdal	99 418	100 000	449 418
Kompetanseløftet	Oppfølging av inkluderingsanalysen, ASK, PPT-rollen, vurdering for alle (inkluderende praksis), spesialpedagogikk og inkluderende praksis	Nord universitet, NTNU, Dronning Maud Minne høyskole	1 950 000	Malvik og Trondheim	1 283 145	300000	3 533 145

Kompetanseløftet	Inkluderende praksis i barnehager og skoler (fellestilltak)	Dronning Maud Minne høyskole, Matematikksenteret Nord universitet	2 415 531	Indre Namdal, Trondheim og Malvik, PPT-ledernetverket	200 000		2 615 531
Desentralisert ordning	Skolebasert kompetanseutvikling på enkeltskoler	NTNU	854 230	Værnesnetverket	136 246	Ja	100 000
Desentralisert ordning	Skoleledernetverk	NTNU	200 000	Ytre Namdal	157 858	Ja	100 000
Desentralisert ordning	Mestre avansert matematikk	NTNU	120 000	Ytre Namdal	77 677		0
Desentralisert ordning	DigSkole	NTNU	900 000	Trøndelag sørvest	274 319	Ja	100 000
Desentralisert ordning	Profesjonsfelleskapet i et to-lærer system.	Nord universitet	138 000	Midtre Namdal	100 000	Ja	100 000
Desentralisert ordning	Utvikle praksis på skolen ut fra overordnet del av læreplanen	Nord universitet	48 000	Midtre Namdal	30 000		0
Desentralisert ordning	Språkplanen - implementering i etterkant av samskapt læring.	NTNU	140 000	Midtre Namdal	151 594		0
Desentralisert ordning	Arbeid med langsiktig plan	Nord universitet	83 703	Midtre Namdal	41 852		0
Desentralisert ordning	Inkluderende praksiser	SePU	689 360	Fosennetverket	11 590	Ja	100 000
Desentralisert ordning	Dysleksi	Nord universitet	58 000	Levanger/Verdal	65 000	Ja	100 000
Desentralisert ordning	Lesing og skriving i alle fag	Nord universitet	93 000	Levanger/Verdal	123 000		0
Desentralisert ordning	Uteundervisning 1.-10. trinn	Nord universitet	87 000	Levanger/Verdal	102 000		0
Desentralisert ordning	Koding og programmering	Nord universitet	84 000	Levanger/Verdal	159 000		0
Desentralisert ordning	Bruk av digitale læremidler i ny læreplan.	Nord universitet	24 000	Levanger/Verdal	40 000		0
Desentralisert ordning	Styrke kollektivt profesjonsfelleskap i skoleledernetverket	Nord universitet	90 000	Levanger/Verdal	232 170		0
Desentralisert ordning	Aktivt bruk av nærmiljøet i undervisningen	Nord universitet	120 000	Indre Namdal	71 932	Ja	100 000
Desentralisert ordning	Motivasjon	Nord universitet	50 000	Indre Namdal	20 000		0
Desentralisert ordning	Hvordan utvikle god kompetanse på å bygge gode relasjoner til barn med ulike utfordringer	Nord universitet	50 000	Indre Namdal	20 000		0
Desentralisert ordning	Folkehelse og livsmestring knyttet til overordnet del	Nord universitet	74 000	Indre Namdal	101 153		0
Desentralisert ordning	2. språkpædagogikk Pulje 2	NTNU	633 432	Nettverket for videregående skoler	484 228	Ja	300 000
Desentralisert ordning	Små programfag med skriftlig eksamen	NTNU	617 000	Nettverket for videregående skoler	200 000		0
Desentralisert ordning	Pedagogisk entreprenørskap	NTNU	140 000	Nettverket for videregående skoler	0		0
Desentralisert ordning	Voksenpedagogikk - Andragogikk	OsloMet	1 300 000	Nettverket for videregående skoler	0		0
Desentralisert ordning	Analyse, kartlegging, operasjonalisering, prosjekt- og implimenteringsstøtte samt tiltaksvaluering		0	Nettverket for videregående skoler	200 000		0
Desentralisert ordning	Inkluderende praksis i Inderøy skolen	NTNU og Nord universitet	348 500	Innherredsnetverket	142 000	Ja	100 000
Desentralisert ordning	Felles forankret lesekultur	Nord universitet	60 000	Innherredsnetverket	20 000		0
Desentralisert ordning	Øke trivsel og læring ved å utvikle skolenes vurderingspraksis	NTNU	125 000	Innherredsnetverket	50 000		0
Desentralisert ordning	Økt motivasjonen gjennom bred elevmedvirkning	Nord universitet	50 000	Innherredsnetverket	152 679		0
Desentralisert ordning	Arbeid med langsiktig plan	NTNU	0	Innherredsnetverket	15 811		0
Desentralisert ordning	DigSkole	NTNU	600 000	Gauldalsnetverket	0	Ja	100 000
Desentralisert ordning	Samskaping for inkludering	NTNU	250 000	Gauldalsnetverket	69 200		0
Desentralisert ordning	Arbeidslivsfag	NTNU	50 000	Malvik/Trondheim	40 907	Ja	300 000
Desentralisert ordning	Inkluderende praksis - 2. språk og mangfoldskompetanse	NTNU	500 000	Malvik/Trondheim	0		0
Desentralisert ordning	Lesing - nettverk for begynneropplæring		0	Malvik/Trondheim	100 000		0
Desentralisert ordning	Læring på digitale flater - pedagogisk bruk av IKT	NTNU	200 000	Malvik/Trondheim	50 000		0
Desentralisert ordning	Praktiske og estetiske læringsformer	NTNU og Steinerhøgskolen	290 000	Malvik/Trondheim	49 000		0
Desentralisert ordning	Realfagsløyper/ Utviklingsløyper	UiO	240 000	Malvik/Trondheim	50 000		0
Desentralisert ordning	Samiske perspektiver på LK2020	NTNU	100 000	Malvik/Trondheim	50 000		0
Desentralisert ordning	Veiledningspedagogikk - i universitetsskolene	NTNU	300 000	Malvik/Trondheim	0		0
Desentralisert ordning	Læringsorientert ledelse	NTNU	800 000	Malvik/Trondheim	477 145		0
Desentralisert ordning	Utviklingsarbeid på engelsk. Birralee	NTNU	200 000	Malvik/Trondheim	25 000		0
Regional ordning	Menn i barnehagen (fellestilltak)	Dronning Maud Minne høyskole og Nord universitet	150 000	For alle regionene i fylket, ved koordinator for MIB	0 0		150 000

Desentralisert ordning	Utviklingsstøtte i partnerskap	NTNU og Nord universitet	4 024 342	Alle nettverk i Trøndelag	0		0
Desentralisert ordning	Fellestillak læreplan og vurdering	NTNU og Fremmedspråksenteret	130 000	Alle nettverk i Trøndelag	0		0

I regional ordning er det to samiske avdelinger som mottar tilskudd, og disse er med på tiltak i Gauldal kompetansenettverk (Ysterhagen og Brekken)

Oppfølgingsordningen (fra kapittel 7.3.8.5 i TB)

Rapportere på

Viser til oppgave 5.1.2.3 i hovedinstruksen. Statsforvalteren skal vurdere hvordan deres innsats bidrar til å støtte kommunene i oppfølgingsordningen i deres utviklingsarbeid og vurdere om tiltakene som er iverksatt i kommuner i oppfølgingsordningen bidrar til bedret læringsmiljø og læringsutbytte.

Vi viser til rapport under pkt 3.1.7.1.2.1 og 3.1.7.1.2.2. Hver enkelt kommune, og hvert veilederteam, har en fast kontaktperson hos Statsforvalteren. Denne kontaktpersonen har fulgt kommunen og veilederne helt fra forfasen. Statsforvalteren støtter og følger opp kommunene og veilederteamet gjennom enkeltmøtepunkt, samlinger og adhoc-møter/samtaler. Vi har også egne veiledersamlinger for å ta opp typiske problemstillinger, dele metodikk og gode eksempler. Vi gjennomførte dessuten en statussamtale med hver enkelt kommune og veiledere da det var et halvt år igjen av siste gjennomføringsår.

Det er fremgang i alle kommunene og de har kommet lengre i sitt systematiske arbeid med kompetanseutvikling og bygging av kapasitet. Dette har ikke gitt synlige resultater på elevnivå ennå. Vårt bidrag i form av å støtte og å følge opp kommunene, må knyttes mest mot å rekruttere egnede veiledere og oppfølgingen av veilederteamene gjennom prosjektperioden. Det at vi har egne samlinger med veilederne der vi deler erfaringer, har gjort at veilederne har fått til å gjøre en enda bedre jobb, enn om de hadde stått alene.

Vi har også arrangert samlinger for kommunene og veilederne sammen, der kompetanseheving og erfaringsdeling er sentralt og en viktig faktor for å få til forbedring ute i den enkelte kommune i etterkant. Her vil vi også løfte fram vårt bidrag som en sentral partner inn i dette trekantsamarbeidet.

Selv om vi ser at kommunene er på riktig vei, og har planer for hvordan dette arbeidet skal fortsette etter at gjennomføringsfasen er over, ser vi at det er viktig å følge med fremover på hvordan det går etter at de er ute av ordningen. Vi planlegger derfor å gjennomføre statusamtaler med de fire kommunene også neste år, for å se om vi da begynner å se en større effekt av ordningen, og om de fremdeles har en utvikling i riktig retning.

Vi har fremdeles tro på at ordningen med lokalt veilederlag, og at veilederne rekrutteres både fra UH og sektor. Disse gruppene har ulik, men komplementær kompetanse som utgjør en relevant samlet kompetanse. Et viktig formål med denne løsningen er at vi bygger videre på de etablerte strukturene og samarbeidet gjennom andre ordninger og tiltak som eksempelvis DEKOM, Kompetanseløftet og LMP. Slik kan samarbeidet, både med partnere fra UH, og med regionen, også bli videreført når de tre årene i oppfølgingsordningen er ferdig. Vi mener derfor at støtten kommunene får gjennom oppfølgingsordningen, vil gi en positiv effekt på læringsmiljø og læringsutbytte og resultater i disse kommunene på sikt.

Rapporter på antall årsverk mm (fra kapittel 7.3.9.1 i TB)

Rapportere på

- Antall årsverk i landbruksavdelingen og antall årsverk i avdeling eller seksjon for reindrift per 31.12.2024.
- Antall årsverk benyttet til førsteinstansforvaltningen av de økonomiske virkemidlene på landbruks- og reindriftsområdet.
- Antall årsverk benyttet til veiledning og kontroll med kommunenes forvaltning av de økonomiske virkemidlene på landbruksområdet.

Se tabell.

Årsverk mm

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall
Antall årsverk i landbruksavdelingen hos SF per 31.12.2024.	30.2
Antall årsverk i avdeling eller seksjon for reindrift hos SF per 31.12.2024.	7.6
Antall årsverk benyttet til førsteinstansforvaltningen av de økonomiske virkemidlene på landbruksområdet.	4.9
Antall årsverk benyttet til førsteinstansforvaltningen av de økonomiske virkemidlene på reindriftsområdet.	0.3
Antall årsverk benyttet til veiledning og kontroll med kommunenes forvaltning av de økonomiske virkemidlene på landbruksområdet.	3.6
Antall personer hos SF som har arbeidet med kontroll i 2024 på landbruksområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.1.1	16.0
Antall personer hos SF som har arbeidet med kontroll i 2024 på reindriftsområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.1.1	2.0

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart. (fra kapittel 7.3.9.2 i TB)

Rapportere på

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart (AR5) skal det rapporteres i henhold til tabell:

- Antall kommuner i fylket som ikke har utarbeidet og/eller oppdatert rutinebeskrivelse for ajourhold av AR5.
- Antall kommuner i fylket som ikke har hatt periodisk ajourhold siste 5 år, og som ikke har planlagt ajourhold i gjeldende geodataplan.
- Antall reinbeitedistrikt som har oppdatert reindriftens arealbrukskart i løpet av året.

Det er to reinbeitedistrikter og to reinlag som har oppdatert noe i arealbrukskartene sine i 2024.

Vi kartlegger årlig kommunens arbeid med rutiner for ajourhold av AR5. Bruk av AR5WEB og oppfølging av usikre flater etter periodisk ajourhold.

I 2024 er det 4 kommuner som ikke har levert endringsdata inn i SFKB. I 3 av disse er det lite jordbruksareal og de rapportere ingen endring. Vi markedsfører AR5 WEB overfor kommuner med lite Giskompetanse og bemanning.

I spesielt en kommune er det mye feil i markslag og det er utfordrende å få kommunen til å rette dette. Flere tiltak er iverksatt knyttet til tilskuddsforvaltning, samt at vi har forsert avtale om periodisk ajourhold.

Generelt god status på AR5 i fylket og god effekt av de tiltak som er satt inn.

Kartsamarbeid og arealressurskart

	Antall kommuner i fylket som ikke har utarbeidet og/eller oppdatert rutinebeskrivelse for ajourhold av AR5	Antall kommuner i fylket som ikke har hatt periodisk ajourhold siste 5 år, og som ikke har planlagt ajourhold i gjeldende geodataplan	Antall kommuner i fylket
AR5 tilstand	9	1	38

Anmeldelse (fra kapittel 7.3.9.3 i TB)

Rapportere på

Rapportere om bruk av anmeldelser.

Det er ikke anmeldt eller vurdert anmeldt saker etter jord og skoglovverk i 2024. En av de tidligere anmeldte sakene på skogområdet er henlagt i 2024 med henvisning til at skoglovverket gir for uklar straffehjemmel. Politiets notat er oversendt fra SFTL til LMD i 2024. En annen skogsak fra 2023 er fortsatt under etterforskning. Skoglovverket er iht Politiets miljøjurist i praksis uegnet til oppfølging av alvorlige miljøavvik i skogbruket, men andre særlover vurderes for denne saken. En avgjørelse om eventuelle strafferettslige skritt forventes i 2025.

Med basis i ovenstående kan ikke SFTL se at det lenger har noen hensikt å vurdere anmeldelser av alvorlige miljøavvik i skogbruket etter skoglovverket (med unntak for Forskrift om planlegging og godkjenning av landbruksveger) før dette endres slik at straffeansvaret blir tydelig. Unntaket vil være i saker der bestemmelser i andre særlover vurderes å være brutt.

Det er ikke anmeldt eller vurdert anmeldt saker etter reindriftsloven i 2024. Anmeldelse av ulovlig beiting fra svensk side fra 2023, ble henlagt av Politiet i 2024. Dette av ressursmessige årsaker. En bedragerisak kom for retten i 2024, denne endte med frifinnelse av de tiltalte, og Staten anket ikke frifinnelsen. I denne saken har reindriftsavdelingen bidratt med underlagsmateriale for påtalemyndigheten.

Utteksling av informasjon - dyrevelferdssaker (fra kapittel 7.3.9.4 i TB)

Rapportere på

Gi en kort vurdering av hvordan rutiner for utveksling av informasjon mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen i saker om dyrevelferd fungerer.

Utbruddet av ringorm i Trøndelag i 2023, med oppfølging i 2024 har ført til at Mattilsynet har prioritert mindre ressurser på kronisk dårlig dyrehold. Det har dermed også i 2024 vært utfordringer med å få sakene oversendt fra Mattilsynet. Det har vært flere ekstra møter for å følge opp at vi har fått alle sakene vi skal få oversendt. Vi meder fortsatt at Mattilsynet bruker for lang tid for å konkludere i sakene. Sakene som oversendes fra Mattilsynet er stort sett i tråd med beskrivelsen i rutinen for utveksling av informasjon mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen i saker om dyrevelferd. Det gjennomføres årlig møte mellom Mattilsynet og Statsforvalteren, i tillegg til årlig møte mellom kommuner og Mattilsynet lokalt.

For reindriftsavdelingen har det vært bedre dialog med Mattilsynet om dyrevelferd mht sykdom som CWD og hjemmemark. Deltatt på beredskapsøvelse for CWD i regi av Mattilsynet. Tatt tak i problemstilling og hatt dialog med MT om økte kostnader for reinlaga fra CWD-testing og håndtering av slakteavfall ifm dette, samt behov for kompensasjonsordning. Testingen er svært viktig i det nasjonale forebyggingsarbeidet for cwd

REIN har også hatt dialog med Mattilsynet vedr andre dyrevelferdsspørsmål og opplever en grei samhandling, men at Mattilsynet kanskje har noe

begrenset erfaring med spørsmål som angår tamrein.

Utteksling av informasjon om dyrevelferd

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall saker oversendt fra Mattilsynet	Herav antall saker der kommunen vurderer at foretaket ikke oppfyller vilkåret vanlig jordbruksproduksjon, § 2	Herav antall saker kommunen har avkortet, § 11 første ledd	Herav antall saker kommunen har utbetalt tilskudd som omsøkt
Saker som gjelder avtalens punkt 3 a (forbud mot hold av dyr)	2	2	0	0
Saker som gjelder avtalens punkt 3 b (hel/delvis avviking)	2	1	0	0
Saker som gjelder avtalens punkt 3 c (kronisk dårlige dyrehold)	4	0	0	1
Saker som gjelder avtalens punkt 3 d (alvorlig vanskjøtsel av dyr)	0	0	0	0
Saker som ikke er i tråd med rutinen punkt 3	2	0	0	2

Saker som gjelder avtalens punkt 3 b: 1 sak er ikke ferdig behandlet av Mattilsynet og kommunen må avvente vurderingene. Saker som gjelder avtalens punkt 3 c: 1 foretak omsøkte ikke dyr i 2024, 2 saker ikke ferdig vurdert av kommunen. I tillegg er det 1 sak der Statsforvalteren ikke har fått noen ting oversendt fra Mattilsynet, der kommunen ikke har godkjent vanlig jordbruksproduksjon med bakgrunn i vedtak fra Mattilsynet.

Rutineutveksling av informasjon mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen

Betegnelse på rapporteringskrav	Totalt antall møter	Herav antall møter samarbeidsavtalen var tema	Herav antall møter der pågående saker var tema	Herav antall møter der kontaktperson med ansvar for oppfølging av samarbeidsavtalen i Statsforvalteren møtte
Møter gjennomført med Mattilsynet	5	5	5	5

Avvikling av pelsdyrproduksjon (fra kapittel 7.3.9.5 i TB)

Rapportere på

Rapporter iht. tabell vedrørende vedtak knyttet til avvikling av pelsdyrproduksjon.

Vi har jobbet tett med pelsdynæringen også i 2024. De tidligere pelsdyroppdretterne har et stort behov for informasjon angående sine rettigheter. Vårt ansvar er nå i stor grad behandling av søknader om kompensasjon for kostnader til riving og opprydding. God dialog skaper en felles forståelse for regelverket, og styrker omdømmet til Statsforvalteren i Trøndelag.

Status for Trøndelag er at det er utbetalt 361 millioner i erstatning etter avvikling av hold av pelsdyr, og det er så langt bevilget 76 millioner til kompensasjon av kostnader til riving og opprydding.

Kompensasjon og erstatninger etter avvikling av pelsdyrhold

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Ubehandlete saker	Saker under behandling	Ferdig behandlet
Presaksbehandling for erstatning etter avvikling av pelsdyrhold	0	0	0	0
Kompensasjon for kostnader til riving og opprydding	26	0	5	21
Kompensasjon for lavere årlig alderspensjon	6	0	0	6
Sum 1142.77 - Tilskudd til kompensasjon ved avvikling av pelsdyrhold	32 596 075	0	24 089 736	8 506 339

Reindriftsforvaltning (fra kapittel 7.3.9.6 i TB)

Rapportere på

Rapporter på status for prosjektet "Ut på vidda", herunder statsforvalterens arbeid med å promotere prosjektet.

Vi har fortsatt kun en tilbyder i Trøndelag og sørover, slik at vi kan vel ikke si at resultatet har vært særlig oppløftende dersom målet er å få flere tilbydere. Det er et par stykker som driver med aktivitet som kunne vært inn i Ut på vidda-sertifiseringa, men som foretrekker å fortsette virksomheten sin uten. Motivasjonen er lik for de som driver både innenfor og utenfor Ut på vidda, nemlig viktigheten av å formidle kulturen, reindriften og språket, mer enn inntjening. Å få koblet dette tilbudet tett nok til eksisterende innovasjonssystemer som næringshager- og -inkubatorer, vil være viktige suksessfaktorer i en eventuell videre satsing.

Statsforvalteren har derfor bidratt til at Trøndelag fylkeskommune har satt igang et prosjekt for økt verdiskaping i samiske næringer. Et spennende prosjekt hvor tre næringshager jobber i lag for hele fylket.

Gevinstrealiseringsplan (fra kapittel 7.3.9.7 i TB)

Rapportere på

I gevinstrealiseringsplanen for LMD forventes det at sammenslåing av statsforvaltere skal gi økt kvalitet gjennom mer ensartet rådgivning, veiledning og forvaltningspraksis, og økt profesjonalisering og likebehandling innenfor områdene:

- Reindriftsloven
- Eiendomslovgivningen
- Husdyrkonsesjonsregelverket
- Kontroll og oppfølging av kommunenes forvaltning av produksjonstilskudd og tilskudd til avløsning, og regionale miljøtilskudd

Statsforvalteren bes redegjøre kort for status for hvordan gevinstrealiseringsplanen følges opp på LMDs område, herunder ev. utfordringer og risiko knyttet til realisering av gevinst innen hver av de fire fagområdene.

For Reindriftsavdelingen, som har få ansatte, har sammenslåingen av to reindriftskontor vært en klar fordel. Med flere ansatte blir bredden i kompetansen større, avdelingen blir mer robust til å håndtere arbeidstopper og mindre sårbar ved vakanser/arbeidsfravær. På flere områder har det vært behov for en harmonisering av praksis i arbeidet mellom de to tidligere embetene/avdelingene. Denne harmoniseringen, samt større bredde i kompetansen, forventes å gi bedre rettssikkerhet for reindriftsutøvere.

Landbruksavdelingen har et større fagmiljø enn de gamle fylkene hadde hver for seg. Etter sammenslåingen innførte avdelingen at en på mange fagområder nå har både folk med hovedansvar og delansvar. Dette har gitt gode faglige og praktiske gevinster. De økonomiske rammene er vesentlig redusert. Avdelingen har flyttet noen ressurser fra utviklingsretta arbeid til kontroll og forvaltning. Ved utgangen av august er antall stillinger redusert med 10 siden sammenslåingen (01.01.18) fra 41 til 31 stillinger. Antall årsverk er redusert med 6. Dette øker sårbarheten, stiller krav til effektivisering og utgjør en viktig skranke for å kunne oppnå den etterspurte gevinstrealiseringa.

Eiendomslovgiving jord- og konsesjonslov: Statsforvalteren har et større fagmiljø som følge av ny struktur og har nå to ansatte jurister i avdelingen. Det styrker dette fagområdet både innen rådgivning, veiledning, forvaltningspraksis, profesjonalisering og likebehandling. Vi vektlegger kommunedialogen og rådgiving og kontakt med enkeltkommuner for å bidra til likebehandling mellom kommunene.

Husdyrkonsesjon: Det viktigste her er å ha nok ressurser tilgjengelig for oppgaven. Vi har 2 medarbeidere som jobber med dette, men de har også andre oppgaver. Regelverket har blitt mer arbeidskrevende og komplisert med 2 konsesjonsgrenser (innsatte og utrangerte purker) som skal følges opp, samt regelverket rundt midlertidig konsesjon. Vi har også en utfordring med å ha nok kapasitet til å følge opp driftsfellesskapssaker og foretakskontroller med telling av svin. I dette bildet blir det vanskelig å peke på konkret gevinstrealisering på dette området. Det som er avgjørende er at vi har nok kapasitet til å gjøre jobben.

Kontroll og oppfølging av kommunenes forvaltning av produksjonstilskudd og regionale miljøtilskudd: Her har det skjedd en profesjonalisering og styrking av systematikken for kontrollarbeidet i avdelingen. Vi har fått mer ensartet rådgivning, veiledning og forvaltningspraksis, økt profesjonalisering og likebehandling mellom kommunene og mellom de to tidligere fylkene i det nye Trøndelag. Både for PT og regionalt miljøtilskudd. Over tid mener vi at kontrollarbeidet gir resultater og hever kvaliteten på arbeidet kommunene gjør med disse ordningene.

For Miljøtilskudd ble det utarbeidet felles regelverk ved sammenslåinga, og det er arbeidet mye med å etablere samme forståelse omkring tolking av regelverket i kommunene.

For PT har regelverket hele tiden vært det samme, men her har det likevel vært en del ulik praksis mellom kommunene, som det nå er arbeidet med å harmonisere.

Fjellandbruket (fra kapittel 7.3.9.8 i TB)**Rapportere på**

Redegjør for i hvilken grad midlene til fjellandbruket har bidratt til å styrke grunnlaget for bærekraftig verdiskaping i fjellområdene innenfor tradisjonelt landbruk og bygdenæringer.

Statsforvalteren i Trøndelag rapporterer på bruken av fjellandbruksmidlene for fylkene Buskerud, Telemark, Innlandet og Trøndelag. SF Trøndelag har sørget for jevnlig dialog mellom de fire fylkene med fjellandbruk gjennom å informere hverandre og å koordinere noe av innsatsen. Fjellandbruksmidlene er forvaltet i tråd med aktuelle regionale planer og strategier og i samråd med næringsorganisasjonene og fylkeskommunene.

Midlene har vært utløsende for mye næringsutvikling og kunnskapsbygging, og for å koble landbruk, næring og reiseliv sammen. Forholdsvis små summer har gitt stor uttelling.

Fjellandbruket er viktig for Norges beredskap og sjøforsyning. Fjellandbruket står for en betydelig verdiskaping, styrker bosetting i rurale områder og utnytter marginale ressurser som ellers ikke ville blitt utnyttet

Fjellandbruksmidlene har i betydelig grad bidratt til å styrke det tradisjonelle landbruket og lagt grunnlaget for bærekraftig verdiskaping gjennom:

- Bidrag til fagsamlinger, møteplasser, kompetanseutveksling og har styrket det sosiale fellesskapet. Dette er også viktige tiltak i sammenheng med psykisk helse i landbruket.
- Generelt økt fokus på fortrinn og utfordringer i fjellandbruket.
- Økt utvikling og bruk av landbrukets ressurser i fjellområdene.
- Vegetasjonskartlegging av viktige beiteområder.
- Økt samarbeid over kommunegrenser
- Økt fagkunnskap/-kompetanse, optimisme og utnytting av nye muligheter/nye produksjoner
- Økt interesse for seterdrift med kobling til opplevelser og reiseliv.
- Økt kunnskap om frukt og grønnsaksproduksjon i fjellområdene.
- Økt kunnskap om hvordan landbruket kan redusere klimagassutslipp og økt karbonbinding.
- Økt kunnskap om fjellbonden som energiprodusent.
- Økt kunnskap om grovfordyrking i marginale områder.
- Styrket fagmiljøer og etablert gode møteplasser for aktørene i fjellandbruket.
- Inspirasjon til rekruttering og fornyelse.
- Mobilisering for overgang fra bås fjøs til løsdrift.
- Etter inspirasjon fra Alperegionen, har kommunene startet et samarbeid om å lage tettere koblinger og samarbeid mellom reiselivet og landbruket/lokalmaten. Dette inngår i det pågående arbeidet med matregionsatsingen.

I tillegg har alle de fire fylkene med fjellandbruksatsing hatt jevnlig kontakt med Nasjonalt senter for Fjellandbruk i Valdres. Statsforvalterens vurdering at de iverksatte tiltak som det er gitt prosjektmidler til samlet sett gir ønsket effekt og resultat. Å satse på fjellandbruket med en spesiell satsing må være et kontinuerlig arbeid.

Rapportering jord-, konsesjons- og odelslov (fra kapittel 7.3.9.9 i TB)

Rapportere på

Rapportere i tabeller om saker statsforvalteren har behandlet etter jordloven, konsesjonsloven og odelsloven i 2024.

Saker etter jord- og konsesjonslov - vedtak

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Endret	Stadfestet	Opphevet/avvist
Vedtak i klagesaker om omdisponering dyrka eller dyrkbar jord – jordloven § 9	2	0	2	0
Vedtak i klagesaker om deling – jordloven § 12	11	2	7	2
Vedtak i klagesaker om nydyrking - jordloven § 11 annet ledd (forskrift om nydyrking)	3	0	3	0
Vedtak i klagesaker om fritak fra driveplikten - jordloven § 8 a	0			
Vedtak i klagesaker om pålegg ved brudd på driveplikten - jordloven § 8 tredje ledd	2	2	0	0
Vedtak i klagesaker om konsesjon – konsesjonsloven § 9	3	3	0	0
Vedtak i klagesaker om konsesjon for selskaper med begrenset ansvar – konsesjonsloven § 9	0			
Vedtak i klagesaker om konsesjon for erverv i nær familie – konsesjonsloven § 9 siste ledd	3	0	2	1
Vedtak i klagesaker om konsesjon i kommuner med forskrift om nedsatt konsesjonsgrense – konsesjonsloven § 7	0			

Saker etter jord- og konsesjonslov - utfall av søknaden/saken

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Innvilget uten vilkår	Innvilget på vilkår	Avslått	Fritak	Pålegg gitt	Ingen pålegg	Opphevet/avvist	Merknad
Utfall av søknaden i klagesaker om omdisponering dyrka eller dyrkbar jord – jordloven § 9	2	0	0	2	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om omdisponering – jordloven § 9	9	7	2	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden om deling i klagesaker – jordloven § 12	12	2	0	8	0	0	0	2	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om deling – jordloven § 12	8	8	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om nydyrking - jordloven § 11 annet ledd	3	0	1	2	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om konsesjon - konsesjonsloven § 9	12	7	2	3	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon - konsesjonsloven § 9	3	1	0	2	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon for selskaper med begrenset ansvar - konsesjonsloven § 9	0								
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om konsesjon for erverv i nær familie - konsesjonsloven § 9 siste ledd	0								
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon for erverv i nær familie - konsesjonsloven § 9 siste ledd	3	0	0	2	0	0	0	1	
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon i kommuner med forskrift om nedsatt konsesjonsgrense - konsesjonsloven § 7	0								
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om fritak fra driveplikten – jordloven § 8 a	0								
Utfall av søknaden i klagesaker om fritak fra driveplikten - jordloven § 8 a	0								
Utfall av søknaden i klagesaker om pålegg ved brudd på driveplikten – jordloven § 8 tredje ledd	1	0	1	0	0	0	0	0	
Utfall av saken i førsteinstansbehandling av saker om pålegg ved brudd på driveplikten – jordloven § 8 tredje ledd	2	0	0	0	0	2	0	0	

Saker etter jord- og konsesjonslov - omdisponering

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Dyrka areal (fulldyrka- og overflatedyrka jord og innmarksbeite) ant. da.	Dyrkbart areal (skog, myr, etc.) ant. da.
Bolig	0		
Hytte ol.	0		
Forretn., kontor, industri	0		
Off./priv. tjenesteyting	0		
Andre byggeområde	0		
Skogplanting	0		
Samferd. og tekn. infrastruktur	46	46	0
Grønnstruktur	1	1	0
Golf	0		
Forsvaret	0		
Andre landbruksformål	0		
Bruk og vern av sjø og vassdrag	0		

Saker etter jord- og konsesjonslov - driftsenhet

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Driftsenhet	Ikke driftsenhet	Avvist
Vedtak	5	5	0	0
Påklaget til Landbruksdirektoratet	0			

Saker etter jord- og konsesjonslov - omgjøring

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	§ 35 første ledd a) jf. annet ledd	§ 35 første ledd b) jf. annet ledd	§ 35 første ledd c) jf. annet ledd	§ 35 tredje ledd
Varsel om omgjøring av kommunale jordlovssaker – forvaltningsloven § 35	4	0	0	0	4
Varsel om omgjøring av kommunale konsesjonssaker – forvaltningsloven § 35	0				
Vedtak om omgjøring av kommunale jordlovssaker – forvaltningsloven § 35	0				
Vedtak om omgjøring av kommunale konsesjonssaker – forvaltningsloven § 35	4	0	0	0	4

Saker etter jord- og konsesjonslov - kontrollhjemmel

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Delingssak	Drivepliktsak	Omdisponeringssak	Konsesjonssak
Antall saker	62	23	0	0	39

I 2024 er Stjørdal kommune pålagt å sende inn vedtak både etter jord- og konsesjonsloven. Steinkjer og Selbu sine pålegg fra 2023 utløper medio 2025.

Nydyrking av myr - utfall av søknader i første- og klageinstans

Betegnelse på rapporteringskrav	Søknader i alt	Innvilget i alt	Innvilget uten vilkår	Innvilget på vilkår	Innvilget som følge av at myr er eneste dyrkingsressurs	Innvilget som følge av ivaretagelse av særskilte produksjoner i myr på fjellgrunn	Innvilget som følge av tap av andre produksjonsarealer	Søknader om dispensasjon for å nydyrke myrarealer avslått	Opphevet/avvist	Merknad
Søknader i førsteinstans om dispensasjon for å nydyrke myrarealer jf. nydyrkingsforskriften § 5a	0	0								
Utfall av søknaden i klagesaker om dispensasjon for å nydyrke myrarealer jf. nydyrkingsforskriften § 5a	0	0								

Nydyrking av myr - størrelse på arealene som er omsøkt

Betegnelse på rapporteringskrav	Omsøkt i alt	Omsøkt areal dyp myr	Omsøkt areal grunn myr	Innvilget myrareal i alt	Innvilget areal dyp myr	Innvilget areal grunn myr	Avslått myrareal i alt	Avslått myrareal dyp myr	Avslått myrareal grunn myr
Informasjon om omsøkt myrareal	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Nydyrking av myr - ferdiggodkjent nydyrket myrareal

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall saker der nydyrking av myrareal er gjennomført og arealet er ferdiggodkjent	Ferdiggodkjent myrareal i alt	Ferdiggodkjent areal dyp myr	Ferdiggodkjent areal grunn myr
Informasjon om ferdiggodkjente saker		0		

Odelsfrigjøring

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall saker i alt	Samtykke til odelsfrigjøring gitt	Avslag på søknad om odelsfrigjøring	Avvist	Merknad
Saker om odelsfrigjøring	0				

Det todelte målet i rovviltpolitikken (fra kapittel 7.3.10.1.1 i TB)

Rapportere på

Rapporter på status i forvaltningen av det todelte målet for rovviltpolitikken, både på landbruks- og reindriftsområdet

Status i forvaltningen av det todelte målet for rovviltpolitikken

Graden av måloppnåelse

Levedyktige rovviltbestander

Bjørn – langt under bestandsmål (1,5/3)

Jerv – langt over bestandsmål (10/15)

Gaupe – over bestandsmål (12/18,5)

Kongeørn – på bestandsmål

Totalt sett liten grad av måloppnåelse.

Bærekraftig beitenæring

Reindrift: Måloppnåelse i liten grad (ulikheter mellom distrikt) Årsak: Økt tap i 2024 – pga antall familiegrupper jerv

Sau: Middels måloppnåelse (men ulikheter mellom beiteområdene). Årsak: Siden 2017 er det registrert årlig nedgang i antall beitebrukere med sau i Trøndelag, og en årlig reduksjon i antall slipp av sau og lam på utmarksbeite. Totaltapene varierer noe i samme periode men positivt at tapsprosenten på lam gikk ned fra 9,5 % i 2023 til 8 % i 2024 (tall fra organisert beitebruk). Beitelag og beitebrukere som slipper sau og lam på utmarksbeite i rovdyrutsatte områder har likevel utfordringer med å opprettholde vanlig drift. Høyt rovdyrtrykk påvirker kjøttproduksjon og avlsarbeid, slipp og sanketid, og medfører økt behov for tilsyn og anna ekstra arbeidsinnsats hos beitebruker.

Telledatoer og besetningsdata

Per i dag er datoer for når tall på besetningsstørrelse og tap skal leveres til ulike ordninger for tilskudd og erstatning (produksjonstillegg, rovvilterstatning og organisert beitebruk) ulike. Dette medfører i enkelte tilfeller avvik mellom innmeldte besetningsdata til de ulike ordningene. Dette

er uheldig og kan i visse tilfelle medføre feilutbetalinger. SF ser at en felles dato for levering av disse tallene vil gi forvaltningen bedre informasjon om besetningene og vil i tillegg gjøre innrapportering for dyreeier enklere. Alternativet er at systemene snakker sammen slik at søker får opp forslag til tall basert på tidligere rapportering i andre system. Se kap 5.4 i NIBIO-rapport, som omtaler det samme her: [NIBIO Brage: Tapsårsaker hos lam på Høylandet, beitesesongen 2023](#).

Forbedringer i søknadsskjemaet for erstatning

I dialog med politiet knyttet til enkeltsaker har vi fått generell tilbakemelding på at det bør opplyses på søknadsskjema for erstatning at å oppgi feil dyretall/tapstall kan medføre straff. Søker bør bekrefte at dette er lest og forstått.

Effekt av egen innsats

Stor innsats på dialog gir større forståelse. Lite konfliktstoff i media er en målbar effekt av dette.

Endringsbehov fremover

Nærmere bestandsmålet på jerv og gaupe vil redusere tap både innen reindrift og sau.

Avvik og utdypinger

Avvik: Det vil ikke være mulig å nå bestandsmålet for bjørn med dagens forutsetninger. Hovedårsaken til dette er skadefelling og annen avgang av binner i Trøndelag og på svensk side.

Avvik:

Det er ikke mål om ynglende ulv i Trøndelag. Data fra rovbaser viser 19 sau/lam dokumentert eller antatt tapt til ulv i Trøndelag sommer/høst 2024. Et vellykket uttak forhindret store tap slik det var i Trøndelag i 2023.

Måloppnåelse med kvotejakt: Kvotejakten i Trøndelag er svært effektiv, og kvotene fylles som oftest opp. Hunndyrkvoten er den begrensende faktor og er konfliktskapende.

Avvik: Til tross for effektiv kvotejakt på gaupe er bestanden godt over det regionale bestandsmålet på 12 familiegrupper. Vanskelig å sette "rett" kvote for å holde bestanden nede på det regionale bestandsmålet.

Måloppnåelse med lisensfelling: Lisensfelling jerv er ikke særlig effektiv, og kvotene blir i liten grad fylt opp. Det har vært en viss forbedring i 2024, men lisensfelling bidrar ikke til at bestanden av jerv kommer ned mot bestandsmålet på 10 årlige ynglinger i rovviltsregion 6 Midt-Norge.

Avvik: Målsettingen i rovviltforlikets pkt. 2.2.10 om at lisensfelling skal være hovedvirkemiddelet i bestandsreguleringen av jerv er ikke oppfylt.

Måloppnåelse med skadefelling:

- Bjørn: Skadefellingsforsøkene har vært effektive. SNO har hatt viktige bidrag de effektive uttakene.
- Jerv: Skadefellingsforsøk har ikke vært effektive.
- Gaupe: Skadefelling på barmark er ikke effektive. Fellingsforsøk vinterstid resulterer oftere i vellykka felling.
- Ulv: Skadefellingsforsøk i 2024 har resultert i vellykket felling.
- Statsforvalteren saksbehandler søknader om skadefelling raskt, og godt innenfor kravet om tre dagers saksbehandlingstid.

Forebyggende og konfliktdempende tiltak:

Statsforvalteren i Trøndelag fikk tildelt kr 12 770 000,- over 1420.73 posten, tilskudd til tilrettelegging for kommunale skadefellingslag inkludert. Av tildelte midler ble kr 12 199 624,- benyttet, noe som gjorde at statsforvalteren hadde et underforbruk på kr 570 376,-. Underforbruket skyldtes færre akutte skadesituasjoner slik at den avsatte akutt-potten ikke ble brukt opp, samt at enkelte tiltak det var innvilget tilskudd til ikke ble gjennomført eller ble rimeligere enn budsjettert. Bruken av FKT-midlene har skjedd i tråd med forskrift og føringer i forvaltningsplan.

Det ble tildelt til sammen kr 6 937 786,- i tilskudd til tapseforebyggende tiltak, akutte tiltak inkludert, fordelt på kr 2 376 478,- til tamreindriften og kr 4 561 308,- til sauenæringen. Kr 342 500,- ble tildelt til tiltak i beiteprioriterte områder, mens det meste, kr 6 595 286,- ble tildelt til tiltak innenfor forvaltningsområdet enten til gaupe, jerv eller bjørn. Resterende ble tildelt til konfliktdempende tiltak (kr 2 361 070,-), godtgjøring i forbindelse med skadefelling (kr 1 024 744,-), tilretteleggingstiltak for kommunale skadefellingslag (kr 1 736 951,-) og kr 139 073,- til andre tiltak.

Tap av sau til rovvilt: I 2024 er det erstattet totalt 4205 sau og lam som tapt til fredet rovvilt. Dette er en svak nedgang fra de fem foregående årene. Årsaken til nedgangen er betydelige skader fra ulv i 2023 og fra bjørn i årene før 2023. Antall sau tapt til bjørn var omtrent på samme nivå i 2024 som i 2023.

Avvik: I Holtålen har skadeomfanget på vestsiden av Gaula økt i omfang de siste 2 - 3 årene. Tidligere var bjørn den store utfordringen på østsiden, mens nå er det kongeørn og jerv som er utfordringene på vestsiden. Vestsiden av Gaula ligger utenfor forvaltningsområdet for jerv. SFTL dialogmøte med kommunen og næringen oppi Ålen den 18. oktober 2024.

Tap av tamrein til rovvilt: For reindriftsåret 2023/2024 er det for reinbeitedistriktene i Trøndelag erstattet totalt 4510 tamrein som tapt til fredet rovvilt. Dette antallet er betydelig høyere enn 2022/2023 og det høyeste på mange år. Økning av antall familiegrupper gaupe og antall jerveynglinger

forklarer mye av denne økningen.

Ferdigstilling av erstatningsarbeidet utført innen den forskriftsfestede fristen 1. september. Avvik: For å bli ferdige før fristen så ble Norgesmodellen brukt fordi bakgrunnsdataen for Klimamodellen ikke var på plass i tide.

Spesielt om reindrift

Vi opplever det som vanskelig med tiltak for reindrifta. Det skyldes blant annet at reindrift foregår ute hele året og dekker store arealer (tilnærmet heldekkende fra Nord-Trøndelag og nordover). Det skal etter rovviltforliket ikke være skadepotensiale i kalvingsområder for tamrein. Dette fungerer ikke så lenge det er overlapp mellom kalvingsområder og prioriterte rovviltområder. Samtidig er antall skadegjørende individer av særlig jerv og gaupe over det som er akseptabelt fordi antall årlige ynglinger er langt høyere enn bestandsmålene for regionen.

Det er årlig et stort gap mellom omsøkt tap til rovvilt og dokumentert/erstattet tap til rovvilt. Vi mener det bør prioriteres mer forskning på dette feltet, for et bedre kunnskapsgrunnlag som kan gjøre det lettere å treffe med tiltak.

Våren/sommeren 2024 ble det dokumentert færre tamrein drept av fredet rovvilt. Vi har ikke kjennskap til om dette skyldes tilfældigheter, lavere dokumentasjons-innsats eller et faktisk lavere antall dyr drept av rovvilt. Samtidig var et av hastetiltakene i tiltakspakke reindrift/energi at Miljødirektoratet skulle prioritere uttak av jerv i kalvingsområdene for tamrein. Kanskje har dette hatt en positiv effekt, og vi forventer at dette følges opp i 2025 med fokus på uttak av rovvilt i nærhet til kalvingsområdene.

Effekten av FKT-tiltak for å nå målene om reduserte kalvetap fungerer ikke tilfredsstillende. Det mest effektive virkemiddelet er enten rask skadefelling eller å skille skadegjørere og rein i tid/rom, som igjen er vanskelig å gjennomføre i tilstrekkelig grad.

Det er utfordringer med at svar på søknader om fellingstillatelser ofte kommer for sent, bl.a. begrunnet med at bestandstallene ikke er kjent. Da bestandstallene for både jerv og gaupe er over vedtatte bestandsmål, og dette er en trend over år, mener vi verktøyene/handlingsrommet ifm. skadefelling bør tilpasses dette.

LMD har fått utvidet ansvar for medvirkning i rovviltarbeidet, men vi opplever ikke at de benytter handlingsrommet tilstrekkelig.

Utlagte kulturlandskap og verdensarvområdene (fra kapittel 7.3.10.1.2 i TB)

Rapportere på

Rapporter på status for forvaltningen av ordningene Utlagte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyan, Vestnorsk fjordlandskap og Røros bergstad og Circumferensen på landbruks-, natur- og kulturmiljøområdet.

Klima og miljøavdelingen har nedprioritert arbeidet med utlagte kulturlandskap, og kan derfor ikke svare på om arbeidet bidrar til å ivareta naturmangfoldet innenfor områdene.

Utlagte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyan, Vestnorsk fjordlandskap og Røros bergstad og Circumferensen

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Bidrar tiltak støttet av tilskuddsordningen til å ivareta naturmangfold, kulturarv og jordbruksdrift på en tilfredsstillende måte?	ja. Alle områdene.
Er natur- og kulturmiljøverdiene i områdene styrket eller svekket?	styrka, alle områdene
Er det positive trender i områdene?	ja. Alle områdene. Ildsjelene er fortsatt viktige og gjør en god jobb. Økt fokus på beredskap, ønske om økt matproduksjon og bedre økonomi har positiv virkning. Kommunene prøver med sin begrensede tid å stimulere til og støtte opp under arbeidet i områdene.
Er det noen spesielle trusler eller utfordringer mot natur- og kulturmiljøverdier eller jordbruksdrift i områdene?	Redusert antall grovfôrspisende husdyr vil gjøre det krevende å opprettholde verdiene som i stor grad er avhengig av slått og beiting.
Blir ordningen brukt i næringsutvikling basert på natur- og kulturmiljøverdier og jordbruksdrift?	Behov for beitedyr til skjøtselsoppgaver blir tilleggsnærings for enkelte. Synliggjøring av verdiene gir og økt attraktivitet for områdene noe som er positivt særlig for reiseliv og matsatsinger.
Finnes det en overordnet forvaltningsplan for området (ja/nei)?	Leka, Tarva og Budalen er i gang med oppdatering av forvaltningsplanene, forventet ferdig i 2025. De andre områdene har oppdaterte forvaltningsplaner.
Fungerer de overordnede forvaltningsplanene/områdeplanene på en hensiktsmessig måte for å prioritere de viktigste tiltakene knyttet til alle deltema omfattet av formålet med ordningen?	Ja. Alle områdene. Oppdaterte planer er viktig for gode prioriteringer. Det er samtidig viktig at planene er romslige nok til å ta nye positive tiltak, som en ikke har tenkt på før, kan støttes.
Fungerer samarbeidet mellom de ulike aktørene på lokalt og regionalt nivå på en tilfredsstillende måte?	Det fungerer godt mellom kommunene, regional forvaltning og landbruksavdelinga hos statsforvalteren. Det er uheldig at KLMI prioriterer ned arbeidet med UKL på grunn av manglende ressurser. Dette gjør at KLMI ikke er lite med i arbeidet. Vi ser også at Ørland kommune, med to områder, sliter med å få nok ressurser til oppfølging av områdene sine.

3.4 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk

Statsforvalteren i Trøndelag har jobbet bevisst de siste årene for å tilpasse oss nye budsjettammer, med tilhørende fordeling på departementsområdene. Vi hadde 230,3 årsverk i 2024, en reduksjon på 9,5 årsverk fra 2023. Og sammenligner vi med 2021 er nedgangen over 18 årsverk. Vi har foreløpig lyktes med denne omstillingen uten at det har gitt seg utslag i høyt sykefravær og høy turnover. Sykefraværet i 2024 var på

5,6%, en liten økning på 0,2% fra 2023, og turnover i 2024 var på 3,9%, en liten økning på 0,3% fra 2023. Dette krever imidlertid kontinuerlig fokus fra ledere, ikke bare på økonomistyring og budsjett, men også fokus på prioriteringer av arbeidsoppgaver, inkl. hvor vi skal melde avvik i forhold til tildelingsbrev og hovedinstruks, samt aktiv jobbing med nærværsfaktorer.

Innføring av ny pensjonsordning fra 1.1.2022, til en virksomhetsspesifikk hendelsesbasert premiemodell, er en stor utfordring styringsmessig, med varierende terminbeløp og endelig resultat først ved årets slutt. Ved årets avregning hadde vi for stor avsetning på grunn av Statens pensjonskasse sin tilpassede løsning på fakturering for 2024. Faktureringsløsningen for 2024 ble presentert for oss i slutten av november, og den skyldes forskjøvet lønnsoppgjør i staten pga brudd i lønnsforhandlingene. Utgiftene som skulle kommet i 2024 blir forskjøvet til 2025, blant annet en endringspremie på kr. 0,5mill. for ansatt som gikk av med AFP i november.

Vergemål driftsmidler og en stilling som nasjonalparkforvalter ble rammeoverført til kap. 1520.01 i 2024. I den forbindelse vises en vesentlig nedgang i overhead i regnskapet da dette nå ligger i vår tildelte ramme i den sentrale fordelingsmodellen. Tilsvarende vil det vises økte utgifter på bl.a. lønn og sosiale utgifter til fast ansatte.

Vi har hatt reduserte reiseutgifter i 2024, men en økning i møteutgifter for eksterne. Vi har gjennomført flere fysiske samlinger også i 2024, deriblant en for hele embetet, men vi bruker digital samhandling i form av webinar og teamsmøter der vi kan. Vi hadde en dobling i konsulentbruk i 2024 som skyldes bruk av feil konto i konteringen. Lønnsandelen av driftsutgiftene er på 81,6% (+0,8% fra 2023), og husleieandelen (ikke fratrasket overhead) av driftsutgiftene utgjør 10,7%.

Se også årsregnskap med noter i kapittel 6 for mer informasjon om embetets regnskap.

Embetet ser stadig etter forbedret oppgaveløsning for å utnytte ressursene mest effektivt. Vi har etablerte kontroll- og rapporteringstidspunkt gjennom året, og det gir oss naturlige stoppunkt for å se på samlet status og eventuelle avvik. Etter 4 år med ny intern budsjettfordelingsmodell har vi i 2024 evaluert og revidert denne. Selv om vi er kjent med at vi får en samlet bevilgning har vi i dette revideringsarbeidet sett på ressursrapporteringen for eget embetet og samlet ressursrapportering for alle embeter. Dette bl.a. i forhold til om det er særlige grunner til at Trøndelag, gitt utfordringsbildet vi ser i eget fylket, skal ha særlige satstinger på enkeltområder. Konklusjonen på revideringen er at vi tilpasser vår egen budsjettfordelingsmodell mer i tråd med sentral budsjettfinansieringsmodell ytterligere.

Statsforvalteren i Trøndelag avsluttet regnskap 2024 med et samlet mindreforbruk på kap.1520.01 på kr. 6,29 millioner. Av dette utgjør kr.4,479 mill. kompensasjon lønnsoppgjør 2024, hvor tilhørende lønnsutgifter ikke kommer før etter lønnsforhandlingene i februar 2025. Så faktisk mindreforbruk utgjør kr 1,881 mill. i 2024 (0,85% av tildeling).

Nedenfor er det kommentert særskilte forhold knyttet til ressursrapporteringen på drift og fagdepartement (lønn).

KLD Drift: Økningen på området skyldes i hovedsak rammeoverføring av stillingen naturparkforvalter Blåfjella/Skjærkerfjella, samt oppdatert ressursføring/kontering resomr 010 vs 660. **Fag:** Økningen skyldes økte tildelinger (skogvern og myrrestaureering), samt økning i gebyrinntekter forurensing. Forvalterressurs i Blåfjella/Skjærkerfjella ble rammeoverført til drift i 2024.

LMD Drift: Reduksjonen skyldes i hovedsak en økning i NAV refusjoner. Ikke satt inn vikar. **Fag:** Reduksjon da midlene til restanseprosjekt reindrift ikke ble videreført i 2024.

KD Drift. Økt tildeling til skolemiljøaker har gitt en vridning av lønnsbelastning fra drift til fagmidler. **Fag:** Økning på området skyldes bla økning i salærsats til sensorene. Godtgjørelse til sensorer utgjør 13,45 mill. uten aga i 2024, som er en økning på 0,79mill fra 2023. I tillegg kom det nye tildelinger på skolemiljøaker, innføring av ny opplæringslov og lokalt arbeid med fagfornyelsen.

BLD Drift: Liten reduksjon pga ubesatt stilling. **Fag:** Ingen vesentlige avvik

JD Drift og Fag: Vergemål overført til driftsrammen gir økning på drift og reduksjon på fag.

KDD og DFD samlet for sammenligning 2023-2024: DFD og KDD Drift: *DFD resomr 600* – redusert overhead pga Vergemål er rammeoverført, økte utgifter til pensjon og husleie (KPI justert). *KDD resomr 620-699* reduksjon pga vakante stillinger og endret kontering/ressursføring på KLD området (resomr 010 vs 660). *KDD fag:* Økning på området skyldes økning i tildeling samordnet BATP og Bygdevekst, samt høyere lønnsandel Kommunebilde i 2024 (i 2023 ble det overført midler til andre embeter).

AID Drift: Økning på området skyldes økt lønnsbelastning pga nedgang i fagmidler, samt økte utgifter til Statsborgerseremoni (resomr 770). **Fag:** reduksjon i tildelinger på fagmidler, med tilsvarende økning lønn på drift.

HOD Drift: Nedgang på området pga. innsparing av en stilling, og nedgang i saksomkostninger. **Fag:** Nedgang kontrollkommisjon på kr. 0,786 mill. fra 2023 ses i sammenheng med nedlagt virksomhet. Tildeling til Leve hele livet er ikke videreført i 2024, samt redusert tildeling til Ressursportalen.

Andre Drift: Økning på området pga. fylkestur kronprinsparet, og flere besøk fra kongehuset. **Fag:** ingen vesentlige avvik.

Generelt vil lønns- og prisvekst påvirke endringene i tallene.

Drift av statsforvalterne ble flyttet fra Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) til Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet (DFD) fra 1.1.2024. Dette gir en splitt fra 2023 til 2024 på KDD, og en ny linje i ressursrapporteringen til DFD (jf. tabell nedenfor).

Ressursrapportering

Departement	Driftskapittel 2024	Driftskapittel 2023	Fagdep. 2024	Fagdep. 2023
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	5 547	4 746	3 956	4 572
Barne- og familiedepartementet	10 226	10 540	1 565	1 454
Helse- og omsorgsdepartementet	30 506	31 815	18 631	19 607
Justis- og beredskapsdepartementet	25 672	7 644	284	16 809
Klima- og miljødepartementet	26 857	25 837	12 960	12 713
Kommunal- og distriktsdepartementet	24 885	59 955	1 028	529
Kunnskapsdepartementet	15 670	17 137	23 691	19 980
Landbruks- og matdepartementet	34 679	35 676	508	889
Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet	36 472	0	0	0
Andre	433	194	378	370
Sum	210 947	193 544	63 001	76 923

Tallene stemmer med regnskapet. Drift kap. 1520.01 (fra 2024)/0525.01 er summen av kap.152001+452002/052501+352502. Fagdep. er lønnskonto 5000-5899 på alle fagkapitler, unntatt kap.1520/0525.

3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat

Samlet sett mener vi Statsforvalteren i Trøndelag forvalter våre ressurser på en god måte og leverer gode tjenester til innbyggere og oppdragsgivere innenfor de økonomiske rammer vi tildeles.

Vi har jobbet bevisst med å tilpasse oss reduserte rammer over år, og både ansatte og ledere har vist fleksibilitet når det gjelder å ta på seg nye, eller andre arbeidsoppgaver som en konsekvens av redusert bemanning. Dette er krevende prosesser fordi de prioriteringsdiskusjoner dette medfører kan berøre både faglige standarder og faglig integritet til både enkeltansatte og ledere.

Vi ser at samfunnsutviklingen, spesielt på helse- og velferdsområdet, gir oss økt sakspågang, som igjen utfordrer de målkrav som stilles til oss på enkelte saks- og tilsynsområder. Vi arbeider bevisst i styringsdialogen mot avdelingene, med både å understreke at det er et ledelsesansvar å prioritere, og gi en aksept fra embetsledelsen på legitimiteten av å prioritere. Vi må i en situasjon med strammere rammer, ikke overlate det til den enkelte ansatte, og gjøre de nødvendige prioriteringer av begrensede ressurser. Dette betyr at vi leverer avvik på enkeltoppdrag på helse- og velferdsområdet også i 2024, men dette er da resultat av bevisste risiko og sårbarhetsprioriteringer, og ikke tilfeldige utslag.

I forbindelse med fusjonen av de to gamle embetene tilbake i 2018 ble det laget en ny budsjettfordelingsmodell i embete. Denne ble evaluert i 2024 gjennom en omfattende prosess med bred involvering av ledere og tillitsvalgte. I denne evalueringen tok vi utgangspunkt i den sentrale budsjettfinansieringsmodellen og gjorde vurderinger av hvorvidt det på enkeltområder var forhold i Trøndelag som tilsa en annen fordeling. Resultatet av dette arbeidet er en ny lokal budsjettfordelingsmodell som er nærmere den sentrale budsjettfinansieringsmodellen enn vår tidligere modell var. Dette i seg selv medfører ytterligere omstillingskrav på enkeltavdelinger i embete.

Skal vi lykkes med å levere gode tjenester fremover, med fortsatt reduserte rammer er vi avhengige av god dialog med våre oppdragsgivere på enkeltområder, der vi har utfordringer med å skape samsvar mellom forventninger de har til oss og de ressurser de stiller til rådighet for å løse de oppdragene. Vi er også avhengige av og ta i bruk ny tidsbesparende teknologi, der dette stiller til rådighet for oss, og i samarbeid med STAF, utvikle nye arbeidsverktøy og metoder som kan frigjøre saksbehandlerkapasitet.

Se også statsforvalterens beretning kap.1. og øvrige redegjørelse i årsrapporten. For embetets regnskapsresultat for alle kapitler og poster viser vi til årsregnskapet i kapittel 6. Se også kommentarer under punkt 3.4.

3.6 Andre forhold

Statsforvalteren i Trøndelag har også dette året bistått pilotkommuner knyttet til arbeid med bygdevekst. I vårt fylke er det 2 piloter som er blitt tildelt midler. Det dreier seg om de 4 kommunene i Indre Namdal (Namsskogan, Røyrvik, Lierne, og Grong), og et pilotsamarbeid mellom kommunene Rindal og Holtålen kommune.

Vi har deltatt på flere fellessamlinger med kommunene, samt avholdt avklaringsmøter med hver pilot hvor våre aktuelle fagavdelinger har hatt dialog med kommunene.

Videre ser vi at prosessene har vært svært nyttig for å definere det handlingsrommet som eksisterer i dag, noe vi har erfart ikke er helt kjent i alle kommuner. Dialogen har vært god og vi opplever at kommunene har nytte av den.

De valgte pilotene er svært sårbare kommuner i vårt fylke, og vi ser det viktig at dette arbeidet lykkes. Vi erfarer at denne bygdevekstsatsingen forsterker de allerede pågående prosesser vi har med kommunene. Dette gjelder særlig piloten Indre Namdal hvor vi har hatt en særlig satsning siden 2017 (Støttet med ulike prosjektmidler).

4 Styring og kontroll hos statsforvalteren

4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold hos statsforvalterens planlegging, gjennomføring og oppfølging

Våre viktigste styringsverktøy er tildelingsbrevet, hovedinstruksen, og virksomhetsstrategien som operasjonaliseres i lederavtalene og de avdelingsvise virksomhetsplaner for hvert enkelt driftsår.

Embetet har individuelle lederavtaler mellom statsforvalteren og ass. statsforvalter/direktørmivået. Disse lederavtalene består både av noen felles mål som gjelder alle avdelinger, gjerne utledet av embetets overordnede strategidokument, og noen avdelingsmål og individuelle mål. Fellesmålene i lederavtalene evalueres underveis i ledermøte i løpet av året og gjennom individuelle samtaler med statsforvalteren.

I 2024 har vi arbeidet godt med mer systematisk fokus på arbeidet med internkontroll og hvordan sikre oss at vi har gode nok rutiner for styring og kontroll som er godt tilpasset den risiko og vesentlighet vi potensielt kan utsettes for. Årshjulet for styring og kontroll er videreutviklet og det er utviklet et rammeverk for ledelsens gjennomgang.

Statsforvalteren i Trøndelag har mål- og resultatstyring som grunnleggende styringsprinsipp og har rammefordelt det meste av budsjettet til resultatansvarlige avdelingsdirektører. I 2024 har vi revidert embetets budsjettfordelingsmodell og gjort denne mer tilpasset budsjettfinansieringsmodellen for statsforvalterne.

Vi mener vårt styringssystem er tilpasset den risiko og vesentlighet vi opererer under, og at de fungerer på en akseptabel måte.

4.1.1 Statsforvalterens risikostyring

Embetet har opprettet et eget embetsovergripende "Forum for internkontroll", med representanter fra alle avdelinger og embetsledelsen. I tillegg har vi et tverrgående økonomiforum for å sikre lik og riktig forståelse av sentrale og lokale regelverk for økonomistyring i staten, og lederforum der også underdirektørene inngår for å sikre implementering av viktige tverrgående satsinger og føringer.

Det er utviklet et eget årshjul for styring og kontroll som viser frister for rapportering internt og eksternt, viktige fellesaktiviteter o.a. Hver enkelt avdeling har egne lisenser for å kunne koble embetets årshjul med avdelingsvise aktiviteter/rapporteringer.

Risikovurderinger er aktuelt i forbindelse med mottak av foreløpig tildelingsbrev/hovedinstruks og fremover i prosessen fram mot et ferdig budsjett og virksomhetsplaner. I 2024 ble det kjøpt inn ett verktøy for risiko- og sårbarhetsanalyser og det ble laget prosedyrer for gjennomføring av ROS-analyser. Implementering av dette arbeidet vil ha fokus i 2025.

En sentral del av embetets internkontrollsystem er de tertialvise rapporteringer på bl.a. økonomi, HMS, restansesituasjonen, risiko for at mål ikke nås o.a. I etterkant av tertialrapporteringene gjennomføres det møter mellom ledergruppen i de ulike avdelingene og ass. statsforvalter og organisasjons- og utviklingsdirektøren. Der gjennomgås status i avdelingene og potensielle risikoområder identifiseres. Malen for tertialrapporten ble revidert i 2024 med bl.a. forsterket fokus på potensielle avvik fra tildelingsbrev og hovedinstruks, for bl.a. å kunne rapportere dette til overordnet myndighet så tidlig som mulig.

4.1.2 Statsforvalterens internkontroll, herunder iverksatte tiltak

Embetets arbeid med internkontroll er basert på Reglement og bestemmelser for økonomistyring i staten, eForvaltningsforskriften § 15 og på Forskrift for systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter.

Til grunn for vårt arbeid med virksomhetsplanlegging og internkontroll ligger risiko- og vesentlighetsvurderinger. Internt i embetet er arbeidet med internkontroll organisert gjennom et internt, tverrgående Forum for internkontroll (tidligere Kvalitetsforum). Forumet skal blant annet utarbeide overordnede rutiner for arbeidet med internkontroll, utarbeide et [årshjul](#) for internkontrollarbeidet og støtte ledelsen mht oppgaver innenfor internkontroll.

I 2024 har det vært 5 arbeidsgrupper i virksomheten på internkontrollområdet, sammensatt av representanter for ulike avdelinger, som har lagt frem forslag til ulike prosedyrer og policyer som har blitt forankret og vedtatt i ledergruppen:

- En arbeidsgruppe har kartlagt hvilke prosedyrer vi har på embetsnivå. De har revidert policyen for internkontroll i embetet og laget en risikobasert oversikt over ønskede prosedyrer/policyer som bør utarbeides. Som vedlegg til policy for IK lagde vi også en oversikt over styringsdokumentene for embetet.
- En arbeidsgruppe har arbeidet med risikostyring og ROS-analyser. De har laget en prosedyre for gjennomføring av ROS-analyser i embete og pilotert innføringen av modulen for risiko- og sårbarhetsanalyser som vi har kjøpt av Datakvalitet.
- Vi har hatt en egen arbeidsgruppe på ledelsens gjennomgang som har utviklet en policy for gjennomføring med en oversikt over potensielle tema og indikatorer.
- En fjerde arbeidsgruppe har arbeidet med avvik og avvikskultur og har revidert prosedyre for avvik og utviklet en opplæringsplan for implementering av rutinen og jobbingen med avvikskultur.

- Den siste arbeidsgruppen vi fremdeles har i virksomhet er knyttet til dokumentlagringspolicy. Dette er et stort arbeid som videreføres i 2025 da dette ikke bare berører embete internt men også STAF ang. bruk av sharepointløsninger o.a.

Embetet startet i 2024 også opp et arbeid for å bli miljøfyrtårnsertifisert. Vår vurdering er at Miljøfyrtårn er et godt verktøy for internkontroll på miljøområdet og miljøledelse i embete. Som en konsekvens av dette er det også både revidert miljøpolicydokument, innkjøpsinstruks og reisepolicy og det er også utviklet en del nye prosedyrer og policyer for å komme innenfor de krav Miljøfyrtårn setter for sertifisering.

4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen hos statsforvalteren

Statsforvalteren i Trøndelag har, som en konsekvens av reduserte bevilgninger, måtte tilpasse driften til endrede rammer. Vi har siden 2021 redusert bemanningen med 19 årsverk hvorav 9 av disse årsverkene er redusert i 2024.

Utfordringene våre er at forventninger fra omkringliggende kommuner, innbyggere og oppdragsgivere ikke nivelleres ned i tråd med reduserte rammer. Vi ser en økning i sakstilfang på enkeltområder, som utfordrer oss både på endret arbeidsmetodikk og sterkere prioriteringer. Vi har heldigvis, i denne situasjonen, fremdeles en lav turn-over i embetet. I 2024 var turnoveren 3.9% en liten økning fra 3.6% i 2023, men fremdeles lavt sammenlignet med en del andre embeter. Dessverre er det jo i dette tallet også en del nøkkelkompetanse som forsvinner. Selv om det er ulike årsaker til at ansatte finner seg nytt arbeid, så vet vi at for enkelte handler dette om at de har fått bedre lønnsbetingelser andre steder.

Embete har fremdeles et lavt sykefravær. Siste år var sykefraværet 5.6% mot 5.4% i 2023. Det er gledelig at den økte arbeidsbelastningen som ansatte på flere av våre fagområder gir uttrykk for, ikke har gitt seg utslag i vesentlig økt fravær på jobb på grunn av sykdom. Dette krever imidlertid tett lederoppfølging også i det videre.

Medarbeiderundersøkelsen i 2024 viste at selv om 50% av de ansatte rapporterer om stor arbeidsmengde og høyt tidspress, så er det fremdeles stort jobbengasjement og høy tilhørighet til organisasjonen. Vi har en gledelig økning i rapporteringen fra de ansatte på bl.a. godt ledelsesklima, som er en viktig tillitskapital inn i en periode med fortsatt behov for omstilling.

For embetet er det et dilemma og greie å rekruttere og beholde nøkkelkompetanse, uten å skape uønskede lønsmessige skjevheter til andre godt kompetente ansatte. Særlig innenfor enkelte typer juridisk kompetanse ser vi økende utfordringer med rekruttering. Dette er problemstillinger embetet må sette sterkere fokus på i 2025.

Generelt rekrutterer embetet fremdeles godt. I 2024 hadde vi 23 søkere pr. utlyst stilling mot 20 søkere i 2023. Dette tallet i seg selv sier selvfølgelig ikke noe om antall kvalifiserte søkere, men en nærmere analyse av dette, er noe av den jobben vi må gjøre fremover, for å sikre at vi fremdeles er en attraktiv kompetansevirksomhet i Trøndelag. Dette handler ikke bare om rekruttering, men handler også om hvordan vi videreutvikler den kompetansen vi har. Nye krav til arbeidsmetodikk, ny teknologi og nye oppgaver krever et kontinuerlig fokus på kompetansebehov for å greie å tilpasse oss endrede rammebetingelser og muligheter.

4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)

Embetet har relativt få eiendeler. Alle kontorlokaler vi disponerer er leide og i hovedsak alt IKT-utstyr ble overtatt av Fylkesmennenes Fellesadministrasjon fra 1.01.2019.

Fagavdelingene har oversikt over eget utstyr for bruk i arbeidet utenfor embetet.

Reindriftsavdelingen leaser 1 bil, mens vi eier 4 snøscootere, 4 bilhengere, 9 tilsynshytter/brakker med innbo og løsøre, samt generelt feltutstyr.

4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet

Riksrevisjonen.

Riksrevisjonens gjennomgang for 2023 var uten merknader. Regnskapsrevisjonen for 2024 er ikke ferdigstilte enda.

Informasjonssikkerhet

Embetet har et sikkerhetsutvalg bestående av bl.a. statsforvalter, organisasjons- og utviklingsdirektør, kommunikasjon og sikkerhetsleder. Sikkerhetsutvalget er et rådgivende utvalg innenfor både informasjonssikkerhet og fysisk sikkerhet.

På informasjonssikkerhetsområdet opererer vi i samhandling med og grensesnitt mot STAF som har ansvaret for at IKT infrastrukturen vår er rigget på en forsvarlig måte og fagutvalget for informasjonssikkerhet som bl.a. jobber med internkontrollen på informasjonssikkerhetsområdet.

Embete er tydelig på at alle nyansatte skal ta grunnleggende opplæring også i informasjonssikkerhet. Hoxhult er et godt tiltak for å sikre høy bevissthet omkring informasjonssikkerhet gjennom året. Tall fra STAF viser at embetet gjennom 2024 bl.a. har rapportert inn over 700 eposter som mistenkte for phishing, av disse har 10% vært relle, men det viser en økende sikkerhetsbevissthet. Dette gjenspeiles også i den årlige sikkerhetskulturundersøkelsen i embete.

Embetet hadde 8 avvik på informasjonssikkerhet i 2024 mot 12 avvik i 2023. Disse er enten håndtert i linjen eller videresendt til STAF avhengig av hvem som "eier" avviket.

4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende

Arbeid for likestilling og mot diskriminering

SFTL har i 2024 jobbet aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Det ble ved årsskifte 2022/2023 gjennomført en risikokartlegging på dette området. I dette arbeidet deltok en partssammensatt gruppe og bedriftshelsetjenesten Avonova. Denne risikovurderingen er grunnlaget for arbeidet med en tiltaksplan i 2024. Denne tiltaksplanen er presentert og vedtatt i øverste ledergruppe.

Det er satt tiltak som omhandler mer opplæring og informasjon om området for både ledere og ansatte. Spesielt for å få kjennskap til de ulike diskrimineringsgrunnlagene, kjønnsbalanse og muligheter for rekruttering av personer med nedsatt arbeidsevne, opplæring av tilsettsrådet og en bedre forankring av arbeidet i ledergruppen. Vår tiltaksplan er publisert på vår hjemmeside.

Likestilling og arbeid mot diskriminering synliggjøres bla. som målsetninger i lokal lønnspolitikk og i embetets virksomhetsstrategi.

Rapporteringskravet som gjelder for ARP er ivarettatt gjennom våre nøkkeltalls rapporter. Som det framkommer av våre nøkkeltalls tabeller er det langt flere kvinner enn menn ansatt. Dette er ikke nytt og har vært gjeldende over flere år. Med å se på utviklingen de siste fem år for embetet samla sett gir tallene en indikasjon om at kjønnsfordelingen endres til en større overvekt av kvinner. I 2019 var kvinneandelen på 67% og i 2024 er kvinneandelen i overkant av 70%.

I nøkkeltalls rapportene vises også lønnsforskjeller etter blant annet kjønn, alder og stillingskoder.

I begynnelsen av 2023 ble det gjennomført en kartlegging (anonym spørreundersøkelse) i forhold til ufrivillig deltid. I 2024 gjennomførte embete en lønnskartlegging for å se om det er forskjeller i måten lønn fastsettes for kvinner og menn.

Som det framgår av tabell om likestilling i rapporten og lønnskartlegging gjennomført med bruk av kartleggingsverktøy utarbeidet av Buf-dir, synliggjøres at det for embetet i helhet er situasjon der andel kvinners lønn av menns lønn per 2024 er vel 92 %. Over en 5 års periode viser det tross årlige variasjoner en utvikling mot mindre forskjeller. 2019 viser andelen kvinners lønn av menns lønn på 89% og i 2024 er andelen vel 92%. Dette er tall for embetet som helhet, og vi kan se at de senere årene har lønnsforskjellene i de stillingsgruppene saksbehandler 1 og 2, som omfatter majoriteten av ansatte, blitt redusert og per 2024 ender på henholdsvis 98,3 og 101,4 %.

SFTL har egne retningslinjer for varsling og oppfølging av kritikkverdige forhold, herunder mobbing, diskriminering og trakassering.

Inkludering og mangfold

Vi har en samarbeidsavtale med NAV i forhold til arbeidspraksis / rekruttering av personer med ulike utfordringer i forhold til arbeidsmarkedet. Flere av våre avdelinger har i 2024 hatt personer på arbeidspraksis og vi har også en person ansatt på varig tilrettelagt arbeid.

HMS-arbeid og arbeidsmiljø

Embetet har i 2024 gjennomført 4 møter i arbeidsmiljøutvalget (AMU). Denne perioden ledes AMU av arbeidstakersiden. Bedriftshelsetjenesten deltar fast i våre AMU-møter. AMU hadde bla. mål og handlingsplan for HMS-arbeidet for 2024 som sak, herunder med definerte tiltak og plan for oppfølging. AMU har utarbeidet årsrapport som omtaler arbeidet i AMU og arbeidet med embetets Akan-arbeid.

Embetet har et godt og planmessig samarbeid med bedriftshelsetjenesten Avonova. I 2024 har de bistått på følgende områder: systematisk HMS-arbeid, ergonomi, psykososialt og organisatorisk, yrkeshygiene og førstehjelp. Avonova har arrangert kurs i førstehjelp og 40 timers HMS-kurs. På førstehjelpskursene deltok ca. 30 av våre ansatte. HMS-kursene var for verneombud og AMU-medlemmer og ett for ledere.

Embetet jobber systematisk med å forebyggende sykefravær og har i 2024 revidert sin rutine for sykefraværsoppfølging. Ved oppfølging av utfordrende sykefraværssaker benyttes ekspertbistand fra NAV aktivt.

Embetet jobber med Akan. Vi har Akan-kontakter på våre to største kontorsteder. AMU, sammen med Akan-kontaktene, utgjør Akan-utvalget. I 2024 har Akan-kontaktene deltatt på grunnkurs i Akan-modellen. Embetet arrangerte Akan-dager med fokus på ulike tema for ledere og ansatte.

Tillitsbasert ledelse var tema i 2023 og det er videreført som aktuelt tema å jobbe med i noen avdelinger i 2024. I tillegg har flere ledere og ansatte jobbet med verktøyet Everything DiSC og prosess for å få økt innsikt og forståelse om egen og andres adferd for å styrke relasjonskompetansen. Dette som en del av arbeidet for medarbeider-, team- og lederutvikling.

Risikovurderinger på HMS-området

I 2023 ble det gjennomført en risikovurdering for å kartlegge risiko for vold og trusler om vold. I dette arbeidet deltok en ansatt fra hver avdeling og representant fra bedriftshelsetjenesten. Kartleggingen viste ingen akutte områder, men forbedringsområder som det er satt opp tiltaksplan for. Embetets rutiner og tiltakskort på dette området er revidert i 2024. Det er også tilbudt og gjennomført kurs for de ansatte på dette området. Avdelingene som ønsker en mer tilpasset opplæring på området, har også fått tilbud om det i 2024/2025.

Det er gjennomført en risikovurdering på fysisk arbeidsmiljø og ergonomi som påvirker muskel- og skjelettplager. I denne vurderingen deltok en direktør, to fra HR, hovedverneombud og bedriftshelsetjenesten Avonova. Etter vurderingen ble det satt opp en tiltaks-/handlingsplan for de områder som ble definert som rød og gul.

Kartlegging av arbeidsmiljøet

Det ble gjennomført vernerunde første halvdel av april. En partssammensatt gruppe ble satt ned for å jobbe med fokusområder og sjekkliste for vernerunden. Vernerunden ble gjennomført anonymt og digitalt, og med en oppfordring til de ansatte om å ta kontakt med verneombud og/eller leder hvis de ansatte hadde behov for det i tillegg. Tema i undersøkelsen var innom flere aktuelle arbeidsmiljø-områder. Avdelingene satte opp tiltaksplaner ut fra tilbakemeldingene i vernerunden. Oppsummert resultat etter tilbakemeldingene på embetsnivå var også sak i Arbeidsmiljøutvalget.

Embetet gjennomførte medarbeiderundersøkelse i staten høsten 2024. Vi hadde med to tilleggsmøder (selvledelse og selvregulering) i tillegg til hoveddel. Svarprosent på undersøkelsen ble 76%, noe som er en høyere deltakelse enn tidligere. Avdelingsvis resultat etter undersøkelsen er fulgt opp i avdelingene og avdelingene skal utarbeide tiltaksplaner som skal følges opp i 2025. Resultat for embetet er presentert og følges opp i Arbeidsmiljøutvalget.

Medbestemmelse

Medbestemmelsen i embetet evalueres årlig i tråd med føringer i embetets tilpasningsavtale. Det foretas en oppsummering av aktiviteter i medbestemmelsesmøter både på embetsnivå og på avdelingsnivå. I medbestemmelsesapparatet på embetsnivå ble det i 2024 gjennomført 8 møter og 40 saker.

Det ble i 2024 gjennomført opplæring av partene i medbestemmelsesapparatet; «Hvordan sikre et profesjonelt samarbeid mellom partene hos SFTL?» Opplæringen var for primærorganisasjonene og ledergruppen.

Rekruttering

Embetet benytter Jobbnorge som portal for rekruttering. I 2024 utlyste vi 33 stillinger, hvor 4 var vikarstillinger og resterende var faste heltidsstillinger. Ansatte i stillingene ble 80 % kvinner og 20 % menn. Vi erfarer fortsatt at tilgang til kvalifiserte jurister kan av og til være en utfordring.

Våre annonsetekster oppfordrer alle kvalifiserte søkere med nedsatt funksjonsevne og/eller innvandrerbakgrunn, hull i CV til å søke. 10 søkere totalt påberopte seg funksjonsnedsettelse og 12 søkere påberopte seg hull i CV. Ingen med funksjonsnedsettelse eller hull i CV ble ansatt på grunn av manglende kompetanse.

For alle nyansatte gjennomfører vi «Statsforvalterskole» som en del av onboarding. Her deltar statsforvalter og assisterende statsforvalter i tillegg til flere av våre ansatte i kommunikasjon- og organisasjons- og utviklingsavdelingen med relevant info.

Vi startet i 2024 arbeidet med en kompetansestrategi hvor formålet er å sikre at vi har de nødvendige ferdighetene og kompetanser for å kunne løse våre oppdrag og ivareta våre verdier som engasjert og kompetent, og tydelig og etterrettelig. Arbeidet videreføres til 2025.

Godkjent lærebedrift og lærling

Statsforvalteren i Trøndelag ble i 2023 godkjent lærebedrift i faget service- og administrasjon. Embetet er medlem av opplæringskontoret OK Stat.

Embetet har en ansatt lærling frem til august 2025, i vår organisasjons- og utviklingsavdeling. Embetet har intensjon om å hele tiden ha minst en lærling ansatt.

Ytre Miljø

Se rapportering fellesføringer 4.3

4.3 Fellesføringer 2024

Fellesføring 1 – Systematisk og helhetlig arbeid for å redusere klimagassutslipp, naturfotavtrykk og energibruk.

For å bidra til at vi når de forventninger som stilles til oss i denne fellesføringen besluttet embete i 2024 at vi skulle arbeide mot å bli miljøfyrtårnsertifisert. Miljøfyrtårn er et miljøledelsessystem med titalls kriterier som må være oppfylt innenfor tema som virksomhetsstyring, klimagassutslipp, ressursbruk og sirkulærøkonomi.

Det ble i 2024 nedsatt en intern arbeidsgruppe som har koordinert arbeidet mot sertifisering. Som en del av dette er ulike prosedyrer og policyer innenfor miljøledelsesområdet revidert eller utarbeidet. Som eksempler på dette kan nevnes at embete har revidert reisepolicyen, innkjøpsinstruksen og miljøpolicyen. Vi har forbedret avfallsrutinene våre og i tillegg hatt dialog med huseiere for å få på plass systemer for måling av sorteringsgrad og totalforbruk av avfall.

Embete har som målsetting å bli miljøfyrtårnsertifisert i 25.

Fellesføring 2 – Rapportering av ansettelser av personer med funksjonsnedsettelse og/eller hull i CV

En av fellesføringene for 2024 var at statlige virksomheter skulle ha en positiv utvikling i antall ansettelser av personer med funksjonsnedsettelse og/eller personer med fravær fra arbeid, utdanning eller opplæring.

I partssammensatt utvalg (medbestemmelsesutvalget) ble det enighet om et mål på at 5% av våre nyansettelser skal være av personer med funksjonsnedsettelse og /eller hull i CV, målet ble også vedtatt av ledergruppen. Alle ledere og tillitsvalgte med rekrutteringsansvar ble informert om fellesføringen, bevisstgjort ansvaret og forventningene som fremkommer av at Statsforvalteren i Trøndelag skal ha en positiv utvikling i antall ansettelser av personer med funksjonsnedsettelse og/eller personer med fravær fra arbeid, utdanning eller opplæring. I 2024 hadde Statsforvalteren i Trøndelag, på tross av dette, ingen ansettelser av personer med funksjonsnedsettelse og/eller hull i CV.

Fellesføring 3 – Redusere konsulentbruken

I dette ligger kjøp av konsulent tjenester fra en (fysisk eller juridisk) person/firma med spesialkompetanse, som for en tidsavgrenset periode engasjeres av virksomheten for å utføre en konkret definert oppgave (kontoene 6700 - 6730).

Årsregnskapet til embete viser en økning på konsulentbruken fra 1.5 millioner i 23 til 3.1 millioner i 24. En nærmere gjennomgang av dette viser feilføringer i kontobruken på miljøområdet i 24. Når man korrigerer for denne viser konsulentbruken i 24 en nedgang fra 1.5 millioner i 23 til 1 million i 24.

Av denne millionen er noe knyttet til innleie av interiørarkitekt i forbindelse med husprosessen på Snåsa, da Statsforvalteren har ansvar for fellestjenesten Statens Hus Steinkjer er noe også knyttet til dette bl.a. parkeringskontroll. Det er også brukt noen kroner på avlevering fjernarkiv og innleie av bistand i forbindelse med konferanser og interne opplæringsdager. Det er ikke kjøpt konsulentbistand fra kommunikasjonsbransjen i 24.

5 Vurdering av framtidsutsikter

5.1 Forhold i og utenfor statsforvalteren som kan påvirke statsforvalterens evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt

De siste tiårene er det innført en rekke nye rettigheter for innbyggerne og krav til tjenestene som er drivere for flere klagesaker. Vi mener det er nødvendig med en gjennomgang av lovverket for å se på om dette er bærekraftig. Alle avdelingene hos Statsforvalteren i Trøndelag opplever et stadig økende sakstiltfang; og dermed også lengre saksbehandlingstider. Flere avdelinger uttrykker en bekymring for om dette går på akkord med embetets evne til å løse samfunnsoppdraget.

Også andre aktørers evne til å løse sine oppgaver påvirker oss. Måten kommunene innretter seg for å sikre innbyggerne likeverdige tjenester og ivareta roller og oppgaver som både myndighetsutøver og samfunnsutvikler, påvirker Statsforvalterens oppgaver.

Det har jevnt over vært en forverring av kommuneøkonomien, og det påvirker kommunenes evne til å levere tilstrekkelige og forsvarlige tjenester. Dette skjer samtidig med en økning i rettighetsklager; som preger sakstiltfanget i flere av avdelingene våre. Helse- og omsorgsavdelingen får flere klager på kommunale helse- og omsorgssaker. Oppvekstavdelingen vår har opplevd en økning på 70 % i saker knyttet til sosiale tjenester; og en vekst på hele 390 % de siste 5 årene i antall tvangsprotokoller i barnevernet. Kommunal- og justisavdelingen får stadig flere søknader om vergemål, og er bekymret for om det vil ramme de som har størst behov for bistand. På klima- og miljøområdet er det ikke samsvar mellom oppgaver og ressurser, og vi ser oss nødt til å forsømme oppgaver i en risikoprioritert rekkefølge. Vi ser også at nasjonale retningslinjer vil ha betydning for hvordan vi kan løse samfunnsoppdraget vårt på klima- og naturmangfold.

Antallet saker bidrar til å redusere kapasiteten vi har til å veilede, følge opp og ha dialog med tjenestene. Det er uheldig, siden vi ser det som sentralt at Statsforvalteren kan understøtte kommunene i det behovet de har for fornying og innovasjon.

Statsforvalteren i Trøndelag påpeker at de digitale arbeidsverktøyene i embetet er for dårlige. Søknader om godtgjøring, for eksempel, må behandles i to ulike program, og fordrer at teksten flyttes mellom dokumentene. Likeledes mangler programmet som benyttes for behandling av søknader om separasjon og skilsmisse, muligheten for tekstbehandling. Embetet håper på en forgang i arbeidet med å ta i bruk kunstig intelligens i digitale verktøy, da vi tror dette vil kunne effektivisere saksbehandlingstiden. Hvis vi ikke får på plass digitale løsninger innen rimelig tid, vil saksbehandlingstiden og restansene vokse all den tid ressursene til embetet ikke økes.

De store globale hendelsene påvirker også Trøndelag og Statsforvalterembetet. Trøndelags rolle som forsvarsregion blir stadig viktigere. Det er stort behov for samordning i innsatsen for å sikre trygghet og forsvaret av Norge, noe som krever økt fokus og ressursinnsats i beredskapsarbeidet fremover.

5.2 Konsekvenser for statsforvalterens evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt

Statsforvalteren opplever økt saksmengde og redusert budsjettildeling i en tid hvor også kommuneøkonomien forverres. Når kommunale velferdstjenester settes under press, fører det til at flere klage- og tilsynssaker havner hos Statsforvalteren. Dette opplever vi allerede på flere områder; blant annet i helse- og omsorgsavdelingen; hvor en økning i rettighetsklager gjør det stadig mer krevende å nå de fastsatte målene.

En konsekvens av at antallet restanser går opp, er at det er naturlig å fokusere på de lovpålagte oppgavene. Samtidig krever det en tydelig prioritering av Statsforvalterens oppgaver, og vi frykter at det kan bli krevende å opprettholde den samme kvaliteten i oppgaveløsningen som vi har i dag. Gjennom at ressursene våre i økende grad bindes opp av de lovpålagte oppgavene, får vi mindre tid til dialog med lokal forvaltning. Over tid kan dette føre til at vi får mindre kunnskap om lokale og regionale forhold.

6 Årsregnskap

[Årsregnskap for Trøndelag.pdf](#)

7 Vedlegg

Tabellene nedenfor viser de utvalgte nøkkeltallene for Statsforvalteren i Trøndelag. Tallene er tatt ut i henhold til brukerveiledningene fra koordineringssementene på henholdsvis HR og økonomi.

For nærmere omtale av nøkkeltall vises det til kap.4.2 på personalområdet og kap.3.4 på økonomiområdet. Se også ledelseskommentar til årsregnskapet.

Budsjettavvik

Betegnelse på rapporteringskrav	
Budsjettavvik (tusen kr)	6 290.3
Budsjettavvik (%)	2.9 %

For en nærmere forklaring til budsjettavviket på drift kap.1520.01, se punkt 3.4 og ledelseskommentar til årsregnskapet. Kr. 4,479 mill. av avviket skyldes kompensasjon av lønnsoppgjør 2024 som først kommer til utbetaling i 2025. Budsjettavvik uten kompensasjon lønnsoppgjør 2024 utgjør kr 1,811 mill (0,85%) - en nedgang fra fjorårets mindreforbruk som var på kr 2,8mill.

Husleie

Husleie (tusen kr)	22 472.3
Husleie (% av driftsutgifter)	10.7 %

Økning i husleie pga justering av konsumprisindeks. Framleie av lokaler inntektsføres netto. Embetet betaler husleie på flere lokasjoner. Husleie i % av driftsutgifter er den samme som i 2023.

Journalposter

Betegnelse på rapporteringskrav	Journalposter totalt	Antall journalposter i elements	Antall journalposter i vergemåls-elements
Antall journalposter	139 930	75 856	64 074

Tallene for 2023 var 74.548 i Eorte og 59.723 i vergemål, så vi har hatt en økning på 4,21% fra 2023 totalt sett. Størst økning har det det vært på Vergemål, med økning i både antall vergemålssøknader og fremtidsfullmakter. I tillegg ble det ved overgang til Documaster (des2023) begynt med innlegging av mottatte/sendte eposter på Vergemål.

Regnskapstall sortert på poster

Betegnelse på rapporteringskrav	2024
152001	211 050
152021	4 662
Post 01 (unntatt 152001)	26 241
Post 20-29 (unntatt 152021)	146 078
Post 30-39	21 454
Post 40-49	844
Post 60-69	130 096
Post 70-79	61 135
Post 80-89	5 460

Beløp i 1000. Belastningen på postene vil avhenge av tildelingene vi mottar på de ulike postene.

Sykefravær

Betegnelse på rapporteringskrav	Dager/Prosentdel
Sum totalt sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	3 217.6
Prosent sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	5.6 %
Sum totalt sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	559.6
Prosent sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	3.3 %
Sum totalt sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	2 658.0
Prosent sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	6.6 %
Antall legemeldte sykedager for menn	381.0
Prosent legemeldte sykedager for menn	2.2 %
Avtalte arbeidsdager for menn	17 043.0
Antall legemeldte sykedager for kvinner	2 179.0
Prosent legemeldte sykedager for kvinner	5.4 %
Avtalte arbeidsdager for kvinner	40 465.7
Antall egenmeldte sykedager for menn	179.0
Prosent egenmeldte sykedager for menn	1.1 %
Antall egenmeldte sykedager for kvinner	479.0
Prosent egenmeldte sykedager for kvinner	1.2 %

Embetet hadde i 2024 et sykefravær på 5,6 %, noe som er en negativ endring på 0,2 % i forhold til 2023, hvor sykefraværet var på 5,4 %. Sammenlignet med andre embeter (tall tilgjengelig for 7 embeter), er embetet 0,5 % under gjennomsnittet på 6,1 %.

Likestilling

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall kvinner	Andel kvinner	Antall menn	Andel menn	Årslønn kvinner	Årslønn menn	Andel kvinners lønn av menns lønn
Totalt i virksomheten	177.0	70.2 %	75.0	29.8 %	686 824.0	746 010.0	92.1 %
Kategori 1: Embetsledelse/Dir/Admsjef	5.0	50.0 %	5.0	50.0 %	1 105 281.0	1 274 400.0	86.7 %
Kategori 2: Seksjonssjef/Ass dir	15.0	62.5 %	9.0	37.5 %	892 261.0	923 304.0	96.6 %
Kategori 3: Saksbehandler 1	104.0	69.8 %	45.0	30.2 %	686 246.0	697 994.0	98.3 %
Kategori 4: Saksbehandler 2	39.0	70.9 %	16.0	29.1 %	625 132.0	616 204.0	101.4 %
Kategori 5: Kontorstillinger	8.0	100.0 %	0.0	0.0 %	540 719.0	0.0	
Kategori 6: Fagarb. stillinger	5.0	100.0 %	0.0	0.0 %	474 560.0	0.0	
Kategori 7: Læringer	1.0	100.0 %	0.0	0.0 %	209 250.0	0.0	

I kategori 1 er andel kvinner og menn 50/50, noe som er uendret fra 2023. Marginal utvikling i andel kvinners lønn av menns lønn, fra 86,7 % til 84,9 %. Kategori 2 består av underdirektører med personalansvar og assisterende fylkesleger, hvor andel kvinner har en nedgang fra 68,2 % til 62,5 %, med tilsvarende positiv utvikling på menn. Kategori 3 og 4 viser marginal endring av andel kvinner og menn, og reflekterer embetets totale andel med 29,8 % menn og 70,2 % kvinner. Totalt for embetet er andel kvinner og menn omtrent uendret, med en marginal nedgang i andel kvinners lønn av menns lønn. Sammenlignet med andre embeter (tall tilgjengelig for 7 embeter) ligger andel kvinner og menn omtrent på gjennomsnitt som er 70,7 % kvinner og 29,3 % menn.

Arsverk

Betegnelse på rapporteringskrav	2024
Totalt antall årsverk	230.3
Totalt antall årsverk for kvinner	158.8
Totalt antall årsverk for menn	71.5
Totalt antall årsverk for faste stillinger	230.3
Totalt antall årsverk for midlertidige stillinger	11.2
Sum andel administrasjon	5.5 %
Økonomi	3.4
Lønn	0.7
Personal	3.2
Resepsjon/sentralbord	0.8
Andre administrative oppgaver (spesifiser i kommentarfeltet)	4.5
DFØs definisjon av årsverk er benyttet.	

På sum antall årsverk har embetet en nedgang på 9,4 årsverk fra 2023. På administrasjon har vi tatt med årsverk knyttet til Organisasjons- og utviklingsavdelingen (ORGU), som embetets felles administrative enhet. Adm.direktøren er fordelt forholdsmessig ut på fagområdene. Embetsledelsen og øvrige direktører er ikke tatt med. På resepsjon/Sentralbord har vi lagt inn vår andel av stillingsressursene. Ressursene til renhold/vaktmester/innkjøpskoordinator/servicetorg Statens hus o.l. ligger under andre adm. oppgaver. Vårt sentralbord er Engerdal. Øvrige adm.ressursbruk i fagavdelingene er ikke tatt med da denne er vanskelig å måle.

Turnover

Betegnelse på rapporteringskrav	2024
Turnover i prosent	3.9 %
Gjennomsnittlig antall ansatte	254.0
Totalt antall ansatte som sluttet (ekskludert de som gikk av med pensjon) i løpet av året og ble erstattet	10.0
Totalt antall ansatte som sluttet	24.0
Herav ansatte som sluttet grunnet pensjonering	4.0
Herav ansatte som sluttet grunnet andre årsaker	20.0

Turnover i 2024 ble 3,9%, noe som er en liten økning mot 3,6 % i 2023. I antall utgjør det en økning på en person. Sammenlignet med andre embeter (7 stk) er embetet under gjennomsnitt som er på 6,8 %.

HR - fordelt på kjønn

Betegnelse på rapporteringskrav	Kvinner	Menn	Totalt
Sum antall ansatte	177	75	252
Sum antall deltidsansatte	5	1	6
Sum antall midlertidige ansatte	11	3	14
Sum antall ansatte med personalansvar	16	9	25
Ufrivillig deltid	0	0	0

Det er en liten nedgang i antall ansatte sammenlignet med 2023, fra 263 til 252 ansatte. Det er 7 mindre kvinner og 4 mindre menn. Videre er det 2 mindre midlertidige ansatte og fortsatt ingen ufrivillige deltids ansatte.

Driftsutgifter og lønn

Netto driftsutgifter	210 946.7
Administrativ kostnadsdekning	9 326.9
Brutto driftsutgifter	220 273.6
Lønn kap.152001	179 639.6
Lønnsandel av brutto driftsutgifter	81.6 %

Tall i 1000. Lønnsandel av brutto driftsutgifter har økt med 0,8% fra 2023. Brutto driftsutgifter har økt med ca. 12 mill. kr fra 2023, hvorav lønn har økt med 11,5 mill. kr. Uttak av administrativ kostnadsdekning er redusert med ca kr 5,3mill, og det skyldes i hovedsak rammeoverføringen av Vergemål til driftskapitlet fra 1.1.2024. Lønnsoppgjør 2024 utbetales først i 2025, så det er ikke med i tallene for 2024.

HR - fordelt på alder/foreldrepermisjon

Betegnelse på rapporteringskrav	2024
Sum antall ansatte	252
Antall ansatte under 20 år	0
Antall ansatte 20 - 29 år	14
Antall ansatte 30 - 39 år	41
Antall ansatte 40 - 49 år	64
Antall ansatte 50 - 59 år	91
Antall ansatte over 60 år	42
Gjennomsnittlig ukesverk foreldrepermisjon kvinner	21
Dagsverk foreldrepermisjon kvinner	964
Antall kvinner i foreldrepermisjon	9
Gjennomsnittlig ukesverk foreldrepermisjon menn	7
Dagsverk foreldrepermisjon menn	216
Antall menn i foreldrepermisjon	6

Det er små endringer i alderssammensetningen av ansatte i embetet. Størst er økning i antall ansatte i aldersgruppene 50-59 år og over 60 år. Sammenlignet med 2023 var det både flere kvinner og menn i foreldrepermisjon i 2024, til sammen 15 ansatte. Gjennomsnittet for 7 embeter er 12 ansatte i foreldrepermisjon.